

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİM YAKLAŞIMI AÇISINDAN
TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DERS KİTAPLARINDAKİ DEYİMLER**

İsa GÜNDOĞDU

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mediha MANGIR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ocak, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayınlamayaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : İsa

Soyadı : GÜNDOĞDU

Bölümü : Türkçe Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Kùltürler Arası İletişim Yaklaşımı Açısından Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimler

İngilizce Adı : Idioms in the Textbooks Used in Teaching Turkish as a Foreign Language in Terms of Intercultural Communication Approach

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: İsa GÜNDOĞDU

İmza:

KABUL VE ONAY

İsa GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan “Kültürler Arası İletişim Yaklaşımı Açısından Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimler” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mediha MANGIR

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Başkan: Doç. Dr. Şeyma B. KURAN

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Müzeyyen ALTUNBAY

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Giresun Üniversitesi

Bu tezin Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğimi onaylıyorum.

Tarihi: __/__/____

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

“Ailem’e ve Semanur’a”

TEŐEKKÖRLER

Bu çalışmanın her aşamasında bilgi ve birikimiyle bana rehberlik eden, yoğun programına rağmen yardımlarını ve desteğini esirgemeyen danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Mediha Mangır'a; yüksek lisans eğitimim süresince tecrübeleriyle kendimi geliőtirmemi sağlayan Türkçe Eğitimi bölümün değerli hocalarına; hayatımın her anında beni destekleyen, her zaman yanımda olan aileme teőekkür ederim.

**KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİM YAKLAŞIMI AÇISINDAN
TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DERS KİTAPLARINDAKİ DEYİMLER**

Yüksek Lisans Tezi

İsa GÜNDOĞDU

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ocak 2019

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkçenin Yabancı Dil Öğretiminde kullanılan ders kitaplarının deyimlere ne oranda yer verdiğini karşılaştırmalı olarak inceleyip kültürler arası iletişim yaklaşımı açısından bu kitaplardaki deyim varlığının tespit edilmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelenmesi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, Türkçenin Yabancı Dil Öğretiminde kullanılan “ Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Öğretimi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe” ders kitaplarındaki deyim varlığı incelenmiştir. Tespit edilen deyimler karşılaştırılmış, benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmuştur. Eğitim setlerinin deyimlere hangi açılardan yaklaştığı, deyimlere ne sıklıkla yer verdiği ve hangi tür deyim öğretimi etkinliklerine yer verdiği incelenmiştir. Bunun yanı sıra eğitim setleri arasında bir deyim ortaklığı olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre eğitim setlerinin deyim öğretimi açısından yetersiz olduğu, geleneksel deyim öğretimi etkinliklerine yer verdiği ve eğitim setleri arasında bir deyim ortaklığı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Dil Öğretimi, Yabancılar Türkçe Öğretimi, Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitabı, Kültür, Deyim Varlığı.

Sayfa Sayısı : 228

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Mediha Mangır

**IDIOMS IN THE TEXTBOOKS USED IN TEACHING TURKISH
AS A FOREIGN LANGUAGE IN TERMS OF INTERCULTURAL
COMMUNICATION APPROACH**

MS Thesis

İsa GÜNDOĞDU

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

January 2019

ABSTRACT

The aim of this study is to review to what extent idioms are given in the the textbooks used teaching Turkish as a foreign language in a comparative way and to determine the existence of the idioms in these books in terms of intercultural communication approach. Document analysis which is one of the qualitative research methods is used in this study. Within the scope of the research, it is studied the existence of the idioms in “ Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Öğretimi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe” coursebooks used teaching Turkish as a foreign language. The idioms determined in the coursebooks are compared, similarities and differences are revealed. It is studied from which angles the coursebooks approach idioms, to what extent idioms are given in the coursebooks and what kind of idiom teaching activities are taken place in the coursebooks. Besides, it is studied whether any idiom coordination occurs between the coursebooks. According to the findings obtained from the research, it is concluded that the coursebooks are inadequate in terms of teaching idioms, are mainly based on traditional teaching methods and any idiom coordination is not found between the coursebooks.

Key Words : Language Teaching, Teaching Turkish as aForeign Language, Foreign Language Teaching Textbook, Culture, Existence of Idioms.

Number of Pages : 228

Advisor : Dr. Öğr. Üyesi Mediha Mangır

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT.....	VIII
İÇİNDEKİLER	IX
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1.Dil.....	5
2.2. Kültür	6
2.3. Dil-Kültür İlişkisi	8
2.4. Yabancı Dil Öğrenme İhtiyacı	10
2.5. Yabancı Dil Öğretimi ve Kültür.....	11
2.6. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Aktarımı.....	15
2.7. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	21
2.7.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Tarihine Bakış.....	22
2.7.2. Yunus Emre Enstitüsü.....	29
2.7.3.Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER).....	30
2.7.4. Yabancılarla Türkçe Öğretiminde İlkeler.....	32
2.7.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaklaşımlar ve Yöntemler	36
2.8. Kültürlerarası İletişim Yaklaşımı ve Yabancı Dil Öğretimi	52

2.9. Dilin Söz Varlığı.....	55
2.9.1. Temel Söz Varlığı.....	56
2.9.2. Terimler	56
2.9.3. Kalıp Sözler (İlişki Sözleri)	57
2.9.4. İkilemeler	58
2.9.5. Atasözleri	59
2.9.6. Yabancı Sözcükler, Kalıplaşmış Sözler, Çeviri Sözcükler	59
2.9. 7. Deyimler	59
2.9.8. Dil Öğretiminde Söz Varlığının Önemi	64
2.10. Yabancı Dil Öğretiminde Deyimlerin Yeri	65
2.10.1 Kültür İlişkisi Bağlamında Deyimler	67
2.10.2. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde Deyimler	68
2.10.3. Deyim Öğretiminde ve Öğreniminde Karşılaşılan Güçlükler	73
2.10.4. Deyim Öğreniminde Yöntemler ve Stratejiler	76
2.11. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Deyimler	85
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	92
III. YÖNTEM.....	92
3.1. Araştırmanın Modeli.....	92
3.2. Veri Toplama Araçları.....	92
3.3. Verilerin Analizi	93
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	94
IV. BULGULAR.....	94
4.1. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimler	94
4.2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti	94
4.3. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Setinde Tespit Edilen Deyimler	94
4.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti	100
4.5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Setinde Tespit Edilen Deyimler	101
4.6. İzmir Yabancılar İçin Türkçe Seti.....	108
4.7. İzmir Yabancılar İçin Türkçe Setinde Tespit Edilen Deyimler	108
4.8. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Eğitim Seti.....	115

4.9. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Eğitim Setinde Tespit Edilen Deyimler	115
4.10. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Eğitim Seti	123
4.11. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Eğitim Setinde Tespit Edilen Deyimler	124
4.12. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Deyim Etkinliği Açısından Sınıflandırılması	134
4.12.1. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti.....	134
4.12.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı seti	140
4.12.3. İzmir Yabancılar İçin Türkçe Seti	143
4.12.4. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Eğitim Seti	147
4.12.5. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Eğitim Seti.....	153
4.13. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyim Varlığının Seviye Gruplarına Göre Karşılaştırılması.....	163
4.14. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimlerin Deyimleşme Dereceleri Açısından İncelenmesi	166
BEŞİNCİ BÖLÜM	172
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	172
5.1. Sonuç.....	172
5.2. Öneriler	174
KAYNAKÇA	177
EKLER.....	187

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri	94
Tablo 2: Gazi Yabancılar İçin Türkçe A2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri	95
Tablo 3: Gazi Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	95
Tablo 4: Gazi Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	96
Tablo 5: Gazi Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	97
Tablo 6: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Düzeyi Deyimleri.....	101
Tablo 7: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Düzeyi Deyimleri.....	101
Tablo 8: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyimleri.....	101
Tablo 9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Deyimleri.....	102
Tablo 10: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe C1+ Deyimleri	103
Tablo 11: İzmir Yabancılar İçin Türkçe A1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri	108
Tablo 12: İzmir Yabancılar İçin Türkçe A2 Düzeyi Deyimleri.....	109
Tablo 13: İzmir Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyimleri	109
Tablo 14: İzmir Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	110
Tablo 15: İzmir Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	112
Tablo 16: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyi Deyimleri	115
Tablo 17: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyimleri.....	116
Tablo 18: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B2-C1 Düzeyi Deyimleri.....	118
Tablo 19: YEE Yedi İklim Türkçe A1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	124
Tablo 20: YEE Yedi İklim Türkçe A2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	124
Tablo 21: YEE Yedi İklim Türkçe B1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	124
Tablo 22: YEE Yedi İklim Türkçe B2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	125
Tablo 23: YEE Yedi İklim Türkçe C1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	127
Tablo 24: YEE Yedi İklim Türkçe C2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri.....	129
Tablo 25: Gazi Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	135
Tablo 26: Gazi Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	135
Tablo 27: Gazi Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	137
Tablo 28: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri.....	140
Tablo 29: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri.....	140
Tablo 30: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri.....	141
Tablo 31: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri.....	142

Tablo 32: İzmir Yabancılar İçin Türkçe A1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	143
Tablo 33: İzmir Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	144
Tablo 34: İzmir Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	145
Tablo 35: İzmir Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	146
Tablo 36: Yeni Hitit A1-A2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	147
Tablo 37: Yeni Hitit B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri.....	148
Tablo 38: Yeni Hitit B2-C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri.....	151
Tablo 39: YEE Yedi İklim Türkçe A2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	153
Tablo 40: YEE Yedi İklim Türkçe B1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	154
Tablo 41: YEE Yedi İklim Türkçe B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	155
Tablo 42: YEE Yedi İklim Türkçe C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	156
Tablo 43: YEE Yedi İklim Türkçe C2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri	158
Tablo 44: Ortak Deyim Tespiti İçin Seçilen Deyimler	163
Tablo 45: Eğitim Setlerinde Saptanan Birinci Dereceden Deyim Örnekleri	167
Tablo 46: Eğitim Setlerinde Saptanan İkinci Dereceden Deyim Örnekleri.....	168
Tablo 47:Eğitim Setlerinde Saptanan Üçüncü Dereceden Deyim Örnekleri.....	169
Tablo 48: Karşılaştırmalı Deyimler Tablosu.....	187

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Geleneksel yaklaşımla deyimlerin algılanma biçimi 77

SİMGELER VE KISALTMALAR

CEFR	Common European Framework of Reference for Languages
DAOÖÇ	Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi
KİOY	Kültürlerarası İletişim Odaklı Yaklaşım
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YTÖ	Yabancılara Türkçe Öğretimi
YEE	Yunus Emre Enstitüsü

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde teknolojinin gelişmesine paralel olarak iletişim araçlarının yoğun bir biçimde kullanıldığı küreselleşen dünyada yabancı dil öğrenme ihtiyacı da her geçen gün artmaktadır. Son yıllarda Türkiye'nin ekonomi, ticaret, eğitim alanlarında dünyaya açılması, Avrupa ülkelerinde ve Türk cumhuriyetlerinde Türkçeye ilginin artması, TÖMER ve yurt dışında Yunus Emre Enstitüleri açılması, ülkemize gelen yabancı öğrenci sayısındaki artış gibi nedenlerle Türkçenin de yabancı dil olarak öğretimi ve öğrenimi gittikçe önem kazanmaktadır. Yabancı dil öğrenmenin başlıca amacı o dilde iletişim kurmaktır. Yabancı dilde etkili bir iletişim ise o dilin kültür unsurlarıyla birlikte öğretilmesine bağlıdır. Yabancı dil öğretimi ve kültür ilişkisini bağlamında, öğrenilen dilin kültürünün de öğretilmeye çalışılması ilkesi Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur. Zengin bir birikimi içinde barındıran Türk kültüründen kopuk bir Türkçe öğretimi eksik ve yaşantılardan bağımsız olacaktır. “Gözün aydın, Allah kavuştursun, bir yastıkta kocayın, sıhhatler olsun” gibi kalıp sözler, “Etekleri zil çalmak, küplere binmek, göze batmak, dile düşmek” gibi deyimler, “Ayağını yorganına göre uzat, acı patlıcanı kırağı çalmaz” gibi atasözleri Türkçenin kültür zenginliğini yansıtan söz varlıklarındandır. Yemeklerde, şarkılarda, masallarda, günlük hayatta, inanç ve davranışlarda da bu kültürel zenginliğin izine bolca rastlanır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu ve bunun gibi kültürel unsurlara yer verilmesi Türkçenin daha iyi öğrenilmesini sağlayacaktır.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımının “Yabancı dil derslerinde dil-kültür ilişkisi göz önünde bulundurulmalı ve derslerde dille birlikte kültürel unsurların da öğretilmesi sağlanmalıdır.” ve yabancı dil öğretiminin “Dil ile birlikte kültür de verilmelidir.” ilkeleri göz önüne alındığında bireyin bir yabancı dili en iyi şekilde öğrenebilmesi için hedef dilin kültürünü de öğrenmesi gerekir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür unsurlarının en iyi yansıtıldığı söz varlığı unsurlarından biri

de deyimlerdir. Türk toplumunun günlük yaşamında “göz değmek”, “etekleri zil çalmak”, “yüzünü kara çıkarmamak”, “gözden düşmek”, “bir baltaya sap olmak” gibi sıklıkla karşılaşılan deyimler, Türkçenin söz varlığı içinde oldukça önemli bir yer tutar. Deyimler, Türk toplumunun kültür yapısının, yaşam tarzının, duygu ve düşünce dünyasının en iyi yansıdığı söz varlığı unsurlarından biridir. Dil öğretiminin kültürden bağımsız olamayacağı gerçeğinden yola çıkarak deyimlerin bir kültür aktarım aracı olmaları, kısa ve mecazlı oluşlarıyla anlatımı daha etkileyici kılmaları dil öğretiminde deyimlerin önemini arttırmıştır. Bu nedenle deyim açısından oldukça zengin olan Türkçenin, yabancı dil olarak öğretim sürecinde deyimler de önemli bir yer tutar. Bu nedenle Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde birincil kaynak olan ders kitaplarında deyimlere yer verilmesi, bir plan ve program dâhilinde zenginleştirilmiş etkinliklerle öğretilmesi gerekir. Türkçede kullanılan deyimlerle ilgili bir sıklık çalışması yapılması ve bu doğrultuda hangi deyim hangi seviyede kullanılacağıyla ilgili bir çerçeve çizilmiş olması beklenir. Deyim öğretiminde keyfi uygulamaların önüne geçmek için Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan eğitim setlerinde bir deyim ortaklığı olması önemlidir.

Araştırmada, Türkçenin yabancı dil öğretiminde kullanılan “ Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Öğretimi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe” ders kitaplarındaki deyim varlığı incelenerek şu sorulara cevap aranacaktır:

Eğitim setlerinde tespit edilen yaklaşık deyim sayısı nedir?

Deyimler, üniteler arasında eşit bir biçimde dağıtılmış mıdır?

Deyimler, ünitelerle uyumlu mudur?

Ünite başlarında ya da sonlarında deyim listesine yer verilmiş midir?

Günlük yaşamda kullanılan deyimler eğitim setlerinde yer almış mıdır?

Deyim tekrarı yapılmış mıdır?

Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre eğitim setlerinde deyim öğretimi amacıyla yapılan etkinlikler nicel ve nitel olarak yeterli midir?

Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre eğitim setleri arasında bir deyim ortaklığı var mıdır?

Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre eğitim setlerinde tespit edilen deyimler, deyimleşme dereceleri açısından bir sınıflandırılabilir mi?

Bu alt problemlere alınacak cevaplar doğrultusunda genel bir bakış açısıyla;

“Kültürler Arası İletişim Yaklaşımı Açısından Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimler” konusu tartışılacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bir yabancı dili öğrenmek aynı zamanda o dilin konuşulduğu toplumun kültürünü de öğrenmektir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde dilin kültürel boyutunun dikkate alınması Türkçenin yabancılar tarafından daha iyi öğrenilmesini sağlayacaktır. Deyimler bir dilin kültürel boyutunu yansıtan en önemli söz varlığı unsurlarındandır. Bu sebeple, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde birincil kaynak olan ders kitaplarında deyim öğretimi önem taşır. Aksi hâlde dilin kültür boyutu eksik kalır; dil öğretimi tam olarak gerçekleşmez.

Bu çalışmanın amacı ise; Türkçenin yabancı dil öğretiminde kullanılan “ Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe” ders kitaplarındaki deyim varlığının tespit edilmesidir. Tespit edilen deyimler karşılaştırılacak, benzerlikler ve farklılıklar ele alınarak kitapların deyimlere hangi açılardan yaklaştığı, deyimlere ne sıklıkla yer verdiği, eğitim setleri arasında bir deyim ortaklığı olup olmadığı ortaya konulacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ve örneklem olarak seçilen beş farklı ders kitabındaki deyim varlığının, kültürel iletişim yaklaşımı açısından karşılaştırmalı olarak ele alınması Türkçenin ve Türk kültürünün zenginliğini gösteren deyimlerin yabancılar için Türkçe öğretiminde de önemli olduğunu ortaya koyacaktır. Bu çalışmadan elde edilecek bulgular neticesinde mevcut eğitim setlerindeki deyim varlığının, deyim öğretimi etkinliklerinin yeterli olup olmadığı ve eğitim setleri

arasında bir deyim ortaklığının bulunup bulunmadığı tespit edilecektir. Buradan çıkan sonuçla, eğitim setlerindeki deyim öğretimine yönelik eksiklikler belirlenecek ve bu eksikliklerin giderilmesi için neler yapılabileceği üzerinde durulacaktır.

Çalışma, yabancılara Türkçe öğretimi alanında okutulan ders kitaplarının, deyim öğretimi açısından yeniden düzenlenmesine kaynak oluşturması ve hazırlanacak eğitim materyallerine referans oluşturması açısından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Çalışmada örneklem olarak seçilen eğitim setlerinin tüm evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışma, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan “Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Öğretimi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe” eğitim setleri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Dil

Günümüze kadar birçok araştırmacının açıklamaya çalıştığı “dil” kavramı, üzerinde en fazla tartışılan konulardan biri olmuştur. İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban; düşünce ve duyguları bildirmeye yarayan herhangi bir anlatım aracı olarak tanımlanan dil [Türk Dil Kurumu (TDK), 2018] en genel ifadeyle canlılar arasında iletişim kurmayı sağlayan bir vasıttır. İletişim kurmak isteyen her canlı, içinde bulunduğu duruma göre kendi aracını tercih eder. Bu iletişim aracı; sözcükler, yazılar olabileceği gibi işaretler, hareketler ve renkler de olabilir. Ancak “dil” kavramını sadece bir iletişim aracı olarak tanımlamak yeterli değildir. Dilin çok daha karmaşık ve gelişmiş bir sistemler bütünü olduğu da belirtilmelidir. Dil üzerinde çalışan birçok araştırmacı dili farklı bakış açılarıyla tanımlamaya çalışır. Bu bağlamda literatürde dil kavramıyla ilgili çeşitli açıklamalara rastlanılabilir. Bu açıklamalar incelendiğinde dilin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

Dil bir iletişim ve anlaşma aracıdır.

Dil duygu ve düşünceden ayrı düşünülemez.

Dil çok yönlü, karmaşık ve gelişmiş bir sistemler bütünüdür.

Dil canlı bir varlıktır.

Dilin kendine özgü kuralları vardır.

Dil insan, toplum ve kültür ile ilişkilidir.

Bahsedilen özellikler göz önüne alınarak dil şu şekilde açıklanabilir:

Dil, toplumdaki bireyler arasında haberleşmeyi, duygu ve düşünce ifade etmeyi, kültürel değerleri başkalarına aktarmayı sağlayan çok yönlü ve güçlü bir iletişim

aracıdır. İnsanoğlu zihninde oluşturduğu sınırsız sayıdaki duygu, dűőünce ve hayallerini dil vasıtası ile dış dűnyaya aktarır. Dűnyaya geldiği andan itibaren basit hareketlerle, birkaç kelimeyle iletişim kurabilen insanoğlu yıllar ilerledikçe bu yeteneğini çok daha sistematik ve gelişmiş bir yapıya oturtur. İnsanlar duygu, dűőünce, değer yargılarını ve inançlarını dil vasıtasıyla açığa vurur.

Dil kendine özđu kuralları olan canlı bir varlıktır. Bu durum her dilin kendi içinde sistematik ve gelişmiş bir yapı oluşturmasına zemin hazırlamıştır. Bu yapı her dili öbüründen ayırarak dile yapılabilecek dış müdahalelerden de korur. Akpınar (2010), dil ile ilgili şu ifadeleri kullanır:

“Dil kendine has kuralları olan canlı bir yapıdır. Dışarıdan zorlama müdahaleleri reddeder. Binlerce yılda oluşmuş kuralları, nesilden nesile aktarılır; bu kurallar onu diğer dillerden ayırır; onu bozulmaya, yok olmaya karşı korur. Bu kurallar aynı zamanda o dili konuşan ulusun dil anlayışını, zevkini, dile karşı tutumunu ve dil mantığını gösterir.” ifadelerini kullanır (s. 9).

Dil toplum içinde doğar, büyür ve gelişir. İçinde bulunduğu toplumun yaşayışından, kültüründen izler taşır. Bu nedenle dil, toplum ve kültür birbirinden ayrı dűőünülemez.

2.2. Kültür

Latince “colere” veya “cultura” sözcüđünden gelen kültür (ekin, hars) en genel ifadeyle bir toplumun sahip olduđu maddi ve manevi unsurların tümüdür. “Tarihsel, toplumsal geliřme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi deđerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın dođal ve toplumsal çevresine egemenliđinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.” dil [Türk Dil Kurumu (TDK), 2018]. Binalar, her türlü araç-gereçler, kıyafetler bir kültürün maddi boyutunu oluřtururken inançlar, gelenek-görenekler, normlar, dűőünű tarzı, dil, din, sanat, tarih ise kültürün manevi yönünü oluřturur.

Kültür de bilim, sanat gibi kullanıldığı alanlarda zamanla yeni tanımlara kavuşur. Bu nedenle kültürü tek bir anlama sınırlamak doğru değildir. Botanikten sosyal ve beşerî bilimler alanına dek uzanan geniş kapsamlı anlamlar içerir. Onun için günümüzde

herkesi memnun edecek biçimde kültürü tek bir kalıpta tanımlamak oldukça güçtür. Kültürle ilgilenen bilim adamlarının bu tanımlamada sürekli yeni girişimlerde bulunmaları bu zorluğun bir göstergesidir (Alakuş, 2004).

Güvenç (1993), uzmanların “kültür” kavramıyla ilgili belli bir tanım üzerinde birleşmemesinin nedenini sözcüğünün çok anlamlı oluşuna bağlar. Kültüre yüklenen anlamları şu şekilde sıralar:

“Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır.

Kültür, belli bir toplumun kendisidir.

Kültür, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir.

Kültür, bir insan ve toplum teorisidir” (s. 95)

Kültür sözcüğü eğitimden sanata, bilimden teknolojiye, biyolojiye, edebiyata kadar geniş bir alanda kullanılabilir. Bu bakımdan kültür sözcüğü çok kapsamlı olup kültüre birçok farklı anlam yüklenebilir. Birçok olguyu içinde barındırabilen bir yapıda olan kültür sözcüğünün tanımının yapılması da zordur. “Çünkü belli bir toplumun, belli bir evrim aşamasında, belli bir kentindeki bir üyesinin müzik yapma veya eleştirme yeteneğinden; bütün dünyada, tarihi çağlar boyunca yaşamış toplumların doğayla ilişkilerinde gösterdikleri başarıların birikimli bileşkesine kadar, birçok olguya “kültür” denilebilir” (Güvenç, 1993, s. 99).

Kültür sözcüğüne yüklenen anlamlara bakıldığında toplumsal boyutunun öne çıktığı görülmektedir. “Kültür, belli bir toplumun kendisidir.” ifadesi, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özelliklerin başında kültür geldiğini gösterir. Kültür topluma kimlik kazandırır. Topluma dayanışma ve birlik duygusu aşılıyarak “biz olma bilinci” oluşturur. Bir toplumun tarihinde, sanatında, edebiyatında, düğünlerinde, türkülerinde, şiirlerinde ve şarkılarında o toplumun dilinden, yaşam biçimlerinden, gelenek ve göreneklerinden izler taşır. Tüm bu unsurlar da toplumun kültürünü oluşturur ve onu diğer milletlerden ayırır. Bu bağlamda toplumların giderek birbirine benzemeye başladığı küreselleşen dünyada insanların kendi kültürlerini benimsemeleri ve korumaları önemli bir yer tutar.

Her toplum zamanla hem kendi kültürünü oluşturur hem de oluşturduğu kültüründen etkilenir. Kültür, nesilden nesile aktararak varlığını devam ettirir. Ötken ve Kavanoz (2014) kültürün edinilen veya öğrenilen ve ardından bir sonraki kuşağa aktarılan bir birikim olduğunu söyler. Her toplum bu birikimini dil vasıtasıyla dünden bugüne bugünden yarına aktarmaktadır. Dil bir kültür aktarıcı, bir kültür taşıyıcı görevi de üstlenir.

2.3. Dil-Kültür İlişkisi

Toplumlar sürekli bir değişim içindedir. Bu değişim o toplumlar içindeki maddi ve manevi unsurları içerir. Toplumun bir unsurunda meydana gelen değişim diğerini de etkiler. Bir toplumda birçok etkene bağlı gerçekleşen değişimler birbiriyle bağlantılıdır. İmer (1990) toplumda olan değişmelerin tek yönlü olmadığını, bir yönde olan değişmelerin öteki yönleri de etkilediğini ve toplumun bütün dallarının birbirine bağlı olduğunu söyler.

Dil-kültür ve toplum bağlamında böyle bir ilişki kurulabilir. Üç unsurdan herhangi birinde görülen bir değişim diğer iki unsuru da etkileyecektir. İnsanla, toplumla, kültürle ilişkili olan dil, içinde bulunduğu toplumun yaşantısından, sanatından, düşünce yapısından izler taşır ve kültürel değerleri taşıma görevi üstlenir. Kültürün ilk ve temel unsuru olan dil, bir milletin maddi ve manevi değerlerini içinde barındırır ve gelecek kuşaklara aktarır. Yüzyıllar içinde oluşan bir toplumun kültürü dil vasıtasıyla gelecek kuşaklara aktararak varlığını koruyabilir. Bu kültür aktarımı ağızdan ağıza, edebiyatla, şarkıyla yapılabilir. Bu süreçte dil de kültürden beslenerek gelişir ve varlığını sürdürür. Bir toplumun kültürü ne denli zenginse dilinin de o denli zengin olması beklenir. Akarsu (1998), dillerin kendi başlarına ve özgür olarak doğmadığını, bağlı oldukları kültür çevrelerinin özelliklerine göre ve o özelliklerle birlikte geliştiğini söyler. Bu bağlamda dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülemez. Dil kültürü; kültür de dili etkiler, geliştirir.

Kültüre ait öğelerden yalnızca biri olan dil üstlendiği görevlerden dolayı kültürün en önemli ögesi olarak görülebilir. Kültürel unsurları sonraki nesillere taşımak, sözlü ve yazılı kültür öğelerini bizzat oluşturmak, kültürün varlığını ve devamlılığını sağlamak gibi işlevler dili çok daha önemli kılar. “Diller ve öğeleri bir çağdan ötekine geççe geççe

geldiğinden, geçmişin şimdiki zamana etkileri kültürün en derinlerine kadar işler. Ulusun düşünme, duyma biçimi, karakteri, nesnelere, kavrayış şekli, diline etki yapmadan ulus üzerine etki yapmazlar” (Akarsu, 1998, s. 83).

Toplumlar dilini ve kültürünü korudukları müddetçe varlıklarını sürdürebilecektir. Diline ve kültürüne sahip çıkmayan milletlerin ise tarih sahnesinden silineceği yadsınamaz bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Toplumda ortak bir amacın oluşması insanların kültürlerini benimseyip korumalarına bağlıdır. Kültürün oluşmasını ve aktarılmasını sağlayacak olan da dildir. Bu sebeple toplumda “biz” değerinin oluşması dil ve kültüre sahip çıkılmasına bağlıdır. “...Milletin varlığı, sahip olduğu dil ve kültürü canlı tutmalarına bağlıdır. Toplumdaki bireyler arasında olması gereken birlik ve bütünlük anlayışı dil ve kültür dinamizmi ile canlı tutulabilir” (Göçer, 2012, s. 54).

Bir toplumun kültüründeki canlılık ve dinamizm o toplumun dildeki zenginliğinin ve işlevselliğinin bir sonucudur. “Kültürde üstün olan ulusların dillerinde de üstün olduklarını bütün tarih boyunca ve günümüzde açıkça görebiliriz. Ama bir ulusun dili ilkel halinde kalmış, gelişmemişse kültürü de pek bir ilerleme göstermez” (Akarsu, 1998, s. 85). Aynı doğrultuda; Ülker (2007), insanın dilde ne denli güçlenirse kültürde kök salan köklerinin de o denli derinlere gidip yayıldığını söyler. Bu açıklamalara dayanarak dildeki her bir gelişmenin kültürü olumlu ya da olumsuz etkileyebileceği söylenebilir. Bir kişi diline ne kadar hâkimse, dilini ne kadar etkili ve güzel kullanabiliyorsa o dilin oluşturduğu kültürü de o kadar biliyor demektir. Bunun yanı sıra, bir bireyin diline sahip çıkmaması, dilinin inceliklerini bilmemesi de kültürel yozlaşmaya yol açacaktır. Bu sebeple kültürlerini gelecek kuşaklara aktarmak isteyen toplumların diline gereken önemi vermesi önemlidir.

Yukarıda yapılan açıklamalar temel alınarak dil ve kültürün birbirinden kopmaz bir bütün olduğu, karşılıklı olarak birbirlerini etkiledikleri söylenebilir. Bu sebeple dilin ve kültürün korunmasına önem verilmelidir.

“Dil kültürün ve kültür de dilin takipçisi ve koruyucudur. Bu sebeple ikisi birbirini besler ve geliştirir. Dolayısıyla dildeki fakirleşme, kültürü ve kültürdeki yozlaşma da dili etkiler. Bu sebeple dilin ve kültürün birlikte

korunması gerekir ki bu da eğitimle olur. Eğitimin, hele de millî eğitimin amaçlarından biri budur; dili ve kültürü koruma” (Hacıeminoğlu, 1978, s. 17).

2.4. Yabancı Dil Öğrenme İhtiyacı

İnsan sosyal bir varlıktır. Dil ise bu sosyalleşme sürecine katkı sağlayan bir iletişim aracıdır. Bu sosyalleşme anadilde olabileceği gibi yabancı bir dilde de gerçekleşebilir. İnsanoğlu, asırlardır hem kendi dilini kullanarak hem de farklı toplumların dillerini öğrenerek etkileşimini ve iletişimini sürdürür.

Geçmişten bugüne insanlar farklı sebeplerle yabancı bir dili öğrenmeye çalışır. Sürekli yeni şeyler öğrenmeye çalışan insanoğlu çevresiyle, farklı kültürden insanlarla iletişim ve etkileşim kurmaya çalışır. Bu sayede hem kendi bildiklerini aktarmış olur hem de kendisi onlardan faydalanmış olur.

“İnsanoğlu sosyal, târihi, dinî, siyasi, kültürel, ekonomik alanlardaki binlerce yıllık birikimini, deneyimini dil yardımıyla yeni kuşaklara ve başka dillerde konuşup yazan, farklı değerlere sahip insanlara aktarmayı ve onlarınkinden de yararlanmayı ister. Böylece etkileşimi ve iletişimi sürdürür; açıkçası bu yolla var olur” (Akpınar, 2010, s. 12).

Bu var olma çabasının insanları yabancı bir dil öğrenmeye yönlendirdiği söylenebilir.

İnsanoğlunun bu etkileşimi ve iletişimi sürdürmesi ekonomi, kültür, bilim, sanat, eğitim, turizm ve teknoloji alanlarında birbirleriyle işbirliği geliştirmelerini sağlar. Farklı toplumlarla gerçekleştirilen bu işbirliği toplumların birbirlerinin dillerini öğrenmesi ihtiyacını da ortaya çıkarır. Ancak günümüzde küreselleşmenin etkisiyle yabancı dil; ihtiyaçtan ziyade bir zorunluluk hâline gelmiştir.

“Hızla küreselleşen dünyada ülkeler arası yakın etkileşimin doğal sonucu olarak yabancı dil öğretimi daha fazla önem kazanmıştır. Her dilin farklı bir kültüre açılan kapı olduğu doğrudur; özellikle medeniyetler arası yoğun etkileşim, öteki kültürleri de tanımayı bir zorunluluk hâline getirmiştir” (İşcan, 2011, s. 29).

Sanayi ve ekonomideki gelişmelerin beraberinde getirdiği teknolojik gelişmeler, farklı kültürlerle ait değerleri ve insanları tanıma arzusu, hem bireysel hem de örgütsel yürütülen eğitim, kültür, bilim, sanat, ticaret gibi alanlardaki ilişkiler yabancı dil öğrenmeye karşı duyulan ihtiyacı arttırmaktadır (Köksal ve Varışoğlu, 2012). Bu sebeple yabancı dilin, insanlar arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi kolaylaştıran en etkili iletişim aracı olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak yabancı dil öğrenmenin nedenleri genel (siyasi, ekonomik, göç, turizm vb.) ve özel (yurt dışında çalışmak, yabancıyla evlenme, yurt dışında eğitim vb.) olarak sınıflandırılabilir. Bu sebepler günümüzde yabancı dil öğrenmeye duyulan isteği ve ihtiyacı arttırmıştır. Buna bağlı olarak yabancı dil alanındaki eğitim ve öğretim çalışmaları hız kazanmış; yabancı dil öğretimi ve öğrenimine daha fazla önem verilmiştir.

2.5. Yabancı Dil Öğretimi ve Kültür

Dil öğrenmek sadece o dilin dil bilgisi kurallarını öğrenmek değildir. Birey dil öğrenme sürecinde bir yandan dilin kurallarını öğrenirken diğer yandan da öğrendiği dilin kültürünün içine girer. Bu sebeple “Dil kültürüyle birlikte öğrenilir- ifadesi kültürün dilden ayrılamayacağını ve dil öğretimindeki yerini açıkça ifade eder” (Boylu, 2014, s. 20).

Kültür ve dil öğretimi, dil-kültür ilişkisi bağlamında üzerinde durulması gereken bir diğer husustur. Dil öğretimi aynı zamanda bir kültür aktarım sürecidir. Birey bir yabancı dili öğrenirken o dilin konuşulduğu toplumun kültürünü de öğrenerek yeni bir kimlik kazanmaktadır. “Bir dil, o dili konuşan toplumun kültüründen bağımsız düşünülmemeyeceğinden, öğrenilen dile ait ülkenin kültürü, bu dili öğrenenleri ister istemez kuşatmaktadır” (Çiftınar ve Tanır, 2013, s. 101). Bu bağlamda, dil öğretiminin kültürden bağımsız gerçekleşmeyeceği; aksine kültürün dil öğretimini kolaylaştıran bir unsur olduğu söylenebilir.

Dilin yalnızca göstergeler dizgesi değil, aynı zamanda bir kültür demek olduğu kabul edilirse, dil ile kültürün birbirinden ayrı düşünülmemeyeceği söyleyen Asutay (2003), dil öğrenimi ve öğretiminde ‘Kültür’ unsurunu hiçbir zaman unutmamak gerektiğini; aksi hâlde dilin, çok tekdüze, mekanik ve sıkıcı geleceğini belirtir. Asutay’a göre;

dildeki dizgeler içerisinde yer alan her göstergenin dış dünyada işaret ettiği bir gönderme alanı, bir dış dünya gerçekliği vardır ve gönderme alanı da kültürle ilgilidir. “Bundan dolayı dilin biçimsel yapısının içinde bulunan anlamsal yapıyı kültür oluşturur, diyebiliriz” (Okur ve Keskin, 2013, s. 1623).

Dil öğretiminde kültürü dilden tamamen ayrı tutmak o dilin öğretilmesini ve anlaşılmasını zorlaştırır. Dil kültürden, kültür de dilden ayrı düşünülemez olduğundan dil öğretirken ya da öğrenirken bu durumun göz önünde bulundurulması gerekir. Nitekim kültürden bağımsız bir dil öğretiminin hedefine tam ulaşamayacağı aşikârdır.

“Dilin sahip olduğu kelime hazinesi, kültürün parçalarıdır. Dildeki kelimeler, mimari eserdeki taş, tuğla, çini gibi kültüre ait parçalardır. Bu sebeple, dil öğretiminin içinde kültür de vardır. Hatta dil öğretimi, çoğu kez kültüre ait öğelerin kavratılması ile mümkündür. Dolayısıyla dil öğretimi, hayat şeklinin ve kültürel değerlerin kavratılması ile gerçekleşir” (Doğru, 2008, s. 4-5).

Dil öğretiminde kültürel unsurların yeri ve önemi yadsınamayacağı için hazırlanan öğretim programlarında da bu unsurların yer alması gerekir. 2005 Türkçe (1-5.Sınıflar) ve 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel genel amaçları bölümünde kültürel değerlerle ilgili şu ifadeler geçer:

“Kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmelerini sağlamak, yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak” (Türkçe Dersi-1-5.Sınıflar Öğretim Programı, 2005, s. 12).

“Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi, Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır” (Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018, s. 8).

Bu ifadelerden kültürel unsurların Türkçe Öğretim Programında açıkça yer aldığı görülür. Bu kültürel aktarımı yapabilmek için ders araç ve gereçlerinin iyi seçilmesine, okutulacak ders kitaplarındaki metinlerin kültürel unsurları yansıtacak nitelikte olmasına dikkat edilmelidir. “Türkçe derslerinde kullanılan metinler, kültür aktarımının en önemli materyalleridir. Kültür, bütün özellikleri ile dile yansır ve

malzemesi dil olan edebiyat, kültürü eğitimin temeline yerleştirir” (Melanlıoğlu, 2008, s. 70). Öğrenciler bu sayede kültürün tüm unsurlarıyla tanışarak hem kendi kültürünü hem de dünya kültürünü yakından tanıma fırsatı yakalar. Bu kültürel farkındalık dil öğretim ve öğrenme sürecini de olumlu etkiler.

Yabancı bir dil bilmenin zorunluluk hâline geldiği günümüz dünyasında dil öğretimine ve öğrenimine verilen önem de artmıştır. Bugüne kadar bir yabancı dilin en etkili hangi yolla öğretilbileceği hususunda birçok farklı yöntem ortaya çıkmıştır. Çoğu ülke eğitim politikalarında en az bir yabancı dil bilme hedefi koyarak yabancı bir dil öğrenmenin önemini ortaya koyar. Bu durum yabancı dil alanında birçok yeni gelişmeye ortam hazırlayarak yabancı dil öğretimini büyük bir endüstri hâline getirmiştir. Bugün bu alan, bazı ülkeler için gelir kapısı olmasının yanı sıra binlerce insana da iş imkânı (materyal geliştirme, dil eğitmenliği vb.) sağlar.

Toplumların birbirine benzemeye başladığı küreselleşen dünyada kültür kavramının arka plana atıldığı düşünülse de yabancı dil öğretimiyle birlikte daha önemli hâle gelmiştir. Küreselleşmeyle birlikte daha fazla önem kazanan yabancı dil öğretiminin de kültürden bağımsız yapılamayacağı sonucuna varılabilir.

Yabancı dil eğitiminde kültür kavramının yeri ve önemi konusunda iki ana görüşün ele alınıp incelenmesi gerekmektedir. Birinci görüş yabancı dil eğitiminde öğretilen yabancı dilin kültürünün de bu eğitimin bir parçası olmasıdır. Örneğin, eğitim amacıyla İngiltere’ye giden bir öğrenci o ülkenin dilini öğrenirken bir yandan da yaşam tarzını, yeme içme alışkanlıklarını, sanatsal kültürünü de öğrenir. İkinci görüş ise kültürün yabancı dil sınıfında aktarılmasını ve öğretilen yabancı dilin kültürünün bu dili öğrenenlerin gereksiniminin, yerel kültürünün, dilsel kimliklerinin göz önüne alınarak ders içeriğine yansıtılıp yansıtılmayacağına eleştirel bir açıdan bakılması görüşünü savunmaktadır (Bayyurt, 2014). Örneğin, İngilizcenin ikinci yabancı dil olarak okutulduğu ülkelerde kültür aktarımının sınıf ortamında gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu kültür aktarımının o ülkenin hassasiyetleri göz önünde bulundurularak yapılması gerekir.

Yabancı bir dil öğrenmenin temel amacı o dili bilen kişilerle iletişim kurmaktır. Öğrenilen yabancı dilde bu iletişimin sağlıklı kurulması içinse dil bilgisi kuralları

yeterli değildir. Bu sebeple kültürel unsurların yabancı dil öğretimine dâhil edilmesi o dili öğrenen kişinin hedef kültürle tanışmasını sağlayacaktır. Bu kültür tanışıklığı, bireyin öğrendiği dilin yapısını daha iyi kavramasını sağlayacak ve dilin yapay bir şekilde öğrenilmesini önleyecektir.

Yabancı dil öğretiminin hedef kültürle birlikte verilmesiyle o dilin kültürü daha iyi anlaşılır. Yabancı dil öğretimini salt kurallarla sınırlı tutmak, dilin sosyal ve kültürel boyutunu ihmal etmek öğretim sürecinin tam ve doğru olmamasına sebep olacaktır. Bununla beraber diğer toplumların yaşam tarzlarının, değer yargılarının ve düşünce yapılarının anlaşılması da zorlaşacaktır.

Dilin yalnızca göstergeler dizgesi değil, aynı zamanda kültür demek olduğu, dil öğrenimi ve öğretiminde kültür öğesinin ihmal edilmemesi gerektiğini söyleyen Bölükbaş ve Keskin (2010) her kültürün ona kendi kimliğini kazandıran, kendine özgü bir dili olduğunu ve dilin içinde kültürün bütün özellikleri ve tarihsel, toplumsal tüm birikimleri bulunduğunu belirtir. Bu birikimin yabancı dil öğretiminde kullanılması o dili öğrenen kişiye yeni bakış açıları kazandırır.

“Her dilde kavramlar dokusu bulunduğu ve her dil insanlığın bir bölümünün tasarlama biçimini ele aldığından, kısacası her dil özel bir dünya görüşünün yankısı olduğundan, yabancı bir dilin öğrenilmesi de insana yeni bir görüş kazandırır, o zamana kadarki dünya görüşüne yeni bir görüş katar, görüş açılarını çoğaltır”(Akarsu, 1998, s. 64).

Her toplumu diğerlerinden farklı ve biricik kılan kültürün kendine ait bir düşünce tarzı ve değer yargıları vardır. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde hedef dilin konuşulduğu toplumun düşünsel yapısından haberdar olunması, dil öğrencisi için önemli bir konudur (Kırkkılıç ve Sevim, 2012). Dil öğrencisi bu yolla öğrendiği dilin kültürüne karşı olumsuz bir tutum geliştirmeyerek günlük yaşamda o dilin nerede, ne zaman ve nasıl kullanılacağına da vakıf olacak. Buradan yola çıkarak yabancı dil öğretiminde, sadece hedef dilin kurallarının verilmesi bu sürecin eksik kalmasına neden olur.

“Yabancı bir dil öğrenmek, ana dilimizdeki kavramların, anlatımların karşılığını o dilde bulup kullanmak yani sadece kuralların öğrenilmesi ve

kelimelerin o dile çevrilmesi demek değildir. Yabancı dil öğrenimi bir anlamda dünyada bulunan diğer toplumların dünyaya bakış açılarını, düşünme ve değer sistemlerini anlamak için yapılan bir uğraştır. Bir toplumu oluşturan bireylerin günlük hayatta meydana getirdikleri çeşitli etkinlikleri algılayabilmek için o toplumun kültürüne has temel noktaları bilmek gerekir” (Demir ve Açık, 2011, s. 55).

Yabancı dil eğitiminde kültürün ihmal edilmesi yaşantılardan kopuk bir dil öğretimiyle sonuçlanır. Bu nedenle yabancı dil eğitiminde, yabancı dil sınıflarında kullanılan ders kitaplarında ve uygulanacak etkinliklerde kültürel unsurların aktarılması gerekir.

2.6. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Aktarımı

Yabancı dil öğretiminin, yalnızca hedef dilin dil bilgisi ile sözcük varlığını öğretmek ve temel dil becerilerini kazandırmak değil, aynı zamanda o dilin kültürünün de öğretimidir. Yabancı dil dersleri farklı kültürden insanların bir araya gelip fikir alışverişinde bulunduğu çok kültürlü bir ortamda gerçekleşir. Kişi bu çok kültürlü ortamda hem hedef dilin kültürünü öğrenir hem de kendi kültürünü diğer kültürlerle karşılaştırma fırsatı bulur.

Yabancı dil derslerinde kültürel unsurların aktarımı önemlidir. “Dil ve toplum birlikte gelişip şekillendiği için yabancı bir dili gerçek anlamda öğrenmek, anlamak ve konuşmak o toplum gibi düşünebilmeyi gerektirir. Bu da o dili şekillendiren kültürü öğrenmekle mümkündür”(Memiş, 2016, s. 605). Yabancı dil öğretiminde bireyin derin yapıyı öğrenmesi ve dile hâkim olması ancak derin kültürel kodları çözmesiyle mümkündür. Hedef dile ait kültür öğeleri bulunmadığı sürece dil öğretimi eksik kalacaktır (Erdem, Gün ve Karateke, 2015, s. 9)

Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurlara yer verilmesi bireyin yeni bir kültür ve farklı bir dünyayla tanışmasına da olanak verir. Birey bu sayede dünyaya hem farklı açılardan bakar hem de yeniye karşı ilgisi artar. “Yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlenmeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir” (Tapan, 1995, s. 156). Başka bir deyişle, ilk defa yabancı bir kültürle tanışan birey bunu zihin şemasına oturtmaya çalışacaktır. Bu yeni

ve farklı kültürü özümsemeye çalışırken bilgi ve düşünce birikimini arttırarak farklı görüş ve düşünceden bireylere de hoşgörülü olacaktır. Bu doğrultuda, Alpar (2013) sağlam bir yabancı dil eğitiminde, öğrencinin kültürel özellikleri kadar öğretilen dilin kültürünün de öğretilmesinin, bir taraftan öğrencinin dili daha iyi öğrenmesini sağlarken, diğer taraftan öğrencinin evrensel değerler süzgecinden geçen bir dünya görüşü kazandığını söyler. En az iki kültürün bir araya geldiği yabancı dil eğitim ortamlarında birey farklı kültürleri kendi bünyesinde değerlendirme fırsatı yakalar; böylelikle farklı olana karşı önyargılarını kırar.

Yabancı dil eğitiminin en önemli amaçlarından birisi de o dilin kültürünü öğretmektir. Tüm eğitim ortamları gibi yabancı dil eğitim ortamları da kendi öğretim amaçları doğrultusunda düzenlenmelidir. Eğitim ortamının kültürel unsurlarla zenginleştirilmiş bir çevre sunması büyük önem arz eder. (Memiş, 2016). Okutulan ders kitaplarında, kullanılan araç ve gereçlerde, eğitim sınıflarında hedef kültüre ait unsurların yer alması yabancı dil öğretimini daha başarılı kılacaktır.

Yabancı dil eğitim ortamlarında kültür aktarımı, her ülkenin hassasiyetleri dikkate alınarak yapılmalıdır. Bu sürece kültürün doğrudan bir aktarımı, öğretimi ya da bir kültür dayatması olarak bakılmamalıdır. Aksine, “Kültür aktarımından kastedilen çok kültürlü bir ortam içerisinde kültürlerarası iletişim yetisini geliştirip, erek dili ve kültürü kaynak kültür ve erek kültür arasında karşılaştırmalar yaparak anlamak ve öğrenmektir. Diller İçin Ortak Avrupa Başvuru Metninde bu duruma açıklık getirecek ifadeler mevcuttur.” (Saritaş, 2014, s. 78). Başvuru Metnine göre, Başvuru Metni kullanıcılarının;

“Öğrencinin ne gibi kültürel aracı rollere, fonksiyonlara ve donanıma sahip olması gerektiği

Öğrencinin kaynak ve hedef kültürünün hangi özelliklerinin farkına varmaları gerektiği

Öğrencinin hedef kültürü benimsemesi için nelerin yapılması gerektiği

Öğrencinin, kültürel aracı olarak davranması hangi fırsatlara sahip olacağını göz önünde bulundurması gerektiği” belirtilir (CEF, 2001, s. 105).

Avrupa Konseyi, 2000 yılındaki bildirgesinde öncelikle öğretilen yabancı dilin sosyokültürel bilgisinin verilmesi gerektiğini belirtir ve bunları; günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve davranışlar, beden dili, sosyal gelenekler, âdet olmuş davranışlar olarak sıralar (CEF, 2000)

Diller için Ortak Avrupa Başvuru Metni'ndeki bu bilgiler yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının ne olduğu ve hangi kültür unsurlarının aktarılabilceği hususunda ipucu verir. Kültürün tüm unsurlarının bu süreçte aktarılması mümkün değildir. Çünkü kültür çok kapsamlı bir kavramı ifade eder. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde öğrencilerin günlük yaşamlarını kolaylaştırabilecek kültür unsurlarını seçmek daha doğru olacaktır. Bu hususta, Byram ve Risager (1999) yabancı dil öğrenenlere kültür bağlamında tarih, günlük yaşam ve rutinler, alışveriş, yiyecek-içecek, gençlik kültürü (moda, müzik vb.), okul ve eğitim, coğrafya, aile yaşantısı, sosyal şartlar, festivaller, gelenek-görenekler, iş hayatı, turizm ve seyahat gibi konuların öğretilmesinin uygun olduğunu belirtir.

Yabancı dil derslerinde öğrencileri motive etmek, öğretimi anlaşılır kılmak, öğretim etkinliklerini kolaylıkla anlamak için hedef kültüre ait unsurların aktarımı önem arz eder. Bu kültür aktarımını, öğrencilerin hedef kültüre yönelik ilgi ve merakını da arttırmaktadır. Bir kültürlenme sürecine giren öğrencilerin dünyaya bakış açıları da değişmektedir. Böylelikle, kültür aktarımının hem dil öğretimini kolaylaştırdığını hem de öğrencilere bir dünya görüşü kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tomalin ve Stempleski'ye (1993) göre yabancı dil derslerinde kültür öğelerinin yabancı dil derslerinde aktarılmasının amacı;

“Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğu anlayışı geliştirmelerine,

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına,

Öğrencilerin erek kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına,

Öğrencilerin bazı sözcük ve tümceciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı biçimde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına,

Öğrencilerin erek kültürle ilgili genellemeleri nesnel gözle değerlendirmelerine,

Öğrencilerin erek kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine,

Öğrencilerde erek kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara duygudaşlık becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaktır” (s. 89).

Tomalin ve Stempleski'nin bahsettiği amaçlar incelendiğinde yabancı dil derslerinde kültür unsurlarının aktarımının neden yapılması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Bu amaçlar, kültürel farkındalık ve kültürlerarası iletişim yetisi olmak üzere iki başlık altında toplanabilir (Ülker, 2007). Öğrenciler bir yabancı dili öğrenirken kendi kültürünün dışında farklı kültürleri de öğrenir. Kendi kültüründe olanlarla ve olmayanları hedef kültürdekilerle karşılaştırır ve çıkarımlarda bulunur. Kendi kültüründe hoş olan bir davranış erek kültürde benzer olmayabilir. Ya da bir toplumun bir olaya bakışı diğerinden farklı olabilir. Öğrenciler bu noktada kendisinden farklı olana saygılı ve hoşgörülü olmayı öğrenerek kültürel farkındalıklarını geliştirir. Bu kültürel farkındalık öğrencilerin kültürlerarası iletişim yetisine de olumlu katkı sağlamaktadır. Günümüzde yabancı dil öğretimiyle beraber öğrencilerin farklı milletten insanlarla iletişim kurması çok kültürlü bir yapı ortaya çıkarmıştır. Öğrenciler, bu yapıda hem olası önyargılarını kırar hem de kültürlerarası iletişim yetilerini geliştirir.

Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların öğrenciye tam ve doğru aktarılması için hedef dilin sosyal, kültürel yapısını, değer yargılarını, dünya görüşünü belirli ölçülerde benimseyebilmesine yardımcı olacak biçimde eğitim verilmelidir. Öğrenciler bu şekilde hedef dili sevecek, öğrencinin dile ve kültüre olan ilgisi ve merakı da artacaktır. Kültür aktarımında, öğrencinin kendi dilini ve kültürünü öğrendiği dil ile karşılaştırması ve bir bütün olarak değerlendirmesi önemlidir. Etkili bir kültür aktarımında öğrenci kendi kültürünü yadsımamalıdır. Hedef kültürün kimi özelliklerini tam olarak kabul etmeli, kimi özelliklerini ise belirli ölçülerde kabul

edebilmelidir (Okur ve Keskin, 2013). Bu sürece bir kültür dayatması ya da kültür karşıtlığı olarak bakılmaması önemlidir.

Dil ve kültür arasındaki doğal ilişkiden dolayı yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı yapılmasının bu süreci kolaylaştırdığı ve dil öğretimini yapaylıktan kurtardığı üzerinde durulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri Nevada Eyalet Eğitim Kurulu tarafından 4 Aralık 1999 da imzalanan Nevada Yabancı Dil Standartlarında da dil-kültür ilişkisine değinilmiştir. Nevadalı eğitimcilerin, ebeveynlerin ve ticaret temsilcilerin katılımı ve görüşü ile üretilen bu standartlarda dil ve kültür ile ilgili şu varsayımlarda bulunurlar:

“Tüm öğrenciler farklı kültürler hakkında bilgi edinebilir ve başarılı bir dil öğrencisi olabilir.

Farklı bir dil ve kültür hakkında çalışmak bireyin kişisel eğitimini geliştirir.

Yabancı dil çalışmaları aracılığıyla diğer disiplinlerle ilişkiler kurulabilir.

İletişimsel yetkinlik tabanlı yabancı dil programları öğrencilerimizin başarılı olma ve üretken vatandaş olma yeteneklerini artıracaktır.

Yabancı dil programları dil ediniminin gelişimsel doğasını yansıtmalıdır.

Nevada öğrencilerinin iletişimsel yeterlik standartları yüksek tutulmalıdır”
(Nevada Foreign Language Standarts, 1999, 4-13).

Nevada'nın yabancı dil öğretmenleri erek dili akıcı konuşmalı, erek kültür hakkında bilgi sahibi olmalı ve yabancı dil öğretim stratejileri, değerlendirme prosedürleri ve teknoloji kullanımında yetenekli olmalıdır. Nevada Yabancı Dil Standartları incelendiğinde dil öğrenmenin öğrenciler üzerindeki faydasından, dil ve kültür arasındaki ilişkiden, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının öneminden açıkça bahsedildiği görülür. Yabancı dil öğretiminde amaç, öğrencinin yalnızca dil eğitimi alması değil aynı zamanda hedef kültür hakkında bilgi sahip olmasıdır.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda kültür aktarımının nedenleri şu temel başlıklar altında toplanabilir:

Dil-Kültür İlişkisi: Dil ve kültür arasındaki doğal ilişkiden dolayı kültürden kopuk bir dil öğretiminin gerçekleşmesi düşünülemez. Kültür dilin besleyicisi; dil ise kültürün taşıyıcısıdır.

Kültürün Dil Öğretimini Kolaylaştırma İşlevi: Öğrenciler, kültür aktarımı sonucunda o dilin kültürel kodlarını çözerek; dilin sözcük ve cümle yapısını daha kolay kavrayacaktır.

Dünya Görüşü ve Empati Becerileri Geliştirme: Kültür aktarımı sayesinde çok kültürlü bir ortamda olan öğrenciler, kendinden farklı olana saygı duymayı ve farklılıkları kabul etmeyi öğrenirler. Bu durum, hoşgörü ve duygudaşlık becerilerini geliştirerek; farklı kültürlerle karşı ilgi ve merakını da arttırır. Böylelikle kültürel farkındalık kazanmış olurlar.

Olası Önyargıları Ortadan Kaldırma: Öğrenciler, kültür aktarımı ile farklı kültürden insanların davranışlarında, konuşmalarında, yaşayışlarında farklılıklar olabileceği konusunda çıkarımlar yapabilir. Böylelikle, sınıf ortamında ya da dışında kültürel farklılıklardan ortaya çıkabilecek yanlış anlamaların ve iletişim çatışmalarının önüne geçilebilir.

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı yapılmasının gerekliliği kadar bu aktarımın nasıl yapıldığı da oldukça önemlidir. Öğrencilerin kolaylıkla ulaşabildiği ders kitapları kültür aktarımı için birincil kaynaklardır. Önyargılardan bağımsız, hedef kültürün yer aldığı, uygun dille yazılan okuma metinlerinden ve etkinliklerinden oluşan bir ders kitabı yabancı dil öğretiminde kültür öğelerinin aktarılacağı en etkili ve hızlı yollardan biridir. Çünkü öğrencilerin en kolay ulaşabileceği ve en uygun temin edebileceği kaynak, ders kitaplarıdır. Bu bakımdan ders kitapları yabancı dil öğretiminde öğrenciler tarafından en çok kullanılan eğitim materyalidir.

Bu nedenle yabancı dil öğretiminde son derece önemli bir yere sahip olan kültür aktarımını gerçekleştirmek için ders kitaplarının içeriğine dikkat edilmelidir. “Hedef kültürle ilgili önyargı içeren ve hedef kültürün dil yapısını olduğundan daha farklı sunan ve çok önemli bir etkinlik olan okuma etkinlikleri için özgün metinler içermeyen

ders kitaplarının kültür aktarımının gerçekleşmesine katkıda bulunması beklenemez” (Ülker, 2007, s. 32).

Yabancı ders kitaplarında kültürel unsurlarla ilgili birçok bilgi yer alabilir. Burada önemli olan kültürel unsurların öğrencilerin ihtiyaçlarını ne oranda karşılayacağı olmalıdır. Polat’a (1990) göre; bildirişimsel-işlevsel yöntem, öğrenme durumları ile yaşam durumlarını birleştirme amacından yola çıkmıştır. Bu yöntem, yabancı dil öğrenmeyi kişinin toplum içinde dil aracılığıyla eylemlerde bulunma yetisini geliştiren bir araç olarak görür. Amaç; yabancı dil öğretimine ilişkin düzenlemelerde öğrenci gereksinimlerinin çözümlenmesini ve öğrenilen dilin yaşam içinde kullanımını temel almaktır. Bu sebeple ders kitaplarında kültür aktarımı yapılırken hem öğrencinin ihtiyacını karşılayacak hem de ilgisini çekebilecek özgün metinlere yer verilmesi gerekir.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda iyi hazırlanmış, özgün metinlerden oluşan bir ders kitabının kültür aktarımı için en etkili araçlardan biri olduğu söylenebilir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders kitaplarının da bu özelliği taşıması beklenir. Bu sahada okutulan ders kitaplarını kültür aktarımı açısından değerlendirmeden önce aşağıdaki konu başlıklarına değinmek faydalı olacaktır.

2.7. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Günümüzde teknolojinin gelişmesine paralel olarak iletişim araçlarının yoğun bir biçimde kullanıldığı küreselleşen dünyada yabancı dil öğrenme ihtiyacı da her geçen gün artmaktadır. Son yıllarda Türkiye’nin ekonomi, ticaret, eğitim alanlarında dünyaya açılması, Avrupa ülkelerinde ve Türk cumhuriyetlerinde Türkçeye ilginin artması, TÖMER ve yurt dışında Yunus Emre Enstitüsü’ne bağlı merkezlerin açılması, ülkemize gelen yabancı öğrenci sayısındaki artış gibi nedenlerle Türkçenin de yabancı dil olarak öğretimi ve öğrenimi gittikçe önem kazanmıştır.

Dünyanın birçok ülkesinde 40’dan fazla kültür merkeziyle hizmet veren Yunus Emre Vakfı’nın amacı; Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmaktır. Bunun yanı sıra Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek;

Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek de diğer amaçları arasındadır. Bu vakfa bağlı Yunus Emre Enstitüleri ise YTÖ çalışmalarının yanı sıra ülkemizin tanıtımı amacıyla kültür ve sanat faaliyetlerini yürütür, ayrıca bilimsel çalışmalara destek verir [Yunus Emre Enstitüsü (YEE), 2018]. 2009 yılında faaliyete başlayan Yunus Emre Enstitüsü farklı milletlerden insanlara Türkçemizi öğretmekle beraber ülkemizin ve kültürümüzün tanıtımında da önemli rol oynar.

Gerek yurtiçinde gerekse yurt dışında çalışmalarını sürdüren TÖMER, Yunus Emre Enstitüleri ve Türkoloji bölümleri gibi kuruluşlar düşünüldüğünde; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin ne denli önemli bir alan hâline geldiği daha net anlaşılabilir.

2.7.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Tarihine Bakış

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimin tarihi, Türklerin tarih sahnesine çıkmasıyla başlatılabilir. Türklerin farklı milletlerle etkileşime geçmesiyle Türkçe öğretiminin de başlaması beklenmektedir. Hunlar zamanında Çinli gelinler, Uygurlar döneminde devlet adamları belli sebeplerden dolayı Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duymuş olmalıydılar. Orhun Abidelerinin bir yüzünün Çince olması, Türkçenin başka dillere çevrilmesiyle ilgili çalışmaları Köktürklere kadar götürse de bu dönemle ilgili kaynakların olmayışı yabancılara Türkçe öğretiminin Divânü Lügat'it-Türk'le başlatılmasını zorunlu kılmaktadır (Zorbaz, 2013).

YTÖ' nün tarihiyle ilgili sistemli kuramlar olmadığı için ancak yazılan eserlerin incelenmesiyle öğrenilebilir. Bu eserler genellikle sözlükler, dil bilgisi kitapları ve konuşma rehberlerinden oluşur (Zorbaz, 2013).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda ilk eser kabul edilen Divânü Lügat'it-Türk Karahanlı Türkçesi döneminde yazılmış ansiklopedik sözlük niteliğindedir. Sözlüğün ön sözünde Kaşgarlı Mahmud eserini 1072-1074 yıllarında Bağdat'ta tamamladığını ve Abbasi Halifesi EI-Muktedi'ye sunduğunu belirtilir. Kaşgarlı, "Tanrı yeryüzündeki erki Türklere vermiştir; bunların dilini öğrenmekte fayda vardır. Bu kitabı Araplara Türkçe öğretmek için yazdım, buyurun" ifadeleriyle kitabı Abbasi Halifesine sunmuştur (Bayraktar, 2003).

Bayraktar (2003), genel olarak biçim bilgisi öğretiminde tümevarım yönetimi uygulanan sözlükte örneklerden kurala gidildiğini, kuralların tek tek açıklanmadığını; yabancı dil öğretim yöntemi olarak dil bilgisi çeviri yönteminin egemen olduğunu ve biçim bilgisel öğelerin yapısalcı yaklaşımla ele alındığını belirtir.

Divânü Lügat'it-Türk, günümüzde modern dil öğretimini gerçekleştirmeye yardımcı olan ilkelerin bazılarının uygulandığı 11. yüzyılda Araplara Türkçe öğretmek amacıyla kaleme alınmış bir eserdir. Eser bu yönüyle dikkat çekici ve heyecan vericidir (İşcan, 2012).

Akyüz (2007), Kaşgarlı Mahmud'un dil öğretimi konusunda başarılı bir yöntem izlediğini belirtmiştir. Yahya Akyüz, Kaşgarlı Mahmud'un dil öğretiminde tümevarım yöntemini kullandığını, kültür aktarımına, tekrara ve günlük dil kullanımına önem verdiğini belirtir.

İzlediği bu başarılı yöntemleri buluncaya kadar çok çaba harcayan yazar, iki yıl içinde eserini üç kez yazıp beğenmemiş, nihayet kesin olarak dördüncü kez yazmıştır. Böylece o, eser yazma yöntemi konusunda da kendinden sonra geleceklere de geçerli bir ders vermektedir.

Muhakemetü'l Lügateyn, yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla Ali Şir Nevâî tarafından yazılan ikinci büyük eserdir. 15. yüzyılda yazılan eserde, Farsça ve Türkçe karşılaştırılmıştır. Türkçede ilk ad bilimi ve anlam bilimi olarak kabul edilir (Barın, 2004). “Türkçenin söyleyiş ve anlatım zenginliğini örneklendirerek dil özelliklerini ortaya koyar. Zarfların çeşitliliği ve dereceleri, cinasa elverişli eş sesli sözcükler, eylem çatıları, yapım ekleri, ses özellikleri gibi Türkçeye ilişkin birçok özellik yer almaktadır” (Güzel ve Barın, 2013, s. 30).

Muhakemetü'l-Lügateyn, özellikle 1950-1965 yılları arasında yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkan karşılaştırmalı dil bilim yönteminin 16. yy.'daki örneğini oluşturmaktadır (Biçer, 2012). Eserde özetle;

“Karşılıkları tek sözcük olarak Farsçada bulunmayan Türkçe sözcükler ve bunların yan anlamları,

Kafiye bakımından Türkçenin Farsçadan üstün olduğu,

Türkçede bulunan bazı eklerin Farsçada karşılığının bulunmadığı,

Pekiştirme olayının Farsçada bulunmadığı,

Farsçada olmadığı hâlde Türkçede bulunan işteş ve ettirgen çatı gibi özellikler ele alınır” (Adıgüzel, 2001, s. 29).

Bayraktar (2003); eserde, dil bilgisi çeviri yöntemi kullanılarak tümevarım ve karşılaştırmalı dil bilimi ilkeleriyle akademik amaçlı Türkçe öğretimi amaçlandığını ve dil bilgisi çeviri yöntemiyle edebî Türkçe öğretimi yapıldığını belirtir.

Kıpçaklar döneminde yabancılara Türkçe öğretim çalışmaları daha fazla hızlanarak bu alanda birçok eser ortaya çıkmıştır. Çünkü “Memluk devletinin yönetici ve ordu kesimi Türk olduğu için Türkçeye ve Türkçenin öğretimine oldukça fazla önem verilmiştir. Bu dönemde Türkçeye olan ilginin artması Arapların da Türkçeyi öğrenmelerini sağlamıştır”(Biçer, 2012, s. 116). Bayraktar (2003) çalışmasında 1250-1517 yılları arasında hüküm süren Memlûk Devletinde Türk sultanlarının devleti yönetmesi, Türk diline karşı ilginin arttığını ve bu ilginin Araplara Türkçeyi öğretmeyi amaçlayan kitapların yazılmasına neden olduğunu; Kıpçak Türkçesinin, yabancılara Türkçe öğretiminin en fazla önem kazandığı ve Türkçenin saygınlığının dorukta olduğu dönem olduğunu söyler. Bu dönemde yazılan eserlerden bazıları şunlardır:

Codex Cumanicus (Latince-Farsça-Kıpçak Türkçesi Sözlük).

Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lugâti't-Türk ve'l-Kıfçak (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı)

Kitâb-ı Mecmû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî (Türkçe, Farsça ve Moğolcanın Bütün Çevirmenlerinin Kitabı)

EI-Kavaninü'l-Külliyeye Li Zabtî'l- Lügati't- Türkiyye (Türk Dilinin Öğrenilmesi İçin Bütün Kurallar)

Et- Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-lugâti't- Türkiyye (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü)

Kitabü'l-İdrâk Li-lisânü'l- Etrak Kıpçak Türkçesi (Türklerin Dilini Anlama Kitabı)

Ed-Dürretü'l-Mudiyye Fi'l-Lügati't Türkiyye (Türk Dilinin Parlayan İncisi)

“Bugünden sonra divanda, dergâhta, bârgâhta, çarşıda, mecliste, meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır.” buyruğu Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil tarihi açısından en önemli olaydır. Bu buyruk Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından 15 Mayıs 1277’de verilmiştir. Bu döneme ait eserler, Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamalarla doludur (Güzel ve Barın, 2013). Türklerin Anadolu’ya göç etmeleriyle Eski Anadolu Türkçesi döneminde Türkçenin ana dili olarak öğretimi önem kazanmış ve birçok kitap yazılarak medreselerde okutulmaya başlanmıştır. Eski Anadolu Türkçesi kapsamına girebilecek yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili tek eser İbnü Mühennâ Lûgati olarak da bilinen Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân’dır (Bayraktar, 2003).

16. ve 20. yüzyıllar arasında geniş bir coğrafyada imparatorluk dili olarak konuşulan Osmanlı Türkçesi Batı Türkçesinin ikinci devri olarak kabul edilir. Bu dönemde yabancı yazarlar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında Türk yazarlardan çok daha fazla eser vermişlerdir. Birçok yabancı yazar Türkçe öğrenmek amacıyla İstanbul’a gelmiştir. Türkçeyi nasıl öğrendiklerini gerek kişisel gözlemlerine gerekse o zamanın dil uzmanlarının yardımıyla kendi dillerinde kitap ya da sözlük hâline getirmişlerdir (Güzel ve Barın, 2013).

Osmanlı döneminde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarının devşirme yolu ile Yeniçeri Ocağına alınan Hristiyan çocuklarına Türkçe öğretilmesiyle başlatılabileceğini söyleyen Biçer (2012) Avrupa ile kurulan siyasi ve diplomatik ilişkilerle birlikte yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetlerin büyük bir hız kazandığını belirtir.

XVI. ve XIX. yüzyılın arasında Osmanlı Türkçesi döneminde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili gelişmelerle ilgili Ağıldere (2010), şu ifadeleri belirtir:

“Venedik Cumhuriyeti kendi uyruğundan olan doğu dilleri ve özellikle de Türkçe bilen tercümanlarını yetiştirmek amacıyla 1551 yılında İstanbul’daki

elçiliğinin bünyesinde ilk dil oğlanları (İt.giovani della lingua) okulunu kurmuştur. Venedik Cumhuriyeti İstanbul'daki dil oğlanları okulu örneğini, 1669 yılında Fransa, 1754 yılında Avusturya, 1766 yılında Polonya ve son olarak 1814 yılında İngiltere izlemiştir” (s. 695).

Ağıldere (2010), adı geçen okulların (Doğu Dil Oğlanları Okulları) Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi tarihinin yapı taşlarını oluşturduğunu söyler. Doğu dilleri okulunun en önemli özelliği Fransız uyruklu öğrencilerine küçük yaşlardan itibaren İstanbul'da Türk dili ve kültürünü öğretmektir. Söz konusu öğrenciler ilerleyen yıllarda uluslararası ilişkilerde diplomat ve çevirmen olarak önemli görevler almış ve Osmanlı kültürü ile Avrupa kültürü arasında bir köprü oluşturmuşlardır. İstanbul Doğu Dil Oğlanları Okulu öğrencilerinin 1710 yılından itibaren yaklaşık yüz yıl boyunca öğretmenleri denetiminde Türkçeden Fransızcaya, Osmanlı tarihinden edebiyatına kadar uzanan geniş bir yelpaze içerisinde yer alan çeşitli konularda, kültür tarihinde önemli bir yer tutan kapsamlı çeviriler gerçekleştirmişlerdir. Hiç kuşkusuz, söz konusu çeviriler dönemin Avrupa'sının Osmanlı dil ve kültürüne gösterdiği ilginin en önemli kanıtını oluşturmaktadır.

Barın (2004), Fransa'nın 1699'da her üç yılda bir 6-9 yaşlarındaki çocuklardan birkaç tanesini Türkçe öğrenmek üzere İstanbul'daki Katolik papazlarının yanına göndermeye karar verdiğini söyler. Bu çocukların ileride Osmanlı devletinde Fransa'nın elçileri ve tercümanları olacağını, Fransa'nın Türk diline karşı gösterdiği bu ilginin 18. yüzyılda Hollanda, İngiltere, Avusturya ve Rusya gibi ülkelere de sıçradığını belirtir. Tanzimat'la birlikte azınlıklara verilen hakların genişlemesinin Türkçe azınlık okullarında okutulmaya başlamıştır.

“Osmanlı ordusu içinde devşirmelere, acemi oğlanlara ve Enderun'a alınan gençlere öteden beri Türkçe öğretilmekteydi. Yine Fener Patrikhanesi tercüman yetiştirmek amacıyla özel olarak belli sayıda Rum gencine Türkçe öğretmiştir. Tanzimat'tan sonra ise azınlık çocuklarına Türk okullarına giriş izni verilmiş, 1895 yılından itibaren de Türkçe öğretimi, azınlık okullarına girmiş ve yabancı okul programlarında Türkçe derslerine yer verilmiştir.” (Adıgüzel, 2001, s. 30).

Kaşgarlı Mahmut'tan sonra 1850 yılına kadar yabancılara Türkçe öğretmek için Türk yazarlar tarafından kaleme alınmış bir esere pek rastlanmaz. 1850'de İstanbul'da J.P.Sinan tarafından yayımlanan "Alphabet turc suivi d'une méthode" adlı yabancılara Türkçe öğretmeyi amaçlayan bir kitap yazılır. Bu eseri; Güzeloğlu, E., Dialogues Français-turcs, Précédés d'une vocabulaire, Constantinople, 1852, Sinan, J.P., Abrégé de Grammaire Turque, Ğst.1854, Fuad Efendi/Cevdet Efendi, Grammatik der Osmanischen Sprache, Deutsch bearbeitet von H.Kellgren, Helsinki, 1855, Mehmet Mihri, Kitabü't-tuhfetü'l-Abbasiyetü'l Medreset el aliyetü't-tevfikiye, Mısır, 1884, Mehmet Ruhi, Conversazione in Lingua Turca el kaliona, Ğst.1893 adlı eserler takip eder (Hengirmen, 1993).

Osmanlı Türkçesi döneminde kullanılan yabancı dil öğretim yöntemi ise daha çok dil-bilgisi çeviri yöntemine dayanmaktaydı. XVII. yy.'dan XX. yy. başına kadar Avrupa devletleri ve Osmanlı İmparatorluğu'nda yaygın olarak kullanılan yabancı dil öğretim yöntemi geleneksel yöntemdir. Söz konusu yöntemin özünü dil bilgisi, edebî metinlerin ezberlenmesi ve çevirisi oluşturur. Fransız dil oğlanları okulunda da Türkçenin öğretiminde bu yöntem kullanılmıştır (Ağıldere, 2010).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte yapılan dil, kültür ve eğitim çalışmaları sayesinde Türkçenin korunması ve geliştirilmesi sağlanmıştır. İlk çalışma Mustafa Kemal Atatürk'ün 1 Kasım 1928'de Harf Devrimini yapmasıyla başlar. Daha sonra, 12 Temmuz 1932'de Atatürk'ün öncülüğünde Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulur ve 26 Eylül 1932'de I. Türk Dil Kurultayı yapılır. Bu kurultayda Atatürk'ün istediğiyle Türkçe yabancı sözcüklerden arındırılmaya başlar. Türkçenin arılaşması ve özleşmesini amaçlayan cemiyetin adı III. Türk Dil Kurultayı'nda Türk Dili Kurumu olarak değiştirilir. 26 Eylül günümüzde Dil Bayramı olarak kutlanmaktadır (Bayraktar, 2003).

Belirtilen çalışmalar neticesinde Türkçeye verilen önem de artmıştır. Türkçenin ana dil olarak sadeleştirilmesi ve geliştirilmesi sağlanmıştır. Bu duruma paralel olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında da gelişmeler yaşanmıştır. 1950'den sonra bu alanda önemli çalışmalar yapılmıştır. Günümüzde ise gerek ülkemizde

gerekse birçok ülkede faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve merkezler Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini yürütürler.

Türkiye’de 1950’li yıllardan sonra üniversiteler bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ciddi biçimde ele alınmaya başlamıştır (Göçer, 2013). Erdem (2009), Cumhuriyet döneminde yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili ilk kaynakların yazılmasında Boğaziçi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’nin öncü olduğunu; Boğaziçi Üniversitesi’nden Hikmet Sebüktekin’in ve Ankara Üniversitesi’nden Kenan Akyüz’ün ise öncülük eden araştırmacılardan olduğunu belirtir.

1960’lı yıllarda yabancılara Türkçe öğretim çalışmaları tekrar önem kazanarak bu alanda birçok eser ortaya çıkmıştır. Kenan Akyüz’ün Yabancılar İçin Türkçe Dersleri Konuşma, Okuma adlı kitabı (A.Ü, 1965) Hüseyin Aytaç- M. Agâh Önen’in Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe adlı kitabı (Ankara., 1969), Sermet Sami Uysal’ın Yabancılara Türkçe Dersleri kitapları (İstanbul, 1979), Kaya Çan’ın Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri kitabı (ÖDTÜ, 1981), M. Hengirmen-N.Koç’un Türkçe Öğreniyoruz adlı kitapları (Ank., 1982), Tahir Nejat Gencan’ın Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin-Türkçe Öğreniyorum adlı kitabı (İst., 1985), bu konuda önemli adımlar atılmaya başlandığını gösterir (Barın, 2004).

1984 yılında TÖMER’in kurulmasıyla yabancılara Türkçe öğretim alanında önemli bir adım atılmış oldu. “Ankara Üniversitesi bünyesinde TÖMER’in kurulmasıyla yabancılara Türkçe öğretmek kurumsallaşmıştır. Önce Ankara’da kurulan TÖMER, daha sonra Gaziantep ve İzmir’de de kurumsallaşarak yaygınlaşmıştır. Ayrıca Ankara TÖMER tarafından Mart 1988 yılında ilk sayısıyla yayın hayatına başlayan TÖMER Dil Dergisi, bu alana apayrı bir canlılık katmıştır”(Erdem, 2009). TİKA’nın (Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı) yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırladığı temel, orta, yüksek ve ileri düzeyde sekiz kitaptan oluşan Güneş-Türkçe Öğreniyoruz adlı dil öğretim seti Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan önemli çalışmalar arasındadır (Göçer, 2009).

1987 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yabancılara Türkçe öğretimi alanında yüksek lisans ve doktora çalışmaları başlar. Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı adı altında kurulan program 1990 yılında yüksek lisans ve

doktora öğrencisi almıştır. 1989 yılında da Gazi üniversitesi bünyesinde benzer bir program açılmıştır (Göçer, 2013).

1991 yılında Türk dünyası öğrenci projesiyle yabancılara Türkçe öğretim çalışmaları genişleyerek devam etmiştir. Proje kapsamında 1991 yılından itibaren gençler lise ve üniversitelerde okumak, yüksek lisans ve doktora yapmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ülkemize getirilmektedir. Bu projenin amaçlarından biri; bağımsızlığını yeni kazanmış Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraha Topuluklarındaki gençlere Türkiye Türkçesini öğretmek, Türk kültürü ve eğitim sistemini tanıtmaktır. Bu gençler aracılığı ile Türkçenin ve Türk kültürünün yeni nesillere aktarılmasını ve Türkiye Türkçesinin yaygınlaştırılmasını sağlamak amaçlanmıştır (Açık, 2008).

2001 yılında "Diller öğrenelim, insanları anlayalım, toplumu şekillendirelim" sloganıyla Avrupa Birliği ve Avrupa Komisyonu tarafından "Avrupa Diller Yılı Etkinlikleri" düzenlenmiştir. Bu etkinlik Türkiye'nin de içinde bulunduğu 47 ülkenin katılımıyla gerçekleşmiştir. Türkiye'de bu etkinliğin koordinatörlüğünü, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Özcan Demirel üstlenmiştir.

Avrupa Diller Yılı dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı'nca Ankara'da "Avrupa'da Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi" konulu uluslararası bir sempozyum düzenlenmiştir. Bu sempozyumda, uzun yıllardan beri Avrupa'da Türkçe konuşan toplumların, özellikle Avrupa demokratikleşme süreci çerçevesinde dil, edebiyat ve kültür mirasını genç kuşaklara aktardığı belirtilerek genç Avrupalı kuşaklar tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinin Avrupa'nın kültür dokusuna yeni bir boyut katacağı vurgulanmıştır. Buna dayanarak eğitim kurumlarında Türkçe öğretimiyle ilgili projeler Avrupa'da ilgili makamlarca desteklenmiştir (Bölükbaş, 2004)

2.7.2. Yunus Emre Enstitüsü

2007 yılında Yunus Emre Vakfı bünyesinde kurulan Yunus Emre Enstitüsü günümüzde yabancılara Türkçe öğretimi konusunda başarılı çalışmalar yürütmektedir. A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyesinde "Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti" adlı eğitim

setini ders kitabı olarak okutan enstitü bugün, yurt dışında 40 dan fazla kültür merkeziyle faaliyetlerini yürütmektedir.

Bugün yabancılara Türkçe öğretimin geldiği noktayı daha iyi anlamak için aşağıda belirtilen sayısal verilere bakmak yararlı olacaktır.

Yunus Emre Enstitüsü bugün 43 kültür merkezinde çalışmalarını yürütmektedir.

“Afganistan – Kabil, Almanya – Berlin, Almanya – Köln, Arnavutluk – İşkodra, Arnavutluk – Tiran, Avusturya – Viyana, Azerbaycan – Bakü, Belçika – Brüksel, Bosna Hersek – Mostar, Bosna Hersek – Foynitsa, Bosna Hersek – Saraybosna, Cezayir – Cezayir, Fas – Rabat, Fransa - Paris , Güney Afrika – Pretoria, Gürcistan – Tiflis, Hollanda – Amsterdam, Hırvatistan – Zagreb, İngiltere – Londra, İran – Tahran, İtalya – Roma, Japonya – Tokyo, Karadağ – Podgoritsa, Kazakistan – Astana, Katar – Doha, Kosova – Prizren, Kosova – İpek, Kosova – Priştine, KKTC – Lefkoşa, Lübnan – Beyrut, Macaristan – Budapeşte, Makedonya – Üsküp, Malezya - Kuala Lumpur, Mısır – İskenderiye, Mısır – Kahire, Moldova – Komrat, Polonya – Varşova, Romanya – Köstence, Romanya – Bükreş, Rusya Federasyonu – Kazan, Sırbistan – Belgrad, Sudan – Hartum, Ürdün – Amman” [Yunus Emre Enstitüsü (YEE), 2018].

2.7.3. Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER)

Türkiye’deki üniversiteler bünyesinde faaliyetlerini sürdüren 85 Türkçe öğretim merkezi olduğu tespit edilmiştir.

“Çukurova Üniversitesi, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, TOBB Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Turgut Özal Üniversitesi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Ardahan Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Bayburt Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bursa Orhan Gazi Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çankırı Karatekin

Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Zirve Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi, Fatih Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Üsküdar Üniversitesi, Kültür Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Gediz Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Ahi Evran Üniversitesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, KTO Karatay Üniversitesi, Mevlana Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş-ı Veli Üniversitesi, Niğde Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Bozok Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi” (Boylu ve Başar, 2016, s. 312-317).

Bu bilgiler doğrultusunda yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmaların azımsanmayacak seviyede olduğu söylenebilir. Divânü Lügat’it-Türk’le başlatılan yabancılara Türkçe öğretimi önemli bir ivme kazanmış ve bu alanda hızlı bir dönüşüm, değişim ve gelişme görülmüştür. Bugün yayınevleri başta ders kitabı olmak üzere yardımcı materyal hazırlama gayreti içindeyken birçok üniversite sertifika, lisans ve yüksek lisans programları düzenlemektedir. Birçok akademisyen bu sahada ciddi araştırmalar yürütmektedir. Üzerine makaleler, tezler ve kitaplar yazılan yabancılara Türkçe öğretimi günümüzde artık bir sektör hâline gelmiştir.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında görülen tüm bu gelişmeler beraberinde çeşitli sorunlar da getirmektedir. Yağmur (2013), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin birçok kurum için yeni olduğunu, bu konuda nitelikli araç gereç eksikliğinin yanı sıra yabancı dil öğretim yöntemlerini bilen uzman kadroların eksikliğinin ciddi bir sorun olduğunu söyler. Bu sorunların üstesinden gelmek için;

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, ayrı bir disiplin olarak görülmeli ve bu alanda kullanılacak bir eğitim programının hazırlanmalıdır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görevlendirilecek eğitimcilerin donanımlı olmasına ve verilen eğitimin çağdaş dünyadakine paralel yürütülmesine önem verilmelidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, geleneksel yöntemler bir kenara bırakılarak çağdaş yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kullanımına dayalı, uygun materyallerle zenginleştirilmiş ve kültürel unsurlarla desteklenmiş çok uyaranlı öğretim ortamları oluşturulmalıdır (Göçer ve Mongul, 2011).

2.7.4. Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler

Yabancı dil öğretiminde hiçbir öğretim etkinliği tek başına yeterli değildir. Öğretmenlerin dil öğretimini nasıl yapması gerektiği, düzenleyeceği etkinlikleri doğru bir şekilde seçmesi dil öğretim ilkelerine hâkim olmasına bağlıdır. “Dil öğretiminin nasıl yapılacağı, öğretim süreci boyunca teoriğin pratiğe aktarılmasında nelere dikkat edilmesi gerektiği, yabancı dil öğretiminin temel ilkeleri ile belirlenmektedir” (İnce, 2013, s. 150).

Başarılı bir dil öğretimi için öğrencilerin bireysel farklılıkları, beklenti, hazırbulunuşluk düzeyleri, zihinsel olgunlukları, bedensel yeterlilikleri ve duygusal tepkileri gibi etmenlerin göz önünde bulundurulması gerekir (Köksal ve Varışoğlu, 2012). Öğretme ve öğrenme sürecinde ve ortamında, başarılı bir dil öğretimi için öğreticiler dil öğretim ilkelerini bilmelidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de bu ilkelere dikkat edilmesi dilimizin yabancılar tarafından daha sağlıklı ve doğru bir şekilde öğrenilmesini sağlayacaktır. Bu ilkeleri temel ve genel ilkeler olarak şöyle sıralayabiliriz:

Yabancı bir dil öğretilirken bu sürecin yöntem, içerik, amaç ve öğretim araç gereçleri yönünden planlanması gerekmektedir. Öğretim sürecinin planlanması, hedef kitlenin ihtiyacına göre öğretimin yapılması dil öğretiminin başarılı bir şekilde sürdürülmesini sağlayacaktır.

Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin ilk basamağından itibaren birlikte ele alınması önemlidir. Becerilerden birinin göz ardı edilmesi dil öğretimin eksik tamamlanmasına neden olacaktır. Bu sebeple her beceri üzerinde ayrı ayrı durulması ve hepsine gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Somut bilgiler öğretilmeden soyut düşüncülerin kavranamayacağı düşüncesinden yola çıkarak Türkçenin yabancılar öğretilmesi tümevarıma dayalı bir sistem içinde öğretilmelidir. Bununla birlikte kalıplaşmış diyalog ve söz kalıpları verileceği için tümdengelim yöntemine de yer verilmelidir. Bir yabancıya Türkçe öğretirken yakın çevresinde ilişki kurabileceği kelimeler öğretilmelidir. Sözcük öğretimi öncelik ve kolaylık sırasına göre yapılmalıdır.

Yabancılar Türkçe öğretirken dil bilgisi yapıları sarmal bir düzen içinde, birer birer yapılmalıdır. Bir dil bilgisi yapısı kavratılmadan diğer bir yapıya geçilmemelidir. Aynı anda birden fazla yapıyı öğrenciye kazandırmaya çalışmak, verilmek istenenin tam anlaşılmasına ve bir süre sonra unutulmasına ya da diğer yapılarla karıştırılmasına yol açmaktadır. Yapılar bol örneklerle desteklenerek kalıcı öğrenme sağlanmalıdır.

Yabancı dil öğrenen biri toplum içinde öğrendiklerini uygulamaya dökmemeli ve çevresiyle istediği biçimde doğru bir iletişim kurabilmelidir. Bu yüzden dil öğretiminin hayata dönük olması gerekmektedir. Bir yabancı Türkçe öğrenirken, verilen bilgilerin ve örneklerin teorik olmaması pratiğe dönük olması şarttır. İletişime dönük etkinliklere yer verilmesi Türkçenin yabancılar tarafından daha iyi öğrenilmesini ve dolayısıyla kültürle bütünleşmelerini sağlayacaktır.

İnsan duyduklarının çok büyük bölümünü kısa zaman içinde unuttur. Okuduklarının bir kısmını hatırlarken yaptıklarının çoğunu büyük oranda hatırlar. Bu sebeple Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sınıf içi ve sınıf dışı dil öğretim

uygulamalarının tamamının öğrenciye dönük olması ve öğrencinin etkin kılınması öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Her öğrencinin dil öğrenme ihtiyacı ve kendi fiziki, psiko-sosyal durumu birbirinden farklı olabilir. Bu sebeple Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencilerin yaş, eğitim durumu, sosyal konumu ve Türkçeyi öğrenme ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Seçilecek yöntemlerde, verilecek ödevlerde, uygulanacak etkinliklerde öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır.

En etkili öğrenme, olabildiğince fazla duyu organına hitap etmekle olur. Resim, fotoğraf, bilgisayar, akıllı uygulamalar (telefon, tablet vb.) kullanarak ders anlatan bir öğretmen, öğrencilerin hem işitmeye hem de görme organlarına hitap ettiğinden öğrenme daha kalıcı izli, öğretim ise daha verimli olur. Yabancı dil derslerinde görme ve işitme dayalı araçların kullanılması dört temel dil becerisinin gelişmesine de katkı sağlar. Yabancılara Türkçe öğretiminde, etkinlikleri düzenlerken öğrenme-öğretme sürecinin daha etkili olabilmesi için duyu organlarına hitap eden eğitim araç-gereçlerini seçmek, bunun için de çeşitli görsel ve işitsel araçlardan faydalanmak gerekir.

Yabancı dil öğretiminin planlı ve programlı yürütülmesi, bu süreçten azami düzeyde verim alınması ve etkili bir öğrenme ortamının oluşturulması için;

“Öğretime dinleme ve konuşma becerilerini geliştirme ile başlanması,

Öğrencilerin temel cümle kalıplarını öğrenmesinin ve ezberlenmesinin sağlanması,

Kullanılan dilin öğrenilmesi,

Öğrencilerin yeni dil alışkanlıklarını sağlamasına yardımcı olunması,

Öğrenilen dilin seslerini en iyi şekilde çıkarmalarının öğretilmesi,

Amaç dil ile ana dil arasında sorun olan ses ve yapıların öğretilmesi,

Öğretim materyallerinin kolaydan zora doğru sıralanıp sunulması,

Yeni cümle kalıplarının bilinen sözcüklerle öğretilmesi,
Öğrencilere öğrendiklerini kullanma olanağının tanınması,
Yeni bir yapıyı sunmadan önce örnekler verilmesi,
Başlangıç düzeyinde öğrenci hatalarının hemen anında düzeltilmesi,
Bir seferde tek bir sorunla uğraşılması,
Amaç dilin o dili ana dili olarak konuşan kişilerin konuştuğu gibi öğrenilmesi
Öğrenilen dilin kültürünün de öğretilmeye çalışılması,
Sınıf içi bireysel farklılıkların dikkate alınması,
Öğrencilerin sınıfta daha çok konuşma yapmalarına olanak sağlamak,
Bütün bilinenlerin öğretilmeye çalışılması,
Öğrencilere sorumluluk verilmesi; öğrencilerin bireysel çalışmalar için yönlendirilmesi. Bu çalışmaların öğrencilerin farklı yönelişlerine cevap vererek nitelikte olmasına dikkat edilmesi,
Dersi planlarken derse çeşitlilik getirmeye dikkat edilmesi,
Öğrenci başarısını ölçerken sadece öğretilerden sorulması; öğretilmeyen konularla ilgili soruların sorulmaması gibi genel ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekir” (Demirel, 2012, s. 32-33).

Demirel'in ortaya koyduğu bu genel ilkeler doğrultusunda, yabancılara Türkçe öğretiminde bu ilkelere dikkat edilmesi Türkçenin yabancılar tarafından daha sağlıklı öğrenilmesinin yolunu açacaktır. Örneğin, kullanılan dilin öğretilmesi ilkesinden yola çıkarak Yabancılara Türkçe öğretiminde yaşayan Türkçenin öğretilmesi yapaylıktan uzak bir dil öğretimi yapılmasını sağlayacaktır. Bunun sonucunda Türkçeyi öğrenen yabancılar içine girdikleri Türk toplumunda öğrendikleri dilde iletişim kurmakta zorluk çekmeyecektir. Benzer şekilde yabancılara Türkçe öğretiminde, Türkçeyi telaffuz,

vurgu ve tonlamaya uygun olarak öğretmek farklı milletlerden oluşan sınıflarda standart bir dil oluşturmak açısından son derece önemlidir.

Yabancı dil öğretimi ve kültür ilişkisini kısmında belirtildiği gibi öğrenilen dilin kültürünün de öğretilmeye çalışılması ilkesi Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur. Zengin bir birikimi içinde barındıran Türk kültüründen kopuk bir Türkçe öğretimi eksik ve yaşantılardan bağımsız olacaktır. Bu doğrultuda, Güzel ve Barın (2013) yabancılara Türkçe öğretimine öncelikle insanlığın genel değerleri ve ortak yönleriyle başlanması daha sonra Türk kültürünün en güzel örnekleriyle anlatılması ve Türk insanının bütün değerleriyle tanıtılması gerektiğini söyler. Kültür aktarımı için ise günlük hayatta çok sık kullandığımız deyimlerden yararlanılması gerektiğini belirtir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türk kültürünü ve değerlerini bilmek ve anlatmak dil öğreticisinin en önemli görevidir. Bu durumu gerçekleştirmek için kendi kültürüne oldukça vakıf olması gerekir. Bunun yanında, dil öğreticisinin Türkçe öğrettiği kişilerin kültürlerini bilmesi ve bir kültürü diğerinden üstün tutmadan her birine eşit mesafede yaklaşması hoşgörülü bir sınıf ortamı oluşması için önem arz eder.

“Gözün aydın, Allah kavuştursun, bir yastıkta kocayın, sıhhatler olsun” gibi kalıp sözler, “Etekleri zil çalmak, küplere binmek, göze batmak, dile düşmek” gibi deyimler, “Ayağını yorganına göre uzat, acı patlıcanı kırağı çalmaz” gibi atasözleri Türkçenin kültür zenginliğini yansıtan söz varlıklarındandır. Yemeklerde, şarkılarda, masallarda, günlük hayatta, inanç ve davranışlarda da bu kültürel zenginliğin izine bolca rastlanır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu ve bunun gibi kültürel unsurlara yer verilmesi Türkçenin daha iyi öğrenilmesini sağlayacaktır. Kültürel unsurların aktarımı ise dayandığı dil öğretim yaklaşımına göre bir plan ve program dâhilinde yapılmalıdır.

2.7.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaklaşımlar ve Yöntemler

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlardan biri de bu saha için etkili bir program geliştirilememiş olmasıdır. Bu sebeple Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi İngilizce-Fransızca gibi yabancı dil öğretim yöntemlerinden aktarma ile yapılmaktadır.

Türk kültürünün Batılı öğrenciler tarafından birinci elden tanınabilmesi ve kültürlerarası sağlam bir diyalog için Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi bilimsel yöntemlerle yapılmalıdır. Ancak yabancı dil öğretimi ve yöntemleri üzerine Türkçe eserlerin sayısı oldukça azdır. Bu kitapların çoğu da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yöntemleri üzerine değil İngilizce, Fransızca veya Almanca gibi yabancı dillerin öğretimine odaklanmıştır. Çoğunlukla İngilizce yazılmış bu kitaplarda Türkçenin yapısına uygun uygulamalar söz konusu değildir (Yağmur, 2013). Bunun sebebinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin birçok kurum için yeni bir alan olmasıdır. Ciddi deneyim eksikliği yaşanan bu alanda yapılacak her bilimsel çalışma bu eksikliklerin giderilmesine katkı sağlayacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sınırlarının ve uzmanlık alanının çizilmediğini söyleyen Yıldız ve Tunçel (2012) Türkçe Eğitimi ve Türk Dili Edebiyatı mezunlarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi süreçlerinde en çok karşılaştıkları eleştirinin lisans eğitimi boyunca yabancı dil öğretimi yöntemleri konusunda eğitim almadıklarını ve bu konudaki yetkinliklerinin eksik olduğunu belirtir. Türkçeyi yabancılarla öğretmek için geliştirilecek her bir yöntem ve teknik bu dilin daha iyi öğrenilmesine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda atılması gereken adımların başında lisans düzeyinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programları açmak gelmektedir.

Yüzyıllardır yabancı dil öğretimine büyük önem verilmiştir ve bu zamana kadar dil öğretimi ile ilgili farklı birçok yaklaşım öne sürülmüştür. Bu yaklaşımlar değerlendirildiğinde her birinin dil öğretimine farklı açılardan baktığını, yeni yaklaşımların öncekilerden kaynaklanan eksikliklere tepki olarak çıktığını ve günümüze kadar birçok değişiklik geçirdiklerini söyleyebiliriz.

Dil öğretiminde ortaya çıkan yaklaşımların farklı amaç ve ilkeleri vardır. Bir yaklaşımda önemli olan dil bilgisi kuralları ve çeviri iken; diğer bir yaklaşımda sınırlı dil bilgisi yapılarıyla iletişim kurmak önemlidir. Günümüze kadar değişen bu yaklaşımları geleneksel, davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı olarak sıralamak mümkündür. Geleneksel yaklaşımda önemli olan dilin kurallarıdır. “Öğretim sürecinde dil bilgisi kuralları, atasözleri, edebiyat, tarih, coğrafya, genel kültür gibi konulara ağırlık verilmiştir” (Güneş, 2011, s. 143).

“Davranışçı yaklaşımda dil bir davranıştır ve diğer davranışlar gibi öğretilir. Bilişsel dil yaklaşımında dil edinim süreci insanlarda genetik bir donanımla gerçekleşir. Çocukların dil edinmek için (bilgisayar gibi) özel olarak programlandırıldığı ve çocuklarda dil edinim sürecinin zihinsel işlemlerden bağımsız geliştiği açıklanır. Yapılandırıcı dil yaklaşımındaysa dil, bireyin aktif çalışmalarıyla öğrenilir ve zihninde yapılır” (Güneş, 2014, s. 14).

Bu yaklaşımlar incelendiğinde dil bilgisi öğretiminde, çeviri ağırlıklı bir dil öğretiminden (dil bilgisi çeviri yöntemi gibi geleneksel yaklaşımlar) dört temel beceriye dayanan, iletişim kurma odaklı (iletişimsel yaklaşım, beceri yaklaşımı) dil öğretimine doğru geçildiği görülmektedir. Yenilikçi yaklaşımlar, dil bilgisi kurallarının dört temel beceriyle (dinleme, konuşma, okuma, yazma) birlikte verilmesini ve dil bilgisi öğretiminde dinleme ve okuma parçalarından hareketle sezdirme yönteminin benimsenmesini işaret eder.

Bugün lisans düzeyinde Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programlarının henüz üniversiteler bünyesinde açılmaması Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin kimler tarafından yapılması gerektiğiyle ilgili tartışmaları ortaya çıkarmaktadır. Bu alandaki eğitimciler yabancı dil bölümü, Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı mezunlarıdır. Bu durum Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde içeriğin ve yöntemlerin nasıl olması gerektiği hususunda belirsizliklere yol açmaktadır. Çünkü yabancı dil bölümü mezunlarının yöntem konusunda donanımlı oldukları ama içerik konusunda yetersiz kaldıkları düşünülmektedir. Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı mezunlarının ise içerik yönünden donanımlı oldukları ama yöntem konusunda yeterli olmadıkları düşünülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde içeriğin (neyin) kim tarafından ve hangi yöntemle (nasıl) öğretileceği konusunda tartışmalar hala devam etmektedir.

Bu tartışmaları geride bırakarak günümüze kadar ortaya çıkan yabancı dil öğretim yöntemlerine hâkim olmak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin nasıl yapılabileceği hususunda eğitimcilerle yol gösterecektir. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi süreçleri, çağdaş yabancı dil öğretim yöntemleri bilgisine sahip olmayı, uygun öğrenci kitlesine göre uygun öğretim teknik veya tekniklerini seçebilme ve

etkin şekilde uygulayabilme becerilerini geliştirmektedir” (Yıldız ve Tunçel, 2012, s. 137). Geçmişten bugüne kullanılan yabancı dil öğretim yöntemlerini bilmek Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeni yaklaşım ve yöntemlerin gelişmesini sağlayabilir.

Yöntem, sözlükte “bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, usul, sistem, prosedür, politika” ve “Bilimde belli bir sonuca erişmek için bir plana göre izlenen yol, metot” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018). “Dil öğretim metodu, belirli bir yaklaşıma veya felsefeye dayanarak dil özelliklerinin belirli bir düzen içinde sunulması amacını güden ve hiçbir bölümü diğer bölümlerle çelişmeyen tasarımıdır” (Barın, 1992, s. 10).

Bir yabancı dilin nasıl öğretileceği konusu asırlardır dil eğitimcilerin odak noktası olmuştur. Bu alanda yürütülen çalışmalar ve yapılan tartışmalar birçok farklı yöntemin ortaya çıkmasını sağlamıştır. “Yabancı dil öğretiminde yöntem sorunu günümüze gelene kadar sayısız değişiklik, gelişme ve tartışmanın zeminini oluşturmuştur. Dilbilimsel çalışmaların ilerlemesi, bu çalışmaların dil öğretimi alanına yansımalarına ve yeni yaklaşım, yöntem ve tekniklerin oluşmasına yol açmıştır” (Yaylı ve Yaylı, 2014, s. 9). Yabancı dil öğretiminde ortaya çıkan bir sorun da bu yöntem çeşitliliğidir. Bir öğrenci üzerinde etkili olabilecek bir yöntem bir diğer öğrencide etkili olmayabilir. Bu yüzden hangi yöntemin en etkili sonucu vereceğini kestirmek kolay olmayacaktır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, genel itibarıyla, kullanılmakta olan bir yöntemin eksikliklerini veya yetersiz kaldığı noktaları kapatmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu durum yabancı dilin daha iyi öğretimine katkı sağlamasının yanı sıra bu alanda farklı yöntemlerin oluşmasına zemin hazırlanmıştır. Fakat günümüzde varılan noktada mükemmeliyete ulaşmış bir yöntemin varlığından söz etmek mümkün değildir. Yabancı dil öğretimindeki bu yöntem çeşitliliği, dil öğretiminde hangi yöntemlerin daha etkili olduğu sorununu da beraberinde getirmiştir. Bu yöntemleri öğretim sürecinde etkin bir biçimde uygulayabilmek için yöntemlerin temel prensiplerini, sınırlarını, özelliklerini ve eksik yönlerini bilmek gerekir (Memiş ve Erdem, 2013).

1982 Ekim ayında Avrupa Konseyi ve Milli Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenledikleri “Yabancı Dil Öğretim Programları” konulu seminerlerde yabancı dil öğretim yöntemleri sınıflaması yapılmıştır. Türk ve Avrupalı uzmanlarla tarafından şu yöntemler (Demirel, 2012) belirlenmiştir:

2.7.5.1. Dilbilgisi - Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)

Latince öğretiminin etkisiyle geliştirilmiş bu yöntem günümüzde hala kullanılmaktadır. Bu yöntemi Karl Plötz (1819-1881) geliştirmiş ve 20. Yüzyılın başına kadar Plötz’ün teknikleri geçerli olmuştur. Yöntem, belli bir öğrenme kuramına göre geliştirilmemiştir. Akla dayalı çözümlenmeler, kural öğrenme ve karşılaştırmalı çalışmalara yer verilir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi önemsenmez (Demirel, 2012:36). “1970 yılına kadar Türkçenin yabancılara öğretimi konusundaki tüm kitaplar Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ile yazılmış, 1970’ten günümüze kadar yazılan kitapların da çoğunluğu yine bu yöntemle göre hazırlanmıştır” (Hengirmen, 2006, s. 17).

Yöntemde dilin kurallarını öğretmek esastır. Öğretim daha çok ana dilin kullanımı ile yapılır ve öğrencilere seçilen metinler verilerek ezber yoluyla sözcük hazineleri geliştirilmeye çalışılır. Karışık ve zor dilbilgisi kalıplarının çok ayrıntılı ve uzun açıklamaları verilir. Bu yöntemle öğretim, kuralların birbirinden bağımsız cümlelerle verilmesi, çekimlerin gösterilmesi ve çeviri yapılması ile başlar. Öğretim, cümle kalıpları ve çekimleri üzerine yoğunlaşır. Çeviri okuma işleminden sonra yapılır. İlk olarak kolay klasik eserler çevrilir. Daha sonra dilbilgisi öğretimiyle daha zor ve karmaşık eserler çevrilmeye başlanır. Metnin içeriğine ve telaffuza pek önem verilmez (Demirel, 2012).

2.7.5.2. Düzvarım Yöntemi (Direct Method)

Bu yöntem, dilbilgisi- çeviri yöntemine karşı bir tepki olarak 1950’lerde ortaya çıkmış, dünyada ve Türkiye’de çok yaygın bir şekilde kullanılmıştır. 1880’lerde Gouin “Dillerin İncelenmesi ve Öğretme Sanatı” adlı eserinde bugünkü düzvarım yönteminin temelini oluşturan görüşleri ortaya çıkarmıştır. Gouin kitabında dilin ilk önce kulakla işitileceğini, sonra pekiştirilip elle de okunup yazılacağını belirtir. Böylelikle dinleme,

konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine ilişkin ilk görüşler atılmış olur.

20. yüzyılın başında bu yöntemin kullanımına ağırlık verilmiştir. 1898 yılında Viyana’da toplanan yabancı dil öğretmenleri kongresinde diyalog öğretimi ve gösteri (demonstrasyon) tekniğinin sınıf içinde uygulanması üzerine durulmuştur. 1990 yılında Leipzig kongresinde şu ilkelerin uygulanması kararlaştırılır:

Sınıf içinde amaç dil etkin kullanılmalı,

Çağdaş ders kitapları okutulmalı,

Amaç dilin konuşulduğu ülkenin kültürüne ağırlık verilmeli,

Grammer, tümevarım yoluyla öğretilmeli,

Modern edebî eserler okutulmalı,

Yazılı araştırmalar yaptırılmalı ve ev ödevlerine ağırlık verilmelidir.

Yine de tümevarım yönteminin değişik ülkelerde uygulanması çeşitli güçlükleri ve değişik uygulamaları ortaya çıkarmıştır. Örneğin bu yöntem, Almanya’da eklektik yöntemle, Fransa’da aktif yöntemle (Methode Active) bağdaştırılmaya çalışılmıştır.

Bu yöntemde dersler bir diyalog ya da kısa fıkra ile başlar. Önce sözlü öğretim yapılır. Bu nedenle grammer ve yeni sözcükler sözel olarak öğretilir. Dilin yoğun bir şekilde kullanılmasına yer verildiği bu yöntemde dilbilgisi kuraları tümevarım yoluyla öğretilirken sözcük öğretimi de görsel araçlarla, tanımlamalarla ya da pantomimle yapılır. Telaffuza, dinleme ve tekrara önem verilir. Sınıf içinde anadile ve çeviriye yer verilmez. Öğretmen hedef dili çok iyi bilmesi, okuma parçalarının hedef dili konuşan ülkenin kültürünü yansıtması ve öğrencilerin derste aktif olmaları beklenmektedir (Demirel, 2012).

2.7.5.3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method)

Bu yöntem Davranışçı psikolog F. Skinner’in ‘dil bir alışkanlık kazanmadır’ görüşünden kaynağını almış ve yapısal dilbilimci L.Bloomfield’in dil öğrenimini

‘yapıları aşırı öğrenme’ olarak değerlendiren görüşünden hareketle oluşmuştur. Dinleme ve konuşma becerilerine öncelik vererek dildeki kalıp yapıları öğretmek suretiyle yabancı dilin kazanılabileceğini savunan bu yöntem “Army Method” olarak da bilinmektedir. Yöntem 2. Dünya Savaşı sırasında geliştirilmiştir. Amaç Amerikan askerlerine İngilizce dışındaki dilleri hızlı bir şekilde öğretmektir. Dil öğrenenlere hedef dildeki belirli kalıp yapıların ezberlettirilip belirli sorulara belirli cevapları verme alışkanlığı kazandırılmasına dayanan İşitsel-Dilsel Yöntem 1940-1960 yılları arasında yoğun olarak kullanılmıştır. Yabancı dil öğrenen bireyde hedef dildeki sözlü ya da yazılı uyarılara karşı ‘otomatikleşmiş’ karşılıklar verebilecek düzeyde gelişim sağlamaktır. 1960’lardan sonra uygulamaların başarısız olması ve öğrencilerin sınıf ortamında öğrendikleri bir yapıyı günlük hayata aktaramamaları gibi nedenlerle kullanılmaz olmuştur. (Bölükbaş, 2013)

“Dilin doğal öğrenimi önce dinleme ile başladığını daha sonra konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazanıldığını savunur. Bu sebeple yöntem dinleme-anlamaya ve konuşmaya diğer becerilerden daha çok önem verir” (Memiş ve Erdem, 2013, s. 303).

Davranışçı psikolojinin etkilediği bu yöntemde yabancı dil öğrenme mekanik alışkanlık oluşturma süreci olarak görülür. Dil becerileri önce sözlü olarak sunulur. Diğer dil becerilerinin gelişmesi için dinleme ve konuşma becerilerine öncelik verilir. Uzun dilbilgisi açıklamalarından kaçınılmalıdır. Hedef dildeki sözcükler o dili konuşanlar için taşıdıkları anlamda ve kültürel bağlamda öğretilmelidir (Demirel, 2012).

Yöntem dil öğretiminde davranış ve davranış kalıplarını temel aldığı ve öğrencilerin bilişsel süreçleriyle ilgilenmediği için eleştirilmiştir (Köksal ve Varışoğlu). Hazır kalıp cümlelerin öğrenciyi sınırlandırması, ezber ve tekrarın bir süre sonra öğrencileri sıkması, okuma ve yazma becerilerini ihmal etmesi yöntemin olumsuz yönleri arasındadır (Bölükbaş, 2013).

2.7.5.4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Cognitive-Code Approach)

Bilişsel öğrenme kuramcılarında Ausebel ve ünlü dilbilimci Chomsky’nin görüşlerinin etkisiyle ortaya çıkan bu yaklaşımda dilin anlamlı bir sistem olarak

bilinçli edimini önemlidir. Önemli olan yapıyı anlamaktır. Kullanım yapı anlaşıldıktan sonra kendiliğinden gerçekleşecektir (Güzel ve Barın, 2013). Yaklaşım işitsel-dilsel kurama bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır. Dil öğreniminin bütünüyle bilinçli algılama temeline oturtulmasını savunmaktadır. “Bilişsel öğrenme yöntemini diğer yöntemlerden ayıran tarafı yabancı dildeki yeni bilgilerin depolanması ve eski bilgilerin yeni anlamlar ve bağlar kazanmasıdır. Anlamli öğrenmenin olabilmesi için yeni bir öğrenmenin daha önce öğrenilmişlerle bütünleşmesi gerekir” (Memiş ve Erdem, 2013).

Bilişsel yaklaşımda öğrenme düşünme doğrultusunda ele alınır. Dilin bir alışkanlık ürünü değil yaratıcı bir süreç olduğunu savunur. Telaffuz ve dinlemeye önem verilir. Grup çalışması ve bireysel eğitim desteklenir. Dilbilgisi kurallarını tümevarım ve tümdengelim yöntemiyle öğretilir. Anadil ve çeviri kullanılmaz. Öğretmen rehber olarak görünür. Dört temel beceri öncelik sonralık ilişkisine göre değil önemine göre eşit olarak geliştirilir. Yabancı dil öğretiminde yaratıcılığı ön plana çıkarmaktadır (Demirel, 2012).

Bilişsel yaklaşımın dile bilinçle yaklaşma ilkesinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini de yansımaları vardır. Bu yaklaşım dört temel beceriyi birlikte bir arada vermeye ve üretimsel dilbilgisine dayanmaktadır. Farkındalık, bilinç ve dikkatin önemli bir yer tuttuğu yaklaşım Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde başarıyla uygulanabilir. Bunun için şu hususlara dikkat edilmelidir:

“Eğitimcilerin nitelikli olmasına dikkat edilmelidir. Eğitimcilerin hedef dilin dört temel becerisinde üst düzey yeterliliğe sahip olması ve hedef dili hem sosyal hem de profesyonel amaçlar için günlük yaşamda kullanması beklenmektedir. Sanatta ve akademik alanlarda birikimli olmalıdır. Yabancı dil öğretimiyle ilgili yeni çalışmaları takip etmelidirler.

Her dilin kural-güdümlü üreticilik özelliği olduğundan iyi bir program hazırlanmalı, hedef kitledeki öğrencilerin dil öğrenme becerisiyle doğdukları dikkate alınmalı, öğrencilerin ana dilleri ile Türkçe arasındaki benzer ve farklı olan yönler uzmanlarca belirlenmelidir.

Eğitimciler, bu yöntemle öğrencilerin anlamlı öğrenme gerçekleştirmelerine özen göstermeli, yaşayan bir dilin onunla düşünebilen bir dil olduğu dikkate alarak öğrencilerin Türkçe düşünüp dil becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamalıdır.

Öğreticiler, öğrettiği dilin kültürel, sosyal ve tarihi yapısını çok iyi bilip öğrencilerine yeterli seviyede aktarım yapabilmelidir” (Gün, 2013, s. 108-109).

Bilişsel yaklaşımla Türkçenin yabancılara öğretimindeki başarısı, Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretimi Bölümlerinin hem sayıca hem de eğitimdeki kalitelerindeki artışa bağlıdır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğretecek eğitimciler, ne kadar kaliteli yetişirse Türk kültürünün ana taşıyıcısı olan dilimiz de o kadar sağlıklı bir şekilde yabancılara öğretilbilecektir.

2.7.5.5. Doğal Yöntem (Natural Method)

Yabancı dil öğreniminin ana dilin öğrenilme sürecine benzediğini ileri süren doğal yöntem dil-bilgisi çeviri yöntemine tepki olarak ortaya çıkmıştır.

“Doğal yöntem; yabancı dil öğrencilerine, başından itibaren yalnızca, öğretmenin kendi anadili olan yabancı dili kullanarak, sürekli konuşma yoluyla iletişim kurmak ve bu etkileşimi birbirleriyle bir metin oluşturmasına bağlantılı, ama dilbilgisi açıklaması yapılmaksızın anlaşılabilir ölçüde yalnız bir cümle dizisiyle gerçekleştirmek biçiminde tanımlanabilir” (Demirel, 2012, s. 46).

Mehmet Hengirmen (2006), Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi adlı kitabında doğal yöntemle ilgili şu bilgileri vermektedir:

Doğal yöntemde klasik dil yerine yaşayan ve konuşulan dil öğretilir. Konuşma dili temeldir ve bunun konuşmaya dayalı bir yöntemle yansıtılması istenir. Dilbilgisine önem verilmez. Dil bilgisi kurallarının, metinler inceledikten sonra öğretilbileceği görüşü hâkimdir, öğretimin başında okuma ve yazma alıştırmaları yapılmaz. Öğretmenler öğretilen dili anadili olarak konuşan kimseler arasından seçilir. Sınıfta daha çok öğretmen aktiftir. Öğretmen konuşur, öğrenci dinler. Öğretmen, öğretilen

dilin dışında ana diline yer vermez. Sözcükleri pantomim yoluyla anlatmaya çalışır. Öğrenci hata yapsa da konuşmaya teşvik edilir. Bu yöntemde öğrencilerin dili yazılı formunda görmeden önce onu duyması gerektiği üzerinde özellikle durulmaktadır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için kitapta bulunan bazı diyaloglar ezberletilir. Sözcüklerin tümceler içinde sunulmasına ve tümcelerın yalıtılmış birimler olmaktan çok, bir içerik bütünlüğü içindeki işlevlerinin örneklenmesine önem verilir. Sözcükler öğretilirken temel söz-varlığına dikkat edilir.

Doğal yöntemde öğrenciler özellikle konuşmada ve öğrendikleri dili telaffuz etmekte başarılı olmaktadır. Buna karşın okuma ve yazma becerileri yetersiz kalmaktadır. Sözcük öğretimi sınırlı olmakta, konuşma dilinin dışına çıkıldığında öğrenci zorlanmaktadır.

Bu yöntemde öğretimin yabancı öğretmenler tarafından yapılması istenmektedir. Bu da genellikle yöntemin uygulanmasında, öğretmen temini yönünden sorunlar çıkmasına neden olmaktadır.

2.7.5.6. İletişimci Yaklaşım (Communicative Approach)

İletişimci yaklaşım 1970’li yıllarda ortaya çıkmıştır. Toplumbilim, ruhbilim ve edimbilim çalışmalarıyla ve dilbilim ilkelerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Chomsky’nin “dil edimi” ve “dil yetisi” kavramlarının yanına “iletişim yetisi” adıyla bir kavram daha eklenir. Dilin bir iletişim aracı olduğu kuramı iletişimci yaklaşımın başlangıç noktasını oluşturur (Güzel ve Barın, 2013). Yaklaşımın öncülüğünü ise Hymes etmiştir. Ona göre Chomsky’nin öne sürdüğü kavramlarla dilin doğasını açıklamak yetersiz kalacaktı.

İletişimci yaklaşım, öğrenci için anlamlı olan sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerine ağırlık verir. Öğrencinin merkezde olduğu bu yaklaşım karşılıklı diyalog, grup çalışması, benzetim, problem çözme ve eğitsel oyun gibi öğretim etkinliklerine ağırlık verir. Öğretim materyalleri özgün, günlük yaşamda kullanılabilen ve hedef dilde olmalıdır. Öğretmenin hem hedef hem de ana dilinde yetkin olması beklenir. Öğretmenin rolü ise öğrencilere amaçlara uygun şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olmaktır (Demirel, 2012).

İletişimsel yaklaşım, günümüzde artan iletişim ihtiyaçlarından dolayı çok tutulan ve uygulanan bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Öğrenciyi derste aktif kılması, dilin temel görevi olan sözlü-yazılı iletişim sağlaması ve dil öğretimi esnasında öğrenciye kulak, dil, göz ve el alışkanlıkları kazandırması bu artışın nedenleri arasında sayılabilir. Yöntemde, dilbilgisi ve ezbere yer verilmemesi ve deneme-yanılma yoluyla dil öğretilmeye çalışılması zaman kaybına sebep olabilir. Dil bilgisi kuralları doğrudan verilmediği için öğrenciler yazma ve konuşmada sık sık hatalar yapabilir. Bu nedenle Türkçenin yabancılara öğretiminde Türkçenin temel kavram ve dil bilgisi kurallarının öğrencilere verilerek bu yöntemin uygulanması daha verimli sonuçlar verecektir. Bu yöntemle Türkçenin yabancılara yeterli seviyede öğretilmesi sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturulmasına, teknolojik araç-gereçlerle derslerin desteklenmesine, oyun temelli etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesine bağlıdır (Gün, 2013).

2.7.5.7. Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)

Demirel (2012) seçmeli yöntemi, yöntemler karması ya da yöntem zenginliği; Demircan (1990) bilinen yöntemlerin amaca en uygun ve öğretimde en başarılı olan yönleri seçilerek birbiriyle en verimli biçimde ilişki kurması şeklinde açıklamaktadır. Yöntem öğretmenin sınıf içi etkinliklerinde her yöntemin iyi tarafını değişik eğitim durumlarında kullanabilmesini amaçlamaktadır. Seçmeli yöntem bir yöntemden çok, yöntem seçme tekniğidir. Bu görüşü öne süren ilk isimler uygulamacı dilbilimciler Henry Sweet ve Harold Palmer'tir.

Seçmeli yöntemi kullanacak öğretmenin şimdiye kadar uygulanmış bütün yöntemlerden haberdar olması gerekmektedir. Kullanılacak yöntemler, ihtiyaca ve amaca uygunluğuna göre belirlenir. Söz gelimi bazı konuların öğretiminde bazı yöntemi kullanmak daha etkili olabilir. Kelime öğretiminde doğrudan yönteme, dil kurallarının öğretilmesinde bilişsel yönteme, konuşma ve dinleme becerisini kazandırmada kulak-dil alışkanlığı yöntemine ve iletişimci yönteme ağırlık verilebilir (Güzel ve Barın, 2013).

Seçmeli yöntemde dil öğretimi gerçek hayata dönük olmalıdır. Başlangıç düzeyindeki öğrenciler için çeviri uygun değildir. Dil öğretimi hedef dilde yapılmalı; mekanik

tekrarlara çok yer verilmemelidir. İletişime dönük alıştırmalara yer verilmelidir. Öğrencilerde dili öğrenme arzusu uyandırılmalı ve öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Öğretim basitten zora, somuttan soyuta doğru olmalıdır. Kelime öğretimine, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine hemen başlaması gerektiğini savunan bu yöntemde bir yapı tam öğretilmeden diğerine geçilmemelidir (Barın, 2004).

Bu yöntemi uygulayacak öğretmenlerin çok bilgili olması, tüm yöntemleri bilmesi, dilbilim ve psikoloji öğrenimi görmeleri gerekir. Yöntemlerin hangi yönlerinin iyi, hangilerinin yetersiz olduğuna karar vermeleri ve kendilerine en uygun olan yöntemi seçmeleri gerekmektedir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan bu yöntemlerin yanı sıra günümüzde özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde yaygın olarak kullanılan başka yöntemler de bulunmaktadır. Alternatif dil yöntemleri olarak da biline bu yöntemler; Lazanov'un Telkin Yöntemi (Suggestopedia), Curran'ın Grupla Dil Öğretimi Yöntemi (Community Language Learning), Gattegno'nun Sessizlik Yöntemi (The Silent Way), Asher'in Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response) olarak sıralanabilir (Demirel, 2012).

Açıklaması yapılan bu öğretim yöntemlerin uygulanması ise öğretim teknikleri ile gerçekleşir. Bir öğretme biçimini, ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünü olarak tanımlanan teknik, desenlenen ve planlanan düşüncelerin uygulamaya aktarılmasında izlenen yoldur (Demirel, 2012).

Yabancı dil öğretim teknikleri grupla ve bireysel olmak üzere iki başlık altında toplanır. Beyin fırtınası (brain storming), gösteri (demonstration), soru / cevap (question and answer), drama ve rol yapma (drama and role-play), benzetim (simulation), ikili çalışmalar ve grup çalışmaları (pair-work and group work), mikro öğretim (micro teaching), eğitseloyunlar (educational games) grupla öğretim tekniklerini oluşturur. Bireyselleştirilmiş öğretim (individualized instruction), programlı öğretim (programmed instruction), bilgisayar destekli öğretim (computer-assisted instruction) bireysel öğretim tekniklerini oluşturur.

Sonuç olarak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde tek bir yöntemi ya da tekniği kullanmak yeterli değildir. Öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz

önünde bulundurarak öğretecekleri konuya göre bir yöntem geliştirmeleri beklenmektedir. Bunun için, eğitimcilerin tüm yöntem ve tekniklere vakıf olması; sınıflarında deneme- yanılma ya da gözlem yoluyla uygulamalar yaparak kendi yöntemlerini geliştirmeleri gerekir. Akcan (2014) yabancılar için Türkçe dersinde kullanılan Türkçe öğretimi yöntem ve yaklaşımlarını saptadığı uygulamalı çalışmada, elde ettiği veriler doğrultusunda konu-odaklı (content-based) dil öğretimi gibi iletişimsel bir yaklaşımın kullanılabileceğini belirtir. Böyle bir yaklaşımla dilin bir bütün halinde öğrenciye sunulabilecek ders materyallerinin ve ders kitaplarının hazırlanması yabancılar için hazırlanan Türkçe derslerinin niteliğini arttıracaklarını vurgular. Akca'nın bu yöntem denemesi, yabancılar için Türkçe öğretimin kalitesini ve verimliliğini arttırmak için izlenecek yöntem konusunda ipuçları vermektedir.

Her yöntemin merkeze aldığı beceri alanları birbirinden farklı olabilir. Bir yöntem dört temel becerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) öğretilmesine önem verirken bir diğerinde sadece okuma ve yazma becerileri öne çıkabilir. Bu doğrultuda, yabancılar için Türkçe öğretiminde kendi öğrenci profiline göre en faydalı yöntemi seçecek öğretmenin bu yöntemin doğasına en uygun teknikleri belirlemesi gerekmektedir. Böylelikle Türkçenin yabancılar için öğretim sürecini ve bu süreçte kullanılacak materyalleri ve uygulayacağı etkinlikleri daha etkili planlamış olacaktır.

2.7.5.8. Kültürler Arası İletişim Yaklaşımı

Bir dilin dünyaya bakış açısı, dünyayı yorumlama biçimi bir diğer dilden farklıdır. Her dil dünyaya kendi penceresinden bakar; olayları, durumları kendine göre yorumlar. Dolayısıyla yabancı dil öğrenen bir birey aynı zamanda yeni düşünüş ve yaşam biçimleriyle karşılaşır. Yabancı dil öğrenmek, bireye ayrı bir algılama, yorumlama şekli ve farklı bakış açıları kazandırır.

Böyle bir yabancı dil öğretimi ise o dilin konuşulduğu ülkenin kültürüyle ve değerleriyle birlikte yapılmasına bağlıdır. Sadece kelime ve dil bilgisine dayalı bir dil öğretiminin bireye farklı bir dünya sunmasını beklemek doğru olmayacaktır. Yabancı dil öğretiminde, kültürel yeterlilikleri kazanmak o dilin daha iyi anlaşılmasını ve konuşulmasını sağlayacaktır. “Bir yabancı dil dersi en az iki dil ve iki kültür ile

uğraştığından ve artık günümüzde dil kültürün taşıyıcısı ve aynası olarak görüldüğünden, dili kültürden soyutlayamayız” (Aktaş, 2004, s. 53).

Yabancı dil öğrenmenin başlıca amacı o dilde iletişim kurmaktır. Yabancı dilde etkili bir iletişim ise o dilin kültür unsurlarıyla birlikte öğretilmesine bağlıdır.

“İletişimde gösterilen her davranış aslında o toplumun kültürü ya da tarihi ile yakından ilgili ve onlardan izler taşımaktadır. Bu nedenle kültür iletişimin hem içeriğini hem de konusunu belirleyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır ve kültürlerin birbirinden etkilenmesi de iletişim aracılığıyla gerçekleşmektedir” (Demir, 2010, s. 50).

Kültür ve iletişim arasındaki bu sıkı bağ dil öğretiminde “Kültürler Arası İletişim Yaklaşımını” olgusunu ortaya çıkarmıştır.

Hedef dil ve ana dilin etkin olduğu yabancı dil öğretim ortamlarında, dil ve kültür arasındaki doğal ilişkiden dolayı hedef kültür ve kaynak kültürün de yer alması son derece normaldir. Yabancı dil öğretiminde hem hedef hem de kaynak kültür olmalıdır. “Kültürlerarası İletişim Odaklı Yaklaşım” bu anlayış ve görüşleri temel alarak doğmuştur (Sarıtaş ve Akkaya, 2015). Kültürlerarası iletişim yaklaşımı öğrencinin kendi kültürüyle hedef kültür arasında bir bağ kurmaya çalışır. Böyle bir bağın kurulması öğrencilerin empati becerilerini ve farkındalıkları geliştirmelerine, farklılıklara saygı duyma becerilerine katkı sağlayacaktır.

Günümüz şartları yabancı olanla kendimiz olanı birbirine yakınlaştıran, karşılıklı bağımlılığa dayanan ilişkiler yaratmıştır. Bu durum yabancı dil eğitiminin yeniden yapılanması gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Bu yapılanmanın temel amacı, kültürel farklılıklara karşı anlayış ve saygı gösterecek ve kültürlerarası bildirişim yetisini geliştirecek bireyler yetiştirmektir. Yabancı dil öğretiminde ders düzenlemeleri yapılırken şu sorular sorulmalıdır: Yabancı dilde neleri, ne kadar öğreterek, öğrencinin kendisine yabancı olan bir dünyaya ve bu dünyanın insanlarına önyargısız, hoşgörülü, anlayış içinde ve ilgiyle yaklaşabilmesini sağlamış oluruz? Böyle bir yaklaşım öğrencinin kendi kişiliğine neler katacaktır? (Tapan, 1995). Kültürlerarası iletişim yaklaşımı bu soruları cevaplamaya çalışmaktadır.

Kültürlerarası iletişim yaklaşımında öğrencilerin; davranış, bilgi, ilişki kurma ve yorumlama, karşılıklı etkileşim ve keşfetme ile eleştirel kültürel farkındalık gibi becerilere sahip olması beklenmektedir. Hedef dili öğrenen öğrenciler ancak bu yolla iletişim amaçlarını başarılı bir şekilde tamamlayabilirler (Büyükikiz, 2013).

Davranış basamağında hedef dili öğrenen bireyin diğer kültüre karşı merak duyması ve açık olması istenmektedir. Yeni bir kültüre karşı ön yargılı olmaması ve kendi kültürüne tarafsız bakması beklenmektedir. Bilgi basamağında kendi ülkesindeki ve diğer ülkelerdeki uygulamalara yönelik bilgi düzeyinin yüksek olması beklenmektedir. Bunun yanı sıra toplumsal ve bireysel etkileşimin genel süreçleri hakkında bilgi sahibi olmaları istenmektedir. İlişki kurma ve yorumlama basamağında başka bir kültüre ait bir unsur veya olayı yorumlaması, açıklaması ve kendi kültürüyle ilişkilendirme becerisi kazanması istenmektedir. Karşılıklı etkileşim ve keşfetme aşamasında kültür ve kültürel uygulamalar hakkında bilgi, beceri ve tutum kazanmaları beklenmektedir. Eleştirel kültürel farkındalık ise, bireyin kendi kültürünü ve diğer kültürleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmesini kapsamaktadır (Byram, 1997).

Kültürler arası iletişim yaklaşımının bu beş beceriyi dikkate alması yabancı dil öğretiminde öğrenen özerkliğinin önemini ortaya çıkarmaktadır. “İletişimsel Yaklaşım” temelli olan Kültürler Arası İletişim Yaklaşımı öğrenen özerkliğini ve katılımı ön plana almaktadır. İletişimsel yaklaşımda olduğu gibi dört temel dil becerisine ek olarak dil bilgisi de öğretilmesi hedeflenen kazanımlardandır. Ama bu süreçte kültürel karşılıklardan da yararlanılır” (Sarıtaş ve Akkaya, 2015). İletişimsel yaklaşımdan farklı olarak bu yaklaşımda kaynak kültüre de yer verilmektedir. Öğrenci bu yolla kaynak ve hedef kültür arasında karşılaştırmalar yaparak her iki kültürü de anlamaya ve öğrenmeye çalışmaktadır. Bu durum bize yaklaşımın öğrenen özerkliğine vurgu yaptığını göstermektedir. Bu yaklaşımla birlikte öğrenci değişik değer yargılarını, kendi bakış açısını, içinde yaşadığı çevreyi ve kendinden olmayan insanları, kültürleri sorgulamaya başlar ve eleştirel bir bakış açısı kazanır. Ayrıca, öğrenci ana dilinin sınırlarının ötesindeki ülkelerin kültürlerini ve günlük yaşamını tanıma fırsatı yakalayarak kültürlerarası iletişim yetisini geliştirecektir.

Kültür ait olduğu toplum içinde geçerli olan normları ve değerleri yansıtmaktadır. Hiç kimse toplumsal, sosyal ve kültürel değerlerden soyutlanarak bir yabancı dili öğrenemez ve aynı zamanda kendi benliğini ve kişiliğini geliştiremez (Aktaş, 2005). “Kültürümüzün, bilgi ve becerilerimizin gelişmesi, çağın düşüncesini yakalamamız, ona ayak uydurmamız yahut onun gelişmesine katkıda bulunmamız gibi etkenler yabancı dil öğretiminde kültür olgusunu ve kültürlerarası yaklaşımı zorunlu hâle getirmektedir” (Aktaş 2007, s. 61). Yabancı dil öğrenmenin başlıca amacı o dilde iletişim kurabilmektir. Bu iletişimin başarılı bir şekilde kurulabilmesi dil öğretiminde hem hedef hem de kaynak kültüre yer verilmesine bağlıdır. Öğrencinin bu yolla kendi kültürü ve hedef kültürüyle bağ kurması; empati, iletişim becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşım böyle bir amacı gerçekleştirmek için ortaya çıkmıştır.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımın henüz yöntemsel bir çerçevesi oluşmasa da temel özellikleri ve ders ortamına getirdiği yeniliklerin ne olduğu bilindiğini söyleyen Sarıtaş ve Akkaya (2015) yöntemin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadırlar:

“Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşım, öğretim sürecine sadece erek kültürü değil, kaynak kültürü de taşır.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla yapılacak bir ders erek kültür ve kaynak kültür arasında yapılan karşılaştırmalara dayandırılır. Böylece kaynak kültürden yola çıkılarak erek kültür anlamaya çalışılır.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla yapılan derslerde öğrenciler farklılıklara karşı hoşgörülü ve ön yargısız olmayı öğrenirler. Empati, Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşım için önemli bir kavramdır.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla yapılan dersler öğrencilerin kültürlerarası iletişimsel yetilerini geliştirmeye yöneliktir.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla yapılan dersler kültürlerarası duyarlılık geliştirmeye yöneliktir.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşım dilin günlük hayatta akıcı bir şekilde kullanılmasına önem verdiği için iletişim becerilerinin kazanımı önemlidir.

Dört temel dil becerisi ve dilbilgisi öğrenimi de erek kültürün öğrenilmesi kadar önemlidir.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşım farklı kültürlerin bir aradalığına önem verir ve çok kültürlülüğü destekler.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımda herhangi bir üstün dil veya kültür yoktur. Tüm diller ve kültürler önemli ve özeldir. Esas olan farklı dil ve kültürlerin birlikte oluşturdukları uyumdur.

Yabancı dil öğretiminde bu yaklaşımın başarılı bir şekilde uygulanması kültür unsurlarının ders ve sınıf ortamlarına aktarılmasına bağlıdır. Kültür aktarımında kullanışlılık, ilgi çekme, farkındalık uyandırma, öğrenci düzeyine uygunluk ve günlük yaşamda kullanılabilirlik gibi ölçütlere dikkat edilmelidir” (s. 1302).

2.8. Kültürlerarası İletişim Yaklaşımı ve Yabancı Dil Öğretimi

Birey yabancı bir dili öğrenirken kendi kültürüyle birlikte hedef kültürü de öğrenmektedir. “Yabancı dil dersleri iki kültürün birbirleriyle sürekli etkileşim içinde olduğu bir süreç, öğrencinin hem kendi kültürü hem de yabancı kültür ile buluştuğu, hesaplaştığı bir alandır” (Tapan 1990, s. 56). Kültürlerarası iletişim yaklaşımı bireyin başka kültüre sahip insanlarla onların dillerinde iletişim kurmasını amaçlamaktadır. Bu hedefin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi ise yabancı dil öğretiminde kaynak ve erek kültürün birlikte verilerek bireyin iki dil arasında bir bağ kurmasına bağlıdır. Bu varsayıma dayanan Kültürlerarası İletişim Yaklaşımıyla yapılan yabancı dil derslerinde göz önünde bulundurulması gereken hususları Sarıtaş ve Akkaya (2015) şu şekilde sıralar:

“Yabancı dil derslerinde dil-kültür ilişkisi göz önünde bulundurulmalı ve derslerde dille birlikte kültürel unsurların da öğretilmesi sağlanmalıdır.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla yapılan yabancı dil derslerinde hedef kültürünün öğretilmesi, yabancılara dayatılması veya kültür emperyalizmi yapılması anlamına gelmez. Kültürlerarası İletişim Odaklı Yaklaşımla yapılan yabancı dil derslerinde kültür öğretimi yapılırken kültürlerarası karşılaştırmalardan yararlanılarak öğrencilerde kültürlerarası farkındalık anlayışının oluşturulması sağlanmalıdır.

Yabancı dil öğretim ortamları çok kültürlü ortamlardır. Bu nedenle yabancı dil öğretimi yapılan ortamlarda çok kültürlülük unsuru göz önünde bulundurulmalıdır.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla ders yapacak olan öğretmenlerin çok kültürlülük ve kültürlerarasılık anlayışına sahip olması gerekir.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla yapılan derslerde din ve politika gibi farklı düşüncelerin yoğun olduğu konular konuşulurken bazı problemler olabilir. Böyle konular konuşulurken öğretmen nesnel bir pozisyonda bulunmalıdır. Bunun için öğretmenin çok kültürlülüğe açık olması ve 'kültürlerarası iletişimsel yeti'ye sahip olması önemlidir.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla yapılan derslerin bir diğer amacı kültürlerarasılık anlayışının öğrencilere kazandırılması olduğu için öğrencilerin farklı düşüncelere karşı empati kurmalarını ve farklılıkları hoşgörü ile karşılamalarını sağlayacak ortamlar oluşturulmalıdır.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımla yapılan derslerin ana malzemesi kültür olduğu için birçok öğrencinin ilgisini çekmektedir. İlginç kültürel unsurlar sınıf ortamına getirilerek öğrencilerin derslere güdülenmesi sağlanabilir. İlgi çekici olmadığı düşünülen bazı kültürel unsurların konu edinildiği derslerde etkinlikler öğrencilerin ilgisini çekebilecek türden hazırlanabilir. Ama Kültürel Yaklaşımla yapılan derslerde öğrenci kendi kültürüyle ilgili unsurları da sınıf ortamında paylaşacağı için birçok farklılık sınıf ortamına geleceğinden öğrencinin dikkatini çekecek unsurlar olacaktır.

Farklı kültürlerden öğrencilerin bulunduğu sınıflarda bazı ön yargılar olabilir. Öğrencilerin sahip oldukları ön yargıları kırmak ders sürecindeki etkileşimi arttıracak böylece öğrenme süreci verimli olacaktır. Öğrencilerin ön yargılarını kırmada kültürlerarası karşılaştırma çalışmaları yardımcı olabilir” (s.1329).

Yabancı dil öğretiminde bu hususlara dikkat edilmesi öğrencilerin dersleri daha eğlenceli ve ilginç bulmasını sağlayacaktır. Bu dersler sayesinde öğrenciler farklı kültürlerle dair bir kazanım sağlamış olacaklar. Kültürlerarası İletişim Yaklaşımının benimsendiği dil ortamlarında, farklı kültürden gelen öğrenciler nesnel bir bakış açısı kazanarak olası ön yargılarından sıyrılmış olacaktır. Hoşgörünün hâkim olduğu böyle ortamlarda öğrenciler kültürel farklılıkları kabul eder; yaşadığı deneyimlerden başka görüşleri dikkate alarak olaylara farklı açılardan bakabilme yetisi kazanır. Kültürlerarası iletişim yaklaşımının bu olumlu yönleri sayesinde baskıdan ve stresten uzak bir yabancı dil öğretimi gerçekleşmiş olacaktır. Bu durum da öğrencilerin hedef dilde akıcı bir iletişim kurabilme becerisi kazanmalarını sağlayacaktır.

Kültürlerarası iletişim yaklaşımının yabancı dil öğretiminde etkili bir şekilde uygulanabilmesi hangi kültür unsurlarının nasıl aktarılacağına bağlıdır. Kültür aktarımının belirli ölçütler doğrultusunda bir plan ve program dâhilinde yapılması gerekmektedir. Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası yaklaşımdan hareketle kültürel unsurlar bir sıra halinde ve o dilin kültürel unsurlarının kullanım sıklığına göre yapılmalıdır. Yabancı dil derslerinde kültür aktarımı hem sınıf içi hem de sınıf dışı etkinliklerle yapılabilir.

“Öğretmen, öğrencilerine alışveriş, selamlaşma, tanışma gibi etkinlikler düzenleme, metro anonsları dinletme, tiyatro ya da sinema biletinin nasıl alınacağına ilişkin drama yaptırma gibi sınıf içi uygulamalar yaptırabilir; öğrencilerin bu konudaki sınıf dışı gözlemlerini dinleyebilir ve kendi ülkelerinde bu etkinliklerin nasıl yapıldığını sorgulatabilir”(Melanlıoğlu, 2013, s. 130).

Ya da tarihi ve turistik yerlere gezi, geleneksel yemeklerin tanıtımı gibi sınıf dışı etkinliklere başvurulabilir.

Bir öğrencinin yabancı dil öğrenirken en sık kullandığı kaynak ders kitaplarıdır. Dolayısıyla ders kitapları kültür aktarımın yapılabileceği en etkili yollardan biridir. Bu nedenle ders kitaplarında, günümüz şartlarına uyan kültür unsurlarına yer veren metinlerin ya da etkinliklerin hazırlanması kültürlerarası iletişimi sağlamada etkin rol oynayabilir.

“Metinler aracılığı ile öğrenci kendi kültürüyle bizim kültürümüz arasındaki benzer ve farklı yönleri algılayabilecek bu sayede kendisine yabancı olan bizim kültürümüze ve diğer kültürlere daha hoşgörülü olarak yaklaşacaktır. Böylece diğer kültürlerle ilgili kendisinde yer edinen kötü düşüncelerden kurtulmaya başlayacaktır. Bunun sonucunda öğrencide çok yönlü düşünme alışkanlığı gelişerek bir konuyu ele alırken farklı bakış açıları geliştirebilecektir” (Demir, 2010, s. 55).

Dil öğretiminde kullanılacak metinler doğru ve titizlikle seçilmelidir. Öğrenciler bu metinler aracılığıyla öğrenmeye çalıştığı dilin dil yapılarını öğrenebilir, sözcük dağarcığını geliştirebilir, edebiyatını ve kültürünü tanıyabilir. Ders kitaplarındaki metinler bir toplumun değerlerini, kültürünü o topluma ait dilin söz varlığını en iyi şekilde yansıtmalıdır.

2.9. Dilin Söz Varlığı

Bir dilin sözcüklerinin yanı sıra o dilin deyimlerini, kalıp sözlerini, kalıplaşmış sözlerini, atasözlerini, terimlerini ve çeşitli anlatım kalıplarını kapsayan söz varlığı, Almanca wortbestand teriminden çevrilmiştir. Kelime hazinesi, sözcük dağarcığı, sözcük dağarı, sözcük gömüsü, vokabüler gibi karşılıklar yerine kullanılmaktadır (Aksan, 1996). TDK ise söz varlığını “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler” [Türk Dil Kurumu (TDK), 2018] olarak tanımlar.

Bir dilin kendi öğelerinden oluşan, kimi zaman yabancı öğelerin de girdiği temel söz varlığı; bilim, teknik, sanat ve zanaat alanlarına ait terimler; her dilde belli bir durumu, olayı, insanların tutum ve davranışlarını belirlemek üzere birden çok sözcükle anlatım bulan deyimler, birden çok sözcükle anlatım bulan bu öğelerden başka, bir ulusun bilgeliğini, yaşam deneyimlerini yansıtan ve kuşaktan kuşağa aktarılan atasözleri;

insanların toplum yaşamlarında, belli bir kültürün ürünü olarak kullandıkları ilişki sözleri (kalıp sözler); kalıplaşarak dilden dile geçen kalıplaşmış sözler; dile büyük bir anlatım gücü kazandıran ikilemeler dilin söz varlığını meydana getiren unsurlardır (Aksan, 2006).

2.9.1. Temel Söz Varlığı

Temel söz varlığı ya da çekirdek sözcükler (Alm. grundwortschatz, İng. basic vocabulary, Fr. Vocabulaire essentiel) bir dilin söz varlığının hangi öğelerden oluştuğu üzerinde durulurken akla ilk gelen unsurlardır. Başta insan organları olmak üzere onun temel ihtiyaçlarını karşılayan yemek, içmek, uyumak, gitmek, gelmek... gibi kavramlar, akrabalık adları, sayılar ve maddi ve manevi kültür içinde yer alan çeşitli kavramlar bir dilin temel söz varlığını oluşturan öğelerdir (Aksan, 1996).

2.9.2. Terimler

“Bilim, teknik, sanat, spor, zanaat gibi çeşitli uzmanlık alanlarının kavramlarına verilen sınırlı ve özel anlamdaki ad” (Korkmaz, 1992, s. 149) olarak tanımlanan terim söz varlığı, farklı uzmanlık alanlarına ait kavramları kapsar (Aksan, 1996). Terimlerle ilgili yapılan tanımlara (TDK, 2018), (Vardar, 1998), (Aksan, 1996) bakıldığında terimlerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

Bir konuya, alana ait olma.

Tek ya da sınırlı anlamlı olma.

İlgili alan diline ait olma.

İşlevsel bir nitelik taşıma.

Geliştirilebilir bir yapıda olma.

Her alanın kendine özgü oluşturduğu terim söz varlığı vardır. Bilim dallarına ait atom, molekül, bakteri nasıl bir terim olarak kabul edilirse, müzik dalına ait soprano, alto da aynı biçimde bir terimdir. Bu alanlarda yaşanan bir değişim söz varlığına da etki eder. Bir ülkenin bilim, teknik, sanat ve zanaat gibi dallarında yaşanan olumlu gelişmeler, dilindeki terim söz varlığına olumlu katkılar yapar (Aksan, 1996).

2.9.3. Kalıp Sözcükler (İlişki Sözcükleri)

Araştırmacılar tarafından ilişki sözcükleri, kültür birimleri, iletişimsel sözcükler, bağlamsal sözcükler, karşılama sözcükleri, deyimce olarak da adlandırılan kalıp sözcüklerin tanımlanmasında farklı yöntemlere başvurulmuştur. Kalıp sözcükleri, dil dışı unsurlara (kültür, insan ilişkileri, âdet, gelenek, görenek, vb.), dil içi unsurlara (yapı, sözcük dizilişi, anlam, vb.) ya da her ikisini kapsayan bir yaklaşıma göre açıklayan araştırmacılar bu sözcükleri tanımlarken genellikle dil dışı unsurları ön planda tutmuşlardır (Gökdayı, 2011).

“Söz varlığını oluşturan öğeler içerisinde yer alan kalıp sözcükler tıpkı deyimler ve atasözcükleri gibi, bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutmakta, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır. Atasözcükleri, deyimler ve ikilemelerle birlikte kalıplaşmış dil birimlerini oluşturan kalıp sözcükler, araştırmacılar tarafından çeşitli adlarla ve farklı ölçütlere dayanılarak tanımlanmış, ilişki sözcükleri ve kültür birimi olarak da adlandırılmıştır” (Canbulat ve Dilekçi, 2013, s. 219).

İlişki sözcükleri terimini tercih eden Aksan (1996) kalıp sözcükleri, bir toplumun bireyleri arasında ilişkiler sırasında kullanılması âdet olan birtakım sözcükler olarak tanımlayıp bu sözcüklerin bir toplumun kültürünün ayrılmaz bir parçası olduğundan bahsetmektedir.

“Kalıp söz yerine yeğlenen başka bir terim olan kültür birimi ise dilin kültürelliğinin belirginleştiği adlandırmalardan biri olarak açıklanmıştır. Bir başka deyişle, kültür birimleri, Türkçenin Türk kültürünü ne derece yansıttığının da bir göstergesidir. Örneğin; başsağlığı dileme, doğum, ayrılık vb. durumlarda söylenen kültür birimleri (kalıp sözcükler), Türkçe konuşanların birbirleriyle kurdukları ilişkiler konusunda, dolayısıyla da onların kültürü hakkında bize bir fikir verir” (Canbulat ve Dilekçi, 2013, s. 219).

Kalıp sözcüklerin tanımlarını, bu sözcükler hakkında yapılan açıklamaları da dikkate alan Gökdayı (2008) kalıp sözcükleri, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeyip olduğu gibi hatırlanarak ve eğer gerekiyorsa bazı eklemeler ve çıkarmalar yapılarak kullanılan, tek bir sözcükten, ardışık veya aralı sözcüklerden oluşabilen, belirli durumlarda toplumun benimsediği sözcükleri

sunarak iletişimin kurulmasına veya devamına yardım eden ve kullanım yerleri çok sınırlı olan kalıplaşmış dil birimleri olarak tanımlar.

2.9.4. İkilemeler

İkilemeler, Türkçenin söz varlığında önemli bir yer tutar. Diğer dünya dilleriyle kıyaslandığında Türkçe ikilemeler açısından oldukça zengindir. Bu doğrultuda Aksan (1996) Yunancada hendiadyoin ('İki ile, iki aracıyla bir) sözcüklerinden kurulan terimle anlatım bulan ikilemelerin Türkiye Türkçesinde gerek yapı, gerekse sözcük türlerinin kullanımını bakımından çok zengin örneklerle ortaya çıktığını ve çok güçlü bir anlatım sağladığını ifade eder.

Vehice Hatipoğlu (1981); ikilemeyi, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılması olarak tanımlar. Zeynep Korkmaz (1992) ise; ikilemelerin, aralarında belli bir ses düzeni bulunan, biçim ve anlamca birbiriyle ilişkili olan, aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yanyana gelmesi ile oluşturulan kelime grubu olduğunu söyler.

Türkçe söz varlığının belirleyicilerinden olan ikilemelerin, birçok araştırmacı tarafından söz konusu edildiğini söyleyen Mediha (Aksu) Mangır (2009,) kitap hâline getirilen ilk çalışmanın Vecihe Hatiboglu'na (1981) ait olduğunu belirtir. Mangır, ikilemelerle ilgili yapılan araştırmalara yer verdiği çalışmasının bir bölümünde, ikilemelerin ses, biçim, söz varlığı, anlambilim hatta sözlükbilim açılarından incelenmesinin Türkçenin zenginliğinin ortaya çıkmasına katkı sağlayacağını ifade eder.

Aynı adın yenilenmesiyle oluşan ve belirteç görevi gören, ters anlamlıların bir araya gelmesiyle kurulan, çekimli eylemler, ulaç ve ortaçlarla oluşturulan ikilemeler, Türkçenin her döneminde, her lehçesinde ortaya çıkar. İkilemeler, Türkçenin sözcükbilim ve anlambilim açısından en önemli niteliklerinden birini oluşturur (Aksan, 1996).

2.9.5. Atasözleri

Bir toplumun bilgeliği, deneyimleri ve ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünü yansıtan kısa, özlü kalıplaşmış söz olarak tanımlanan ve bir dilin söz varlığı içinde önemli bir yer tutan atasözleri (Alm. Sprichwort; Fr. proverbe; İng. maxim, proverb; Osm. darb-ı mesel) birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir (Aksan, 1996; Aksoy, 1988; Korkmaz, 1992).

Atasözlerinin, geniş halk yığınlarının yüzyıllar boyunca geçirdikleri denemelerden ve bunlara dayanan düşüncelerden doğduğunu söyleyen Aksoy (1988b), toplumun düşünce, kanı ve tutumunu belirlediğini ve ona yol gösterdiğini söyler ve atasözlerini, biçim özellikleri ve kavram özellikleri olmak üzere iki grupta toplar.

Atasözleri, hiç değişmeden kuşaktan kuşağa aktarılabilir ya da zamanla değişikliklere uğrayıp tamamen unutulabilir. Deyimler gibi aynı dilin değişik lehçelerinde varlığını sürdürebilir. Örneğin, XI. yüzyılda, Divan'da geçen “tag tagka kavuşmas, kişi kişiye kavuşur” atasözü bugün “dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur” biçiminde kullanılır. Ya da “İt ürür kervan yürür” atasözünün bugünkü Kazakçada karşılığı “İt üredi, kerwen yürür” biçiminde görülmektedir (Aksan, 1996).

2.9.6. Yabancı Sözcükler, Kalıplaşmış Sözler, Çeviri Sözcükler

Duvar (<Far.dıvar), ortanca (Ar.Holl) gibi bir dilin ses eğilim ve kurallarına uyumuş, yabancılığı artık belli olmayan yerleşmiş yabancı sözcükler ya da oksijen, devalüasyon gibi dilin ses eğilim ve kurallarına uymayan, yabancılığını hemen anlaşılan yerleşmemiş yabancı sözcükler, “Sen de mi Brutus” gibi her dilde rastlanan, ünlü kişilerin, hükümdarların, düşünürlerin, sanatçıların belli bir durumda, belli bir olay karşısında söyledikleri, evrenselleşmiş kalıplaşmış sözler, tam çeviri, yarı çeviri, bağımsız çeviri ve anlamı etkilenenler olmak üzere dörde ayrılan çeviri sözcükler söz varlığı içinde yer alan diğer unsurlardır (Aksan, 1996).

2.9.7. Deyimler

Dilin söz varlığı içinde yer alan, anlatım gücünü arttırmak için bir kavramı, bir durumu çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten, gerçek anlamından ayrı bir anlamı olan ve kalıplaşmış söz öbeği olarak tanımlanan deyimler (Fr. locution, İng.

idiom, Osm. tâbir) birçok araştırmacı tarafından da incelenmiştir (Aksan, 1996; Aksoy, 1988; Hatipoğlu, 1982; Korkmaz, 1992; Vardar, 1988).

Deyimler, anlatımı daha etkili kılmak için çoğunlukla gerçek anlamları dışında kullanılan kalıplaşmış ifadeler olarak tanımlanabilir. Deyimlerin, dili konuşan toplumun anlatımındaki gücünü ve başarısını, benzetmeye, nükteye olan eğilimini ortaya koyan önemli öğeler olduğunu belirten Aksan, (1996) kimi zaman yüzyıllar boyunca hiç değişmediğini, kimi zaman sözcüklerinde yenilenmelerle yaşadığını ifade eder.

Osmanlıcada uzun bir süre deyim kavramı için darbimesel; daha sonra sırasıyla ta'bir ve ıstılah kelimeleri kullanılır. Ta'bir kelimesi Cumhuriyet döneminde uzun süre kullanıldıktan sonra deyim kelimesi, 1935 yılında Türk Dili Araştırma Kurumu tarafından hazırlanan ve basılan Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu'nda tabir=terme, expression karşılığı olarak teklif edilir. Deyimler konusunda eser hazırlayan, derleme yapan Mustafa Nihat Özön, M. Halit Bayrı, M. şakir Ülkütaşır gibi araştırmacılar uzun süre tabir kelimesini kullanırlar (Sinan, 2015).

Deyimler, günümüze kadar çoğu araştırmacı tarafından incelenmiş ve bu konuda çeşitli çalışmalar yürütölmüştür. Deyimlerle ilgili bu çalışmalar dilbilim kapsamında yürütölmüştür. Aksan (1996), deyimlerin dilbilim çalışmaları çerçevesinde frazeoloji ya da idiomatik adı altında incelendiğini ifade eder.

Deyimlere yönelik çalışmalar daha çok derleme yoluyla yapılmıştır. Bu derleme çalışmaları; deyimleri, önce paremiyoloji alanı içinde atasözleriyle birlikte toplamayı hedeflemiştir. Daha sonra deyimleri yapısına, sınıfına ve türlerine göre inceleyen "idiomatics" alanı ortaya çıkmıştır. Deyimlerin derlenmesi, diğer türlerden ayrılması ve sınıflandırılması yanında bu alan; deyimlerin bir söz varlığı öğesi, bir dil ürünü olması nedeniyle onların dil yapısını da incelemeye yönelmiştir. Böylece, deyim yapılarının incelenmesi, bütünüyle, dillerin yapısını ele alan dilbilimin içinde kaldığından "idiomatics", dilbilimin bir alt birimi olarak kabul edilir. (Subaşı, 1988).

Türkçenin söz varlığında önemli bir yer tutan deyimlerin incelenmesine yönelik çalışmalar sözcükbilim çerçevesi kapsamındadır. Türkiye'de deyim alanında bugüne

kadar yapılan çalışmaların çoğu ise derleme niteliğindedir (Subaşı, 1988). Deyimler üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında deyimler ve atasözlerinin uzun bir süre birlikte incelendiği görülür.

Türkçede deyimler üzerinde yapılan ilk çalışmalardan biri Şinasi'nin 1863 yılında yayımladığı Durub-ı Emsâl-i Osmaniye adlı eseridir. Atasözlerinin ve deyimlerin birlikte ele alındığı ve ikisi arasında bir ayırım yapılmadığı eserde üç yüzden fazla deyim vardır. 1873 yılında; Ahmet Mithat, Şinasi'nin çalışmasından on sekiz deyim ve atasözünü hikâyeleştirir ve Durub-ı Emsâl-i Osmaniyye Hikemiyatının Ahkâmını Tasvir adıyla yayımlar. 1885 yılında eklemeler yaparak sözcük sayısını dört bin dörde çıkaran Ebüzziya Tevfik eserin üçüncü baskısını yapar. Yazar her dilde atasözü kuvvetinde birtakım sözler olduğunu ve bunların atasözlerinden ayrılması gerektiğini ifade eder. Bu çalışmaları Tekezae M. Sait 'in Durub-ı Emsâl-i veya Atalar Sözü (1895), Sadi G. Kırmırlı'nın Atalar Sözü (1939) adlı eserleri takip eder. Eserlerde atasözlerinin yanında birçok deyim de yer verilir (Sinan, 2015).

Mustafa Nihat Özön'ün Türkçe Tabirler sözlüğü (1943) Türkçedeki deyimler üzerine yapılan daha kapsamlı, ayrıntılı ve örneklilerle derleme çalışmalarındandır, (Sinan, 2015). Subaşı (1988), sözlüğün deyim kavramı ve Türkçede deyimlerle ilgili daha önce yapılan çalışmalar hakkında bilgi verildikten sonra, örneğin “el” maddesi açılarak “el” göstergesinin, “ağız” maddesi açılarak “ağız” göstergesinin içerenlerinin sıralandığını belirtir. Bu kaynağın, deyimleri dil bilimsel açıdan incelemek isteyenler için faydalı bir çalışma olduğu söylenebilir. Mangır (2009), M. N. Özön'ün çalışmasına benzer ve ondan daha kapsamlı bir çalışmanın İsmail Parlatır (2008) tarafından yayımlandığını ve Parlatır'ın da bir kelimenin kavram alanından yola çıkarak deyimler sözlüğü oluşturduğunu belirtir. “El” madde başında “el açmak”, “el değmemiş”, “elde kalmak”, “elden ağza yaşamak”, “elden almak”, “elden ayaktan düşmek” “el” sözcüğü etrafında oluşturulmuş deyimleri örnek olarak verir. Vehice Hatipoğlu'nun Türkçe'nin Sözdizimi (1982), Doğan Aksan'ın Türkçenin Gücü (1993) ve Türkçenin Söz varlığı adlı çalışmalarında da deyimlerle ilgili derlemeler mevcuttur. Bunun yanı sıra Ahmet Turan Sinan'ın (2015) Türkçenin Deyim Varlığı adlı çalışması da deyimlerle ilgili yapılan kapsamlı bir derleme niteliğindedir.

Türkiye’de atasözleri ve deyimlerle ilgili en kapsamlı çalışmaları yürütenlerin başında Ömer Asım Aksoy gelir. Aksoy (1998)’un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü bu alandaki eksikliği gideren etkili bir çalışmadır. Eserde, deyimler ve atasözleri üzerine yapılan önceki çalışmaların detaylı bilgisine, bu çalışmaların eksikliklerine, alana sağladıkları katkılara ve bu çalışmalarla alakalı eleştirilere yer verilir. Atasözleri Sözlüğü, Deyimler Sözlüğü ve Dizin ve Kaynakça olmak üzere üç ciltten oluşur. Aksoy, atasözlerini ve deyimleri “biçim özellikleri, kavram özellikleri, tamamlayıcı bilgiler ve tanım” başlıkları altında inceler.

Aksoy, deyimleri biçim özellikleri açısından iki bölüme ayırır:

1. Sözcük öbeği durumundaki deyimler: gel zaman git zaman, kaşla göz arasında - suya sabuna dokunmadan...
2. Cümle durumundaki deyimler: Dostlar alışverişte görsün. Halep ordaysa arşın burada. Delik büyük, yama küçük. vb.

Aksoy, Adam sen de! - Cart kaba kağıt! - Yok devenin bası! - Hele hele!... gibi ünlem niteliğindeki deyimleri birinci gruba dahil ederken; Göz yummak - Gönül almak, Boyunun ölçüsünü almak - Bir tasla iki kus vurmak, Ağzına bir parmak bal çalmak gibi masterla sona eren deyimleri ise ikinci gruba dahil eder.

Aksoy, deyimlerin kavram özellikleri bölümünde ise deyim, bir kavramı belirtmek için bulunmuş özel bir anlatım kalıbı olduğunu; genel kural niteliğinde bir söz olmadığını ve bu yönüyle atasözlerinden ayrıldığını ifade eder.

Doğan Aksan Türkçenin Söz varlığı adlı çalışmasında deyimleri sözdizimi ve anlambilim açısından değerlendirmiştir (Aksan, 1996). Ayrıca, deyimlerin ‘aktarmalar’ ve ‘nükteli anlatım’ açılarından ele alındığı Türkçenin Gücü ve Anadolu ağızlarındaki deyimleri toplamaya yönelik Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler adlı çalışmalar da D. Aksan deyimlerle ilgili derlemelere yer vermiştir (Mangır, 2009).

Deyimleri dil bilimi açısından değerlendiren Leylâ Subaşı Uzun’un Dilbilimi Açısından Deyim Kavramı ve Türkiye Türkçesindeki Örneklerin İncelenmesi adlı tezi (1988) bu alanda yapılan önemli bir çalışmadır.

Uzun çalışmasının birinci bölümünde deyim ve deyim yapıları, ikinci bölümünde deyimleşme ve deyimleşmesinin yapısı, üçüncü bölümde deyimlerde bildirinin düzenleniş ve özellikleri ile ilgili bilgi verir. Dördüncü bölümde ise Türkçedeki deyimleri üç açıdan sınıflandırma yoluna gitmiştir. Ancak, burada ilgi çekici bir yaklaşımla ele alındığı için sadece deyimleşme dereceleri açısından yapılan sınıflamaya yer verilecektir (Subaşı, 1988):

1. *Tam Deyimler ya da Birinci Dereceden Deyimler*: Bu tür deyimlerde deyimlik anlam yapılanması içindeki göstergeler, göndergesel anlamlarıyla deyimleşme olgusuna girerler. Çeşitli anlam aktarımı yoluyla göstergeler, göndergesel anlamlarından sıyrılarak birlikte bir deyim anlamı yansıtır. Birinci dereceden deyimler, deyim anlamının tam olarak oluştuğu yapılardır. Çevir kazı yanmasın, bit yeniği, dilli düdük, vb. tam deyimlere örnektir.

2. *Yarı deyimler ya da ikinci dereceden deyimler*: Bu deyimlerin ortak özelliği, deyimlik anlam yapılanması içindeki göstergelerden biri ya da birkaçının yan anlamlı olma niteliği göstermesidir. Bu tür deyimlerde, öğelerden biri, çoğunlukla ilk öge, yan anlamında kullanıldığında, yan anlamlı gösterge, kendi anlamıyla birlikte ikinci ögenin göndergesel anlamını da deyim anlamı içine taşır. Adam kıtlığı, adam olmak, ağız değiştirmek, boy göstermek vb. ikinci dereceden deyimlere örnektir.

3. *Üçüncü dereceden deyimler*: Deyimleşmenin en zayıf olduğu yapılardır. Deyimlik anlam yapılanması içindeki göstergeler, bu tür deyimlerde, yan anlamlı olma özelliğini gösterir. Üçüncü dereceden deyimlerde, deyim anlamı, göstergelerin deyimlerin anlam yapılanması içindeki yan anlamları toplamına eşittir. Adamına düşmek, adamdan saymak, başından atmak, kafa yormak, başını yıkmak vb. üçüncü dereceden deyimlere örnek verilebilir.

Türkçenin söz varlığında oldukça geniş bir yeri olan deyimlerle ilgili yapılan ya da yapılacak bir çalışma bu alandaki eksikliği kapatma noktasında önemli katkı sağlayacaktır. Dilin büyük bölümünü oluşturan, günlük konuşma dilinde yaygın biçimde kullanılan, en etkili kültür aktarım araçlarından biri olan deyimler, gerek ana dil gerekse yabancı dil öğretiminde üzerinde durulması gereken bir konudur.

2.9.8. Dil Öğretiminde Söz Varlığının Önemi

Kültür ve dil, birbirinden ayrı düşünülmeyecek kadar iç içe geçmiş bir yapıdadır. Bu iki olgu arasındaki ilişki çeşitli araçlar vasıtasıyla belirginleşir ve somut bir hâle gelir (Gökdayı, 2011). Bu araçlardan biri de dilin söz varlığı unsurlarıdır.

Söz varlığı zaman içinde değişerek ve canlılığını koruyarak bir toplumun yüzyıllardır kullandığı sözlerden oluşmaktadır. Bu yönüyle söz varlığı, ait olduğu toplumun yaşayışını, birikimini, düşünce dünyasını ve kültürünü yansıtan önemli bir ölçüttür. Aksan (1996) söz varlığının sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulan simgeler, kodlar olmadığını, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmesi gerektiğini vurgular.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımının “Yabancı dil derslerinde dil-kültür ilişkisi göz önünde bulundurulmalı ve derslerde dille birlikte kültürel unsurların da öğretilmesi sağlanmalıdır.” ve yabancı dil öğretiminin “Dil ile birlikte kültür de verilmelidir.” ilkeleri göz önüne alındığında bireyin bir yabancı dili en iyi şekilde öğrenebilmesi için hedef dilin kültürünü de öğrenmesi gerekir. Bir toplumun kültür unsurları o toplumun konuştuğu dilin söz varlığında yansıtılır. Bu sebeple deyimler, atasözleri, kalıplaşmış sözler, terimler, çeviri sözcükler, yabancı sözcükler, ikilemeler, ilişki sözleri gibi söz varlığı unsurlarına yabancı dil öğretiminde yer verilmesi hem doğru bir kültür aktarımı yapılmasını hem de bunun sonucunda tam bir dil öğretimi gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Diller için Ortak Avrupa Başvuru Metni (2013), dil öğretiminde öncelikle öğretilen yabancı dilin sosyokültürel bilgisinin (günlük yaşam, yeme-içme, yaşam koşulları vb.) verilmesi gerektiğini belirtir. İnsanlar bu sosyokültürel bilgiyi en iyi söz varlığında yansıtırlar. Bu nedenle bir toplumun dilsel ve kültürel yapısını yansıtan söz varlığı unsurlarına yabancı dil öğretiminde yer verilmesi hedef dili öğrenenler açısından oldukça önemlidir.

Kalıp sözler, ikilemeler, atasözleri ve deyimler dil öğretiminde kullanılacak en etkili söz varlığı unsurlarındandır. Bir dili yabancı dil olarak öğrenenler o dili anadili olarak öğrenenler gibi iletişim kurmak için ya da belli durumlarda amaçlarına ulaşmak

için kalıplaşmış dil birimlerinden faydalanırlar. Kalıp sözlerin hangi durumlarda kullanıldığı ve ne tür bir işlevi olduğunu bilmek yabancı dil öğrenenler açısından önemlidir, örneğin, Türkçede ‘eline sağlık’ kalıp sözün hangi durumda ve kime söyleneceğinin bilinmesi Türkçenin daha iyi öğrenilmesini sağlayacaktır. (Martı, 2014). Dil öğretiminde akılda kalıcılığı sağlamak için ikilemelerden yararlanılabilir.

“Deyimler, dili konuşan toplumun anlatımdaki gücünü ve başarısını, benzetmeye, nükteye olan eğilimini ortaya koyan önemli öğelerdir. Atasözleri ise bir toplumun bilgeliğini, deneyimlerini, dünya görüşünü ve anlatım gücünü yansıtan, yüzyıllarca yaşayabilen sözlerdir” (Aksan, 2015, s. 39). Bu sebeple atasözleri ve deyimlerin dil öğretiminde kullanılması sayesinde, birey öğrenmeye çalıştığı dilin toplumunu daha yakından tanıma fırsatı bulur ve kültürünü daha kolay içselleştirir. Bu durum ise hedef dilin tam olarak öğrenilmesini sağlayacaktır.

Mangır (2012), özellikle atasözleri ve deyimlerin toplumun kültürel değerlerini yansıtan sözel unsurlar olduğunu söyler ve dil öğretiminde çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine uygun olarak, metinler aracılığıyla bu öğelerle karşılaştırılmaları gerektiğini ifade eder.

Atasözü ve deyimler, bir milletin ve dilinin temel kültürel yapılarından biridir ve dil öğretiminde önemli bir role sahiptir. Atasözleri ve deyimler toplumsal değerlerin öğretimi ve kültürün devamlılığı, aktarımı noktasında kendini özellikle gösterir. Anlatımı güzelleştirip güçlendirerek bireye, dile hâkimiyet noktasında yetkinlik kazandırmaları, atasözü ve deyimlerin öğretimdeki önemini daha da artırır (Mutlu, 2016).

2.10. Yabancı Dil Öğretiminde Deyimlerin Yeri

Deyimler yabancı dil öğretiminde önemli bir yer tutan söz varlığı öğeleridir. Deyim bilgisi olmadan dil öğretiminin tam olarak gerçekleştiği söylenemez. Bir dilin söz varlığının önemli bir bölümünü oluşturdukları ve çeşitli özelliklerini yansıttıkları için deyimler öğrenilmedikçe, “dil öğrenimi çabası eksik kalır”, dolayısıyla, “dile iyice egemen olabilmek için deyimlerin öğrenilmesi ve bilinmesi gerekmektedir” (Aksan, 2015, s. 82). Bu görüş doğrultusunda, dil öğretiminde deyimlere yer verilmemesi bu

sürecin eksik kalacağı ve bireyin hedef dilde tam anlamıyla bir konuşucu olamayacağı sonucuna varılabilir.

Yabancı dil öğretiminde deyim öğretiminin önemini ve gerekliliği konusunda çeşitli görüşler bildirilmiştir. Simpson and Mendis (2003) deyim ifadesinin eğlenceli, çekici, rahat, büyüleyici, unutulmaz ve renkli bir dili akıllara getirdiğini ama böyle bir çağrışımın deyimlerin öğretimi için yeterli bir sebep olmadığını, onların daha önemli söylev işlevleri olduğunu belirtir. Wray (2000), başarılı bir dil öğretiminin önemli bir bileşeninin deyimsele ifadelere hâkimiyet olduğunu; McPartland (1981), deyimler hem yazılı hem de sözlü olarak ana dili konuşanlar tarafından kullanıldığı için dil öğrenen her bir kişinin deyimleri iyi bilmesi ve müfredatta deyimlere mutlaka yer verilmesi gerektiğini; Cooper (1998), sayısının çokluğu ve söylevdeki yüksek kullanım sıklığı deyimleri kelime ediniminin ve dil öğretiminin önemli bir parçası hâline getirdiğini; Irujo (1986), deyimlerin ikinci dil öğretiminde kelime öğreniminin ayrılmaz bir parçası olmasını ve bundan dolayı dil öğretiminin başlangıcında hikâyeler ya da diyaloglar vasıtasıyla öğretilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Martin ve Nippold (1989) deyimlerin, bağlama bağlı olarak throw in the towel (havlu atmak,), fix his wagon (defterini dürmek) ve in hot water (sıkıntıda olmak) gibi hem gerçek hem de mecaz anlama sahip olabileceklerini belirtir. Yazılı ve sözlü dilde sıklıkla karşılaşılan deyimlerin dil öğretiminde/öğreniminde önemli olduğunu ifade ederler. Bu nedenle deyimlerin anlamlarının bilinmesi, bireyin kelime dağarcığının gelişmesine katkı sağlarken; bilinmemesi de bireyin sosyal, akademik ve mesleki çevrede konuşulan dili anlamasına engel olacaktır.

Bir dilin söz varlığında hacimli bir yere sahip olan deyimleri o dilden bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Dil öğretimi için bir dilin kelimeleri ve dilbilgisi kuralları ile beraber o dildeki deyimler ve günlük kullanımlar alanında da yetkin olmak gerekir. Dil öğretim sürecinde bu kısmın göz ardı edilmesi başarısız bir iletişim durumunu ortaya çıkarabilir. Güneş (2009) dil öğretiminde alıcı ve verici arasında dil ve kültür farklılığı söz konusu ise, vericinin deyim kullanması durumunda iletinin alıcıya tam olarak ulaşamayabileceğini, bu nedenle iletişimde bir kopukluk oluşabileceğini belirterek deyimlerin iletişimsel, edimsel önemine dikkat çeker.

Dil ve kültürün önemli bir parçasını oluşturan deyimlerin yabancı dil öğretiminde kullanılması gereklidir. Topçu (1999), bu doğrultuda bir yabancı dilin kendi doğal ortamında, yani o dili konuşanların kendi aralarında kullandıkları şekliyle, hiçbir değişikliğe uğratılmadan öğretilmesi gerektiğinden hareketle öğrencilerin dilin ve kültürün önemli bir parçasını oluşturan deyimlerle daha başlangıç düzeyinde karşılaşmaları gerektiğini ifade eder. Topçu'ya göre deyimlerin bazı ortam ve durumlarda dilde ekonomik davranmak amacı ile özet, başlık olarak kullanılmaları ya da söyleme canlılık katmak ve ilgi uyandırmak amacıyla reklamlarda kullanılmaları göz önüne bulundurulduğunda bazı deyimlerin bilinmemesi, o dili anadili olarak kullanan ile yabancı dil olarak kullanan arasındaki bildirişimi olumsuz yönde etkileyecektir.

Dil öğretiminde deyimlerin öneminin vurgulandığı çalışmalara bakıldığında deyimlerin sadece söz varlığı unsurları olmadığı aynı zamanda iletişimi kuvvetlendiren kültür öğeleri olduğu anlaşılır.

2.10.1 Kültür İlişkisi Bağlamında Deyimler

Dili daha çekici kılmak ve söyleme güzellik katmak amacıyla belli bir durumda, belli bir kavramı ya da düşünceyi aktarmak için kullanılan deyimler bir dilin kültür öğelerinin en iyi yansıtıldığı söz varlığı unsurlarındandır. “Deyimler, bir dili konuşan toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, gelenek, görenek ve inançlarını, kısaca maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünce biçimini, hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan sözlerdir” (Saraçbaşı, 2010, s. 54). Deyimler her bir dilin kendine özgü iç yapısını, anlam özelliklerini yansıtarak bir dili diğerinde ayrı bir yere oturtur. Bir toplumun deyim varlığı incelenerek o toplumla ilgili önemli kültürel çıkarımlar yapılabilir. “Deyimler, bir dilin anlatım yollarını, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve çeşitli özelliklerini belirten önemli ipuçları sağlar” (Aksan, 1990, s. 37-38). Deyimler, bu özelliği ile de dilin önemli bir kültür taşıyıcısıdır. Bu sebeple, Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşım “dil öğretiminde kültürün de yer almalı” ilkesi kapsamında deyimler hem ana dili hem de yabancı dil öğretiminde etkin şekilde kullanılmasını öngörür.

Dilin, iletişimi sağlayan bir araç olarak bireylerin kültürel olarak bütünleşmesinde etkili olduğunu belirten Mete (2014) deyimlerin bu yönüyle, dilin kültürel boyutunu destekleyen ve yürüten önemli malzemeler olduğunu ve dilin etkili kullanımı için deyimlerin öğrenilmesi ve bilinmesi gerekliliğini vurgular.

Deyimler ulusal damga taşıyan dil varlıklarıdır. Ulusun söz yaratma gücünden doğan deyimler bir küçük söz dağarcığına koca bir lem sığdırırlar. En uçucu kavramlar, en ince hayaller, en güzel benzetmeler, mecazlar ve söz ustalıkları küçük bir deyimim içinde kendine yer bulabilmektedir (Aksoy, 1988). Deyimler bu yönüyle bir dilin kültür uzantısıdır ve “dillerdeki her deyim bir kültür birikiminin sonucunda oluşmuştur” (Yavuz, 2010, s. 9). Deyimler ait olduğu toplumun bir döneminden, yaşam tarzından ve düşünce biçiminden izler taşır.

Yabancı dil ğretimi kültürü de içine alan bir süreçtir. Bu sebeplerle günlük yaşamda çok sık kullanılan deyimlerin yabancı dil ğretiminde kullanılması hedef dilin konuşulduğu toplumun kültürün benimsenmesini sağlayacaktır.

2.10.2. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde Deyimler

Avrupa Ortak neriler erevesi, dil öğrenenlerin, öğrendikleri dilde bildirişimsel gereksinimlerini karşılamak için neler yapmaları ve öğrenmeleri gerektiğini, bildirişimsel açıdan başarılı olabilmeleri için hangi bilgi ve yeterliklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı olarak belirten bir metindir. Dilin kültür boyutu da bu tanımlama içine girer. Metin, dil ve kültür çeşitliliğine, dil deneyimlerinin kültürel yapı içinde geliştiğine vurgu yapar. “Dil, sadece kültürün önemli bir parçası değil, kültürel olgu ve ürünlere ulaşmanın da yoludur” (DAO, 2013, s. 15). Deyimler, bu kültürel olgu ve ürünlere ulaştıran dil unsurlarındandır.

DAO, yabancı dil ğretiminde dil seviyelerini; A1: Başlangıç, A2: Temel, B1: Eşik, B2: Orta, C1: Fonksiyonel Yeterlilik, C2: Ustalık olmak üzere üç temel bölüme ayırmıştır. Bu ltler incelendiğinde günlük yaşamda çok sık kullanılan deyimlerin dil ğretiminde yer alması gerektiği anlaşılmaktadır. Metinde, deyimlerin kültürün bir parçası olduğu, dil öğretimini kolaylaştırdığı ve sözcük dağarcığını geliştirdiği gibi ifadeler yer almaktadır (DAO, 2013). DAO metninde deyimlerle ilgili yer alan ifadeler şu şekildedir:

2.10.2.1. A1 Düzeyinde Deyimler

Sözlü Anlatım, Genel: Basit ve çoğunlukla kalıplaşmış deyimler kullanarak insanları ve mekânları anlatabilir.

Yazılı Anlatım, Genel: Basit, kalıplaşmış deyim ve cümleleri yazabilir.

Yaratıcı Yazma: Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve cümleler kullanarak yazabilir.

Okuma Anlama, Genel: Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.

Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma: Günlük durumlarla ilgili alışlagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir.

Anadili Konuşurlarını Anlama: Konuşma arkadaşları kendisine anlayış göstererek tane tane, anlaşılır şekilde ve tekrarlayarak hitap ettiğinde, basit ve somut ihtiyaçları karşılamak için günlük deyimleri anlayabilir.

Söyleşi: Bir söyleşide, yavaş, anlaşılır, doğrudan ve deyim kullanılmadan kendisine yöneltilen basit kişisel soruları yanıtlayabilir.

Dilsel Araçlar Alanı, Genel: Kişiye ait şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir.

Sözcük Dağarcığı Alanı: Bazı somut durumlara ilişkin tek tük sözcük ve deyimlerden oluşan temel bir birikime sahiptir.

Telaffuz ve Tonlama Hâkimiyeti: Kendisiyle konuşan ana dili konuşurları, onun konuştuğu dil ailesine mensup olan yabancılarla konuşmaya alışıkça çok kısıtlı, ezberlenmiş sözcük ve deyimlerden oluşan bir dağarcığı telaffuz ettiğinde, biraz çaba göstererek söylediklerini anlayabilirler.

Yazım Yeterliği Hâkimiyeti: Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelerin isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir.

2.10.2.2. A2 Düzeyinde Deyimler

Sözlü Anlatım, Genel: İnsanlar, yaşam ya da iş koşulları, gündelik işleri, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları şeyler vb. hakkında kısa ve art arda sıralanmış basit deyimler ve tümceler kullanarak basit betimlemeler yapabilir.

Yazılı Anlatım, Genel: “Ama”, “çünkü” ya da “ve” gibi bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve cümleleri yazabilir.

Bir Amaca Yönelik İşbirliği (Bir arabayı tamir etme, bir belge hakkında konuşma, bir şey düzenleme gibi): Basit günlük görevlerde anlaşılabilir, basit deyimler kullanarak bir şey isteyebilir ya da verebilir, bir sonraki adımın ne olacağını sorup konuşmak için basit bilgileri isteyebilir.

Dinleme Anlama, Genel: Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir.

Dilsel Araçlar Alanı, Genel: Günlük en basit temel durumlara yetecek kadar kısa ezbere bildiği deyimlerden oluşan kısıtlı bir dağarcığa sahiptir; olağan durumların dışında iletişim sık sık kesintiye uğrar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkar.

Esneklik: Basit ve iyice ezberlediği deyimleri belli başlı sözcükleri değiştirerek koşullara uygun biçimde kullanabilir. Öğrendiği deyimlerin belli başlı öğelerini harmanlayarak daha çok kullanım olanağı yaratabilir.

Akıcılık (sözlü): Sık sık ve belirgin şekilde duraksayıp söze tekrar başlamak zorunda kalsa da, kısa konuşmalarla başa çıkmak için, pek çaba harcamadan, bilinen bir konuya ilişkin deyimleri kullanabilir.

2.10.2.3. B1 Düzeyinde Deyimler

Anadili Konuşurlarını Anlama: Bazen bazı sözcük ve deyimlerin tekrarlanması gerekse de, kendisiyle yapılan günlük konuşmalarda anlaşılır bir dil kullanıldığında söyleneni anlayabilir.

Sohbet: Günlük konuşmada kendisiyle anlaşılır şekilde konuşulduğunda, bazen bazı sözcüklerin ve deyimlerin tekrarlanmasını istese de söylenenleri anlayabilir.

Arkadaşlar Arasında Resmiyete Dayanmayan Tartışma: Konuşma arkadaşları kendisinin de bulunduğu bir ortamda, anlaşılır şekilde, zor deyimler kullanmadan, genel konular hakkında konuştuklarında, söylenenin çoğunu anlayabilir.

Konuşucu ve Dinleyici Rollerinin Değişmesi: Bilinen bir konu hakkında yapılan bir konuşmada araya girebilir ve söz almak için uygun bir deyim kullanabilir.

Dilbilgisel Doğruluk: Genelde önceden tahmin edilebilecek durumlarda sık kullanılan basmakalıp sözleri ve deyimleri içeren bir dağarcığı, yeterli derecede doğru olarak kullanabilir.

2.10.2.4. B2 Düzeyinde Deyimler

Dinleme Anlama, Genel: Sadece, uygun olmayan söylem yapıları veya zor deyimler kullanıldığında ya da aşırı gürültü anlamayı etkileyebilir.

Okuma Anlama, Genel: Okuma anlama için yeterli geniş bir sözcük dağarcığına sahip olsa da, nadir kullanılan deyimleri anlamakta zorluk çekebilir.

2.10.2.5. C1 Düzeyinde Deyimler

Dinleme Anlama, Genel: Çok çeşitli deyimleri ve günlük dildeki anlatım biçimlerini anlayabilir ve farklı hitap tarzlarını doğru değerlendirebilir.

Televizyon Yayınları ve Filmleri Anlama: Sinema filmlerini, özensiz günlük dil ya da argo ve birçok deyim içerse de anlayabilir.

Konuşucu ve Dinleyici Rollerinin Değişmesi: Söze başladığında ya da konuşurken, düşünmek için zaman kazanıp sözüne devam etmek istediğinde, çok kullanılan bir

söylem araçları dağarcığından uygun bir deyim seçebilir ve uygun bir şekilde kendi anlatımına başlayabilir.

Sözcük Dağarcığı Alanı: Deyimlere ve günlük anlatımlara iyice hâkimdir.

Toplumdilsel Uyumluk: Büyük çapta deyim ve günlük konuşma diline ait deyimleri tanır ve farklı hitap tarzlarını doğru olarak değerlendirebilir; ama konuşanın aksanına alışık değilse zaman zaman ayrıntıları onaylatmak gereğini duyar. İçinde bolca özensiz bir dilin ya da belirli grup dillerinin kullanıldığı ve bolca deyimlerin geçtiği filmleri izleyebilir.

2.110.2.6. C2 Düzeyinde Deyimler

Sözlü Etkileşim Genel: Deyimlere ve günlük anlatım tarzlarına iyice hâkimdir ve ince anlam farklılıklarını ayırt edebilir.

Sözcük Dağarcığı Alanı: Çok zengin bir sözcük dağarcığına, deyimlere ve günlük anlatım tarzlarına hâkimdir ve ince anlam farklılıklarını ayırt edebilir.

Toplumdilsel Uyumluk: Deyim ve günlük konuşma diline ait ifadeler hakkında geniş bilgiye sahiptir ve ince anlam farklılıklarının bilincindedir.

Avrupa Ortak Dil Gelişim Dosyasında dinleme, okuma, sözlü etkileşim, sözlü üretim, yazılı etkileşim ve yazılı üretim için oluşturulan öz değerlendirme kontrol listelerinde deyimlerle ilgili şu ifadeler kullanılmıştır:

A1 Düzeyi: Okuma becerisi alanı içinde “İşaret levhalarındaki ‘istasyon’, ‘araba’, ‘park yeri’, ‘park edilmez’, ‘sigara içilmez’ gibi sözcük ve deyimleri anlayabilirim.” ifadesi kullanılmıştır.

B1 Düzeyi: Dinleme becerisi alanı içinde “Zaman zaman bazı kelime ve deyimlerin tekrarını istemek zorunda kalsam da günlük bir konuşmayı takip edebilirim.”, okuma becerisi içinde “Konu tanıdıksa ara sıra yer alan bilinmeyen kelime ve deyimlerin anlamını tahmin edebilirim.” ifadeleri kullanılmıştır.

C1 Düzeyi: Dinleme becerisi içinde “Konuşmalardaki tarz ve kullanım geçişlerini kavrayarak deyim türü ifadelerin ve günlük dilin çoğunu anlayabilirim.” ve “Argo ve deyim içeren filmleri zorlanmadan anlayabilirim.” ifadeleri kullanılmıştır.

C2 Düzeyinde: Okuma becerisi içinde “Gündelik tarzda çok sayıda deyim ifadesi ya da argo içeren metinleri anlayabilirim.” ve “Kastedilen ve çağrışımsal anlamın farkında olarak deyimsele ifadelerine ve günlük konuşma diline vakıfım.”

Ortaya konulan bu tespitler neticesinde yabancı dil öğretiminde deyimlerin oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda öncelikle, deyimlerin nasıl öğretileceği, hangi tür deyimlere yer verileceği gibi soruların cevaplanması gerekir. Bunun için deyimlerle ilgili bir sıklık çalışması yapılması faydalı olacaktır. Bir dilin içinde en çok kullanılan deyimlerin tespit edilmesi ve bu doğrultuda deyimleri basit, orta ve ileri düzey olarak sınıflandırılması bu söz varlığı unsurlarının daha kolay öğretimini sağlayacaktır.

Deyimlerin öğretimi rastlantıya bırakılmamalıdır. Ders esnasında yürütülen etkinliklerde, okutulan ders kitaplarında deyim öğretimi bir plan ve program dâhilinde yapılmalıdır. DAOÖÇ metninde her basamakta deyimlerle ilgili genel bir çerçeve çizilmiştir. Bu genel çerçeveyi referans olarak metinde yer alan genel ifadelerin altını doldurmak gerekir. Bu hususta eğitim programcılarına, kullanılacak materyalleri ve okutulacak ders kitaplarını hazırlayanlara, özellikle de öğretim elemanına büyük iş düşmektedir. Öğretim elemanının deyimlere çok iyi vakıf olmasının yanında deyimlerle ilgili yapılan çalışmaları, yöntem ve teknikleri ve bu alanda yaşanan zorlukları bilmesi de önemlidir.

2018 yılında güncellenen Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde, deyimlerin seviyelere göre dağılımında birtakım değişikliğe gidilmiştir. Yeni metinde; A1, A2, B1, B2, C1, C2 dil seviyelerine A1 öncesi (Pre-A1) seviyesi eklenmiştir. Deyimsel ifadelerinin de B1 seviyesinden başlatıldığı görülmüştür (CEFR, 2018).

2.10.3. Deyim Öğretiminde ve Öğreniminde Karşılaşılan Güçlükler

Deyimlerin yabancı dil öğretiminde kullanılması gerektiği birçok araştırmacı tarafından ifade edilse de deyim öğretimi, yabancı dil öğretiminin araştırma ve

metodolojisinde öncelikli yere sahip olmamıştır. Deyimlerin yabancı dil öğretiminde kullanımını sözcük öğretimine bağlı olarak geliştirmiştir. Yabancı dil öğretiminin ve öğreniminin tarihçesi incelendiğinde 1990'lı yıllara kadar sözcük öğretiminin ihmal edildiği görülür. Buna bağlı olarak deyim öğretimine de gerekli önemin verilmediği anlaşılabilir. 1990'lı yıllardan sonra ise deyimlerin yapısal özelliklerini ön plana çıkaran öğretim yöntemlerinin yerini deyimlere, çözümlenebilir ve mecaz anlamlı yapılar olarak inceleyen yöntemler yerini almıştır (Güneş, 2009).

Bugün çağdaş öğretim yaklaşımlarıyla birlikte deyim öğretiminin çok daha sistematik bir biçimde yürütüldüğü söylenebilir de deyimlerin öğretim ve öğrenim sürecinde birtakım zorluklar çıkmaktadır. Bu güçlükler ise daha çok “deyimlerin anlaşılma ve kullanılma safhasında ortaya çıkar” (Güngör, s. 2017, s. 107).

Deyimlerin öğretimi ve öğrenimi birçok sebebe bağlı olarak oldukça zordur. Ana sebep, McPartland (1981)'in de belirttiği gibi, deyimlerin mecaz anlamlı oluşundan kaynaklanmaktadır. En kolay olanlar, öğrencinin ana dilinde tam olarak karşılığı olanlardır. En zor olanlar da, öğrencinin ana dilinde karşılığı olmayan ve anlamları bağlı olduğu cümleden çıkarılamayan deyimlerdir (Hussein, Khanji ve Makhzoomy 200).

Suzanne Irujo (1986), “A piece of cake (gerçek anlam *bir dilim kek*, mecaz anlam *çocuk oyuncağı*) : learning and teaching idioms (Bir dilim kek/Çocuk Oyuncağı: deyimlerin öğretimi ve öğrenimi” adlı çalışmasında deyimleri öğrenmenin yabancı dil öğretiminde neden zor olduğunu şu temel sebeplerle açıklamaktadır:

“Mecaz anlamlı oluşları: Deyimler gerçek anlamlı değildir. İfade ettikleri şeylerin ötesinde anlam taşırlar. Örneğin *he spilled the beans* (Ağzından baklayı çıkardı) cümlesinin taşıdığı mecaz anlamla *beans* (fasulye) ya da *spill* (dökmek) kelimelerinin gerçek anlamlarıyla hiçbir ilgisi yoktur.

Deyimlere maruz kalma: Yabancı dil öğrenenlere yönelik yapılan konuşmalarda çoğunlukla deyimlerin kullanılmaması yoluna gidilir. Ana dili konuşan kişiler yabancı dil öğrenenlerle konuştuklarında basit, somut, günlük kelimeleri kullanırken deyim kullanmamayı tercih ederler. Diğer yandan,

deyimler çoğunlukla televizyonda ya da filmlerde kullanılır. Bu durum ise dil öğrenimi için gerekli olan etkileşimi sağlamaz. Bu sebeple dil öğrenenlerin deyimlere maruz kalması etkileşimsel olmayan durumlarda gerçekleşir.

Doğru Kullanma: Yabancı dil öğrenenler deyimlerin anlamlarını çok iyi bildiğinde bile onları doğru olarak kullanmak oldukça zordur. Deyimler, argo (you got it/artık anladın işte) ve günlük deyimlerden (he kicked the bucket/eşek cennetini boyladı) resmi durumlarda kullanılan (run the risk/göze almak) deyimlere kadar çeşitlilik gösterebilir.

Öğretim Materyalleri: Diğer bir neden ise deyimlerin iyi bir şekilde öğretilmemesidir. Birçok yabancı dil öğretim materyali, ilave alıştırmalar ya da herhangi bir yardımcı unsur sağlamadan ya tamamıyla deyimleri göz ardı ediyor ya da kelime listesi bölümünde diğer ifadelerle sınıflandırma yoluna gidiyor. Alışlageldik şekliyle, deyimler okuma metninin ya da diyalogun giriş kısmında yer alır ve tanımı, çevirisi ya da deyimlere yönelik bir örnek ya not halinde ya da kitabın bir köşesinde verilir. Daha sonra ise kelime listesinde tekrar görünür. Öğretim elemanları ilaveten egzersiz ya da alıştırma yapmadıkça deyimlerin bu yollarla öğretilmesi yeterli olmayacaktır” (S. 236-238).

Rizq (2015), deyim öğrenmenin zorluğuyla alakalı katılımcılara yönelttiği sorulara birçok farklı cevap almıştır. Katılımcılar, deyim anlamı onu oluşturan kelimelerin anlamlarının bir sonucu değildir, deyimleri doğru kullanmak onu öğrenmekten daha zordur, anadilde karşılığı bulunan ve aynı anlama gelen deyimleri öğrenmek daha kolaydır gibi nedenler belirtmiştir. Rizq’in elde ettiği bu veriler McPartland (1981), Husein ve diğerleri (2000) ve Irujo’nun (1986) görüşleriyle örtüşmektedir.

Ana dili öğrenenler, çift dilliler ve yabancı dil öğrenenler gibi tüm öğrenci grupları deyimleri öğrenmede zorlandıkları için deyim ifadeleri çoğunlukla dil sınıflarında göz ardı edilir ya da en sona bırakılır. Ama gerek yazılı gerekse sözel dilde çok sıklıkla karşılaşılan deyimlere dil programlarında daha özen gösterilmeli ve müfredatta ikinci plana atılmamalıdır (Copper, 1998).

Yukarıda verilen nedenlere bağlı olarak deyim öğretiminde ve öğreniminde ortaya çıkan güçlüklerin aşılması için yenilikçi eğitimcilere, modern yöntem ve tekniklere ihtiyaç vardır. Çünkü “ Deyimlerin yapısını ve özelliklerini anlama noktasında kat edilen mesafeye rağmen, deyimlerin sadece ezber yoluyla öğrenilebilecek ‘ölü metafor’ olarak gören geleneksel görüş hala yabancı dil öğretiminde hüküm sürmektedir” (Vasiljevic, 2015, s. 3). Yabancı dil öğretiminde bu denli önemli olan deyim öğretimi geleneksel yöntemlere bırakılamaz. Bu noktada ise öğretim elemanlarına önemli görevler düşmektedir. Öğretim elemanın bu süreçte alternatif yöntemlere başvurması ya da yeni yöntem ve stratejiler geliştirmesi yabancı dil öğrencilerinin deyimleri daha eğlenceli ve en önemlisi kalıcı olarak öğrenmelerini sağlayacaktır.

2.10.4. Deyim Öğreniminde Yöntemler ve Stratejiler

Son yıllarda, yabancı dil öğretiminde ve öğreniminde söz dağarcığının rolü oldukça ağırlık kazandı. Bir dilin söz dağarcığı yalnızca sıralı basit kelimelerden değil aynı zamanda öbek eylemler, kalıp ifadeler, eş dizimler ve deyimlerden oluşmaktadır. Bu çok sözlüklü dil kalıpları bir ya da daha çok mecaz unsuru barındırır. Deyimler de en az bir mecaz anlamlı unsur taşıyan dil kalıplarıdır. Örneğin, being on the same page deyimini (hemfikir olmak) bir kitaptan uyum içinde okumaya değil insanların herhangi bir konuda uzlaşmaya varmasını işaret eder (Zyzik, 2009).

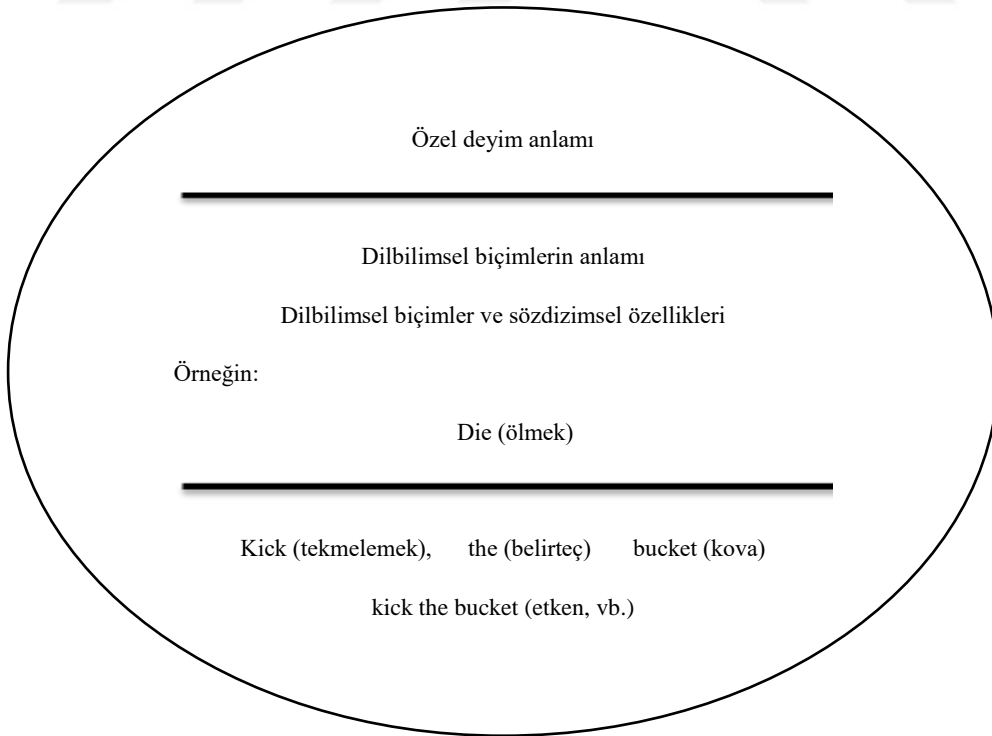
Deyimler, dile güzellik katmak, dilde tasarruf sağlamak, söyleneni etkileyici kılmak, böylelikle; iletişimde beklendik bir etki yaratmak amacıyla sıklıkla kullanılır. Örneğin; “babasından sonra eve geldiğini görünce etekleri tutuştu” cümlesinde “etekleri tutuşmak” deyimini, söyleme akıcılık ve canlılık katmıştır. Bu cümlede “etekleri tutuştu” deyimini yerine “telaşlandı” ifadesinin kullanılması iletişimde aynı etkiyi yaratmayacaktır. Bu sebeple bir dili bilmenin önemli kısmını oluşturan deyimlerin dil öğretim müfredatlarına sistematik biçimde dâhil edilmesi gerekir. Ancak, Tărcăoanu’n da (2012) belirttiği gibi geleneksel olarak, deyim öğretimi ve öğrenimi ihmal edilmiş bir konudur.

Anadili konuşanlar tarafından günlük yaşamda çok sık deyim kullanılması ve yabancı dil öğretiminde de deyimlerin kültürel öge olması dolayısıyla son zamanlarda deyim

öğretim oldukça önem kazanmıştır. Bununla beraber deyimlerin geleneksel yöntemle (the traditional method) mi yoksa kavramsal metafor (the conceptual metaphors instruction) yöntemiyle mi öğretileceği konusunda henüz bir uzlaşmaya varılamamıştır (Rizq, 2015).

Cuadros (2014) “İngilizcenin yabancı dil olarak öğretildiği sınıfta deyimlerin öğrenilmesi için metafor ve kültürel farkındalığın artırılması üzerine bir çalışma” adlı çalışmasında deyim öğretiminde benimsenen yapısalcı ve bilişsel yaklaşımları ele almıştır:

Yapısalcı yaklaşım: Deyimlerin algılanması ve nasıl öğretilmesi gerektiği üzerinde durur. Yapısalcı yaklaşım, deyimleri herhangi bir kavramsal sistemden bağımsız olarak yalnızca bir dil unsuru olarak görür. Bu yaklaşım, deyimlerin öğretimine ve öğrenimine geleneksel bir açıdan bakar ve deyimleri, alıştırmalar yoluyla ezberletilmesi zorunlu, sıradan kelime grupları olarak görür. Çünkü deyimlerin anlamı nedensiz ve diğerlerinden ayrı görülür. Bu varsayımlar yabancı dil öğretiminde deyimlerin nasıl öğretilmesi gerektiğini etkilemiştir. Deyimlerin anlamlarının öğrenilmesi çoğunlukla ezber yoluyla yapılmıştır.

Şekil 1: Geleneksel yaklaşımla deyimlerin algılanma biçimi

Kovecses ve Szabó (1996) tarafından ortaya konulan deyimlerin bu algılanma biçiminden hareketle, deyimlerin sadece basit bir dil unsuru olarak görülmesi onların yabancı dil eğitiminde istenilen düzeyde öğretilmemesine neden olmuştur. Kovecses ve Szabó'un da (1996) belirttiği gibi yabancı dil öğretiminde deyimlerin yapısının anlaşılmasını, kullanılmasını engelleyen ana sebeplerden biri deyimlerin herhangi bir kavramsal sistemden bağımsız ya da kavramsal düzeyde birbirlerinden ayrı olarak görülmesidir.

Bilişsel Yaklaşım: Bilişsel dilbilime göre dil diğer bilişsel yetilerden ayrılmaz ve dünyayı algılama şeklimizi gösterir. Aynı zamanda dil doğası gereği mecazidir. Bu ilkeleri benimseyen bilişsel yaklaşım deyimlerin çoğunun metaforlara bağlı olduğunu ve bundan ötürü salt dilsel söylemlerden çok daha fazlası olduğunu savunur. Deyimlerin anlamlarının keyfi değil bir nedene bağlı olarak görülebileceğini ve onların çoğunun bizim kavramsal sistemimizin bir ürünü olduğunu söyleyen Kovecses ve Szabó (1996) da deyimlerin yalnızca dilsel unsurlar olmadığını ifade eder. Bu görüş deyimlerin anlamlarını nedensiz gören geleneksel yaklaşıma karşı çıkmaktadır.

Bu yaklaşım deyimlerin öğretimini kavramsal metaforlar yoluyla yapılmasını savunur. Kavramsal metaforlar deyimlerin anlaşılmasını kolaylaştırır. Samani ve Hashemian'ın (2012) da belirttiği gibi metaforik kavramların bilinmemesi yabancı dil öğrencilerinin doğal iletişimde metaforları anlamamasına ve kullanamamasına neden olur. Deyimlerin mecazi özellikleri dikkate alındığında yabancı dil öğretiminde metaforik yapıları öğretmenin en etkili yollarından biri de deyimlerdir.

Anger is fire (öfke ateştir), love is fire (aşk ateştir), enthusiasm is fire (heves ateştir) gibi kavramsal metaforlar soyut bir alan (öfke, aşk gibi) ve daha fiziksel/somut bir alan (ateş gibi) arasında bağlantı işlevi görür. Bu kavramsal metaforların, ortaya çıktıkları deyimlerde spark off (ateşlemek), fire (yakmak), go out (sönmek), burn the candle (helak etmek), fan the flames (körükleme, kıskırtmak) gibi kelimelerin kullanımlarını teşvik ettiği görülmektedir. Bu kelimeleri (örneğin, ateşle ilgili olanları) barındıran deyimler, kavramsal metaforların varlığının bir sonucu olarak (ÖFKE ATEŞTİR gibi) belirli hedef alanı olacak. Durumu daha somut hâle getirmek için to spit fire (ateş püskürtmek) deyimini incelemek faydalı olacaktır:

Özel deyim anlamı	<i>be very angry' (çok kızmak)</i>
Bilişsel mekanizma metaforu	<i>ANGER IS FIRE (ÖFKE ATEŞTİR)</i>
Kavramsal alan (lar)	<i>FIRE and ANGER (ATEŞ VE ÖFKE)</i>
Dilbilimsel unsurlar	<i>spit fire</i>
Dilbilimsel unsurların anlamı	<i>'spit', 'fire' (tükürmek, ateş)</i>

Açıkça görüldüğü gibi “ateş püskürmek” deyiminin anlamı çok kızmak eyleminden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Burada anlatılmaya çalışılan, kavramsal sistem ile anlam arasındaki karşılıklı ilişki dikkate alınmadıkça birçok deyim genel anlamı tamamıyla nedensiz kalacaktır. Kısaca birçok deyim anlamı kavramsal sisteme (metaforik yapıya) bağlı olup ondan ayrı düşünülemez (Kovecses ve Szabó, 1996).

Bu bilişsel görüş deyimlerin yabancı dil öğretimi ve öğrenimi açısından birçok metodolojik öneri sunmaktadır. Öğretmenler öğrencilerin deyimleri kullanma farkındalığını arttıracak yöntemler geliştirebilir. Bu yolla deyimleri öğrenmeleri kolaylaşır (Caudros, 2015).

Son yıllarda yabancı dil öğretiminde iletişimsel yaklaşımın ön plana çıktığı düşünüldüğünde bu alanda yapılacak deyim öğretiminin ve öğrenimin de sistematik olması beklenir. Bu nedenle geleneksel yaklaşıma ve sadece ezbere dayalı yöntemlerle deyim öğretimi ve öğrenimi eksik kalacaktır.

Yabancı dil eğitimde deyimlerin nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda araştırmacılar çeşitli görüşler orta koymuştur:

Zyzik (2009) deyim öğretiminde; 1) her iki dilde de benzer olan deyimlerin öğretilmesi, 2) bağlamdan deyimlerin anlamlarının tahmin edilmesi, 3) deyimlerin çeşitli gruplara ayrılması (yemek ve pişirmek gibi), kökenlerine ya da metaforik temalara göre sınıflandırılması olmak üzere üç temel görüşü ortaya koymaktadır. Örneğin, “to be waiting in the wings” (tetikte/hazırda beklemek) deyimini sahneye çıkmadan önce tiyatro kulisinde bekleyen oyuncuların gerçek bağlamından türemiştir.

Zihinsel kontrol fiziksel kontrol demektir metaforu, drop the ball (çuvallamak), “get a grip on someting” (dizginleri ele almak) gibi birçok deyim kapsamaktadır.

Cooper (1998), yabancı dil öğretiminde deyim öğretimini Gardner’ın çoklu zekâ kuramına göre düzenler. Örneğin, mantıksal-matematiksel alan için deyimlerin tematik olarak sınıflandırılması, deyimlerle paragraf tamamlama, hikaye ekleme gibi etkinliklerin yapılmasını önerir. Bunun yanında deyimlerin belirlenirken, hedef dilde en çok kullanılanların seçilmesine, dilbilgisi ve kelime açısından sorun teşkil etmeyenlere ve “to be in deep water” (başı dertte olmak), to be big mouth (boşboğaz), “shake a leg” (çabuk olmak) gibi mecazi anlamları tahmin edilebilir olanlara yer verilmesi gerektiğini belirtir. Deyimlerin tartışılması, deyimlerin tanımlanması, deyimlerin konulara göre sınıflandırılması, deyimlerin görselleştirilmesi, deyimlerin canlandırılması, deyimlerle hikâye oluşturma, yazılı ve görsel medyadan deyimlerin tartışılması, deyimlerle paragraf tamamlama, şarkılar ve karikatürler gibi etkinlikler yabancı dil öğretiminde kullanılabilir. Örneğin, “to be bent out of shape” (çok sinirlenmek), “to be fit to be tied” (tepesi atmak), “to be hot under the collar” (küplere binmek) gibi deyimler “öfke” başlığı altında toplanabilir.

Irujo (1986) deyim öğretiminde kullanılacak etkinlikleri aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

Anlam çıkarmayı öğretmek: Bu etkinlikte bağlama uygun olarak bir deyim içeren bir paragraf yazılır ve deyim paragraftan çıkarılır. Öğrencilerden bağlama uygun bir şekilde paragrafı bir kelimeyle ya da sözcük grubuyla tamamlamaları istenir. Öğrenciler, paragraftan çıkarılan deyim yerine kullanılan kelimeyi ya da sözcük grubunu doğru yaparlarsa onlara deyim ne olduğu söylenir ve onun anlamını zaten bağlamdan çıkardıkları belirtilir. Burada amaç bağlamdan çıkarım yapmayı öğrencilere öğretmektir.

Gerçek ve mecaz anlamı kıyaslama: Bu amaçla düzenlenen etkinlikler deyimlerin hem anlaşılmasını hem de üretilmesini sağlar. Etkinlikler aracılığıyla öğrenciler deyimlerin gerçek anlamının mantıksızlığını fark ederler. Bunun yanı sıra, bu etkinlikler gerçek anlamdan mecaz anlama geçişte bir bağlantı kurulmasını sağlar. Etkinlikler

yapılmadan önce deyimlerin anlamlarının tartışılması gerekir. Etkinlikler şu şekilde sıralanabilir:

Deyimlerin hem kelime hem de mecaz anlamlarını gösteren resimler çizilir. Daha sonra öğrencilerden resimleri deyimlerle eşleştirmeleri istenir.

Deyimlerin kelime anlamları kullanılarak öğrencilerden hikâye oluşturmaları istenir. Örneğin: : *“I went to a party last night and there was a guy there who was telling such funny stories that I just cracked up. I was in stitches all evening. It was so bad that before I could go home I had to go to the hospital to have the crack fixed and the stitches taken out”* hikâyesi verilir ve hikâyenin tuhaflığıyla ilgili tartışma ortamı yaratılır. Burada öğrenciden crack up (gül gül ölmek) ve in the stitches (kahkahalara boğulmak) deyimlerinin kelime anlamları verilerek onlardan mecaz anlamına ulaşmaları beklenmiştir.

Öğrencilerden bir veya birçok deyim kelime anlamının yanlış yorumlandığı diyalog oluşturmaları istenir. Örneğin,

Girl: Why don't you give me a ring some time?

Foreign boy: Oh, no! I don't know you well enough to marry you!

Girl: You must be pulling my leg!

Foreign boy: How can I pull your leg? I'm not even near you! diyalogunda pull someone's leg (kafa bulmak) deyimini yabancı çocuk tarafından birisinin bacağına çekmek olarak anlaşılmıştır. Öğrencilerden bu durumla ilgili tartışmaları istenir.

Öğrencilere içinde bir deyim yazan kartın olduğu bir zarf verilir. Bir grup öğrencinin deyim kelime anlamını canlandırması, diğer bir grup öğrencinin ise mecaz anlamını tahmin etmeleri istenir.

Sınıf takımlara ayrılır ve deyimlerle ilgili sessiz sinema oynanır. Takımın her bir üyesi üzerinde deyim yazılı olan bir kâğıt parçası alır. İlk olarak her birtakım üyesi deyimlerin mecazi anlamını ondan sonra kelime anlamını canlandırır. Takımın geri kalanı ise tahmin etmeye çalışır.

Ürün öğretimi: Bu bölüm başlığı altında yer alan etkinliklere başlamadan önce deyimlerin anlamlarının tartışılması gerekir. Deyimler konularına göre ilişkilendirilirse etkinliklerin çoğu kolaylaşacaktır. Etkinlikler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Deyimlerin kullanılacağı bir hikâye anlatılır. Bunun için bir deyim listesi oluşturulur. İçinde, listedeki deyimlerden biri olan bir cümleyle hikâyeye başlanır. Daha sonra, öğrencilerden listedeki diğer cümlelerle hikâyeye ekleme yapmaları istenir.

Öğrenciler, öğretmenlerin ya da kendilerinin belirlediği deyimlerle ilgili kısa oyunlar, kukla gösterileri, hikâyeler ya da diyaloglar yazarlar. Bu etkinlikler sınıfta, bireysel, grup olarak yapılabilir ya da ödev olarak verilebilir.

Öğretmen birçok deyim geçtiği bir hikâyeye anlatır ya da öğrenciler, bir önceki etkinlikte hazırladığı hikâyeleri birbirine anlatır. Daha sonra öğrenciler, mümkün olduğunca çok deyim kullanarak hikâyeyi öğretmene ya da birbirlerine tekrar anlatırlar.

Öğrenciler, önceden öğrendikleri deyimleri kullanarak öğretmen tarafından önerilen bir durumu canlandırır. Bu etkinlik sayesinde öğrenciler deyimleri rahat bir ortamda kullanırlar ve canlandıkları durumlarda kullandıkları deyimlerin uygun olup olmadığıyla ilgili geri bildirim alırlar.

Benzer şekilde Wu (2008) deyim öğretimi için kısa hikâyelerin ve görsellerin kullanılmasını, küçük grup tartışmasını, tekrarlama ve yeniden yazma, diyalog yazma ve rol yapma etkinliklerini önerir.

Deyim öğretiminde sınıfta kullanılacak etkinlikler öğrencilerin yabancı dil düzeyine göre başlangıç, orta ve ileri düzey olmak üzere gruplandırılabilir. Bu hususta Irujo (1986) deyimlerin başlangıç düzeyinden itibaren müfredatta yer alması gerektiğine vurgu yaparak başlangıç, orta ve ileri düzeyde deyimlerle ilgili aşağıdaki ifadeleri kullanır:

Başlangıç düzeyi: Diyaloglar ve hikâyeler aracılığıyla, deyimler kelime öğretimine eklenebilir. Ayrıca öğrencilerin öğrendiği kelimelerin eş anlamlıları için eşanlamlı deyim ifadeleri kullanılabilir.

Orta Düzey: Öğrenciler okurken ve konuşurken daha fazla deyimle karşılaşmaya başlar. Bu yüzden kendi deyim notlarını oluşturmaya başlayabilirler. Öğretmenler ve öğrenciler reklamlarda ya da karikatürlerde rastlanan deyimleri sınıfa getirebilir. Müfredata deyimleri eklemenin bir başka yolu öğrencilerin öğrendiği kelimeleri içeren deyimleri öğretmektir. Örneğin, at kelimesi öğrenilirken, *straight from the horse's mouth (en yetkili ağızdan öğrenmek)* ya da *don't look a gift horse in the mouth (üzümünü ye bağını sorma)* gibi deyimler öğretilir.

İleri düzey: Bu seviyede olan öğrenciler özellikle deyim öğretimi için oluşturulan özel derslerden yararlanabilir. Bu mümkün olmadığında, her hafta ya bir dersi ya da her gün birkaç dakika deyim öğretimine ayırabilir. İleri düzeyde olan öğrenciler kendi başlarına birçok deyim tanır ya da pratik yaparak bağlamdan da deyimlerin anlamını çıkarabilir.

Yukarıda bahsedilen etkinliklerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için öncelikle hangi deyimlerin öğretilmesi gerektiğine karar verilmelidir. Güneş'in de (2009) belirttiği gibi deyim sayısının oldukça fazla olması ve tüm deyimleri öğretmenin imkânsız olması nedeniyle hangi deyimlerin öğretilmesi gerektiği sorusuna yanıt aranmıştır. Bu nedenle deyim öğretiminde hangi yöntem ve tekniğin kullanılacağına karar vermeden deyimlerle ilgili bir içerik çalışması yapılmalıdır.

Yabancı dil öğrenenler için deyimlerin gerek anlaşılması gerekse üretimi için strateji belirlemenin kesin bir ihtiyaç olduğunu söyleyen Irujo (1986) öncelikle hangi deyim öğretimi gerektiğine karar vermenin gerekli olduğunu ifade eder. Deyim seçiminde kullanılacak ölçütleri aşağıdaki gibi sıralar:

Yaygın kullanım: Öncelikle öğretilmesi gerekenler basit okuma metinlerinde ya da günlük konuşmada sık karşılaşılan deyimler olmalıdır.

Saydamlık/Anlaşılabilir olma: Bazen bir deyim saydam olduğu için deyim anlamı anlaşılabilir. Bazı deyimler ise “ölü” ya da “donmuş” metaforlardır. Anlamları

mecazen açıktır. Örneğin, *hit the nail on the head* (taşı gediğine koymak) ya da *the coast is clear* (ortalık sütün liman) deyimleri ile *he's pulling your leg* (kafa bulmak) or *he has a green thumb* (bahçıvanlık işinde yeteneği olmak) deyimleriyle kıyaslandığında; son iki deyim anamları bilinmediği için tahmin etmesi zordur. Saydam deyimlerin anlaşılması ise kolaydır.

Uygunluk: Sadece günlük dilde kullanılan *you bet your boots* (emin olabilirsiniz) ya da argo *don't swear it* (kendini yorma) gibi kullanımları sınırlı olan deyimleri öğretmeye çalışmak faydalı olmayacaktır. İlki yabancı dil öğrenenler tarafından muhtemelen hiç kullanılmayacak; ikincisi ise onları faydalı bulanlar tarafından kullanılabilir.

Kelime ve biçim basitliği: *A needle in a haystack* (samanlıkta iğne aramak) gibi deyimler sık kullanılmayan sözcük içerdiği için anlaşılması zordur. Yalnızca edilgen (*taken in by/aldanmak* gibi), olumsuz (*can't make head or tail of it/işin içinden çıkamamak*) ve sıra dışı yapıda (*come hell or high water/iki eli kanda olsa*) olan deyimler basit dilbilgisi (*pass the buck/suçu başkasına atmak*) yapısına sahip olan deyimlerden daha zordur.

Ana dildeki deyimler benzerlik: Bir deyim dil öğrenen kişinin ana dilindeki deyimle benzer ise öğrenmesi daha kolaydır. Bu durum, sınıftaki tüm öğrencilerin ilk dili aynıysa ve öğretmen bunu bilirse faydalıdır (örneğin, yabancı dil ya da iki dilli eğitim ortamları gibi).

Öğrenci tarafından oluşturulan deyimler: Tüm bu farklı ve bazen zorlayıcı ölçütleri uygulamaktan kaçınmanın bir yolu öğrencinin karşılaştığı ve öğrenmek istediği deyimleri öğretmektir. Öğrenciler okurken, konuşurken ve televizyonda karşılaştıkları deyimleri yazdıkları bir deyim defteri tutabilirler. Bu durum daha sonra öğretim etkinliklerinin temelini oluşturur.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda yabancı dilde deyim öğretimiyle ilgili birçok farklı görüş olduğu açıktır. Deyimlerin yabancı dil öğretimindeki önemi, deyim öğretiminin zorlukları, deyimlerle ilgili içerik belirleme çalışmaları ve deyimlerin nasıl öğretileceği konusunda birçok araştırmacının belirttiği fikirler neticesinde deyimlerin dil, iletişim, kültür ve özellikle yabancı dil açısından önemli olduğu sonucu

çıkarılabilir. Bu sebeple hazırlanacak eğitim-öğretim etkinliklerinde, okutulacak ders kitaplarında deyimlere yer verilmesi oldukça önemlidir. Deyimlerin öğretiminin ve öğreniminin bir plan ve program dâhilinde dikkatle yürütülmesi; etkinlikler ve kitapların hazırlık aşamasında Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin ve içerik belirleme ölçütlerinin göz önünde bulundurulması yararlı olacaktır.

Deyim açısından oldukça zengin olan Türkçenin yabancılara öğretimi sürecinde deyimlere yer verilmesi gerek dilimizin gerekse kültürümüzün yabancılar tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

2.11. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Deyimler

Türk toplumunun günlük yaşamında “göz değmek”, “etekleri zil çalmak”, “yüzünü kara çıkarmamak”, “gözden düşmek”, “bir baltaya sap olmak” gibi sıklıkla karşılaşılan deyimler, Türkçenin söz varlığı içinde oldukça önemli bir yer tutar. Deyimler, Türk toplumunun kültür yapısının, yaşam tarzının, duyu ve düşünce dünyasının en iyi yansıdığı söz varlığı unsurlarından biridir. Anlatılmak isteneni kısa yoldan daha etkili ve eğlenceli ifade edebilmeleri sebebiyle de gerek yazılı gerekse sözlü anlatımda deyimler geniş yer tutar. Örneğin; iletişim esnasında, bir işten kolayca sıyrılmak anlamında “tereyağından kıl çeker gibi” ya da birine, haberi olmadan kötülük yapmak anlamında “başına çorap örmek” deyimlerinin kullanılması iletişimin daha can alıcı olmasını sağlar. Dil öğretiminin kültürden bağımsız olamayacağı gerçeğinden yola çıkarak deyimlerin bir kültür aktarım aracı olmaları, kısa ve mecazlı oluşlarıyla anlatımı daha etkileyici kılmaları dil öğretiminde deyimlerin önemini arttırmıştır. Bu nedenle deyim açısından oldukça zengin olan Türkçenin, yabancı dil olarak öğretim sürecinde deyimlerin yeri ve önemi büyüktür.

Deyimler yapı olarak basit görünse de anlam bakımından oldukça zengindir. Bu durum bir yandan dili çekici kılarken diğer yandan da dilin yabancılar tarafından anlaşılmasını zorlaştırabilir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde deyimlere yer verilmemesi ya da deyimlerin bu süreçte göz ardı edilmesi Türkçenin yabancı öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılmasına neden olacaktır.

Bir yabancı dilde etkili bir iletişim kurabilmek için öncelikle o dilde yeterli sözcük dağarcığına sahip olmak gerekir. Bir dilin dil bilgisi kuralları çok iyi bilinse dahi

sözcük bilgisi olmadan bu kuralları kullanabilmenin imkânı yoktur. Bununla beraber bir dildeki sözcükleri tek tek bilmek de bir dili anlamak için yeterli değildir. Bir dili tam anlayabilmek için o dilin kültür hazinesinin en iyi yansıtıldığı söz varlığı unsurlarına da hâkim olmak gerekir.

Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşıma göre yabancı dil öğrenmek demek yabancı bir kültürle iletişim hâline geçmek demektir. Yabancı dil dersleri iki kültürün birbiriyle sürekli etkileşim içinde olduğu bir süreçtir. Öğrenci bu süreçte, hem kendi kültürü hem de yabancı kültür ile buluşur. Öğrenciler bu sayede hedef dilin kültürünü benimseyerek farklılıklara ön yargısız, hoşgörülü ve anlayış içinde yaklaşmayı öğrenirler (Saritaş ve Akkaya, 2015). Bu sebeple Yabancılara Türkçe öğretiminde bir kültür aktarım aracı olarak deyimlerden yararlanılması Türkçeyi öğrenen yabancıların kendilerini daha az yabancı hissetmelerini sağlayacaktır. Bununla birlikte yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken deyimleri de öğrenmeleri onların dil öğrenim çabalarının tam olarak gerçekleşmesine yardımcı olacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde deyimlerin kullanılması Türkçeyi ana dili olarak konuşan bireyler ile öğrenmeye çalışan kişiler arasında dil ve kültür farklılığından doğabilecek iletişim engelini de ortadan kaldırabilir. Aksi takdirde bu süreçte deyimlerin ihmal edilmesi iletişimde aksaklıkların oluşmasına neden olacaktır.

Yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen bir kişi, deyimler konusunda kendisini geliştirse Türkçeyi ve Türk kültürünü daha iyi anlayabilir. Bunun sonucunda o kişi Türk toplumuna daha kolay bütünleşebilir. Bununla beraber, deyimleri öğrenen bir yabancı öğrenci Türk toplumundaki bireylerle daha etkili bir iletişim kurabilir ve günlük yaşamda veya herhangi bir metni, kitabı, gazete ya da dergiyi okuduğunda karşılaştığı bir deyim doğru bir şekilde anlamlandırabilir (Dalak, 2017).

Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde çalışmaların daha çok ana dilde deyim öğretimi üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminde deyim kullanıma yönelik çalışmaların ise sınırlı olduğu görülmektedir. Bu noktada, yapılan birkaç çalışmaya değinmek Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde deyim kullanımının hangi aşamada olduğunun anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Çalışkan (2010), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Söz Varlığını Geliştirme: Kavramsal Anahtarlar Aracılığıyla Deyim Öğretimi” adlı çalışmasında, Kavramsal Metafor Teorisi’ni tanıtarak günlük hayatta sık kullanılan, bundan dolayı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için de önem taşıyan organ adlarıyla ilgili deyimlerin öğretimine yönelik bir çerçeve sunar. Çalışmada; burun, kulak, ayak, kalp/yürek, yüz/çehre/beniz adlarıyla kurulan deyimlere yer verildikten sonra bu deyimlerin öğretimine dair etkinlik önerileri sunulmuştur. Öğretim sürecinde öğrencinin en sık karşılaştığı, en işlevsel deyimlerin seçilmesi, deyim ile kavram arasında ilişkilendirmeyi kolaylaştıracak renk adları ya da olumluluk/olumsuzluk bildiren kelimelere dikkat edilmesi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında, öğrencinin anadiliyle karşılaştırmalar yapmasına imkân verecek etkinliklere yer verilmesi gerektiği vurgulanır.

Akpınar ve Açık (2010), “Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında, Yabancılar Türkçe Öğretiminde Deyim ve Atasözlerinin Öğrenme-Öğretme Sürecine Aktarımı” adlı çalışmasında, deyim ve atasözleri Avrupa Dil Gelişim Dosyası ölçütleri dikkate alınarak incelenmiştir. Deyim ve atasözlerinin yabancılar Türkçe öğretimi sürecinde niçin, nasıl ve ne kadar yer alması gerektiği sorularına cevap aranmıştır. Çalışmada, deyim öğretimi için deyimlerin anlamsal olarak sınıflanarak üç basamakta verilmesi önerilir:

1. *basamakta*, A1 ve A2 kur seviyesinde rahatlıkla kullanılacak, görünüşteki anlamıyla bir mesaj taşıyan, göndergelerin açık olarak ifade edildiği deyimler (canı isterse, özrü kabahatinden beter, parayla değil sırayla, olur şey değil vb.) yer alabilir.
2. *basamakta*, gösterge olarak belli bir anlamı olmakla birlikte asıl anlamını açık olarak ifade etmeyen mecaz anlamlı deyimler; kavramları, olay ve olguları çağrışıma ve benzetmeye dayalı soyut anlamlı deyimler (tereyağından kıl çeker gibi, yangına körükle gitmek, diken üstünde oturmak, saçını süpürge etmek vb.) yer alabilir. Bu deyimler A2, B1 ve B2 düzeyi için uygun olabilir.
3. *basamakta* da Türk toplumunun değerlerini ve kültür unsurlarını barındıran anlayışların, kavram ve ifadelerin bulunduğu deyimler (cinleri başına çıkmak, iyi

sihhatte olsunlar, kırklara karışmak vb.) yer alabilir. Bu deyimler C1 ve C2 kur basamaklarında, daha önceden öğretilen deyimlere ilave olarak kullanılabilir.

Akpınar ve Açık deyim ve atasözü öğretiminin gerekliliğini yabancı dil öğretim ilkeleri bağlamında açıklar ve bu husustaki önerilerini iki ana grup halinde sunarlar.

“Yabancılara Türkçe Öğretiminde Benzer Atasözü Ve Deyimlerin Önemi Ve Polonyalılara Türkçe Öğretiminde Bunların Kullanımı” atasözleri ve deyimlerin bir arada ele alındığı bir diğer çalışmadır (Mutlu, 2016). Çalışmada, yabancılara Türkçe öğretiminde atasözü ve deyimlerin öğretiminde ana dili ile hedef dil arasındaki benzerliklerden faydalanmanın önemi üzerinde durulmuş, buradan hareketle Türkçe ve Lehçede benzerlik arz eden iki yüz atasözü ve deyim tespit edilmiş ve bir liste hazırlanmıştır. Hazırlanan liste, kelime ve anlam benzerliği olanlar ile yalnızca anlam benzerliği olan atasözü ve deyimler olarak iki kısımda ele alınmıştır. Örneğin, *burun kıvrırmak deyiminin Lehçe karşılığı olarak kręcić na coś nosem (Bir şeye burun kıvrırmak) verilmiştir. Akıntıya kürek çekmek deyiminin karşılığı ise porywać się z motyką na słońce (güneşe çapa ile saldırmak) olarak gösterilmiştir.*

Kır ve Özkan (2017), “Deyimlerin ve Kalıplaşmış Sözlerin Reklamlar Yolu ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı” adlı çalışmalarında, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin görsel materyaller aracılığı ile deyimleri ve kalıplaşmış sözleri kolay ve akılda kalıcı şekilde öğrenip öğrenemediklerini incelemişlerdir. Çalışmada, “Deyimler ve kalıplaşmış sözler, yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde reklamlar aracılığı ile nasıl öğretilir?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde deyimleri ve kalıplaşmış sözleri öğretirken reklamların önemi ele alınmış ve bu reklamların derlenmesi yoluyla model oluşturulmuştur. Bu amaçla, günlük dili daha iyi yansıtması ve güncelliği korumak açısından 2000 sonrasında yayımlanan reklamlar belirli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Seçilen her reklam için ön etkinlik, uygulama ve son etkinliğin yer aldığı ders planları hazırlanmıştır. Çalışma, İstanbul Medeniyet Üniversitesinden seçilen bir örneklem üzerinde yapılmıştır.

Özdemir (2013), “Deyimlerin Yabancılara Öğretiminde Mnemonik Teknikler İle Öğretim Etkinliği Önerisi” adlı çalışmasında, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen

bireylere görsel mnemonik tekniğine dayalı figüratif dil kodlama yöntemiyle deyim öğretimi, bir öğretme etkinliği önerisi olarak sunulmuştur. Çalışmada, ‘Görsel Mnemonik Teknik’ kullanılarak yapılan deyim öğretim etkinliğinin, deyimlerin kazanılmasında anlamlı bir fark yaratmakta mıdır? sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, Kahire (Mısır) ve Ankara (Türkiye)’de Türkçe ve Türk Kültürü derslerine katılmış ya da devam eden, 17-20 yaş aralığında; Orta 2 ve Yüksek 2 kurlarındaki toplam 20 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Türkçe deyimleri Mnemonik Teknik ile öğrenen bireylerin etkinlik başarısının %70, klasik teknikle Türkçe deyim öğrenen kontrol grubunun etkinlik başarısının %30 olduğunu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda “Görsel Mnemonik Teknik” kullanılarak yapılan deyim öğretiminin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi izlencelerinde yararlanması gereken bir teknik olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Duru (2009) “Atasözlerinin ve Deyimlerin Yabancılara Öğretilmesinde Yöntem ve Teknikler” adlı tez çalışmasının bir bölümünde deyim öğretiminde kullanılacak yöntem ve tekniklerden bahseder. Duru’nun deyim öğretimiyle ilgili ortaya koyduğu yöntem ve teknikler incelendiğinde bunların yabancı dil öğretim ilkeleri çerçevesinde önerildiği söylenebilir. Önerilen yöntem ve tekniklerin geleneksel yapıdan uzak olduğu ve öğrencileri aktif kılmayı amaçladığı söylenebilir.

Şalvarlı (2010) “Türkçe Deyim Öğretimi İçin Metin Hazırlama” adlı tez çalışmasında, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kurallı cümle niteliği gösteren deyimlerin metinden hareketle öğretimini verilen örneklerle destekleyerek ortaya koymuştur. Bu amaçla, deyim kavramının tanımı ve deyim öğretiminin amacı incelenmiştir. Tüm konu deyim öğretiminin yöntemi ve amacı altında toplanmıştır. Kaynakçada belirtilen deyimler sözlüğü ve Cahit Uçuk’un hikâyelerinde kullanılan deyimler taranmış ve yorumlanmıştır. Deyimlerle ilgili metinler yazılmıştır. Çalışmanın sonunda, deyimlerin kültürel öğelere yer verilerek anlatılması ve öğrencilere örnek cümleler verilmesinin deyim öğretimini kolaylaştırdığına ulaşılmıştır.

Yılmaz (2014), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Tamamlayıcı Ölçme Ve Değerlendirme Yöntemlerinin Deyim Öğretiminde Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme” adlı çalışmasında, yabancılara Türkçe öğretiminde alternatif, süreç odaklı

ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin deyim öğretiminde uygulanabilirliğini ve öğretim sürecinin öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiğini tespit etmeye çalışmıştır. Çalışmada, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, proje, akran değerlendirmesi, portfolyo, kavram haritası gibi ölçme ve değerlendirme yöntemleri ele alınmıştır (Dalak, 2017).

Genel olarak deyim öğretimi dil öğrenimi sürecinde ayrı bir konu olarak ele alınmayıp sözcük öğretimi içinde öğretilmesi gereken bir unsur olarak düşünülmektedir. Yukarıda belirtilen çalışmalara ilaveten bu alanda yapılacak her bir çalışma deyim öğretiminde karşılaşılan sorunların belirlenmesine, yeni yöntem ve tekniklerin geliştirilmesine, deyim içeriği belirleme çalışmalarının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Bu sebeple, deyimlerle ilgili çalışmaların artması Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de deyim öğretiminin nasıl olması gerektiğine dair yol gösterecektir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenlerin sıkça karşılaştığı sorunlardan biri de kültürel bilgi eksikliği olarak ifade edilmektedir (Erdem, 2014). Bu kültürel bilgi eksikliğinin önemli nedenlerinden biri de deyimlerin yabancılara Türkçe öğretiminde istenilen düzeyde kullanılmamasıdır. Bu durum ise Türkçeyi öğrenen yabancıların deyimleri anlamamasına dolayısıyla iletişimde kopuklukların meydana gelmesine neden olacaktır. Yapılan araştırmalarda da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlardan biri de deyimlerin anlaşılabilmesidir (Kaldırım ve Degeç, 2017; Demiralay, 2016; Maden ve İşcan, 2011). Bu sebeple, zor ve meşakkatli diyerek deyimlerin göz ardı edilmemesi ve deyim öğretiminin bilinçli ve planlı yapılması gerekir (Duru, 2009).

Yabancı dil öğretiminde ders kitapları birincil kaynaktır. Bu sebeple, YTÖ ders kitaplarında deyimlerin kullanılması rastlantıya bırakılmamalıdır. Ancak “Deyimler, genellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla yazılmış ders kitaplarında metin içerisinde koyu puntolarla yazılarak yer almaktadır. Etkinlikler bölümünde ise metinden yola çıkarak deyim anlamını eşleştirme yoluyla buldurmaya yönelik çalışmalara yer verilmektedir” (Kalfa, 2013, s. 174). Deyim öğretimiyle ilgili başka bir sorun da Türkçede en fazla kullanılan deyimlerle ilgili bir sıklık çalışmasının yapılmamış olmasıdır. Dolayısıyla hangi kur düzeyinde hangi deyim öğretileceği

konusunda bir uzlaşya gidilememiştir. Bu bilgiler doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde deyim kullanımının nasıl olması gerektiği hala belirsizliğini korumaktadır. Bu sebeple ilk olarak deyim sıklığı çalışması yapılarak hangi deyimlerin hangi düzeyde öğretilceği kararlaştırılmalıdır. Daha sonra bir plan ve program dâhilinde zenginleştirilmiş etkinliklerin ve özgün metinlerin yer aldığı ders kitapları hazırlanmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, “Kültürlerarası İletişim Yaklaşımı” doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan beş farklı eğitim setindeki deyim varlığını incelemeye yönelik betimsel bir araştırmadır. Nitel araştırmanın, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşım olduğunu söyleyen Yıldırım (1999, s. 10), nitel araştırmayı, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlar.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın dokümanlarını Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe eğitim setleri oluşturmuştur. Çalışmanın kurumsal çerçevesini oluşturmak için birçok tez, makale, kitap ve dergi taranmıştır.

Çalışmada kullanılacak olan eğitim setleri;

A1- A2 (Temel), B1-B2 (Orta), C1 (İleri) düzeylerine yönelik beş farklı ders kitabından oluşan Gazi Yabancılar İçin Türkçe

A1-A2 (Temel), B1-B2 (Orta) ve C1/+ (ileri) düzey olmak üzere beş kitaptan oluşan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe

A1-A2 (Temel), B1-B2 (Orta), C1 (İleri) düzeylerine yönelik beş farklı ders kitabından oluşan İzmir Yabancılar İçin Türkçe

(A1-A2, Temel), (B1, Orta) ve (B2-C1, Yüksek) olmak üzere üç farklı ders kitabından oluşan Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Öğretimi

A1-A2 (Temel), B1-B2 (Orta) ve C1- C2 (İleri) düzey olmak üzere toplam altı ders kitabından oluşan Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe eğitim seti olarak belirlenmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, ilk olarak eğitim setlerinde tespit edilen deyimler ders kitabı seviyelerine göre sınıflandırılmış ve tablo hâline getirilmiştir. Veriler tablo hâline getirildikten sonra her bir eğitim setinde ve ders kitabı seviyesinde yaklaşık deyim sayısı, deyimlerin ünitelere göre dağılımı, deyimlerin ünite başlıklarıyla uyumu, deyim tekrarının sıklığı, günlük hayatta kullanılan deyimlerin varlığı karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. İkinci aşamada eğitim setlerinde tespit edilen deyim öğretimi etkinlikleri tasnif edilmiştir. Etkinliklerin ünitelere dağılımı, nicel ve nitel olarak yeterliliği, eğitim setlerinin deyim öğretimi yaklaşımları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Üçüncü aşamada tespit edilen deyimlerden bir örneklem oluşturularak eğitim setleri arasında bir deyim ortaklığı olup olmadığı incelenmiştir. Son aşamada ise eğitim setlerinden elde edilen deyimler deyimleşme dereceleri açısından sınıflandırılmıştır. Her bölümde tespiti yapılan deyimler için tablolar oluşturularak gerek eğitim setleri gerekse aynı düzeydeki ders kitapları arasında karşılaştırma yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

4.1. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimler

4.2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti, Gazi Üniversitesi TÖMER öğretim elemanlarının oluşturduğu bir komisyon tarafından hazırlanmıştır. Set; A1- A2 (Temel), B1-B2 (Orta), C1 (İleri) düzeylerine yönelik beş farklı ders kitabından oluşur. A1 ders kitabı altı, diğerleri ise beş alt bölüme ayrılmıştır. Her bölümün içinde anlama, konuşma, yazma ve dinleme becerilerini ölçen etkinliklere yer verilmiştir. Dinleme bölümlerine ait metinlere ünite sonlarında ya da ders kitaplarının sonunda yer verilmemiştir.

4.3. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Setinde Tespit Edilen Deyimler

Tablo 1: Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 2 “Nerede, Ne Zaman, Nasıl?”	Ünite 4 “Teknik İşlemler”	Ünite 6 “İletişim Kuruyorum”
ateşi çıkmak	çiçek açmak	aklına gelmek
başı ağrımak	para çekmek	başını kaşıyacak vakti
başı dönmek	para yatırmak	olmamak
Ünite 3 “Dikkat”	Ünite 5 “Nasıl Giderim?”	haber vermek
canı istemek	yer almak	hesap açmak
uzak tutmak	ziyaret etmek	sürpriz yapmak
		yola çıkmak

Tablo 2: Gazi Yabancılar İçin Türkçe A2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Haberin Var mı?”	Ünite 3 “Durma, Keşfet”	ders vermek
elinden geleni yapmak	borç almak	iyi gelmek
gurur duymak	keyif sürmek	uzak durmak
imza atmak	yola çıkmak	
iş çıkarmak	Ünite 4 “Hayatı Öğreniyoruz”	
kafası karışmak	aklına takılmak	
tarihe geçmek	canı sıkılmak	
vakit geçirmek	karar vermek	
yerini almak	rahat bir nefes almak	
yolu açık olmak	ziyaret etmek	
zevk almak	Ünite 5 “Okuyalım ve Öğrenelim”	
Ünite 2 “Bu benim Dünyam”	adım atmak	
dikkatini çekmek	birebir gelmek	
gözlerine inanmamak	ders almak	

Tablo 3: Gazi Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1	ilgi çekmek	tavan yapmak	kalpten istemek
“Hayatı Okuyoruz”	iyi gelmek	umut vermek	uzak durmak
baş etmek	kafa karıştırmak	uzak tutmak	yıldızı parlamak
belini	kara kara	yer almak	yol açmak
doğrultmak	düşünmek	Ünite 2	zemin hazırlamak
çaba göstermek	kontrol altına almak	“Görüldüğü Gibi Değil”	Ünite 3 “Bir Bilene Danışalım”
çorbada tuzu	kulak vermek	(ortalığı)	imza atmak
bulunmak	önüne gelmek	birbirine katmak	kendinden geçmek
dişini sıkmak	rahata ermek	canını sıkmak	vakit geçirmek
faydalı olmak	saygı duymak	çağın gerisinde	
ışık tutmak	sevk etmek	kalmak	
idare etmek		fırsat vermek	

Ünite 4	Ünite 5	dilden dile	suratı asılmak
“Geçmişten Geleceğe”	“Hikâyeler ve Hayatımız	dolaşmak	şansı yaver gitmek
aklına gelmek	akarsu gibi	göze almak	tuzaga düşmek
başa çıkmak	beyin yıkamak	haber vermek	tuzak kurmak
elde temek	can vermek	hayran olmak	uykuya dalmak
görev almak	çaresiz kalmak	kaşlarını çatmak	
ilgisini çekmek	dere tepe düz	kendine gelmek	
	gitmek	sıkıntı çekmek	

Tablo 4: Gazi Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Ne yapmalı”	ortaya çıkmak	gözünün önüne	gözü ısırarak
açığa çıkmak	uzak durmak	gelmek	gözünü dikmek
adım atmak	üstün tutmak	hayal	hayal kurmak
aklına gelmek	yol açmak	kırıklığına	her yanı sarmak
boşa kürek çekmek	Ünite 2	uğramak	kafa dağıtmak
dikkat çekmek	“Uzmanına Sor”	ışık tutmak	kin gütmek
dikkate almak	abayı yakmak	kıyıda köşede	küplere binmek
dil dökmek	aklına yatmak	kalmak	mürekkep yalamak
elde etmek	ayak diremek	ses getirmek	pabucu dama atılmak
göz ardı etmek	baş başa kalmak	ses getirmek	renk katmak
gözleri parlamak	baş kakmak	Ünite 3	üstünden gelmek
hasret çekmek	bir ayağı çukurda	“Kültür ve Sanat”	Ünite 4 “Bilimden Dünyamıza”
ihtiyaca cevap vermek	olmak	bindiği dalı	beni benden almak
kendini yiyip bitirmek	çığır açmak	kesmek	ciddiye almak
kulak tıkamak	dili çözülmek	burnunda	dile getirmek
maruz kalmak	diş geçirememek	tütmek	göz önünde tutmak
	dolap çevirmek	dil dökmek	gözleri kamaşmak
	eli kalem tutmak	ele almak	hayata gözlerini yummak
	fırsat sunmak	göz doldurmak	içe işlemek
	fırsatı kaçırmak	gözden düşmek	

Ünite 4'ün devamı	strese sokmak yer tutmak yollara düşmek yüreği dayanmamak yüz tutmak	Ünite 5 “Sanattan Bilime”	hor kullanmak özen göstermek
kendinden geçmek kulak vermek mal olmak ruha hitap etmek			

Tablo 5: Gazi Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Kültür ve Sanat”	yüzünü güldürmek	gözü takılmak
akıllara durgunluk vermek	Ünite 2 “Sağlığım” ayak uydurmak	har vurup harman savurmak
akla gelmek	canı istemek	ipin ucunu kaçırmak
dehşete düşmek	dikkat çekmek	sevk etmek
ders vermek	elden gitmek	tüyleri ürpermek
elde etmek	eli ayağı titremek	ye kürküm ye
ele almak	keyif vermek	yoksun kalmak
göz doldurmak	kontrol altına almak	yüz tutmak
hayrete düşmek	lanet etmek	Ünite 4 “Edebiyat Dünyasından...”
ışık tutmak	ortaya çıkmak	ağzı dili tutulmak
ilgisini çekmek	ömür sürmek	ağzı köpürmek
kulak vermek	sona ermek	ağzından çıkanı kulağı duymamak
ortaya koymak	uzak kalmak	aklı başından gitmek
önüne geçmek	yol açmak	aklı çıkmak
rağbet görmek	Ünite 3 “Farkında Mısınız?”	ateş püskürmek
silip süpürmek	aklı kalmak	ateş saçmak
su gibi akmak	aklından çıkmak	ayak uydurmak
suya sabuna dokunmamak	göz ardı etmek	bağırıp çağırarak
yol göstermek	göze çarpmak	barut kesilmek
	gözü ilişmek	

Ünite 4'ün devamı	hiddete kapılmak	burnu sürtülmek
baş döndürmek	hoş görmek	burnundan solumak
başına kan çıkmak	içi hop etmek	can vermek
burnunda tütmek	kafası bozulmak	çivisi çıkmak
burnundan solumak	kafasının kontağı atmak	dil dökmek
burnundan solumak	kalbi çarpmak	dili sürçmek
can atmak	kanı başına çıkmak	dili tutulmak
canı burnundan gelmek	kaşlarını çatmak	dilini yutmak
canını dişine takmak	kaşlarını çatmak	etekleri tutuşmak
dili dolaşmak	kin beslemek	etekleri zil çalmak
dili sürçmek	kulak vermek	göz dikmek
dili tutulmak	küplere binmek	gözleri kamaşmak
dilini yutmak	laf getirip götürmek	gözüne ilişmek
dinden imandan çıkmak	lafa tutmak	haber vermek
dişinden tırnağından	ortalığı birbirine katmak	hayra yormak
arttırmak	ödünü patlatmak	hayranlık duymak
dizlerinin bağı çözülmek	öylece kalakalmak	hık demiş burnundan
etekleri zil çalmak	sırtını dönmek	düşmek
gazaba gelmek	soluğu kesilmek	idrak etmek
göz atmak	suratı bir karış açılmak	ileri sürmek
göz değmek	tepesi atmak	kafa tutmak
göz gezdirmek	tepesi atmak	kaleme almak
gözleri dönmek	tüyleri diken diken olmak	kıyamet kopmak
gözleri yuvalarından	ürperti vermek	kulak kabartmak
fırlamak	Ünite 5 “Kim Haklı”	kulak vermek
gözlerini alamamak	ağzı dili tutulmak	küplere binmek
gözü açık kalmak	ağzı kulaklarına varmak	ortaya koymak
gözü dönmek	aklına düşmek	rol oynamak
gözü kararmak	allak bullak olmak	saman altından su
gözüne çarpmak	başına iş açmak	yürütmek
gözünü kan bürümek	bir araya gelmek	sözünü tutmak

Ünite 5'in devamı	burnu havada olmak	tadı kaçmak
gül gibi geçinmek	yol göstermek	tadını kaçırmak
gününü gün etmek	yüreği ağzına gelmek	yüreği çarpmak
ters gitmek	yüreği çarpmak	yüreği oynamak
teşvik etmek		zıvanadan çıkmak
uykusu kaçmak		

Tablo 1, 2, 3, 4 ve 5 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı setinin yirmi altı bölümünde yaklaşık üç yüz otuz deyim tespit edilmiştir. En az deyim A1 düzeyi, en fazla deyim ise C1 düzeyi ders kitabında görülmüştür. Deyimlerin sayısı ders kitapları düzeylerine göre kademeli bir artış göstermektedir. Yaklaşık olarak A1 düzeyinde on altı, A2 düzeyinde yirmi altı, B1 düzeyinde elli altı, B2 düzeyinde yetmiş üç, C1 düzeyinde yüz elli dokuz deyim yer alır. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı seti deyimlere yer vermesi açısından nicel yönden yeterli bulunmuştur.

A1 düzeyi ders kitabının birinci ünitesi hariç diğer tüm ünitelerde deyimlere rastlanmıştır. Ancak deyimler üniteler arasında eşit olarak dağıtılmamıştır. Örneğin, tablo 2 incelendiğinde “Bu Benim Dünyam” ünitesi altında yalnızca iki deyime yer verildiği görülür. Diğer ünitelerde ise çok daha fazla deyime yer verilmiştir. Benzer şekilde tablo 3'e bakıldığında “Geçmişten Geleceğe” adlı üniteye beş deyim, “Bir Bilene Danışalım” adlı üniteye üç deyim; diğer üç üniteye ise bu sayının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bağlamda deyimlerin kazandırılmasında sistematik bir yolun izlenmediği söylenebilir.

Kazandırılması hedeflenen deyimlerin ünitelere, ünitelerin alt başlıklarına ya da okuma metinlerine uygun olarak seçildiği görülmüştür. Tablo 5 incelendiğinde “Kim Haklı” ünitesinde *ağzından çıkan kulağı duymamak*, *ağzı köpürmek*, *başına kan çıkmak*, *canı burnuna gelmek*, *dinden imandan çıkmak*, *gözü dönmek*, *küplere binmek gibi deyimlerin* ünite içeriğiyle uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Ünitelerin başlarında ya da sonlarında kazandırılması planlanan deyimlerle ilgili herhangi bir listeye yer verilmemiştir.

Tespit edilen deyimler çoğunlukla okuma metinlerinde (edebî metinler, diyalog, röportaj, gazete ve dergi haberleri, mektuplar, ilanlar... vb.) yer alır. Bunun yanı sıra sadece deyim öğretimine yönelik yapılan etkinliklere de yer verilmiştir. Bu etkinliklere daha çok B2 ve C1 düzeyi ders kitaplarında rastlanmıştır.

Burnunda tütmek, küplere binmek, kulak vermek, har vurup harman savurmak, etekleri zil çalmak, dışından tırnağından arttırmak gibi günlük hayatta sık rastlanılan deyimlerin öğretimi genellikle etkinlikler yoluyla yapılmaya çalışılmıştır. Ancak Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı seti tüm seviye gruplarında bunun gibi etkinliklere yer vermemiştir.

Yeterli oranda deyim tekrarı yapılmamıştır. *Dışından tırnağından arttırmak, har vurup harman savurmak, pabucu dama atılmak* gibi öğrenilmesi zor olan birçok deyim yalnızca bir seviyede grubunda yer verilmiştir. *Kaşlarını çatmak* (B1-C1), *dil dökmek* (B2-C1), *burnunda tütmek* (B2-C1), *küplere binmek* (B2-C1), *göz doldurmak* (B2-C1), *kulak vermek* (B1,B2-C1), *göz ardı etmek* (B2-C1) gibi az sayıda deyim tekrarına yer verilmiştir. Rastlantısal olduğu düşünülen bu deyim tekrarı, sistematik bir yapıdan oldukça uzaktır.

4.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti 1933'ten bu yana yabancılara Türkçe eğitimi veren İstanbul Üniversitesinin geleneğinden faydalanan okutmanlar tarafından oluşturulmuştur. Öğretim seti A1-A2 (Temel), B1-B2 (Orta) ve C1/+ (ileri) düzey olmak üzere beş kitaptan oluşur. Her ders kitabı altı üniteden oluşur. Her bir ünite üç farklı alt konuya ayrılmış ve ünite başlarında öğretilmesi hedeflenen beceri, dilbilgisi ve kelime grupları belirtilmiştir. Her üniteye yer alan alt konu içerisinde Hazırlık Çalışmaları, Okuma, Ya Siz, Dilbilgisi, Dinleme, Konuşma ve Yazma; ünite sonlarında ise Kültürden Kültüre, Sınıf Dili, Eğlenelim Öğrenelim, Neler Öğrendik, Öz Değerlendirme, Kelime Listesi bölümü bulunmaktadır. Dinleme bölümlerine ait metinlere her bir ders kitabının sonunda yer verilmiştir.

4.5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Setinde Tespit Edilen Deyimler

Tablo 6: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Düzeyi Deyimleri

Ünite 3 “Ne Yapıyorsun?”	Ünite 6 “Çevremiz ve Biz”
nefes almak	bir araya gelmek vakit geçirmek

Tablo 7: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Düzeyi Deyimleri

Ünite 2 “Haberiniz Olsun”	su gibi (para harcamak)	Ünite 5 “Ne Olur Ne Olmaz”
haberi olmak	tadına bakmak	meydana gelmek
Ünite 3 “Neler Olacak?”	tilki gibi	Ünite 6 “Neler Yapabiliriz?”
bebek gibi	vakit geçirmek	dört gözle beklemek
dağ kadar	Ünite 4 “Evvel Zaman İçinde”	
dünya kadar	dünyadan haberi olmamak	
kar gibi	elde etmek	
pamuk gibi	haber vermek hak vermek uykuya dalmak	

Tablo 8: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyimleri

Ünite 1 “Yeni Bir Hayat”	destek görmek	keyfini çıkarmak
dikkatini çekmek	dünyaya gelmek	masaya yatırmak
eli değmek	faydalı olmak	yanında olmak
elinde bulunmak	faydası olmamak	Ünite 4 “Eğitim Hayatı”
gözü hiçbir şey görmemek	ilgi çekmek	aklında tutmak
hazırlıklı olmak	imza atmak	bir araya gelmek
hoşuna gitmek	kalbini fethetmek	değer vermek
kalbini kırmak	kırıp dökmek	ders almak
özür dilemek	saygı duymak	ders çıkarmak
tadı damağında kalmak	yol açmak	dikiş tutturamamak
Ünite 2 “İş Dünyası”	zararı olmamak	dikkatini çekmek
aklına getirmek	Ünite 3 “Her Şeyin Başı	dil dökmek
aklından geçirmek	Sağlık”	doğru bildiği yoldan
başına.....gelmek	ayakta kalmak	ayrılmamak
başının etini yemek	dikkat çekmek	hayal kurmak
	dizini dövmek	ilgisini çekmek
	iyi gelmek	meydana gelmek

Ünite 4'ün devamı	Ünite 6 “İnsanlar Konuşa Konuşa”	elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak
ortaya çıkmak	aklına gelmek	fazla gelmek
rahat etmek	araları limoni olmak	haber almak
sonuç vermek	aralarına kara kedi girmek	hal hatır sormak
yola çıkmak	aralarındaki buzları eritmek	hoşbeş etmek
Ünite 5 “Hayallerimiz”	aralarından su sızmamak	içini boşaltmak
can atmak	arası açılmak	iş başa düşmek
canını sıkmak	aynı çatı altında yaşamak	iyi gün dostu olmak
ele almak	başı sıkışmak	kafa dengi
feda etmek	bir çuval inciri berbat etmek	kalbi yerinden fırlamak
gözden çıkarmak	can ciğer olmak	köşeyi dönmek
haber vermek	dert yanmak	mal olmak
hava almak	dostlar alışverişte görünsün	miadı dolmak
içini çekmek	dostluk etmek	peşinde koşmak
içini kemirmek	duasını almak	şarkı tutturmak
konsantre olmak	dünyaya gelmek	yüreği hop etmek
tadını çıkarmak		

Tablo 9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Deyimleri

Ünite 1 “Leyleği Havada Görmek”	geri kalmak	ileri sürmek
aklına gelmek	yer almak	nabzını tutmak
esir düşmek	Ünite 3 “Bir Yudum İnsan”	ortaya koymak
gözden geçirmek	ayak uydurmak	zevk almak
leyleği havada görmek	başa çıkmak	Ünite 4 “Bana Her Şey Yakışır”
ortaya çıkarmak	dile getirmek	canı sıkılmak
yolu açık olmak	dili tutulmak	damgasını vurmak
Ünite 2 “Geçmişten Günümüze”	gerçek yüzünü görmek	dikkate almak
	huzur vermek	ele almak

Ünite 4'ün devamı	Ünite 5 “Harikalar Diyarı”	Ünite 6 “şaştım Kaldım!”
ele avuca sığmamak	canına tak etmek	Azar işitmek
farkına varmak	gönlü ferman	başına devlet kuşu
içine almak	dinlememek	konmak
nüfus etmek	gönlünü hoş tutmak	büyümüş de küçülmüş
risk almak	göz kamaştırmak	dillere destan olmak
sahip çıkmak	iyi gelmek	elinden bir şey gelmemek
üstün görmek	vakit geçirmek	göze almak
yok satmak	yola çıkmak	gözler önüne sermek
		iyilik görmek
		üstesinden gelmek

Tablo 10: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe C1+ Deyimleri

Ünite 1 “Öyle Bir Geçer Zaman ki”	ortadan kaldırmak	haber vermek
...durumuna düşmek	önüne geçmek	ilgisini çekmek
aklına gelmek	sona ermek	kafayı yemek
başını kaşıyacak zamanı olmamak	temel atmak	meydana getirmek
değer vermek	uzak durmak	payını almak
dünyaya gelmek	yerine getirmek	saçına ak düşmek
el ele vermek	zaman almak	seyre dalmak
esir düşmek	zaman öldürmek	sinirleri gerilmek
gözden geçirmek	Ünite 2 “Sinirleri Gerilmek”	yumruk gibi
göze almak	akıl vermek	Ünite 3 “İşini Şansa Bırakma”
gözlerinin içine bakmak	canını acıtmak	başına çıkmak
ilgi duymak	dilinden düşürmemek	feleğe küsmek
ilham vermek	dillerde dolaşmak	gözden geçirmek
lafını etmek	elde etmek	gözden uzaklaşmak
merak sarmak	göz önünde olmak	gözünü yükseslere dikmek
merak uyandırmak	gözünün önünden gitmemek	işi rast gitmek

Ünite 3'ün devamı	hakkını aramak	masaya yatırmak
adım atmak	kanaat getirmek	peşini bırakmamak
başını dinlemek	karar vermek	ters taraftan kalkmak
geri çevirmek	özen göstermek	tir tir titremek
haber vermek	saygı göstermek	ucuz atlatmak
haberi olmak	yolda kalmak	yeme de yanında yat
hamle yapmak	yüzü gülmek	yer almak
ileri geri konuşmak	Ünite 5 “Film Şeridi Gibi”	yola çıkmak
iş işten geçmek	Ünite 6 “Bilgi Dünyası”	akarsu gibi
modası çekmek	ağzından baklayı	aklını kullanmak
peşini bırakmamak	çıkarmak	ders almak
sıkıntı çekmek	ağzından kaçırmak	ders çıkarmak
surat asmak	çığır açmak	ders vermek
süzülüp gitmek	derdine çare olmak	ele almak
şansa bırakmak	ders olmak	işi yolunda gitmek
şansı dönmek	dillere destan olmak	kan kaybetmek
şansı yaver gitmek	el koymak	peşinden koşmak
şeref vermek	elde etmek	sahne olmak
talih yüzüne gülmek	fırsat vermek	yer almak
uğur getirmek	fırtına gibi	zararlı çıkmak
uzak durmak	göz önünde serilmek	Ünite 7 “Sanat Sanat İçindir”
yerine koymak	gün ışığına çıkarmak	akla gelmek
yoksulluk çekmek	hakkı olmak	eğitim almak
Ünite 4 “Bir Maruzatım Var”	ısrar etmek	ele almak
boyun eğmek	ışık tutmak	iştah açmak
burun kıvrırmak	içi içine sığmamak	ortaya çıkmak
can vermek	içinden gelmek	özen göstermek
canı sıkılmak	iki(çift) laf atmak	rol oynamak
çileden çıkarmak	ilgi duymak	ses getirmek
delik deşik etmek	ilham olmak	
dile getirmek	imza atmak	
fırsat vermek		

Ünite 7'nin devamı	kaçacak delik aramak	teşvik etmek
yer bulmak	kendini alamamak	yer almak
yer vermek	hava basmak	elden ele dolaşmak
Ünite 8 "Suç ve Ceza"	her lafın altından kalkmak	eline bakmak
başından geçmek	ileri geri konuşmak	fakir tavuğu tek tek
göz ardı etmek	iş çevirmek	yumurtlar
volta atmak	işin arkasını getirememek	hayata atılmak
yerine getirmek	kafayı yemek	hor görmek
yolunu bulmak	kalp kırmak	hüküm sürmek
Ünite 9 "Hayata Gülümse"	kendini göstermek	kendinden geçmek
adama dönmek	kulak vermek	kulak vermek
aklı ermek	mandepsiye basmak	küplere binmek
aklına esmek	ok yaydan çıkmak	maruz kalmak
atı alan üsküdar'ı geçti	oralı olmamak	rahata ermek
ayağına dolanmak	ölmek var, dönmek yok	tıka basa yemek
ayağını denk almak	payını almak	uzak durmak
baltayı taşa vurmak	postu deldirmek	varlıkta darlık çekmek
basıp gitmek	sinek avlamak	yol açmak
baş göz etmek	şaka kaldırmak	yoluna girmek
başı çekmek	şakası olmamak	Ünite 11 "Dünya"
başına çıkmak	şakaya vurmak	burnundan tütme
başına iş açmak	yüz vermek	etekleri zil çalmak
bıyık altından gülmek	yüze gülmek	gökte ararken yerde
çingar çıkarmak	zokayı yutmak	bulmak
dile getirmek	Ünite 10 "Yastık Altı"	gözüne batmak
dilinden düşmemek	ağzını utmak	hayal kırıklığına uğramak
dillerde dolaşmak	akla gelmek	yüreği ağzına gelmek
dümen yapmak	aklı başka yerde olmak	Ünite 12 "Dördüncü Kuvvet Medya"
elden ayaktan düşmek	alın teri dökmek	baş başa bırakmak
göze batmak	başından savmak	dikkatini toplamak
gözlerinin içi gülmek	bozuk para gibi harcamak	
gülmekten kırılmak	değer biçmek	
	elden çıkarmak	

Ünite 12'nin devamı	olmayacak duaya âmin	doğmamış çocuğa don
evde kalmak	demek	biçmek
gözler önüne sermek	özen göstermek	dört elle sarılmak
güçlük çekmek	pabucunu dama atmak	

Tablo 6, 7, 8, 9 ve 10' a göre İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı setinde yaklaşık olarak üç yüz seksen dört deyim olduğu görülür. En az deyim A1 düzeyi, en fazla deyim ise C1+ düzeyi ders kitabında yer alır. A1 düzeyinde üç, A2 düzeyinde on yedi, B1 düzeyinde doksan bir, B2 düzeyinde kırk altı, C1+ düzeyinde iki yüz yirmi yedi deyim tespit edilmiştir. Elde edilen bu sayısal veriler deyim sayısının ders kitapları düzeylerine göre artmadığını gösterir. B2 (tablo 9) düzeyinde B1 (tablo 8) düzeyine göre daha az deyim yer verilmiştir. C1+ düzeyinde deyim sayısının çok fazla olması bu serinin toplam on iki üniteden oluşmasıyla açıklanabilir. Deyim sayısı yeterli olsa da seviyeler arasında deyimlere yer verme açısından orantısızlık olduğu açıktır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı seti toplam otuz altı üniteden oluşur. A1 düzeyinde üç, A2 düzeyinde bir ünite hiç deyim rastlanmamıştır. Diğer üniteler incelendiğinde ise deyimlerin üniteler arasında eşit olarak dağıtılmadığı görülmüştür. Örneğin, tablo 10'da "Suç ve Ceza" ünitesinde beş, "Bir Maruzatım Var" ünitesinde on beş, "Hayata Gülümse" ünitesinde kırk dört deyim vardır. Bu sebeple kazandırılması hedeflenen deyimlerin ünitelere dağılımında sistematik bir yol izlenmediği söylenebilir.

Kazandırılması hedeflenen deyimlerin ünitelere, ünitelerin alt başlıklarına ya da okuma metinlerine uygun olarak seçildiği görülür. Örneğin;

Ünite 3 "İşini Şansa Bırakmak" (tablo 10)	talih yüzüne gülmek
	uğur getirmek
	feleğe küsmek

	şansı dönmek
Ünite 6 “İnsanlar Konuşa Konuşa” (tablo 8)	aralarında su sızmamak
	araları limoni olmak
	can ciğer olmak
	hal hatır sormak

gibi deyimlerin ünite başlıklarıyla ya da içeriğiyle ilgili olduğu görülmüştür.

Her ders kitabında ünite sonlarında isimler, fiiller ve kalıp ifadeler başlıkları altında kelime listesi verilmiştir. Öğretilmesi hedeflenen deyimlerin bir başlık altında değil de fiiller ve kalıp ifadeler başlıkları altında verildiği tespit edilmiştir. Yine de ders kitaplarında böyle bir bölüme yer verilmesinin faydalı olduğu düşünülmüştür.

Tespit edilen deyimler çoğunlukla okuma metinlerinde (edebî metinler, diyalog, röportaj, gazete ve dergi haberleri, mektuplar, ilanlar... vb.) yer alır. Bunun yanı sıra sadece deyim öğretimine yönelik yapılan etkinliklere de yer verilmiştir. Bu etkinliklere B1, B2 ve çoğunlukla C1+ düzeyi ders kitaplarında yer verilir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı setinin günlük hayatta kullanılan deyimlere yer verdiği görülmüştür. Örneğin;

Ünite 6 “Neler Yapabiliriz” (tablo 7)	dört gözle beklemek
Ünite 4 “Eğitim Hayatı” (tablo 8)	dikiş tutturamamak
Ünite 5 “Harikalar Diyarı” (tablo 9)	canına tak etmek
Ünite 5 “Film Şeridi Gibi” (tablo 10)	ağzından baklayı çıkarmak
Ünite 9 “Hayata Gülümse” (tablo 10)	baltayı taşa vurmak

Bunun yanında Ünite 9 “Hayata Gülümse” (tablo 10) bölümünde günlük yaşamda çok da karşımıza çıkmayan “*mandepsiye basmak*” ve doğrudan Türk kültürüyle ilişkili “*atı alan Üsküdar’ı geçti*” deyimleri kullanılmıştır. Sık kullanılan deyimlere çok sayıda

yer verildiği hâlde her ders kitabı düzeyinde eşit dağılımdan söz etmek mümkün değildir.

Tablo 6, 7, 8, 9 ve 10 incelendiğinde deyim tekrarının göz ardı edildiği görülmüştür. *Gözden geçirmek* (B2-C1+), *dile getirmek* (B2-C1+), *gözler önüne sermek* (B2-C1+), *dillere destan olmak* (B2-C1+) gibi sayıca oldukça az deyim tekrarı tespit edilmiştir. *Leyleği havada görmek*, *can ciğer olmak*, *bir çuval inciri berbat etmek*, *bıyık altından gülmek* gibi öğrenilmesi zor olan deyimlerin sadece bir üniteye bir etkinlikle ya da okuma metniyle verilmesi bu deyimlerin anlaşılmasını zorlaştıracaktır.

4.6. İzmir Yabancılar İçin Türkçe Seti

İzmir Yabancılar İçin Türkçe seti 2009 yılında faaliyete geçen Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (DEDAM) tarafından hazırlanmıştır. Öğretim seti A1-A2 (Temel), B1-B2 (Orta), C1 (İleri) düzeylerine yönelik beş farklı ders kitabından oluşur. Her bir ders kitabı sekiz ünitelerden oluşur. Her ünite kendi içinde beş alt bölüme ayrılır. Kitapta dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin yanında, dil bilgisel farkındalık oluşturacak etkinlikler de yer alır.

4.7. İzmir Yabancılar İçin Türkçe Setinde Tespit Edilen Deyimler

Tablo 11: İzmir Yabancılar İçin Türkçe A1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 2 “Nerede Ne yapıyorsun?”	Ünite 5 “Geçmişte”	Ünite 7 “Ne Yapmalı”
selam söylemek	haber vermek	canı sıkılmak
Ünite 4 “Nereden Nereye?”	hazır olmak	Ünite 8 “Tekrar Ediyoruz”
karar vermek	vakit geçirmek	dünyaya gelmek
para çekmek	Ünite 6 “Ailem ve Arkadaşlarım”	rol oynamak
para yatırmak	başı ağrıtmak	
	yola çıkmak	

Tablo 12: İzmir Yabancılar İçin Türkçe A2 Düzeyi Deyimleri

Ünite 1 “Alışveriş”	Ünite 3 “Doktora Gidiyorum”	Ünite 5 “Davranışlar”
hoşuna gitmek	başı dönmek	başına gelmek
imza atmak	nefes almak	canı istemek
karar vermek	rol yapmak	dalga geçmek
kendini kaybetmek	uzak durmak	fikir vermek
sipariş vermek	zarar vermek	gözünü dikmek
zevk almak		
	Ünite 4 “Gelecekte”	Ünite 6 “Kim ‘Ne’ Dedi?”
Ünite 2 “Geziyoruz”	hayal kurmak	aklına gelmek
başı ağrımak	lazım olmak	yer vermek
çığılık atmak		Ünite 8 “Tekrar Ediyoruz”
yer almak	Ünite 7 “Kimmiş, Neymiş, Nasılmış?”	hesap açmak
yola çıkmak	haber vermek	
	yola çıkmak	

Tablo 13: İzmir Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyimleri

Ünite 1 “Hatırlayalım”	Ünite 3 “Sağlıklı Yaşam”	Ünite 5 “Tarifler ve Yönergeler”
akılda tutmak	gönlünü fethetmek	uykuya dalmak
dert etmek	insafa gelmek	zaman(ı) geçirmek
dikkat çekmek	kafasını kurcalamak	Ünite 5 “Tarifler ve Yönergeler”
dilinin ucunda	rol oynamak	...haline gelmek
kalbini kırmak	tadına bakmak	havaya girmek
vakit geçirmek	uzak durmak	içli dışlı olmak
yol bulmak	Ünite 4 “Hayat”	imza atmak
Ünite 2 “Bir Bilene Danış”	adım atmak	tadına doyum olmak
akıl danışmak	aklını kurcalamak	Ünite 6 “Yalnız Değiliz”
eğitim almak	ayakları geri geri gitmek	akla gelmek
fikrini almak	bir araya gelmek	bakış açısını değiştirmek
kafa karıştırmak	elinden düşmemek	canı istemek
karar vermek	hayal kırıklığına uğramak	elinden geleni yapmak
mecbur olmak	hayal kurmak	göz boyamak
sözünü tutmak	karşı karşıya gelmek	göze girmek
şaka yapmak	saygı göstermek	on parmağında on marifet
yer vermek	şaşkına dönmek	pusu kurmak
yol göstermek	tempo tutmak	üstesinden gelmek
yola çıkmak	sona ermek	zarar vermek
zarar görmek	teselli etmek	şart koşmak
zorunda olmak	teşvik etmek	yelken basmak
	yol aramak	

Ünite 7 “Haberim Var”	Ünite 8 “Ulaşım”
diline dolamak	başta gelmek
eline geçmek	demir atmak
fark etmek	dile getirmek
haber vermek	dünyaya gelmek
ısrar etmek	fikir edinmek
önüne geçmek	fikir edinmek

Tablo 14: İzmir Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Zaman”	göz önüne almak	gurur duymak
bozuk para gibi harcamak	Hanya’yı Konya’yı	iç geçirmek
ders almak	görmek	kendini göstermek
göz önünde bulundurmak	hayran bırakmak	midesi bulanmak
haber vermek	kasıp kavurmak	örnek almak
ihtiyaç duymak	kulağı ağır işitmek	Ünite 5
meydana gelmek	yüzü asılmak	“Yakınlarımızla”
nefes almak	Ünite 3 “Çevre”	burnunun direği sızlamak
ortaya çıkmak	adım atmak	cirit atmak
pes etmek	fedakârlık yapmak	dikkatini vermek
vicdan azabı duymak	maruz kalmak	dile getirmek
yer almak	neden olmak	dört ayak üstüne düşmek
yol açmak	özen göstermek	elde etmek
yola çıkmak	sevk etmek	fark etmek
Ünite 2 “Şehirler”	sonuç almak	gözleri dolmak
akla gelmek	tehdit etmek	gözünde tutmak
atı alan üsküdar’ı geçti	zarar vermek	hal hatır sormak
canı sıkılmak	Ünite 4 “Spor”	içi acımak
dimyat’a pirince giderken	başına... gelmek	içi cız etmek
evdeki bulgurdan olmak	bir araya gelmek	idare etmek
ele almak	dikkat çekmek	önüne geçmek
	dünyaya gelmek	rahat bir nefes almak
	gözü arkada kalmak	saygı duymak
		davet etmek

Ünite 5'in devamı	Ünite 7 "Dans Edelim Mi?"	eli kolu bağılı olmak
sokağa dökülmek	alkış almak	fark atmak
tokat atmak	ayak uydurmak	kafa yormak
Ünite 6 "Şansa Bak!"	canı istemek	karşı çıkmak
bahtı kara olmak	canı sıkılmak	ortaya koymak
denk gelmek	fazla kaçırmak	pabucu dama atılmak
kalaklarına inanmamak	gönül vermek	paha biçmek
peşini bırakmamak	gözünü açmak	pes etmek
şans vermek	ısrar etmek	tadı kaçmak
şansa bırakmak	kahkahalara boğulmak	uzak düşmek
şansına küsmek	kalbini kırmak	yer tutmak
temasa geçmek	kendini bilmek	
tepki vermek	laf atmak	
tutunacak dalı olmak	Ünite 8 "Sanat"	
uğur getirmek	aklından geçmek	
uzak durmak	başı ağrımak	
üst üste gelmek		

Tablo 15: İzmir Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Dünyadan”	hayat geçirmek	(bir şey olmaya) yüz tutmak
Çocuk gibi	hoşuna gitmek	...haline gelmek
emin olmak	ilgisini çekmek	akla gelmek
göz önünde bulundurmak	katkıda bulunmak	altın çağını yaşamak
güçlük çekmek	kendini... kaptırmak	dalga geçmek
hayran olmak	nefes almak	devede kulak kalmak
hazır bulunmak	not etmek	eli varmamak
kaleme almak	peşinden sürüklemek	göz önünde bulundurmak
nefes almak	şekil vermek	huzur vermek
ortaya çıkmak	üstüne olmamak	karşı koymak
peri gibi	vakit geçirmek	midesi bulanmak
rol oynamak	yerine getirmek	mümkün olmak
yanıt vermek	yol açmak	rağbet etmek
yer almak	Ünite 4 “Edebiyat	sonuç çıkarmak
yerini almak	Dünyasından”	uzak tutmak
yol açmak	aklına gelmek	vakit geçirmek
Ünite 2 “Türkiye’den”	bir araya gelmek	zevk almak
Beşiklik etmek	buz gibi	Ünite 6 “Doğa”
çaba harcamak	bülbül gibi şakılamak	altın çağını yaşamak
elinden tutmak	can vermek	araya girmek
fark etmek	elinden düşürmemek	bardaktan boşanırcasına
mesai yapmak	faydalı olmak	yağmak
sahne olmak	fidan gibi	gözünde canlanmak
tarihe geçmek	gönlünde taht kurmak	gözünü dikmek
tepki vermek	gözden geçirmek	kontrol altına almak
Ünite 3 “Başarı”	gözünü dört açmak	meydana gelmek
çaresiz kalmak	not almak	nesli tükenmek
elde etmek	tadından yenmemek	tedbir almak
es geçmek	zevk almak	yok olmak
faydası olmak	Ünite 5 “Keyifli Uğraşlar”	ziyaret etmek
göze almak		
hayal kurmak		

Ünite 7 “Medya”	Ünite 8 “Tekrar”	
(bir şeyin) başında	akıp gitmek	kafa yormak
beklemek	altını çizmek	kafası karışmak
... bir hal almak	başına... gelmek	kulak ardı etmek
dil çıkarmak	deli gibi	meydan okumak
emin olmak	dikkat çekmek	neşesi kaçmak
göze/kulağa hitap etmek	eline fırsat geçmek	ortaya çıkmak
hesaba katmak	fiyat kırmak	özen göstermek
ortadan kalkmak	gözü gönlü olmak	tehdit etmek
rol oynamak	işin yoluna koymak	umut vermek
yer kaplamak	kafa patlatmak	
zaman öldürmek	kafa ütölemek	

Tablo 11, 12, 13, 14 ve 15 verilerine göre İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yaklaşık üç yüz yirmi altı deyim vardır. En az deyim A1 düzeyi, en fazla deyim ise C1 düzeyi ders kitabında yer alır. A1 düzeyinde on iki, A2 düzeyinde yirmi yedi, B1 düzeyinde yetmiş iki, B2 düzeyinde yüz bir, C1 düzeyinde yüz on dört deyim tespit edilmiştir. Elde edilen bu sayısal veriler deyim sayısının ders kitapları düzeylerine göre kademeli arttığını gösterir. Deyim sayısının yeterli olmasının yanı sıra bu sayının ders kitapları düzeylerine göre orantılı dağıtıldığı görülmüştür.

İzmir Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı seti toplam kırk ünitelerden oluşur. Eldeki verilere dayanarak A1 düzeyinde birinci ünite (tablo 11) deyimlere rastlanmadığı görülmüştür. Her düzeyde üniteler arasında deyimlerin eşit dağıtılmaya çalışıldığı söylenebilir. Örneğin; B2 düzeyinde yer verilen deyimler ele alındığında birinci ünite 12, ikinci ünite 12, üçüncü ünite 9, dördüncü ünite 10, beşinci ünite 18, altıncı ünite 13, yedinci ünite 12, sekizinci ünite 14 deyim olduğu tablo 14’te gösterilir.

Kazandırılması hedeflenen deyimlerin ünitelere, ünitelerin alt başlıklarına ya da okuma metinlerine uygun olarak seçildiği tespit edilmiştir. Örneğin;

Ünite 2 “Bir Bilene Danış” (tablo 13)	akıl danışmak fikrini almak
Ünite 5 “Yakınlarımızla” (tablo 14)	burnunun direği sızlamak gözleri dolmak
Ünite 6 “Doğa” (tablo 15)	bardaktan boşanırcasına yağmak nesli tükenmek

Ünite sonlarında ya da ders kitaplarının son kısımlarında deyimlerin de olabileceği bir kelime listesine yer verilmemiştir. Ders kitabı setine böyle bir ekleme yapılması hangi ünite de hangi deyim in öğretilmek istendiğiyle ilgili hem ders öğretmenleri hem de öğrenciler için faydalı olacaktır.

Deyimler çoğunlukla okuma metinlerinde (edebî metinler, diyalog, röportaj, gazete ve dergi haberleri, mektuplar, ilanlar... vb.) yer almaktadır. Bunun yanı sıra sadece deyim öğretimine yönelik etkinliklere yer verilmiş olsa da bu etkinliklerin az sayıda olduğu görülmüştür. Bu etkinliklere B1, B2 ve C1 düzeyi ders kitaplarında rastlanılır.

İzmir Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı seti günlük hayatta kullanılan deyimlere yer verir. Ancak günlük yaşamda karşımıza çok sık çıkan çoğu deyim kullanılmamıştır. *Karnı zil çalmak, yüreği ağzına gelmek, küplere binmek, ağzından çıkanı kulağı duymamak, ağzı kulaklarına varmak, burnundan solumak, saman altından su yürütmek gibi* Türkçenin söz varlığında oldukça geniş yer tutan birçok deyim göz ardı edilmiştir.

Ünite 2 “Şehirler” (tablo 14) bölümünde tespit edilen *Hanya’yı Konya’yı görmek, atı alan Üsküdar’ı geçti, Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak* deyimleri doğrudan Türk kültürüyle ilişkili olan deyimlerdir. Ancak gerek anlaşılması gerekse öğretilmesi zor olan bu deyimler ders kitabında basit bir etkinlikle geçiştirilmiştir.

Kalbini kırmak (B1-B2), elinden düşmemek (B1-B2), kafa yormak (B2-C1), göz önünde bulundurmak (B2-C1), elde etmek (B2-C1) gibi iki farklı düzeyde görünen çok

az sayıda deyim tekrarıyla karşılaşmıştır. Bu bağlamda İzmir Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı setinin deyim tekrarı konusunda planlı bir yol izlemediği anlaşılır.

4.8. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Eğitim Seti

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe eğitim seti Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi TÖMER tarafından hazırlanmıştır. Eğitim seti 1. Takım (A1-A2, Temel), 2. Takım (B1, Orta) ve 3. Takım (B2-C1, Yüksek) olmak üzere üç farklı ders kitabından oluşur. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe eğitim seti bu haliyle diğer eğitim setlerinden farklı bir sınıflandırma yoluna gitmiştir. On iki üniteden oluşan her bir ders kitabında her ünite üç alt konuya ayrılmıştır. Eğitim setinde yer alan metinler Dinleme, Okuma, Sözlü Anlatım, Karşılıklı Konuşma ve Yazılı Anlatım Beceri düzlemlerine göre etkinliklerle desteklenmiştir. Her ünite dil bilgisi tablolarına yer verilmiştir. Her bir ders kitabının sonunda Dil Bilgisi Desteği bölümü vardır.

4.9. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Eğitim Setinde Tespit Edilen Deyimler

Tablo 16: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyi Deyimleri

Ünite 3 “Yakın Çevremiz”	yer vermek	Ünite 8 “Rivayet Odur
sabaha kadar	yola çıkmak	Ki...”
tadına bakmak	Ünite 7 “Gelecek Bir Gün	aklı kalmak
Ünite 4 “Zaman Geçiyor”	Gelecek”	bir deri bir kemik kalmak
eğitim almak	ağaç olmak	göz göze gelmek
masal gibi	arı gibi	ilgisini çekmek
rol almak	biber gibi	meydana gelmek
sürpriz yapmak	boşa gitmek	razı olmak
tepki vermek	buz gibi	uzak tutmak
vakit geçirmek	cehennem gibi	Ünite 9 “Farklı Dünyalar”
yer almak	deli gibi	dile getirmek
Ünite 5 “Afiyet Olsun”	inci gibi	yüzü kızarmak
uzak durmak	kar gibi	zevk duymak
zehir gibi	karnı zil çalmak	Ünite 10 “Medya”
Ünite 6 “Bürokrasi Her	melek gibi	ısrar etmek
Yerde”	mis gibi	saygı göstermek
	pamuk gibi	zaman kazanmak

Ünite 11 “Sağlıklı Bir Yaşam”	özen göstermek	sona ermek
baş a çıkamak	strese girmek	vakit geçirmek
çaba göstermek	şifayı kapmak	yanıt vermek
değer vermek	vakit geçirmek	yola çıkamak
dert etmek	yol açmak	zaman geçirmek
dikkat çekmek	zor gelmek	
formunu korumak	Ünite 12 “Yolculuk”	
gayret göstermek	baş başa kalmak	
hizmet etmek	çaba harcamak	
huzur vermek	hayal kurmak	
idare etmek	ısrar etmek	
kan tutmak	iddiaya girmek	
kulak vermek	ilgisini çekmek	
ortaya çıkmak	kafasını dinlemek	
	ortadan kaldırmak	

Tablo 17: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyimleri

Ünite 1 “İş Dünyası”	yola çıkamak	kendini vermek
aklına gelmek	Ünite 2 “Şimdi Spor Zamanı”	ortaya çıkmak
aklını çelmek	Zamanı”	rekor kırmak
aklını karıştırmak	akla kararı seçmek	sona ermek
canını sıkmak	anlam vermek	veda etmek
dalga geçmek	can vermek	yerini almak
elde etmek	dolup taşmak	yola koyulmak
gönül almak	kendinden geçmek	yolunu tutmak
göze almak	kendine gelmek	Ünite 3 “Hayaller Gerçek Olsa”
göze çarpmak	kendini alamamak	aklını çelmek
haberi olmak	kendini kaptırmak	boynuz isterken kulaktan olmak
kılı kırk yarmak	kendini kaybetmek	olmak
önüne geçmek	kendini toplamak	buz gibi
taviz vermek	kendini tutamamak	canı çıkmak
uzak durmak	kendini tutmak	yok satmak

Ünite 3'ün devamı

canı sıkılmak
deneyim kazanmak
ders almak
dile getirmek
diline dolamak
dilini tutmak
gökte ararken yerde bulmak
gözler önüne sermek
hali kalmamak
hayal kırıklığına uğramak
hayal kurmak
kafa dağıtmak
kalbini kırmak
kaş yapayım derken göz
çıkarmak
kendini ateşe atmak
kıymetini bilmek
kulak asmak
kuş gibi
odak noktası
pişmanlık duymak
razı olmak
sınırlarını zorlamak
uzak durmak
vakit geçirmek
yağmurdan kaçarken
doluya tutulmak
yolunu bulmak

Ünite 4 “Bu yıl Moda Ne?”

akla gelmek
aklından geçirmek
baştan çıkarmak
dolup taşmak
el yakmak
ele almak
hüküm sürmek
ilgi görmek
yola çıkmak
Ünite 5 “Eğitim Şart”
ayak uydurmak
başının etini yemek
elde etmek
foyası ortaya çıkmak
gayret göstermek
gıcık olmak
haşır neşir olmak
hayata atılmak
kapı gibi
şapka çıkarmak
zaman aşımına uğramak
Ünite 6 “Estetik ve Yaratıcılık”
altını üstüne getirmek
baş başa bırakmak
elinden geleni yapmak
gözüne ilişmek
ilgi çekmek
kafa yormak
merak sarmak
ortaya çıkmak

Ünite 7 “İcatlar Mucitler”

ağzına fermuar çekmek
kolları sıvamak
göz ardı etmek

Ünite 8 “Tabiat Ana”

aç gözlü
baş başa kalmak
çaba göstermek
dünyaya gelmek
elinden almak
elinden geleni yapmak
enine boyuna düşünmek
göz gezdirmek
göz ucuyla bakmak
gözden kaybolmak
huzur bulmak
iki gözü iki çeşme
imdadına yetişmek
neden olmak
nesli tükenmek
sudan ucuz
uykuya dalmak
uzak durmak
zaman almak
Ünite 9 “Sinema Dünyası”
akla karayı seçmek
aklına gelmek
aklından geçmek
dile getirmek
elde etmek

Ünite 9'un devamı	rol yapmak	Ünite 12 "İnsana Dair"
gönlünü çelmek	sahneye koymak	aklını kurcalamak
haber almak	başta gelmek	anlam vermek
ilgi görmek	bayram değil, seyran	canı istemek
ilgisini çekmek	değil eniştem beni niye	dünyaya gelmek
rekor kırmak	öptü	etliye sütlüye karışmamak
sözünü kesmek	bayram etmek	fark atmak
su yüzüne çıkmak	bir yaşına daha girmek	fark gözetmek
yelken açmak	burnunda tütmek	farkına varmak
Ünite 10 "İster İnan İster İnanma"	değer vermek	farkında olmak
aklı ermek	dört gözle beklemek	feda etmek
ayağına kapanmak	dua almak	gözünü alamamak
elden kaçmak	elden ayaktan düşmek	gülüp geçmek
hasret gidermek	görmezden gelmek	kulaklarını tıkamak
meşdan okumak	gününi gün etmek	ortaya koymak
sınırları zorlamak	hatır sormak	tadına varmak
yola koyulmak	ilişki kurmak	taviz vermek
Ünite 11 "Bugün Bayram"	kambersiz düğün olmaz	vakit geçirmek
akıl etmek	karşı çıkmak	yasını tutmak
arife günü yalan	kıymetini bilmek	yoldan çıkmak
söyleyenin bayramda	sahne almak	
yüzü kara çıkar	sıkıntı çekmek	
	sözü geçmek	
	şamata koparmak	
	şifa vermek	

Tablo 18: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B2-C1 Düzeyi Deyimleri

Ünite 1 "Edebiyat Dünyasından"	başı sıkışmak	gülmekten kırılmak
ağza almamak	başından geçmek	haber vermek
aklı ermek	canını vermek	hak vermek
aklına gelmek	elinde olmak	havaya girmek
aklından geçmek	elinden geleni yapmak	hoşuna gitmek

Ünite 1'in devamı	göze almak	ilgisini çekmek
kalbi çarpmak	kolu kanadı kırılmak	dikkat çekmek
kaşlarını çatmak	mücadele vermek	donup kalmak
keyfi yerinde olmak	pişmanlık duymak	ortaya koymak yola çıkmak
laf işitmek	sırtından vurmak	takdirini kazanmak
nutku tutulmak	su gibi akmak	zahmete girmek
ortaya çıkmak	taş çıkarmak	Ünite 5
rezil olmak	yediği içtiği ayrı gitmemek	“Para...Para...Para...”
sonu gelmek	zevk almak	aklı başına gelmek
tarihe karışmak	Ünite 3	anlam vermek
uykuya dalmak	“Kurtulamadıklarımız”	canını dişine takmak
yerini almak	aklı başka yerde olmak	eli ayağı tutulmak
yüzü kızarmak	dizlerinin bağı çözülmek	enine boyuna düşünmek
Ünite 2 “Yaşadıkça”	gözler önüne sermek	feragat etmek
(bir şeyin) üstüne gelmek	gözüne uyku girmemek	gözden kaçmak
akıl vermek	içi içini yemek	gözünü ısırmak
aklının ucundan bile	kendine gelmek	ihtiyaç duymak
geçmemek	kendini kaybetmek	ilgi duymak
arası açılmak	kendini tutmak	işten bile değil
ayaklarına kapanmak	ortaya çıkmak	kalp kırmak
bir kalemde silmek	ortaya çıkmak	ortaya koymak
canı çekmek	ödü kopmak	para dökmek
çılına dönmek	şapka çıkarmak	parası çıkışmak
elde etmek	tutkuya kapılmak	parasını sokağa atmak
hasret kalmak	üstüne gelmek	parayı kıymak
havadan sudan konuşmak	vakit geçirmek	sevk etmek
hayal kurmak	yataklara düşmek	yanıp tutuşmak
hüzne kapılmak	yol açmak	Ünite 6 “Dile Gelmek”
içini dökmek	yüreği ağzına gelmek	abayı yakmak
içli dışlı olmak	Ünite 4 “Dünyaca Ünlü”	akılda kalmak
ikili oynamak	ağzından kaçırarak	alttan almak
işi düşmek	akla gelmek	çiğ yemedim ki karnım
keyfini çıkarmak	başını ağrıtmak	ağrısın

Ünite 6'nın devamı	gülerken ısırarak	canı istemek
dile gelmek	gülmekten kırılmak	göz ardı etmek
dile getirmek	gülüp oynamak	göze çarpmak
dümen yamak	ilgi görmek	hata yapmak
gözden geçirmek	işin işinden çıkmak	ısrar etmek
haber vermek	kahkaha atmak	örnek almak
ilk vuran okçudur	kahkahayı ağzında	rekor kırmak
istemem yan cebime koy	söndürmek	rezil olmak
kafayı yemek	kahkahayı basmak	sahne almak
kazık yemek	kendine gelmek	sır vermek
kulakları çınlamak	kestirip atmak	yer vermek
makaraları koy vermek	keyfi kaçmak	Ünite 10 "Tele-Vizyon"
makaraya almak	köşeyi dönmek	altüst etmek
ne hali varsa görsün	kulak vermek	çaresine bakmak
ne şiş yansın ne kebab	kurt gibi	ilgisini çekmek
öp babanın elini	önüne geçmek	kendini kaptırmak
pergelleri açmak	sağı solu olmamak	keyfini çıkarmak
rol oynamak	yediği önünde yemediği	kulak asmak
şeytan görsün yüzünü	ardında	oflayıp puflamak
ufkunu genişletmek	yerini almak	sona ermek
ununu elemiş eleğini asmış	ünite 8 "ruhun gıdası"	yer tutmak
üstüme iyilik sağlık	ele almak	yol açmak
yorgun düşmek	huzur vermek	zamanı geçirmek
Ünite 7 "Hadi Beni Güldür"	içine sinmek	Ünite 11 "İnsanın Büyük Sırrı"
aklına getirmek	Kabul görmek	aklını kullanmak
anlata anlata bitirememek	kulaklarının pasını	derine inmek
ciddiye almak	gidermek	dikkat çekmek
damga vurmak	yer tutmak	dili tutulmak
diline düşmek	zevk almak	elinde olmamak
dört elle sarılmak	Ünite 9 "Yapı ve Yapım"	göz atmak
	adım atmak	gözden geçirmek
	büyüsüne kapılmak	ısrar etmek

Ünite 11'in devamı	Ünite 12 "Uzaydayız"
kulaklarını tıkamak	akla gelmek
mecbur kalmak	baş göstermek
ortaya koymak	dile getirmek
pes etmek	gelip çatmak
peşinde olmak	ileri sürmek
strese sokmak	maruz kalmak
uzak durmak	meydana gelmek
yelken açmak	olanak sağlamak
yol göstermek	tat almak

Tablo 16, 17, 18 verileri ele alındığında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe eğitim setinin yaklaşık dört yüz elli altı deyim yer verdiği görülür. En az deyim A1-A2 düzeyi, en fazla deyim ise B2-C1 düzeyi ders kitabında yer alır. A1-A2 düzeyinde yetmiş, B1 düzeyinde yüz seksen, B2-C1 düzeyinde iki yüz altı deyim vardır. Bu sayısal veriler, ders kitapları düzeyleri arttıkça deyim sayısının da arttığını gösterir. Ancak bu artışın A1-A2 düzeyinden B1 düzeyine geçişte orantılı olmadığı görülmüştür. B1 düzeyinde (tablo 17), A1-A2 düzeyine (tablo 16) göre yaklaşık üç kat daha fazla deyim yer verilmiştir. Bu durum B1 düzeyi ders kitabının diğer düzey ders kitaplarından bağımsız olarak toplam on iki ünitelerden oluşmasıyla açıklanabilir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe eğitim seti, böyle bir sınıflama yerine her bir düzeyi birbirinden bağımsız olarak gruplandırsaydı hangi seviyede hangi deyim ya da kaç deyim yer verildiğine dair daha somut veriler elde edilebilirdi.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe eğitim seti toplam otuz altı ünitelerden oluşmaktadır. A1-A2 düzeyinin birinci ünitesi hariç diğer düzeylerin her ünitesinde deyimlere yer verilmiştir. Üniteler arasında dengeli bir deyim dağılımı yoktur. Örneğin; B2-C1 düzeyinde (tablo 18) birinci ünite 27, ikinci ünite 26, üçüncü ünite 18, dördüncü ünite 8, beşinci ünite 19, altıncı ünite 26, yedinci ünite 24, sekizinci ünite 7, dokuzuncu ünite 13, onuncu ünite 11, on birinci ünite on yedi, on ikinci ünite 9 deyim tespit edilmiştir.

Kazandırılması hedeflenen deyimlerin ünitelere, ünitelerin alt başlıklarına ya da okuma metinlerine uygun olarak seçildiği görülmüştür. Örneğin;

Ünite 11 “Sağlıklı Bir Yaşam” (tablo 16)	şifayı kapmak
	kan tutmak
	kulak vermek
	başa çıkmak
Ünite 7 “Hadi Beni Güldür” (tablo 18)	gülüp oynamak
	gülmekten kırılmak
	kahkahayı basmak
Ünite 3 “Hayaller Gerçek Olsa” (tablo 17)	hayal kırıklığına uğramak
	pişmanlık duymak
	hayal kurmak

gibi deyimlerin ünite başlıklarıyla ya da içeriğiyle ilgili olduğu düşünülmektedir.

Ünite sonlarında ya da ders kitaplarının son kısımlarında deyimlerin de olabileceği bir kelime listesine yer verilmemiştir. Gerek böyle bir çalışma yoluna gidilmemesi gerekse ders kitabı düzeylerinin ayrı ayrı sınıflandırılmaması hangi seviyede, hangi üniteye ne kadar deyim olduğuna ya da hangi tür deyimlerin kazandırılacağına dair eksik bilgiye sebep olur.

Tespit edilen deyimler çoğunlukla okuma metinlerinde (edebî metinler, diyalog, röportaj, gazete ve dergi haberleri, mektuplar, ilanlar... vb.) ya da deyim öğretimine yönelik etkinliklerde yer alır. Bu etkinliklerin daha çok B1, B2-C1 düzey ders kitaplarına yayıldığı görülmüştür.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe eğitim setinin günlük hayatta kullanılan deyimlere büyük oranda yer verdiği tespit edilmiştir. Örneğin;

Ünite 8 “Rivayet Odur ki” (tablo 16)	bir deri bir kemik kalmak
Ünite 1 “İş Dünyası” (tablo 17)	kılı kırk yarmak
Ünite 3 “Hayaller Gerçek Olsa” (tablo 17)	kaş yapayım derken göz çıkarmak
Ünite 5 “Eğitim Şart” (tablo 17)	başının etini yemek
Ünite 2 “Yaşadıkça” (tablo 18)	havadan sudan konuşmak

Bununla birlikte Ünite 6 “Dile Getirmek” (tablo 18) bölümünde *dümen yapmak, makaraya almak, pergelleri açmak, makaraları koy vermek* gibi argo deyimlere rastlanılır. Ders kitabında bu deyimler etkinlikler aracılığıyla öğretilmeye çalışılmıştır.

Ünite 7 “Hadi Beni Güldür” (tablo 18) kısmında *kahkahayı ağzında basmak, gülerken ısırarak* gibi günlük hayatta çok rastlanmayan deyimler kullanılmıştır.

Yeterli sayıda deyim tekrarı yapılmamıştır. *Göze çarpmak* (B1, B2-C1), *canı istemek* (B1, B2-C1), *dile getirmek* (B1, B2-C1), *gözler önüne sermek* (B1, B2-C1), *göz ardı etmek* (B1, B2-C1), *gülmekten kırılmak* (B2-C1, Ünite 1, Ünite 2) gibi deyimler az sayıda tespit edilen deyim tekrarı için örnek olarak verilmiştir. Deyim tekrarı açısından sistematik bir yol izlenmemiştir.

4.10. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Eğitim Seti

Yedi İklim Türkçe Eğitim Seti Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Eğitim seti A1-A2 (Temel), B1-B2 (Orta) ve C1- C2 (İleri) düzey olmak üzere toplam altı ders kitabından oluşur. Sekiz üniteden oluşan her bir ders kitabında her bir ünite A. Alt Konular, B. Söz Varlığı, C. Dil Bilgisi, D. Kazanımlar (Dinleme, Okuma, Konuşma, Yazma) ve E. Hazırlık bölümlerine ayrılmıştır. Yedi İklim Türkçe Seti, Yunus Emre Enstitüsünün Türk Kültür Merkezlerinde, işbirliği bulunan üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde ve yurt içinde bulunan birçok paydaş Türkçe öğretim merkezindeki Türkçe derslerinin öğretimi amacıyla kullanılır.

4.11. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Eğitim Setinde Tespit Edilen Deyimler

Tablo 19: YEE Yedi İklim Türkçe A1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 5 “Meslekler”	Ünite 8 “Tatilde”
canı istememek	gönül(gönlünü) almak
canı sıkılmak	haber vermek
Ünite 7 “İletişim”	keyfini çıkarmak
meraktan ölmek	müjde vermek

Tablo 20: YEE Yedi İklim Türkçe A2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Zaman Mekân”	Ünite 4 “Güzel Ülkem”
dünyaya gelmek	şekerleme yapmak
kıymetini bilmek	şeker gibi tatlı
Ünite 2 “Sağlıklı Yaşam”	şifayı kapmak
buz gibi	taş gibi
çarşaf gibi	tüy gibi hafif
dağ gibi çamaşır	yol göstermek
dizini dövmek	Ünite 3 “Hobiler ve Gündelik Etkinlikler”
dört gözle beklemek	bir can borcu olmak
dünya kadar yol	gözyaşı dökmek
ipek gibi	yolları kesişmek
kar gibi	

Tablo 21: YEE Yedi İklim Türkçe B1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Haberin Var mı?”	Ünite 3 “Eğitim”	Ünite 5 “Engelleri Kaldırılm”
(zamana) ayak uydurmak	ayaklarına kara sular inmek	boşa gitmek
göz atmak	burnunu sürtmek	can kulağıyla dinlemek
göze çarpmak	elinin altında olmak	gözü başkasını görmemek
harikalar yaratmak	gözünü alamamak	gözüne uyku girmemek
kıymet bilmek	hayal kurmak	kalağına kar suyu kaçmak
kulak misafiri olmak	kalbi yerinden fırlamak	ömrüne ömür katmak
kulak vermek	sabahı zor etmek	önüne geçmek
Ünite 2 “Yorumlar ve Görüşler”	tuzlu olmak/tuzluya mal olmak	saçına ak düşmek
ekmeğini eline almak	Ünite 4 “Gelin Tanış Olalım”	tadını çıkarmak
gözden geçirmek	ağaç olmak	çileden çıkarmak
gözünün önüne gelmek	başını kaldıramamak	dili tutulmak
içine kapanmak		hayretler içinde kalmak
karın tokluğuna çalışmak		

Ünite 5'in devamı	Ünite7 "Kutlama"	Ünite 8 "Yollara Düşmek"
kendi kendini yemek	bahtı açık olmak	arasını bozmak
kendinden geçmek	bir yastıkta kocamak	baş etmek
kendine gelmek	canı istemek	can vermek
kendini tutamamak	gönül almak	cana kıymak
kişilik kazanmak	gönül vermek	canına kıymak
Ünite 6 "Kurgu"	özlem duymak	canını almak
canını sıkmak	renk katmak	damgasını vurmak
göz önünde bulunmak	su gibi akmak	gönlünde taht kurmak
ışık tutmak	şeker gibi	ruhunu teslim etmek
ömrü uzamak	şifa vermek	yataklara düşmek
uykusu kaçmak	tadını çıkarmak	yerine getirmek
	yol göstermek	yollara düşmek
	yolu açık olmak	zaman kazanmak
	yüzü kızarmak	

Tablo 22: YEE Yedi İklim Türkçe B2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 "Mesleğimde İlerliyorum"	nasipten öteye köy yoktur	zincire vurmak
baş başa kalmak	saçlarına ak düşmek	Ünite 3 "Bir Ömür Böyle Geçti"
can atmak	yol açmak	(bir iş) elinde olmak
can atmak	yuva kurmak	bağrına basmak
durumdan ders çıkarmak	Ünite 2 "Değerlerimiz"	belli etmek
elde etmek	bir yastıkta kocamak	canı yanmak
emek vermek	değer vermek	canını sıkmak
gözden çıkarmak	ders vermek	dile getirmek
gözlerine inanmamak	göz göze gelmek	elde etmek
gözlerinin içine bakmak	halden anlamak	göz göze gelmek
hayal kurmak	iyiliği dokunmak	haksızlık etmek
kan ter içinde olmak	surat asmak	hal hatır sormak
kulak vermek	tüyleri ürpermek	kalp kırmak
	yüzü gülmek	kollamak

Ünite 3'ün devamı	gönlünü fethetmek	Ünite 8 “El Üstünde Tutmak”
kulak ardı etmek	gözler önüne sermek	ayakta tutmak
söz vermek	gözünün içine bakmak	dile getirmek
tedirgin etmek	haksızlık etmek	el üstünde tutmak
uzak durmak	keyfini çıkarmak	gönül vermek
yakınlaştırmak	kulak ardı etmek	kendine adamak
yaralamak	parmaklarını yemek	misafir ağırlamak
yerli yersiz	yola koyulmak	misafir gibi oturmak
yüzünde güller açmak	Ünite 6 “Neler Oluyor Hayatta”	misafir kismetini ile gelir
Ünite 4 “Mutfakta Kim Var”	bel bağlamak	misafir umduğunu değil
elinden geleni yapmak	Ünite 7 “Öğrendim, Çalıştım, Başardım”	bulduğunu yer
ölçüyü kaçırmak	gözden geçirmek	
su gibi	haklı çıkarmak	
yol açmak	sözünü kesmek	
Ünite 5 “Tercihiniz Nedir?”	yol göstermek	
dile getirmek	yüzüne vurmak	
elinin altında olmak		

Tablo 23: YEE Yedi İklim Türkçe C1 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Spor”	elden gitmek	güllük gülistanlık olmak
can vermek	ele vermek	kedi gibi sokulmak
destan yazmak	gönül almak	koyun gibi davranmak
elden ayaktan düşmek	gönül yıkmak	koyun gibi uysal
ele güne muhtaç olmak	göz ucuyla bakmak	köpek gibi yaltaklanmak
eli ayağı titremek	gözden geçirmek	kuş sütüyle beslemek
emanet etmek	gözleri dolmak	maymun iştahlı olmak
havlu atmak	gözü ilişmek	tilki gibi kurnaz
hayran bırakmak	kalp kırmak	turnayı gözünden vurmak
rol oynamak	küçük düşmek	Ünite 5 “Tarihe
soluk soluğa kalmak	küçük düşürmek	Yolculuk”
tadını çıkarmak	sır saklamak	adını taşımak
tüyleri diken diken olmak	tat vermek	akla gelmek
yerinde duramamak	yol açmak	ayağa kaldırmak
yol vermek	yolcu etmek	ayaklanmak
Ünite 2 Değişen Dünya”	yoldan çıkmak	ayakta tutmak
el değiştirmek	yüreğine ateş düşmek	baş koymak
göz ardı etmek	Ünite 4 “Canlılar	başına geçmek
gözler önüne sermek	Âlemi”	başına geçmek
önüne geçmek	arı kovanı gibi işlemek	baştan başa
yol açmak	aslan kesilmek	dikkat çekmek
Ünite 3 “Kelimelerin	aslan payı almak	el atmak
Büyülü Dünyası”	başında kavak yelleri esmek	ele geçirmek
ayaklarına kara sular inmek	çam devirmek	eline geçmek
başından geçmek	çiçeği burnunda olma	göz ardı etmek
can kulağı ile dinlemek	çiçek gibi	göz koymak
can yakmak	deveye hendek atlatmak	gözden geçirmek
canını sıkmak	dört ayak üstüne düşmek	gözden geçirmek
dile getirmek	dünya başına dar olmak	gözden geçirmek
dillere destan olmak	elinden almak	gözü olmak
	elinden geleni yapmak	

Ünite 5'in devamı	kırk dereden su getirmek	kusura bakmamak
hüküm sürmek	kırk evin kedisi	meydan okumak
hüküm vermek	kırk kapının ipini çekmek	rol oynamak
ilgisini çekmek	kırk param yok	ters gitmek
kendini vermek	kırk parasız	tırs gitmek
son şeklini vermek	kırk tarakta bezi olmak	vermeyince mabut,
temel atmak	kırkı çıkmak	neylesin Mahmut
temel atmak	paniğe kapılmak	yağmurdan kaçarken
yüreği ağzına gelmek	panik olmak	doluya tutulmak
Ünite 6 “Bilimin Dünyası”	panik yaratmak	yaka paça götürmek
aklına gelmek	sabrı taşmak	yan gelip yatmak
bağlı kalmak	yol açmak	zaman geçirmek
ele almak	Ünite 8 “Kişiler, Kişilikler”	zemzem suyu ile yıkamak
gözden geçirmek	alın teri dökmek	
hayata gözlerini yummak	ayağına getirmek	
ışık tutmak	başa çıkmak	
kaleme almak	bir baltaya sap olamamak	
ortaya çıkmak	boynuz isterken kulaktan	
ortaya koymak	olmak	
üstesinden gelmek	dili sürçmek	
yakınlık kurmak	elden ele dolaşmak	
yer vermek	ele vermek	
Ünite 7 “Sayılarla Hayat”	elinin altında olmak	
Ders almak	emek çekmek	
dile getirmek	göze almak	
dokuz doğurmak	göze çarpmak	
elden bırakmamak	kaleme almak	
gözünde büyütme	keyif sürmek	
kırk basmak	kısmeti bağlanmak	
kırk bir kere maşallah		

Tablo 24: YEE Yedi İklim Türkçe C2 Düzeyi Ders Kitabı Deyimleri

Ünite 1 “Kelimelerle Dünya Kurmak”	çiğeri beş para etmemek	ters düşmek
berhudar olmak	ele almak	üstün tutmak
dile getirmek	elinde olmamak	yer almak
dört dönmek	elinin altında olmak	Ünite 4 “???”
dört gözle beklemek	gem vurmak	baş göstermek
el bebek gül bebek	gırtlığına kadar	can kulağıyla dinlemek
ele almak	göze batmak	değer biçmek
gönlünden geçmek	gözleri dolmak	dikkate almak
gözden kaybolmak	güçlük çekmek	fiyat biçmek
gözlerinin içine bakmak	hoşbeş etmek	geri durmak
gözü yolda kalmak	kafa tutmak	gönlüne göre
gözünde canlanmak	kaleme almak	hayat vermek
hayran olmak	mecali kalmamak	kader birliği etmek
içine doğmak	nasip olmak	kapı aralamak
idrak etmek	rol yapmak	meydana çıkmak
itibar görmek	Ünite 3 “İlgi Göstermek”	rol oynamak
kayıtsız kalmak	akla gelmek	yerini tutmak
kemale ermek	bir araya getirmek	yol açmak
kendini bulmak	çat kapı çalmak	Ünite 5 “Kültür Aynamızdan Yansımalar”
kül etmek	dikkatini çekmek	açığa vurmak
ortaya koymak	gönünde bir aslan yatmak	ağzı bir karış açık kalmak
pay çıkarmak	göz atmak	aklı başına gelmek
yankı uyandırmak	göze almak	ayağa kalkmak
yazıya dökmek	hayran olmak	canı çekmek
yola çıkmak	huzur bulmak	canını sıkmak
Ünite 2 “Türkçenin İncelikleri”	ilgi göstermek	canla başla çalışmak
ağzı yanmak	ilgi/merak duymak	çizmeyi aşmak
akla gelmek	kafasına koymak	dile getirmek
aklını başından almak	ortaya çıkmak	dili çözülmek
bağrına basmak	ortaya koymak	

Ünite 5'in devamı	Ünite 7 "Hayat Dersleri"	gözden kaybolmak
dünya evine girmek	boynunu bükmek	göze almak
düşman başına	burun kıvırmak	göze almak
gözleri fal taşı gibi açılmak	canı istemek	gözü ilişmek
hafakanlar basmak	çalgına dönmek	gözünü içine bakmak
hayran bırakmak	çoluk çocuğa kavuşmak	gözünün önüne gelmek
ilgisini çekmek	gözüne ilişmek	yolunu gözlemek
işi çığırından çıkmak	huzur vermek	yüreği hop etmek
katıla katıla gülmek	kaleme almak	
kavgaya tutuşmak	kulak vermek	
kulağı ağır işitmek	sarıp sarmalamak	
mal olmak	su gibi akmak	
şifa bulmak	yerini almak	
takdirini kazanmak	yola revan olmak	
ye kürküm ye	yolu düşmek	
yer tutmak	zihninde yer etmek	
yoluna girmek	Ünite 8 "Gezi, Deneme, Makale"	
Ünite 6 "İletişim Dünyası"	aklı almamak	
elde etmek	alnının akıyla	
ele vermek	dalıp gitmek	
hatırı kalmak	el sürmemek	
rol oynamak	görmezden gelmek	

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe eğitim setinde tespit edilen deyimler Tablo 19, 20, 21, 22, 23 ve 24'e yerleştirildiğinde yaklaşık dört yüz altmış dört deyim olduğu görülmüştür. En az deyim A1 düzeyinde, en fazla ise C1 düzeyinde yer verilmiştir. A1 düzeyinde yedi, A2 düzeyinde yirmi beş, B1 düzeyinde yetmiş iki, B2 düzeyinde yetmiş altı, C1 düzeyinde yüz elli, C2 düzeyinde ise yüz otuz dört deyim vardır. Eldeki veriler doğrultusunda C1 düzeyine kadar ders kitabı seviyeleri arttıkça deyim sayısının

da arttığı gözlemlenmiştir. C2 düzeyinde ise C1'e göre daha az deyim kullanılmıştır. A1 düzeyi ders kitabı haricinde diğer ders kitaplarında deyimlerin orantılı dağıtıldığı tespit edilmiştir.

Her ders kitabında sekiz olmak üzere toplam kırk sekiz ünitelerden oluşan Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe eğitim setinde A1 düzeyinde beş ünite, A2 düzeyinde ise bir ünite deyimlere yer verilmemiştir. Bunun dışında diğer tüm ünitelerde deyim tespiti yapılmıştır. Eğitim setinde oldukça fazla deyim bulunduğu hâlde bu deyimler üniteler arasında eşit dağıtılmamıştır. Örneğin, B2 düzeyinde (tablo 22) birinci ünite 16, ikinci ünite 10, üçüncü ünite 20, dördüncü ünite 4, beşinci ünite 10 altıncı ünite 1, yedinci ünite beş, sekizinci ünite 10 deyim tespit edilmiştir.

Kazandırılması hedeflenen deyimlerin ünitelere, ünitelerin alt başlıklarına ya da okuma metinlerine uygun olarak seçildiği düşünülmüştür. Örneğin;

Ünite 8 “Keyfini Çıkarmak” (tablo 19)	keyfini çıkarmak
Ünite 2 “Sağlıklı Yaşam” (tablo 20)	şifayı kapmak
Ünite 1 “Haberin Var mı” (tablo 21)	kulak misafiri olmak
Ünite 8 “El Üstünde Tutmak” (tablo 22)	kendini adamak
Ünite 1 “Spor” (tablo 23)	destan yazmak
Ünite 7 “Hayat Dersleri” (tablo 24)	kulak vermek
Ünite 2 “Değerlerimiz” (tablo 22)	bir yastıkta kocamak

gibi deyimlerin ünite başlıklarıyla ya da içeriğiyle ilgili olduğu görülmüştür.

Ünite sonlarında ya da ders kitaplarının son kısımlarında deyimlerin de olabileceği bir kelime listesine yer verilmemiştir. Her ünite başında yer alan söz varlığı bölümünde de kazandırılması hedeflenen deyimlerle ilgili bir liste verilmemiştir.

Tespit edilen deyimler çoğunlukla okuma metinlerinde (edebî metinler, diyalog, röportaj, gazete ve dergi haberleri, mektuplar, ilanlar... vb.) ya da deyim öğretimine

yönelik etkinliklerde yer almaktadır. Bu etkinliklerin daha çok B1, B2,C1 ve C2 düzey ders kitaplarına yayıldığı ortaya çıkarılmıştır.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe eğitim setinin günlük hayatta kullanılan deyimlere büyük oranda yer verdiği görülmüştür. Örneğin;

- Ünite 2 “Değerlerimiz” (tablo 22) bir yastıkta kocamak
Ünite 2 “Türkçenin İncelikleri” (tablo 24) ciğeri beş para etmemek
Ünite 4 “Canlılar Âlemi ” (tablo 23) turnayı gözünden vurmak
Ünite 7 “Sayılarla Hayat” (tablo 23) kırk dereden su getirmek
Ünite 2 “Yorumlar ve Görüşler” (tablo 21) karın tokluğuna çalışmak

Bununla birlikte Ünite 4 “Canlılar Âlemi” (tablo 23) bölümünde günlük yaşamda kullanılması kaba olarak değerlendirilebilecek *köpek gibi yaltaklanmak* deyimine yer verilmiştir. *Nasip olmak, misafir gibi oturmak, misafir kısmeti ile gelir, kırkı çıkmak, zemzem suyu ile yıkamak, vermeyince Mabut, neylesin Mahmut, kısmeti bağlanmak* deyimleri doğrudan Türk kültür ve yaşamından izler taşıyan deyimler arasındadır.

Keyfini çıkarmak (A1, B2), gönül almak (A1, B1, C1), kıymetini bilmek (A2, B1), dört gözle beklemek (A2, C2), kalp kırmak (A2, B2, C1), göz atmak (B1, C2), kulak vermek (B1, B2, C2), ayaklarının altına kara sular inmek (B1, C1), saçına ak düşmek (B1, B2), can kulağıyla dinlemek (B1, C2), bir yastıkta kocamak (B1, B2), gönül almak (B1, B2) deyimleri düzeyler arasında tekrar edilen deyim örneklerindedir. Bu bağlamda deyim tekrarı olsa da yeterli değildir.

Yukarıda yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre eğitim setleri deyim tespiti için incelenmiştir. Eğitim setleri deyim sayısına, deyimlerin üniteler arasında orantılı bir biçimde kullanılıp kullanılmadığına, deyimlerin ünitelerle uyumlu olup olmadığına, deyim listesine yer verilip verilmediğine, günlük yaşamda kullanılan deyimlerin olup olmadığına ve deyim tekrarı yapılıp yapılmadığına göre ele alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

İncelenen eğitim setlerinde en az deyim İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde en çok deyim ise Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe eğitim setinde tespit edilmiştir. Gazi, İzmir, Yeni Hitit eğitim setlerinde ders kitapları düzeyleri ilerledikçe deyim sayısı artmıştır. İstanbul ve Yunus Emre setlerinde ise sistematik bir artış yoktur. Eğitim setlerinde tespit edilen deyimlerin nicel yönden yeterli olduğu düşünülmüştür. Ancak bu deyimler her bir eğitim setinde seviyeler arasında orantılı dağıtılmamıştır. İzmir ve Yunus Emre setleri deyimleri orantılı dağıtırken Gazi, İstanbul ve Yeni Hitit ise orantısız dağıtmıştır. Eldeki sayısal verilere göre her bir seviyede eğitim setlerinin kazandırmayı hedeflediği deyim sayısı da farklıdır. Bu farklılık A1 ve A2 düzeyleri için azken B1, B2 ve C1 düzeyleri için daha fazladır. Örneğin, B1 düzeyinde Gazi 56, İstanbul 91, İzmir 72, Yeni Hitit 180, Yunus Emre ise 72 deyim yer vermiştir. Bu doğrultuda hangi seviyede kaç tane deyim yer verilmesi konusunda eğitim setleri arasında bir uzlaşma olmadığı görülmüştür.

Gazi A1 düzeyinde bir, İzmir A1 düzeyinde bir, İstanbul A1 düzeyinde üç, A2 düzeyinde bir, Yeni Hitit A1-A2 düzeyinde bir, Yunus Emre A1 düzeyinde beş deyim tespit edilmiştir. Yunus Emre A2 düzeyinde bir ünite deyim tespit edilmemiştir. A1 ve A2 düzeyinde deyimlerin tüm ünitelerde yer almaması bu düzeyde daha çok kalıp sözlere yer verilmesiyle açıklanabilir. Bu düzeyler haricinde tüm eğitim setleri bünyesinde yer alan ünitelerde deyim kullanılmıştır. Ancak; İzmir Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı seti dışındaki ders kitabı setlerinde deyimler üniteler arasında eşit dağıtılmamıştır. Deyim dağılımı açısından üniteler arasında tutarsızlık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre eğitim setlerinde kazandırılması hedeflenen deyimlerin ünitelere, ünitelerin alt başlıklarına ya da okuma metinlerine uygun olarak seçilmiştir. Eğitim setleri bu bağlamda birbirleriyle tutarlıdır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe eğitim setinde deyimlerin ayrı bir başlık altında değil de fiiller ve kalıp ifadeler başlıkları altında verildiği bir kelime listesi vardır. Bunun dışındaki eğitim setlerinde ünitelerin başlarında ya da sonlarında kazandırılması planlanan deyimlerle ilgili herhangi bir deyim listeye yer verilmemiştir. Bu sebeple hangi ünite de hangi deyim ya da kaç tane deyim olduğu bilgisi eksik kalır.

Tespit edilen deyimler edebî metinler, diyalog, röportaj, gazete ve dergi haberleri, mektuplar, ilan gibi okuma metinlerinde yer alır. Bunun yanı sıra sadece deyim öğretimine yönelik yapılan etkinliklere de yer verilmiştir. Deyimler daha çok okuma metinlerinde tespit edilmiştir. Deyim etkinliklerine ise daha çok B1, B2, C1 ve C2 düzeyi ders kitaplarında rastlanılır.

Eğitim setlerinin günlük hayatta kullanılan deyimlere büyük oranda yer verdiği görülmüştür. Yine de İzmir Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı seti bu bağlamda diğer eğitim setlerinin gerisinde kalır. İzmir seti ders kitaplarında günlük hayatta kullanılan birçok deyim yer vermemiştir. Yeni Hitit ve Yunus Emre setleri ise diğer setlere göre öne çıkar.

Eğitim setlerinde elde edilen bulgulara bakıldığında deyim tekrarının ihmal edildiği görülmüştür. Az sayıda deyim tekrarı olsa da bu deyimlerin rastlantısal olarak tekrar edildiği düşünülmüştür. Bunun yanı sıra günlük hayatta çok kullanılan ve öğretilmesi zor olan çoğu deyim ders kitaplarında yalnızca bir üniteye bir okuma metninde ya da etkinlikte kullanıldığı tespit edilmiştir. Eğitim setlerinin deyim tekrarı açısından yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.12. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Deyim Etkinliği Açısından Sınıflandırılması

Aşağıdaki tablolarda Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre eğitim setlerinde deyim öğretimi amacıyla yapılan etkinlikler verilmiştir. Deyim öğretimi etkinlikleri, etkinliklerin yer aldığı üniteler, bu etkinliklerle kazandırılması hedeflenen deyimler ve ders kitabı sayfa numaraları tablolarda gösterilmiştir.

4.12.1. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti

A1 Düzeyi

Deyimlerle ilgili herhangi bir etkinliğe yer verilmemiştir.

A2 Düzeyi

Deyimlerle ilgili herhangi bir etkinliğe yer verilmemiştir.

Tablo 25: Gazi Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 1 “Hayatı Okuyoruz”	Ünite 2 “Göründüğü Gibi Değil”	Ünite 5 “Hikâyeler ve Hayatımız”
Deyimler (s.21)	Deyimler (s.39)	Deyimler (s.83, s.91))
kara kara düşünmek rahata ermek çorbada tuzu bulunmak dişini sıkmak	kalpten istemek	kaşlarını çatmak (s.83) beyin yıkamak (s.91)
Etkinlik Deyimin anlamının belirlenmesi ve çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Deyimin anlamının belirlenmesi ve çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Deyimin anlamının belirlenmesi ve çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.

Tablo 25 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe setinin B1 düzeyinde beş üniteden üç ünite de deyim etkinliğine yer verdiği görülür. Üç ünite de deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (3) istenmiştir. Bu bağlamda ders kitabı deyim öğretimi etkinlikleri açısından çeşitli değildir. Bununla birlikte bu düzeyde tespit edilen yaklaşık elli altı deyimden sadece yedi deyim etkinlikler yoluyla öğretilmeye çalışılmıştır.

Tablo 26: Gazi Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 1 “Ne Yapmalı?”	Ünite 2 “Uzmanına Sor”
Deyimler (s.5)	Deyimler (s.31) Deyimler (s.33)
gözleri parlamak	abayı yakmak ayak diremek aklına yatmak diş geçirememek dolap çevirmek bir ayağı çukurda olmak başa kakmak ışık tutmak

Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik
Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi ve deyimlerle ilgili cümle kurulması istenmiştir.	Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.

Ünite 3 “Kültür Sanat”

Deyimler (43)	Deyimler (47)	Deyimler (s.56)
dili çözülmek	kıyıda köşede kalmak fırsat sunmak fırsatı kaçırmak ses getirmek	bindiği dalı kesmek pabucu dama atılmak mürekkep yalamak gözden düşmek gözü ısırarak dil dökmek kin gütmek burnunda tütmek gözünü dikmek küplere binmek

Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik
Metinde geçen deyim yorumlanması istenmiştir.	Metinde geçen deyimlerin açıklanması istenmiştir.	Deyimlerle resimlerin eşleştirilmesi ve deyimlerin açıklanması istenmiştir.

Ünite 3 “Kültür Sanat” Ünite 5 “Sanattan Bilime”

Deyimler (s.63)	Deyimler (s.93)	Deyimler (s.95)
göz doldurmak üstünden gelmek her yanı sarmak kafa dağıtmak renk katmak	kendinden geçmek beni benden almak gözleri kamaşmak içe işlemek ruha hitap etmek	strese sokmak

Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik
	Deyimlerle ilgili cümle kurulması istenmiştir.	

Metinde geçen deyimlerin açıklanması istenmiştir.

Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.

Tablo 26 verilerine göre B2 düzeyinde beş üniteden dördünde deyim etkinliğine yer verilmiştir. Deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (3), deyimle ilgili cümle kurma (2), metinde geçen deyimden yorumlanması (3), deyimlerle resimlerin eşleştirilmesi ve deyimden açıklanması (1) etkinliklerine yer verilmiştir. Ders kitabında tespit edilen yetmiş deyimden otuz altısı etkinliklerle verilmeye çalışılmıştır. Etkinlikler B1 seviyesine göre daha çeşitli olsa da geleneksel yöntemle bağlı etkinlikler olduğu açıktır.

Tablo 27: Gazi Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 2 “Sağlığım”	Ünite 3 “Farkında mısınız?”	
Deyimler (s.38)	Deyimler (s.55)	Deyimler (s.68)
ayak uydurmak	ipin ucunu kaçırmak	can atmak canını dişine takmak dili sürçmek sırtını dönmek kin beslemek gününü gün etmek burnundan solumak ayak uydurmak dişinden tırnağından arttırmak burnunda tütme kaşlarını çatmak ortalığı birbirine katmak öylece kalakalmak gül gibi geçinmek gözü açık kalmak

		hoş görmek
		lafa tutmak
		laf getirip götürmek
		tepesi atmak
Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik
Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)
Ünite 3 “Farkında mısınız?”	Ünite 5 “Kim Haklı”	
Deyimler (s.68)	Deyimler (s.69)	Deyimler (s.103)
gözlerini alamamak gözüne çarpmak gözleri dönmek gözü kararmak kulak vermek göz atmak göz gezdirmek göz değmek ağzından çıkanı kulağı duymamak	ağzı dili tutulmak ağzı köpürmek aklı başından gitmek aklı çıkmak ateş püskürmek ateş saçmak bağırıp çağırmak barut kesilmek baş döndürmek başına kan çıkmak burnundan solumak canı burnunda olmak dili dolaşmak dili tutulmak dilini yutmak dinden imandan çıkmak dizlerinin bağı çözülmek etekleri zil çalmak gazaba gelmek gözü dönmek gözleri yuvalarından fırlamak gözünü kan bürümek hiddete kapılmak içi hop etmek kafası bozulmak kafasının kontağı atmak kalbi çarpmak kanı başına çıkmak kaşlarını çatmak küplere binmek ödünü patlatmak	(bir şeyin) çivisi çıkmak

	soluğu kesilmek suratı bir karış açılmak tepesi atmak tüyleri diken diken olmak ürperti vermek yüreği çarpmak yüreği oynamak zıvanadan çıkmak	
Etkinlik Boşluk doldurma (Duruma uygun düşen deyim kullanılması istenmiştir.)	Etkinlik Deyimlerin korku, heyecan ve öfke deyimleri olarak sınıflandırılması istenmiştir.	Etkinlik Deyimin anlamı bir diyalog içinde açıklanmıştır.
Ünite 5 “Kim Haklı”		
Deyimler (s.108)	Deyimler (s.109)	Deyimler (s.110)
göz dikmek ağız kulaklarına varmak küplere binmek etekleri tutuşmak saman altından su yürütmek	saman altından su yürütmek hık demiş burnundan düşmüş yüreği ağzına gelmek kulak kabartmak	burnundan solumak etekleri zil çalmak dilini yutmak dili sürçmek ağız dili tutulmak etekleri tutuşmak burnu sürtülmek burnu havada olmak
Etkinlik Cümle tamamlama (Cümlelerin uygun deyimlerle tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Anlatım bozukluğu (anlama uygun olmayan deyimlerin düzeltilerek anlatım bozukluklarının giderilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Resimlerin uygun deyimlerle eşleştirilmesi istenmiştir.

Tablo 27’ye göre C1 düzeyinde beş ünitenin dördünde deyim etkinliği olduğu görülür. Deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (2), deyimle anlamı eşleştirme (1), boşluk doldurma (1), deyimleri korku, heyecan ve öfke olarak sınıflama (1), deyim anlamını diyalog içinde açıklama (1), cümleleri uygun deyimle tamamlama (1), anlamına uygun olmayan deyimlerin düzeltilmesi (1), resimle uygun deyimle eşleştirme (1) etkinlikleri tespit edilmiştir. Bu düzeyde tespit edilen yüz elli dokuz deyimden seksen yedisi etkinlikler aracılığıyla öğretilmeye çalışılmıştır. Gerek

etkinlik sayısı gerekse etkinlik çeşitliliği C1 düzeyinde B1 ve B2 düzeyine göre artış gösterir.

4.12.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı seti

A1 Düzeyi

Deyimlerle ilgili herhangi bir etkinliğe yer verilmemiştir.

Tablo 28: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 3 “Neler Olacak”		
Deyimler (s.46)		
bebek gibi	tilki gibi	pamuk gibi
su gibi (para harcamak)	kar gibi	dağ kadar
Etkinlik		
Boşluk doldurma (boşlukların gibi/kadar edatlarıyla tamamlanması istenmiştir.)		
Etkinlikler doğrudan deyimlerin öğretimine yönelik verilmemiştir. Verilen etkinliklerde “gibi/kadar” edatlarının öğretilmesi amaçlanmıştır.		

Tablo 28’de yer alan etkinlik doğrudan deyim öğretimine yönelik değildir. Bu etkinlikte amaç gibi/kadar edatlarının öğretimidir. Deyimlerle doğrudan ilgili olmasa da deyim etkinliği olarak alınması uygun görülmüştür. Bu düzeyde tespit edilen yaklaşık on yedi deyimden altı deyim bu etkinlik içinde yer alır. Her ne kadar deyim sayısı az olsa da *dört gözle beklemek* deyiminin bu düzeyde kullanıldığı görülmüştür. Türkçede oldukça fazla kullanılan bir deyim görsel bir etkinlikle desteklenmesi bu deyim ilk kez kullanacaklar açısından daha faydalı olacaktır.

Tablo 29: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 4 “Eğitim Hayatı”	Ünite 4 “Eğitim Hayatı”	Ünite 6 “İnsanlar Konuşa Konuşa”
Deyimler (s.62)	Deyimler (s.65)	Deyimler (s.84)
dikiş tutturamamak	dil dökmek	iyi gün dostu olmak aralarından su sızmamak araları limoni olmak aralarına kara kedi girmek

		arası açılmak aralarındaki buzları eritmek can ciğer olmak dostluk etmek dostlar alışverişte görünsün kafa dengi
Etkinlik Boşluk doldurma (boşluğun verilen deyimle doldurulması istenmiştir.)	Etkinlik Boşluk doldurma (deyime uygun ek getirilerek cümlenin tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)
Ünite 6 “İnsanlar Konuşa Konuşa”		
Deyimler (s.86)	Deyimler (s.95)	
iş başa düşmek	başı sıkışmak içini boşaltmak dert yanmak	
Etkinlik Deyimin anlamının bulunması istenmiştir.	Etkinlik Deyimlerin anlamlarının bulunması istenmiştir.	

Tablo 29 incelendiğinde etkinliklerin yalnızca iki üniteye yoğunlaştığı görülür. Diğer dört üniteye ise herhangi bir deyim etkinliği tespit edilememiştir. B1 düzeyi ders kitabında etkinlikler dengeli dağıtılmamıştır. Bu düzeyde yaklaşık doksan bir deyime yer verildiği hâlde bu deyimlerden on altısı etkinlik içinde kullanılmıştır. Boşluk doldurma (2), eşleştirme (1), deyim anlamının bulunması (2) etkinliklerine yer verilmiştir. Etkinliklerle verilen deyim ve etkinlik sayısı, etkinlik çeşitliliği yetersizdir.

Tablo 30: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 5 “Harikalar Diyarı”	
Deyimler (s.74)	
gönlünü hoş tutmak	
Etkinlik	
Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	

Tablo 30’da yer alan veriler doğrultusunda yalnızca bir üniteye deyim etkinliğine yer verilmiştir. Diğer ünitelerde ise bu doğrultuda bir tespit yapılamamıştır. Kırk altı deyimden yalnızca bir deyim etkinlik aracılığıyla öğretilmeye çalışılmıştır. B1

düzeyinde olduğu gibi bu düzeyde de etkinlikler tüm ders kitabına dağıtılmamıştır. Benzer şekilde etkinliklerle kazandırılması hedeflenen deyim sayısı, etkinlik sayısı ve çeşitliliği yalnızca bir deyim ve etkinlikle sınırlı tutulmuştur. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setinin B2 düzeyinde birçok deyim okuma metinleri içinde yer verdiği; deyim etkinlikleri ve öğretimini ise göz ardı ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 31: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 3 “İşini Şansa Bırakma”		Ünite 5 “Film Şeridi Gibi”	
Deyimler (s.55)		Deyimler (s.81)	
talih yüzüne gülmek		ışık tutmak	
feleğe küsmek		çığır açmak	
şansı dönmek		kendini alamamak	
işi rast gitmek			
uğur getirmek			
Etkinlik		Etkinlik	
Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)		Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	
Ünite 9 “Hayata Gülümse”			
Deyimler (s.157)	Deyimler (s.150)	Deyimler (s.151)	
adama dönmek	bıyık altından gülmek	dümen yapmak	
işin arkasını getirememek	gözlerinin içi gülmek	hava basmak	
atı alan Üsküdar’ı geçti	gülmekten kırılmak	zokayı yutmak	
ayağını denk almak	yüze gülmek	sinek avlamak	
başına iş açmak	şaka kaldırmak	çingar çıkarmak	
ayağına dolanmak	şakaya vurmak	mandepsiye basmak	
başına çıkmak	şakası olmamak		
yüz vermek			
baltayı taşa vurmak			
aklına esmek			
basıp gitmek			
kulak vermek			
başı çekmek			
ileri geri konuşmak			
ok yaydan çıkmak			
ölmek var, dönmek yok			
oralı olmamak			
elden ayaktan düşmek			

Etkinlik Deyimlerin anlamlarının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Eşleştirme ve cümle kurma (deyimle anlamının eşleştirilmesi ve cümle kurulması istenmiştir.)	Etkinlik Hikâye oluşturma (verilen deyimlerden hikaye oluşturulması istenmektedir.)
Ünite 10 “Yastık Altı”	Ünite 11 “Dünya”	
Deyimler (s.165)	Deyimler (183)	
değer biçmek bozuk para gibi harcamak varlıkta darlık çekmek fakir tavuğu tek tek yumurtlar	yüreği ağzına gelmek gözüne batmak burnundan tütmek gökte ararken yerde bulmak	
Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Anlatım bozukluğu (Deyim yanlışlığı yapılması ile ilgili örnek cümlelere yer verilmiştir.)	

Tablo 31 incelendiğinde C1+ düzeyinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe seti toplam on iki ünitenin beşinde deyim etkinliklerine yer vermiştir. Eşleştirme (3), deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (1), eşleştirme ve cümle kurma (1), verilen deyimlerle hikâye oluşturma (1), deyim yanlış kullanımı kaynaklı anlatım bozukluğu etkinlikleri (1) kullanılmıştır. Ders kitabında tespit edilen yaklaşık iki yüz yedi deyim kırk yedisi etkinlik vasıtasıyla verilmiştir. Tespit edilen deyim etkinliklerinin ders kitabında yer alan deyim sayısına göre oldukça az olduğu görülmüştür. Tablo 31’de yer alan etkinlikler hem nicel hem de nitel olarak yeterli değildir.

4.12.3. İzmir Yabancılar İçin Türkçe Seti

Tablo 32: İzmir Yabancılar İçin Türkçe A1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 8 “Tekrar Ediyoruz”
Deyimler (s.97)
dünyaya gelmek rol yapmak

Etkinlik

Metinde altı çizili deyimlerin yakın anlamlı sözcükle eşleştirilmesi istenmiştir.

Kitapta yer alan bu etkinlik doğrudan deyimler başlığı altında verilmemiştir.

Tablo 32’i verilerine göre A1 düzeyinde yer alan sekiz üniteden bir ünite deyim etkinliğine yer verilmiştir. Bu düzeydeki yaklaşık on iki deyimden *Dünyaya gelmek* ve *rol yapmak* deyimlerinin yakın anlamlarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. Eşleştirme (1) etkinliğine yer verilmiştir.

A2 Düzeyi

Deyimlerle ilgili herhangi bir etkinliğe yer verilmemiştir.

Tablo 33: İzmir Yabancılar İçin Türkçe B1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 2 “Bir Bilene Danış”	Ünite 4 “Hayat”	Ünite 5 “Tarifler Yönergeler”
Deyimler (s.21)	Deyimler (s.62)	Deyimler (s.101)
zarar görmek	ayakları geri geri gitmek	içli dışlı olmak
akıl danışmak	elinden düşürmemek	
fikrini almak		
Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik
Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Metinde altı çizili deyimlerle ilgili sorulara yer verilmiştir.	Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.
Ünite 6 “Yalnız Değiliz”	Ünite 8 “Ulaşım”	
Deyimler (s.119)	Deyimler (s.163)	
göze girmek	yelken basmak	
on parmağında on marifet	demir atmak	
bakış açısını değiştirmek	şart koşmak	
göz boyamak	fikir edinmek	
Etkinlik	Etkinlik	
Deyimlerle resimlerin eşleştirilmesi istenmiştir.	Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	

Tablo 33 verilerine göre sekiz ünitenin beşinde deyim etkinliklerine yer verilmiştir. Deyimle anlamını eşleştirme (2), deyimle resmi eşleştirme (1), altı çizili deyimle ilgili soru sorma (1), deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (1) deyim öğretimi için verilen etkinliklerdir. B1 düzeyinde tespit edilen yaklaşık yetmiş iki deyim on dördü bu etkinliklerde kullanılmıştır. Gerek etkinliklerle öğretilmeye çalışılan deyimlerin miktarı gerekse etkinlikler hem nicel hem de çeşitlilik yönünden yetersizdir.

Tablo 34: İzmir Yabancılar İçin Türkçe B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 2 “Şehirler”		Ünite 4 “Spor”	
Deyimler (s.45)		Deyimler (s.50)	Deyimler (s.98)
ele almak		Hanya’yı	Konya’yı iç geçirmek
göz önüne almak		görmek	
		atı alan Üsküdar’ı geçti	
		Dimyat’a pirince giderken	
		evdeki bulgurdan olmak	
Etkinlik		Etkinlik	Etkinlik
Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)		Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Altı çizili cümlelerin “iç geçirmek” deyimini kullanılmadan yeniden yazılması istenmiştir.
Ünite 5 “Yakınlarımızla”		Ünite 6 “Şansa Bak”	
Deyimler (s.125)		Deyimler (s.129)	Deyimler (s.141)
gözünde tutmek		önüne geçmek	dört ayak üstüne düşmek
burnunun direği sızlamak		dikkatini vermek	şans vermek
gözleri dolmak		rahat bir nefes almak	şansına küsmek
içi cız etmek			
içi acımak			
Etkinlik		Etkinlik	Etkinlik
Cümle tamamlama (Cümlelerin uygun deyimlerle tamamlanması istenmiştir.)		Açıklaması verilen deyimlerin metinden bulunması istenmiştir.	Deyimlerin anlamının tartışılması istenmiştir.

Ünite 6 “Şansa Bak”	Ünite 8 “Sanat”	
Deyimler (s.153)	Deyimler (s.156)	Deyimler (s.199)
tutunacak dalı olmamak	kulaklarına inanmamak	pabucu dama atılmak fark atmak ortaya koymak
Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik
Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Deyimin metinde bulunan boşluğa yerleştirilmesi istenmiştir.	Boşlukların deyimlerle doldurulması istenmiştir.

Tablo 34 bulguları ele alındığında B2 düzeyinde yer alan sekiz ünitenin beşinde deyim öğretimi için etkinliklere yer verilmiştir. Eşleştirme (2), metinde altı çizili cümlelerin verilen deyim kullanılmadan yazılması (1), cümle tamamlama (1), açıklaması verilen deyimlerin metinde bulunması (1), deyim anlamı tartışma (1), deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretleme (1), boşluk doldurma (2) etkinlikleri tespit edilmiştir. Yaklaşık yüz bir deyimden on altısı etkinlikler aracılığıyla öğretilmeye çalışılmıştır. Geri kalan deyimler ise okuma metinlerine dağıtılmıştır. Bu bağlamda B2 düzeyde tespit edilen etkinlik sayısı ders kitabında yer alan deyimlere oranla yetersizdir. Verilen etkinliklerin ise tekdüze olduğu görülmüştür.

Tablo 35: İzmir Yabancılar İçin Türkçe C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 1 “Dünya”	Ünite 4 “Edebiyat Dünyasından”	Ünite 5 “Keyifli Uğraşlar”
Deyimler (s.19)	Deyimler (s.67)	Deyimler (s.83)
hayran olmak kaleme almak	gönlünde taht kurmak	devede kulak kalmak
Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik
Metinde altı çizili deyimlerin anlamlarının açıklanması istenmiştir.	Deyimin metinde bulunan boşluğa yerleştirilmesi istenmiştir.	Metinde altı çizili deyim anlamıyla eşleştirilmesi istenmiştir.
Ünite 5 “Keyifli Uğraşlar”	Ünite 6 “Doğa”	
Deyimler (s.86)	Deyimler (s.87)	Deyimler (s.91)
(bir şey olmaya) yüz tutmak	altın çağını yaşamak	bardaktan boşanırcasına yağmak

Etkinlik Metinde altı çizili deyim yerine başka bir söz kullanılması istenmiştir.	Etkinlik Deyimlerin anlamının tartışılması istenmiştir.	Etkinlik Deyimin “-CAsına” ekini kullanmadan yeniden yazılması istenmiştir.
--	---	---

Ünite 8 “Tekrar”

Deyimler (s.121)	Deyimler (s.125)
kafa yormak kafa patlatmak kafası karışmak kafa ütölemek	kulak ardı etmek ışın yoluna koymak altını çizmek
Etkinlik Deyimlerle ilgili çoktan seçmeli etkinliğe yer verilmiştir.	Etkinlik Deyimlerle ilgili çoktan seçmeli etkinliğe yer verilmiştir.

Tablo 35 verileri incelendiğinde C1 düzeyinde sekiz ünitenin beşinde deyim öğretimiyle ilgili etkinliklere yer verilmiştir. Altı çizili deyim anlamını açıklama (1), boşluk doldurma (1), deyim anlamıyla eşleştirme (1), altı çizili deyim yerine başka bir söz kullanma (1), deyim anlamını tartışma, deyim tekrar yazma (1), deyim anlamı çoktan seçmeli soruda bulma (2) etkinlikleri tespit edilmiştir. Yüz on dört deyimden on dördü adı verilen etkinliklerde kullanılmıştır. Bu bağlamda bu düzeydeki deyim sayısına oranla etkinlik sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra bazı ünitelerde deyimlerle ilgili hiçbir etkinliğe yer verilmemesi deyim öğretiminin sistematik bir yolla yapılmadığını gösterir. Diğer düzeyler gibi C1 düzeyi de deyim farkındalığı kazandırma noktasında yetersiz bulunmuştur.

4.12.4. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Eğitim Seti

Tablo 36: Yeni Hitit A1-A2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 7 “Gelecek Bir Gün Gelecek”		
Deyimler (s.86)		
biber gibi	arı gibi	inci gibi
cehennem gibi	buz gibi	deli gibi
kar gibi	mis gibi	melek gibi
pamuk gibi		
Etkinlik		

Boşluk doldurma (boşluğun verilen kelimelerle gibi/kadar edatlarına göre doldurulması istenmiştir.)

Etkinlikler doğrudan deyimlerin öğretimine yönelik verilmemiştir. Verilen etkinliklerde “gibi/kadar” edatlarının öğretilmesi amaçlanmıştır.

Tablo 36’da yer alan etkinlik doğrudan deyim öğretimine yönelik değildir. Bu etkinlikte amaç gibi/kadar edatlarının öğretimidir. Deyimlerle doğrudan ilgili olmasa da deyim etkinliği olarak alınması uygun görülmüştür. A1-A2 düzeyinde yer alan deyim etkinliği İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 düzeydeki etkinlikle benzerlik taşır. Bu düzeyde tespit edilen yaklaşık yetmiş deyimden on altısı bu etkinlik içinde yer alır. On iki üniteden yalnızca bir ünite boşluk doldurma (1) etkinliğine yer verilmiştir. Ancak bu düzeyde yer alan ünitelere bakıldığında *bir deri bir kemik kalmak, dile getirmek, şifayı kapmak, kafasını dinlemek, kulak vermek, yüzü kızarmak* gibi deyimlerin yer aldığı görülmüştür. Bu deyimleri bir etkinlikle öğretme açısından A1-A2 düzeyi yetersiz kalmıştır.

Tablo 37: Yeni Hitit B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 1 “İş Dünyası”		Ünite 2 “Şimdi Spor Zamanı”	
Deyimler (s.7)	Deyimler (s.20)	Deyimler (s.26)	
Kılı kırk yarmak	Kendinden geçmek Kendine gelmek Kendini vermek Kendini kaybetmek Kendini kaptırmak Kendini tutmak Kendini alamamak Kendini tutamamak Kendini toplamak	Akla karayı seçmek Anlam verememek Sona ermek Dolup taşmak Ortalığı yatıştırmak	
Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Cümle Tamamlama (verilen deyimlerle cümlelerin tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	
Ünite 3 “Hayaller Gerçek Olsa”			
Deyimler (s.34)	Deyimler (s.34)	Deyimler (s.38)	
diline dolamak	ders almak	aklını çelmek	

razı olmak kulak asmak odak noktası	pişmanlık duymak hayal kırıklığına uğramak deneyim kazanmak	kendini ateşe atmak sınırlarını zorlamak
Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Cümle Tamamlama (verilen deyimlerle cümlelerin tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.
Ünite 3 “Hayaller Gerçek Olsa”	Ünite 5 “Eğitim Şart”	
Deyimler	Deyimler (s.55)	Deyimler (s.60,s.64))
gökte ararken yerde bulmak yağmurdan kaçarken doluya tutulmak kaş yapayım derken göz çıkarmak boynuz isterken kulaktan olmak	hayata atılmak ayak uydurmak zaman aşımına uğramak	haşır neşir olmak başının etini yemek altını üstüne getirmek
Etkinlik Boşluk doldurma (boşluğun verilen deyimle doldurulması istenmiştir.)	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.
Ünite 7 “İcatlar Mucitler”	Ünite 8 “Tabiat Ana”	
Deyimler (s.79)	Deyimler (s.82)	Deyimler (s.96)
gözüne ilişmek kafa yormak göz ardı etmek	ağzına fermuar çekmek	göz ucuyla bakmak göz gezdirmek aç gözlü
Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)
Ünite 8 “Tabiat Ana”	Ünite 11 “Bugün Bayram”	
Deyimler (s.101)	Deyimler (s.126)	Deyimler (s.129)
iki gözü iki çeşme imdadına yetişmek sudan ucuz enine boyuna düşünmek	bayram değil, seyran değil eniştem beni niye öptü arife günü yalan söyleyenin bayramda yüzü kara çıkar	burnunda tütme

Etkinlik Cümle Tamamlama (verilen deyimlerle cümlelerin tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.
Ünite 11 “Bugün Bayram”	Ünite 12 “İnsana Dair...”	
Deyimler (s.137) kambersiz düğün olmaz bayram etmek şamata koparmak günü gün etmek bir yaşına daha girmek	Deyimler (s.141) taviz vermek	Deyimler (s.143) farkına varmak fark gözetmek farkında olmak fark atmak
Etkinlik Cümle Tamamlama (verilen deyimlerle cümlelerin tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme ve cümle tamamlama (deyimle anlamının eşleştirilmesi ve verilen deyimle cümlenin tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Cümle Tamamlama (verilen deyimlerle cümlelerin tamamlanması istenmiştir.)
Ünite 12 “İnsana Dair...”		
Deyimler (s.144) kulaklarını tıkamak aklını kurcalamak yoldan çıkmak		
Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)		

Tablo 37 verileri incelendiğinde on iki ünitenin sekizinde deyim etkinliğine yer verildiği görülür. Deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (5), cümle tamamlama (5), eşleştirme (5), boşluk doldurma (1), eşleştirme ve cümle tamamlama (1) etkinlikleri kullanılmıştır. Etkinliklerin bu düzeyde ders kitabına daha dengeli dağıldığı görülmüştür. Ancak etkinlikler nicel olarak yeterli olsa da çeşitlilik açısından yeterli değildir. Bu düzeyde tespit edilen yaklaşık yüz seksen deyimden altmış ikisi bahsi geçen etkinlikler aracılığıyla verilmiştir.

Tablo 38: Yeni Hitit B2-C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 1 “Edebiyat Dünyasından”	Ünite 2 “Yaşadıkça”	
Deyimler (s.11)	Deyimler (s.21)	Deyimler (s.28)
başından geçmek yüzü kızarmak gülmekten kırılmak hoşuna gitmek havaya girmek nutku tutulmak ağza almamak kaşlarını çatmak laf işitmek aklı ermek	içini dökmek akıl vermek yediği içtiği ayrı gitmemek bir kalemde silmek havadan sudan konuşmak içli dışlı olmak ikili oynamak arası açılmak sırtından vurmak iş düşmek	taş çıkarmak
Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Cümle Tamamlama (verilen deyimlerle cümlelerin tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.
Ünite 3 “Kurtulamadıklarımız”	Ünite 5 “Para...Para...Para...”	
Deyimler (s.33)	Deyimler (s.34)	Deyimler (s.57)
içi içini yemek kendini tutmak kendini kaybetmek ödü kopmak	dizlerinin bağı çözülmek	enine boyuna düşünmek
Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.
Ünite 5 “Para...Para...Para...”	Ünite 6 “Dile Gelmek”	
Deyimler (s.58)	Deyimler (s.58)	Deyimler (s.76)
yanıp tutuşmak	para dökmek parasını sokağa atmak parayı kıymak parası çıkışmak	dümen yamak kazık yemek makaraya almak pergelleri açmak makaraları koy vermek abayı yakmak
Etkinlik Deyimle ilgili dört farklı cümle verilmiştir.	Etkinlik	Etkinlik Eşleştirme (deyimle

	Cümle Tamamlama (verilen deyimlerle cümlelerin tamamlanması istenmiştir.)	anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)
Ünite 6 “Dile Gelmek”	Ünite 7 “Hadi Beni Güldür”	
Deyimler (s.76)	Deyimler (s.78)	Deyimler (s.79)
ne şiş yansın ne kebab öp babanın elini ne hali varsa görsün istemem yan cebime koy şeytan görsün yüzünü ununu elemiş eleğini asmış üstüme iyilik sağlık çiğ yemedim ki karnım ağrısın	şaka gibi gelmek şaka kaldırmak şakası yok şakaya vurmak	anlata anlata bitirememek
Etkinlik Cümle Tamamlama (verilen deyimlerle cümlelerin tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.
Ünite 7 “Hadi Beni Güldür”		
Deyimler (s.84)	Deyimler (s.87)	Deyimler (s.89)
köşeyi dönmek kestirip atmak işin işinden çıkmak	gülüp oynamak gülmekten kırılmak kahkahayı basmak kahkaha atmak kahkahayı ağızda söndürmek gülerken ısırarak	yediği önünde yemediği ardında
Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Eşleştirme ve cümle kurma (deyimle anlamının eşleştirilmesi ve cümle içinde kullanılması istenmiştir.)	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.
Ünite 8 “Ruhun Gıdası”	Ünite 9 “Yapı ve Yapım”	
Deyimler (s.89)	Deyimler (s.112)	
kulaklarının pasını silmek	göz ardı etmek	
Etkinlik Deyimle ilgili üç farklı cümle verilmiştir.	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	

Tablo 38 verilerine göre B2-C1 düzeyinde on iki ünitenin sekizinde deyim öğretimiyle ilgili etkinliklere yer verilmiştir. Eşleştirme (4), deyim anlamının çoktan seçmeli

soruda işaretlenmesi (7), cümle tamamlama (3), cümlede kullanma (2), eşleştirme ve cümle kurma (1) B2-C1 düzeyinde tespit edilen etkinliklerdir. Bu düzeydeki iki yüz elli altı deyimden altmış üçü bahsedilen etkinliklerde kullanılmıştır. Etkinliklerin üniteler arasında daha orantılı dağıtıldığı görülse de sayıca çok fazla olan deyimlere kıyasla yeterli değildir. Bunun yanı sıra A1-A2, B1 düzeylerinde olduğu gibi B2-C1 düzeyinde de etkinlikler tek düzedir. Görsel ve işitsel destekli etkinliklere yer verilmemiştir. Eğitim seti deyim farkındalığı oluşturmada başarılı olsa da etkinliklerin nicel ve nitel açıdan geliştirilmesi gerekir. Bu bağlamda şarkılarla, filmlerle, kısa videolarla, karikatürlerle, gazete kupürleriyle ya da drama etkinlikleriyle ders kitabının desteklenerek deyim öğretimi çok daha eğlenceli ve cazip hâle getirilebilir.

4.12.5. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Eğitim Seti

A1 Düzeyi

Deyimlerle ilgili herhangi bir etkinliğe yer verilmemiştir.

Tablo 39: YEE Yedi İklim Türkçe A2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 2 “Sağlıklı Yaşam”	
Deyimler (s.36)	Deyimler (s.37)
tüy gibi	çarşaf gibi
dağ gibi	kar gibi
dünya kadar	taş gibi
bacak kadar	ipek gibi
karga gibi	keçi gibi
şeker gibi	buz gibi
Etkinlik	Etkinlik
Boşluk doldurma (boşlukların gibi/kadar edatlarıyla tamamlanması istenmiştir.)	Boşluk doldurma (boşlukların gibi/kadar edatlarıyla tamamlanması istenmiştir.)
Etkinlikler doğrudan deyimlerin öğretimine yönelik verilmemiştir. Verilen etkinliklerde “gibi/kadar” edatlarının öğretilmesi amaçlanmıştır.	

Tablo 39’da yer alan etkinlik doğrudan deyim öğretimine yönelik değildir. Bu etkinlikte amaç gibi/kadar edatlarının öğretimidir. Deyimlerle doğrudan ilgili olmasa da deyim etkinliği olarak alınması uygun görülmüştür. A1-A2 düzeyinde yer alan deyim etkinliği İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A2 düzeydeki etkinlikle benzerlik taşır. Bu düzeyde tespit edilen yaklaşık yirmi beş deyimden on ikisi bu etkinlik içinde yer alır. Sekiz üniteden yalnızca bir ünite boşluk doldurma (1) etkinliğine yer verilmiştir. Ancak bu düzeyde yer alan ünitelere bakıldığında *bir can borcu olmak, kalp kırmak, ağzının tadını bilmek, yorgunluk atmak* gibi deyimlerin yer aldığı görülmüştür. Bu deyimleri bir etkinlikle öğretme açısından A1-A2 düzeyi yetersiz kalmıştır.

Tablo 40: YEE Yedi İklim Türkçe B1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 2 “Yorumlar ve Görüşler”	Ünite 3 “Eğitim”	Ünite 5 “Engelleri Kaldırılım”
Deyimler (s.29)	Deyimler (s.49)	Deyimler (s.102)
karın tokluğuna çalışmak ekmeğini eline almak	hayal kurmak sabahı zor etmek gözünü aydırmamak(alamamak)	kendini tutamamak kişilik kazanmak kendinden geçmek kendine gelmek kendi kendini yemek
Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)
Ünite 7 “Kutlama”	Ünite 8 “Ömür Dedğin”	
Deyimler (s.145)	Deyimler (s.151)	
yüzü kızarmak canı istemek	can vermek cana kıymak	
Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (eksik bırakılan cümlelerin deyimlerle tamamlanması istenmiştir.)	

Tablo 40 verilerine göre sekiz ünitenin beşinde deyim öğretimi etkinliklerine yer verilmiştir. Beş ünite yer alan etkinlik türü ise deyimle anlamının eşleştirilmesi (5) ile sınırlı kalmıştır. Bu düzeyde yer alan yaklaşık yetmiş iki deyim on dördü adı geçen

etkinlikler aracılığıyla verilmiştir. B1 düzeyi ders kitabı gerek etkinlik sayısı gerekse çeşitliliği açısından yetersiz bulunmuştur.

Tablo 41: YEE Yedi İklim Türkçe B2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 1 “Mesleğimde İlerliyorum”		Ünite 3 “Bir Ömür Böyle Geçti”
Deyimler (s.12)	Deyimler (s.15)	Deyimler (s.61)
gözlerine inanmamak saçlarına ak düşmek nasipten öteye köy yoktur yuva kurmak hayal kurmak	can atmak baş başa kalmak elde etmek	dile getirmek kollamak elde etmek yerli yersiz söz vermek yaralamak kulak ardı etmek belli etmek tedirgin etmek yakınlaştırmak haksızlık etmek (bir iş) elinde olmak
Etkinlik Tahminde bulunma (deyimlerin anlamlarının tahmin edilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Tahminde bulunma (deyimlerin anlamlarının tahmin edilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)
Ünite 3 “Bir Ömür Böyle Geçti”	Ünite 8 “Misafir Sever misiniz?”	
Deyimler (s.63)	Deyimler (s.164)	
kulak ardı etmek haksızlık etmek dile getirmek	misafir gibi oturmak misafir umduğunu değil bulduğunu yer misafir ağırlamak misafir kismeti ile gelir	
Etkinlik Paragraf tamamlama (verilen deyimlerle paragrafı tamamlanması istenmiştir.)	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)	

Tablo 41’den elde edilen bulgular doğrultusunda B2 düzeyinde sekiz ünitenin yalnızca üç tanesinde deyim etkinliklerine yer verildiği görülür. Deyimin anlamının tahmin edilmesi (2), deyimle anlamını eşleştirme (2), deyimle paragraf tamamlama (1) etkinlikleri bulunmuştur. Bu düzeyde tespit edilen yaklaşık yetmiş altı deyim yirmi yedisi bu etkinliklerle öğretilmeye çalışılmıştır. B2 ders kitabını etkinlikleri tüm

ünitelere dengeli dağıtma açısından başarısız kalmıştır. Bunun yanında etkinlik sayısı ve çeşitliliği de yetersiz bulunmuştur.

Tablo 42: YEE Yedi İklim Türkçe C1 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 1 “Spor”		
Deyimler (s.21)	Deyimler (s.21)	Deyimler (s.29)
havlu atmak tadını çıkarmak	eli ayağı titremek yerinde duramamak tüyleri diken diken olmak	elden ayaktan düşmek ele güne muhtaç olmak
Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Deyimlerin cümle içinde kullanılması istenmiştir.	Etkinlik Metinde yer verilen deyimlerin anlamlarının ne olduğu istenmiştir.
Ünite 3 “Kelimelerin Büyülü Dünyası”	Ünite 4 “Canlılar Âlemi”	
Deyimler (s.56)	Deyimler (s.77)	Deyimler (s.88)
sır saklamak	dört ayak üstüne düşmek aslan payı almak maymun iştahlı olmak koyun gibi davranmak	arı kovanı gibi işlemek kuş sütüyle beslemek turnayı gözünden vurmak deveye hendek atlatmak çiçeği burnunda olmak güllük gülistanlık olmak başında kavak yelleri esmek çam devirmek
Etkinlik Eşleştirme (metinlere uygun başlıkların koyulması istenmiştir.)	Etkinlik Deyimlerin anlamının dinleme metnine göre açıklanması istenmiştir.	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)
Ünite 4 “Canlılar Âlemi”	Ünite 5 “Tarihe Yolculuk”	Ünite 7 “Sayılarla Hayat”
Deyimler (s.76)	Deyimler (s.109)	Deyimler (139)
kedi gibi sokulmak köpek gibi yaltaklanmak aslan kesilmek koyun gibi uysal tilki gibi kurnaz	hüküm sürmek temel atmak ayaklanmak ayakta tutmak baş koymak el atmak ele geçirmek	panik olmak panik yaratmak paniğe kapılmak

	göz koymak gözü olmak hüküm vermek kendini vermek son şeklini vermek adını taşımak başına geçmek baştan başa gözden geçirmek hüküm sürmek temel atmak	
Etkinlik Dinleme (Metinde geçen deyimlerin “Olumlu Deyimler ve Olumsuz Deyimler” olarak sınıflandırılması istenmiştir.)	Etkinlik Metinde geçen deyimlerin işaretlenmesi ve anlamlarının yazılması istenmiştir.	Etkinlik Eşleştirme (deyimle anlamının eşleştirilmesi istenmiştir.)
Ünite 7 “Sayılarla Hayat”	Ünite 8 “Kişiler, Kişilikler”	
Deyimler (s.145-147)	Deyimler (s.160)	Deyimler(s.169)
kırkı çıkmak kırk basmak kırk dereden su getirmek kırk evin kedisi kırk kapının ipini çekmek kırk parasız kırk param yok kırk tarakta bezi olmak kırk bir kere maşallah	dili sürçmek bir baltaya sap olamamak yan gelip yatmak keyif sürmek alın teri dökmek ters gitmek kusura bakmamak	yaka paça götürmek yağmurdan kaçarken doluya tutulmak boynuz isterken kulaktan olmak
Etkinlik Okuma (metinde sayılarla ilgili olan deyimlere yer verilmiştir.)	Etkinlik Şarkı-Bariş Manço (şarkıda geçen deyim ve atasözlerinin anlamları ile eşleştirilmesi istenmiştir.)	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.

Tablo 42 incelendiğinde C1 düzeyinde yer alan sekiz ünitenin altısında deyim etkinliğine yer verildiği görülür. Deyimin çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (2), deyim cümle içinde kullanma (1), deyim anlamını bulma (1), eşleştirme (3), dinleme metnine göre deyim anlamının bulunması (1), dinleme metninde geçen deyimlerin sınıflandırılması (1), okuma metninde sayılarla ilgili deyimlere yer verilmesi (1), şarkıda geçen deyim bulunması (1) etkinliklerine yer verilmiştir. Bu düzeyde yer

alan yaklaşık yüz elli deyim altmış beşi bahsi geçen etkinliklerde kullanılmıştır. C1 düzeyi ders kitabı diğer düzeylere kıyasla etkinlikleri ünitelere dağıtma açısından daha başarılıdır. Bunun yanı sıra etkinlikler nicel ve nitel yönden yeterli görülmüştür. Diğer düzeylere oranla hem daha çok etkinliğe verilmiş hem de etkinlikler tekdüze olmaktan uzaktır. Etkinliklerin görsel ve işitsel unsurlarla desteklenmiş olması faydalıdır. Ders kitabı deyim farkındalığı oluşturma noktasında yeterli görülmüştür.

Tablo 43: YEE Yedi İklim Türkçe C2 Düzeyi Deyim Etkinlikleri

Ünite 2 “Türkçenin Özellikleri”	Ünite 3 “Modanın Kalbi”	Ünite 5”Kültür Aynamızdan Yansımalar”
Deyimler (s.33)	Deyimler (s.63,s.129)	Deyimler (96)
ciğeri beş para etmemek	çat kapı çalmak burun kıvrırmak	canla başla çalışmak kavgaya tutuşmak canı çekmek işi çığırından çıkmak katıla katıla gülmek gözleri fal taşı gibi açılmak
Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlik Deyimin anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi istenmiştir.	Etkinlikler Tahminde bulunma (deyimlerin anlamlarının tahmin edilmesi istenmiştir.) Cümle tamamlama (eksik cümlelerin deyimlerle tamamlanması istenmiştir.)

Tablo 43’teki veriler dikkate alındığında C2 düzeyinde yer alan sekiz ünitenin üçünde deyim etkinliği olduğu görülür. Deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (2), deyim anlamının tahmin edilmesi (1), cümle tamamlama (1) etkinlikleri kullanılmıştır. Bu düzeyde tespit edilen yaklaşık yüz otuz dört deyim yalnızca dokuzu adı verilen etkinlikler aracılığıyla öğretilmeye çalışılmıştır. Eldeki veriler doğrultusunda C2 düzeyi ders kitabı, etkinlikleri tüm ünitelere dağıtma açısından başarısız kalmıştır. Bunun yanı sıra etkinlikler hem nicel hem de nitel yönden oldukça yetersizdir. Ders kitabının deyim farkındalığı kazandırma noktasında yetersiz olduğu düşünülmüştür.

Tablo 25'ten tablo 43'e kadar tespit edilen bulgular incelenip değerlendirildiğinde yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre setlerinde deyim öğretim etkinlikleriyle alakalı aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı setinde yaklaşık üç yüz otuz deyim yüz otuzu etkinlikler aracılığıyla verilmiştir. Eğitim setindeki toplam yirmi altı ünitenin on birinde deyim öğretimi için yirmi bir etkinlik tespit edilmiştir. Anlamına uygun olmayan deyimlerin düzeltilmesi (1), boşluk doldurma (1), cümleleri uygun deyimle tamamlama (1), deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (8), deyim anlamını diyalog içinde açıklama (1), deyimle anlamını eşleştirme (1), deyimle ilgili cümle kurma (2), deyimleri korku, heyecan ve öfke olarak sınıflama (1), deyimlerle resimlerin eşleştirilmesi ve deyim açıklanması (1), metinde geçen deyim yorumlanması (3), resimle uygun deyim eşleştirme (1) etkinliklerine yer verilmiştir. Deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi en çok kullanılan etkinlik olarak tespit edilmiştir. Gazi eğitim seti, etkinlikleri tüm ders kitaplarına eşit oranda dağıtmamıştır. Bununla birlikte tespit edilen etkinlikler geleneksel yönetime bağlı etkinliklerdir. Görsel unsurlar içeren etkinliklere yer verilse de etkinlikler, sıradan ve birbirini tekrar eden yapıdadır. Bu bağlamda eğitim seti deyim öğretimi için etkinliklere yer verme açısından nicel ve nitel olarak yetersiz bulunmuştur.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı setinde yaklaşık üç yüz seksen dört deyim yetmiş etkinlikler aracılığıyla verilmiştir. Eğitim setindeki toplam otuz altı ünitenin dokuzunda deyim öğretimi için on dört etkinlik tespit edilmiştir. Boşluk doldurma (3), deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (2), deyim anlamının bulunması (2), deyim yanlış kullanımı kaynaklı anlatım bozukluğu etkinlikleri (1), eşleştirme (4), eşleştirme ve cümle kurma (1) verilen deyimlerle hikâye oluşturma (1) etkinliklerine yer verilmiştir. Eşleştirme en çok kullanılan deyim etkinliği olarak bulunmuştur. Verilen sayısal veriler doğrultusunda tespit edilen deyim sayısına oranla deyim etkinliklerinin oldukça az olduğu görülmüştür. Etkinliklerin üniteler arasında dağılımı da orantılı değildir. Bir ünite birden çok etkinliğe yer verilirken bazı ünitelerde hiçbir etkinliğe rastlanmamıştır. Ders kitapları düzeyinde de benzer durum olduğu görülmüştür. Örneğin; B1 düzeyinde bir ünite, C1 düzeyinde beş ünite etkinliğe yer verilmiştir. Etkinlikler yenilikçi yaklaşımdan oldukça uzak

olmakla birlikte çeşitlilik açısından yeterli değildir. İstanbul eğitim seti deyim öğretimi etkinlikleri için sistematik bir yol izlememiştir. Etkinlikler deyim öğretimi açısından oldukça yetersiz bulunmuştur.

İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yaklaşık üç yüz yirmi altı deyim kırk altısı deyim öğretimi etkinliklerinde tespit edilmiştir. Eğitim setinde yer alan toplam kırk iki ünitenin on altısında yirmi bir deyim etkinliğine yer verilmiştir. Açıklaması verilen deyimlerin metinde bulunması (1), altı çizili deyim anlamını açıklama (1), altı çizili deyim yerine başka bir söz kullanma (1), altı çizili deyimle ilgili soru sorma (1), boşluk doldurma (3), cümle tamamlama (1), deyim anlamı çoktan seçmeli soruda bulma (4), deyim anlamı tartışma (1), deyim anlamını tartışma, deyimi tekrar yazma (1), deyimi anlamıyla eşleştirme (7) etkinliklerine yer verilmiştir. Deyimi anlamıyla eşleştirme (7) en çok kullanılan etkinliktir. Tespit edilen deyim sayısına oranla eğitim setinde yer alan etkinlikler yetersiz bulunmuştur. Bununla birlikte etkinliklerle öğretilmeye çalışılan deyim sayısı da oldukça azdır. Benzer şekilde her ünite deyim etkinliğine rastlanmamıştır. Bu noktada eğitim setinin olumlu bir yönü elde edilen on altı etkinliğin ders kitapları düzeyleri arasında (A1 ve A2 düzeyleri hariç) eşit dağıtılmış olmasıdır. B1, B2, C1 düzeylerinin her birinde beş deyim etkinliği tespit edilmiştir. Ancak belirtildiği gibi bu etkinlikler üniteler bazında eşit dağıtılmamıştır. İzmir eğitim seti deyim öğretimi etkinlikleri için geleneksel yaklaşıma bağlı kalmıştır. Etkinliklerin tekdüze olduğu görülmüştür. Eğitim seti deyim etkinliğine yer verme açısından nicel ve nitel olarak yeterli değildir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe eğitim setinde yaklaşık dört yüz elli altı deyim yüz kırk biri deyim öğretimi etkinlikleri aracılığıyla verilmiştir. Eğitim setindeki toplam otuz altı ünitenin on yedisinde otuz beş deyim etkinliğine yer verilmiştir. Boşluk doldurma (2), cümle tamamlama (8), cümlede kullanma (2), deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (12), eşleştirme (9), eşleştirme ve cümle kurma (1), eşleştirme ve cümle tamamlama (1) etkinliklerine yer verilmiştir. Deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (12) en çok yer verilen etkinliktir. Yeni Hitit eğitim seti, etkinlikleri ünitelere eşit oranda dağıtmakta yeteri kadar başarılı olmasa da her düzeyde (A1-A2 hariç) eşit sayıda etkinliğe yer vermiştir. B1, B2-C1 düzeylerinin her birinde sekiz etkinlik bulunmuştur. Yeni Hitit eğitim seti deyim

etkinlikleri geleneksel yaklaşıma bağlı ve tekdüzedir. Etkinlikler birbirini tekrar eden niteliktedir. Bu bağlamda eğitim seti deyim etkinliğine yer verme açısından nicel olarak yeterli nitel olarak ise yetersizdir. Etkinlikler aracılığıyla kazandırılması hedeflenen deyimler için verilen deyim etkinlikleri yeterli bulunmuştur. Tüm eğitim setinde tespit edilen deyim sayısına oranla etkinlik sayısı yeterli bulunmamıştır.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe eğitim setinde yaklaşık dört yüz altmış dört deyim yüz yirmi yedisi deyim öğretimi etkinliklerinden bulunmuştur. Eğitim setindeki toplam kırk sekiz ünitenin on yedisinde yirmi altı deyim etkinliği tespit edilmiştir. Boşluk doldurma (1), cümle tamamlama (1), deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (4), deyim cümle içinde kullanma (1), deyim anlamını bulma (1), deyim anlamının tahmin edilmesi (3), eşleştirme (10), deyimle paragraf tamamlama (1), dinleme metninde geçen deyimlerin sınıflandırılması (1), dinleme metnine göre deyim anlamının bulunması (1), eşleştirme (3), okuma metninde sayılarla ilgili deyimlere yer verilmesi (1), şarkıda geçen deyim bulunması (1) etkinlikleri tespit edilmiştir. Eşleştirme (10) en çok kullanılan etkinliktir. Diğer eğitim setlerinden farklı olarak görsel ve işitsel unsurlarla destekli etkinliklere (şarkıda geçen deyim bulunması, dinleme metninde geçen deyimlerin sınıflandırılması) yer verilmiştir. Tespit edilen deyim sayısına oranla etkinliklerle kazandırılması hedeflenen deyim sayısı ve etkinlik sayısı yetersizdir. Deyim etkinlikleri üniteler arasında eşit dağıtılmamıştır. Bu noktada C1 düzeyi ders kitabı diğer seviye gruplarından ayrılmaktadır. Etkinliklerin üniteler arasında dağılımı diğer düzeylere göre oldukça başarılıdır. Etkinlik sayısı ve çeşitliliği de deyim farkındalığı oluşturma noktasında yeterli bulunmuştur. Ancak diğer düzey ders kitapları için bu durum geçerli değildir. Eğitim seti hem nicel hem de nitel olarak (C1 düzeyi hariç) deyim öğretimi etkinlikleri için yetersiz görülmüştür.

Yukarıda yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre setlerinde deyim öğretimiyle ilgili tespitlere yer verilmiştir. Bu tespitler doğrultusunda deyim öğretimi etkinlikleri açısından aşağıdaki genel sonuçlar elde edilmiştir:

A1 ve A2 düzeyinde deyimlere yer verildiği hâlde bu düzeyde, genel olarak en çok bir etkinliğe yer verilmiş ya da hiçbir deyim öğretimi etkinliğe yer verilmemiştir.

Eğitim setlerinde tespit edilen deyim sayısına oranla etkinlikler aracılığıyla kazandırılması hedeflenen deyim sayısı ve deyim etkinliği sayısı yeterli değildir. Deyimlerin yaklaşık üçte ikisi okuma metinlerinde bulunmuştur.

Deyim öğretimi için tespit edilen etkinlikler üniteler arasında eşit dağıtılmamıştır. Bazı ünitelerde hiçbir etkinlik yokken bazılarında birden çok etkinlik vardır.

En çok etkinlik Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde (35), en az etkinlik ise İstanbul Yabancılar İçin Türkçe eğitim setinde (14) bulunmuştur. Gazi yirmi bir, İzmir yirmi bir, Yunus Emre ise yirmi altı etkinliğe yer vermiştir. Etkinlik sayısı açısından bazı setler arasında büyük fark vardır.

Gazi; deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (6), İstanbul; eşleştirme (5), İzmir; eşleştirme (7), Yeni Hitit; deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (12), Yunus Emre; deyimle anlamını eşleştirme (7) etkinliklerini en çok kullanmıştır.

Eğitim setleri, geleneksel anlayışa bağlı boşluk doldurma, eşleştirme, anlamı çoktan seçmeli soruda bulma, sınıflandırma gibi etkinliklere yer vermiştir. Bu bağlamda etkinlikler tekdüze ve birbirini tekrar eden bir yapıdadır. Etkinliklerin yenilikçi yaklaşımla ele alınıp çeşitlendirilmesi gerekir.

Yunus Emre C1 düzeyi, şarkıda geçen deyimlerin bulunması, dinleme metninde geçen deyimlerin sınıflandırılması etkinlikleriyle diğer eğitim setlerinden farklılık gösterir.

Tüm eğitim setlerindeki bir arada incelendiğinde boşluk doldurma (10), deyim anlamının çoktan seçmeli soruda işaretlenmesi (29), eşleştirme (35) cümle tamamlama (14) en çok kullanılan etkinliklerdir. Bu tespite göre eğitim setleri, geleneksel anlayışa bağlı öğretim etkinlikleri konusunda eşgüdümlüdür. Yunus Emre C1 düzeyi dışındaki tüm eğitim setlerindeki ders kitapları deyim öğretimi etkinlikleri açısından bilindik, alışlagelmiş etkinliklere yer vermiştir.

4.13. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyim Varlığının Seviye Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Çalışmanın bu bölümünde; Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit, Yunus Emre eğitim setlerinde tespit edilen deyimlerin, her bir eğitim setinde hangi düzeyde kullanıldığı tespit edilmiştir. İlk olarak eğitim setlerindeki ortak deyimler bulunmuştur. Daha sonra bulunan ortak deyimlerden örnekler gösterilmiştir. Örnekler en çok ve en az ortak olan deyimler arasından seçilmiştir. Böylelikle bir deyim kaç farklı eğitim setinde, hangi düzeyde yer aldığı tespit edilerek eğitim setleri arasında bir deyim birlikteliği olup olmadığı sonucuna ulaşılabacaktır.

Eğitim setlerinde tespit edilen ortak deyimler karşılaştırılmalı olarak tablo halinde EK 1’de sunulmuştur. Tablo 48 verilerden örnekler aşağıda verilmiştir.

Tablo 44: Ortak Deyim Tespiti İçin Seçilen Deyimler

Deyimler	Eğitim Setleri
ayak uydurmak	Yunus Emre B1, İstanbul B2, Gazi C1, Yeni Hitit B1, İzmir B2
canı sıkılmak	Yunus Emre A1, İstanbul B2-C1 Gazi A2, Yeni Hitit B2/C1, İzmir A1-B2
haber vermek	Yunus Emre A1, İstanbul A1-B1-C1, Gazi A2-B1-C1, Yeni Hitit B2/C1, İzmir A1-A2-B1-B2
can vermek	Yunus Emre B1-C1, İstanbul C1+, Gazi B1-C1, Yeni Hitit B1, İzmir C1
göze almak	Yunus Emre C1-C2, İstanbul B2-C1, Gazi B1, Yeni Hitit B1-B2/C1, İzmir C1
canı istemek	Yunus Emre A1-B1-C2, İstanbul B1-B2, Gazi A1-C1, Yeni Hitit B1-B2/C1, İzmir A2
kulak vermek	Yunus Emre B1-B2-C2, İstanbul C1+, Gazi B1-B2-C1, Yeni Hitit A1/A2

dili tutulmak	Yunus Emre B1, İstanbul B2, Gazi C1, Yeni Hitit C1
elinden geleni yapmak	Yunus Emre B2-C1, Gazi A2, Yeni Hitit B1-B2/C1, İzmir B1
göz ardı etmek	Yunus Emre C1, İstanbul C1+, Gazi B2-C1, Yeni Hitit B1-B2/C1
yüreği ağzına gelmek	Yunus Emre C1, İstanbul C1+, Gazi C1, Yeni Hitit B2/C1
hayal kırıklığına uğramak	İstanbul C1+, Gazi B2, Yeni Hitit B1, İzmir B1
dört gözle beklemek	Yunus Emre A2-C2, İstanbul A2, Yeni Hitit B1
elden ayaktan düşmek	Yunus Emre C1, İstanbul C1+, Yeni Hitit B1
gözüne ilişmek	Yunus Emre C2, Gazi C1, Yeni Hitit B1
başından geçmek	Yunus Emre C1, İstanbul C1+, Yeni Hitit B2/C1
hüküm sürmek	Yunus Emre C1, İstanbul C1+, Yeni Hitit B1
kaleme almak	Yunus Emre C1-C2, Gazi C1, İzmir C1
şifayı kapmak	Yunus Emre A2, Yeni Hitit A1/A2
dizini dövme	Yunus Emre A2, İstanbul B1
kalbi yerinden fırlamak	Yunus Emre B1, İstanbul B1
gözüne uyku girmemek	Yunus Emre B1, Yeni Hitit B2/C1
çileden çıkarmak	Yunus Emre B1, İstanbul C1+
surat asmak	Yunus Emre B2, İstanbul C1+
tüyleri ürpermek	Yunus Emre B2, Gazi C1
kulak ardı etmek	Yunus Emre B2, İzmir C1
alın teri dökmek	Yunus Emre C1, İstanbul C1
eli ayağı titremek	Yunus Emre C1, Gazi C1
dört ayak üstüne düşmek	İzmir B2, Yunus Emre C1

yağmurdan kaçarken doluya tutulmak	Yeni Hitit B1, Yunus Emre C1
boynuz isterken kulaktan olmak	Yeni Hitit B1, Yunus Emre C1
başını kaşıyacak vakti olmamak	Gazi A1, İstanbul C1
rahat bir nefes almak	Gazi A2, İzmir B2
abayı yakmak	Gazi B2, Yeni Hitit B2/C1
pabucu dama atılmak	Gazi B2, İzmir B2
küplere binmek	İstanbul C1+, Gazi B2-C1
dizlerinin bağı çözülmek	Yeni Hitit B2/C1, Gazi C1
köşeyi dönmek	İstanbul B1, Yeni Hitit B2/C1
gökte ararken yerde bulmak	Yeni Hitit B1, İstanbul C1

Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit, Yunus Emre ders kitaplarındaki deyim sayısına oranla tespit edilen ortak deyim sayısı oldukça azdır. EK 1 Tablo 48’de yer alan ortak deyimlerin sayısı yaklaşık iki yüz seksen üçtür. Ortak deyimlerden bir grup deyim örneklem olarak seçilmiştir. Verilen örnekler; ders kitaplarının beş, dört, üç, iki set düzeyinde karşılaştırılmasıyla elde edilen verilerdir. En üstte yer alan *ayak uydurmak* deyimini beş eğitim setinin beşinde, en aşağıdaki *gökte ararken yerde bulmak* deyimini ise beş eğitim setinin ikisinde tespit edilmiştir. Bu doğrultuda yapılan tespitler ise şu şekildedir:

Ortak deyimler her bir eğitim setinde yer almamaktadır. Eğitim setlerinin tümünde ortak olan deyimlerin sayısı yalnızca on altıdır. *Ayak uydurmak, canı sıkılmak, haber vermek, can vermek, göze almak, canı istemek, önüne geçmek, can vermek, dile getirmek, akla gelmek, ilgisini çekmek, dikkat çekmek, ortaya koymak, ortaya çıkmak, ders almak, elde etmek* tespit edilen on altı deyimdir. Ortak deyimlerin bazıları her bir eğitim setinde benzer düzeyde, bazıları ise farklı düzeyde yer almaktadır. Verilen örneklerden bu durum açıkça görülmüştür. Bununla birlikte beş eğitim setinin tamamında bulunan ortak deyimlerin, deyimleşme derecesinin en az olduğu üçüncü dereceden deyimler olduğu tespit edilmiştir.

Farklı eğitim setlerinde aynı seviye grubunda kullanılan ortak deyimlerin sayısı yetersizdir. Genel olarak eğitim setleri değerlendirildiğinde, bazı deyimler için

eşgüdümlülük sağlandığı görülmüştür. Örneğin; *eli ayağı titremek* deyimini hem Yunus Emre hem de Gazi setinde C1 düzeyinde kullanılmıştır. Benzer şekilde *pabucu dama atılmak* deyimini Gazi ve İzmir eğitim setlerinde B2 düzeyinde kullanılmıştır.

Tespit edilen ortak deyimlerin çoğunluğu eğitim setlerinde farklı düzeylerde yer almıştır. Bazı deyimler içinse bu farklılık oldukça fazladır. Örneğin; *başını kaşıyacak vakti olmamak* deyimini Gazi setinde A1, İstanbul setinde ise C1 düzeyinde kullanılmıştır. Benzer şekilde *yağmurdan kaçarken doluya tutulmak* deyimini Yeni Hitit setinde B1, Yunus Emre setinde C1 düzeyinde yer verilmiştir. Dolayısıyla eğitim setlerinin deyimleri hangi seviyede vermesi gerektiğiyle ilgili sistematik bir yol izlemediği tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde ayrıca, ders kitapları düzeylerinde benzer temalarda deyim ortaklığı olup olmadığına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda; İstanbul ve İzmir B1 düzeyinde “Sağlık”, İstanbul ve Yeni Hitit B1 düzeyinde “İş”, Gazi ve İzmir C1 düzeyinde “Edebiyat”, Gazi ve İzmir B2 düzeyinde “Kültür ve Sanat” temalarına yer vermiştir. Benzer temalarda yer verilen deyimler incelendiğinde ortak bir deyim tespiti yapılamamıştır. Aynı düzeydeki bahsi geçen ders kitaplarının benzer konularda dahi ortak bir deyim yer vermemiş olmaları ilgi çekici bir sonuçtur.

Sonuç olarak tespit edilen ortak deyimlerin bir kısmı örneklem olarak seçilen eğitim setlerinde aynı seviye gruplarında kullanılmış olsa da birçoğu farklı seviye gruplarında kullanılmıştır. EK1 tablo 48’de yer alan birçok örnekte de tespit edildiği üzere bir deyim bir eğitim setinde B1 düzeyinde kullanılırken başka bir eğitim setinde C1 düzeyinde kullanılmıştır. Bununla beraber aynı seviyede benzer dört temada dahi ortak deyim bulunamamıştır. Bu bulgular neticesinde, eğitim setleri arasında bir deyim ortaklığından söz etmek mümkün değildir.

4.14. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimlerin Deyimleşme Dereceleri Açısından İncelenmesi

Leyla Subaşı Uzun deyimleri; tam deyimler ya da birinci dereceden deyimler, yarı deyimler ya da ikinci dereceden deyimler, üçüncü dereceden deyimler olmak üzere üç sınıfta gruplandırmıştır (Subaşı, 1998).

Uzun'un çalışmasında deyimleşme dereceleri açısından örnek verdiği deyimlerden bazıları şunlardır:

Birinci Dereceden Deyimler: Arpa ektim darı çıktı, bostan korkuluğu, bu abdestle daha çok namaz kılınır, aşağı tükürsen sakal yukarı tükürsem bıyık, çiğ yemedim ki karnım ağrısın.

İkinci Dereceden Deyimler: Boy göstermek, adam sarrafı, üstün basmak, ağzını bozmak, ağız değiştirmek, adam olmak.

Üçüncü Dereceden Deyimler: Başına ekşimek, başından atmak, ters düşmek, kafa yormak, adamına düşmek, adama dönmek, başını yıkmak, dar kafalı.

Bu doğrultuda; Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre setlerinde tespit edilen deyimler incelenerek birinci, ikinci ve üçüncü dereceden deyimler için bir örneklem yapılmaya çalışılmıştır.

Tablo 45: Eğitim Setlerinde Saptanan Birinci Dereceden Deyim Örnekleri

Hanya'yı Konya'yı görmek	İzmir B2
Dimyat'a giderken evdeki bulgurdan olmak	İzmir B2
pabucu dama atılmak	İzmir B2
gözünde tutmek	İzmir B2
gözüne girmek	İzmir B1
başına devlet kuşu konmak	İstanbul B2
atı alan Üsküdar'ı geçti	İstanbul C1+
doğmamış çocuğa don biçmek	İstanbul C1+
ele avuca sığmamak	İstanbul B2
leyleği havada görmek	İstanbul B2
küplere binmek	Gazi B2
barut kesilmek	Gazi C1
etekleri zil çalmak	Gazi C1
burnunda tutmek	Gazi C1
canı burnunda olmak	Gazi C1

yüreği ağzına gelmek	Yunus Emre C1
kırk tarakta bezi olmak	Yunus Emre C1
vermeyince mabut, neylesin Mahmut	Yunus Emre C1
burnunu sürtmek	Yunus Emre B1
yüreğine ateş düşmek	Yunus Emre C1
boynuz isterken kulaktan olmak	Yeni Hitit B1
çiğ yemedim ki karnım ağrısın	Yeni Hitit B2-C1
ununu elemiş, eleğini asmış	Yeni Hitit B2-C1
canını dişine takmak	Yeni Hitit B2-C1
etliye sütlüye karışmamak	Yeni Hitit B1

Tablo 46: Eğitim Setlerinde Saptanan İkinci Dereceden Deyim Örnekleri

yüzü asılmak	İzmir B2
kafasını kurcalamak	İzmir B1
göz önüne almak	İzmir B2
kahkahalara boğulmak	İzmir B2
bahtı kara olmak	İzmir B2
dil dökmek	İstanbul B1
aralarından su sızmamak	İstanbul B1
kalbini kırmak	İstanbul B1
araları limoni olmak	İstanbul B1
kalbini fethetmek	İstanbul B1
kafa karıştırmak	Gazi B1
kara kara düşünmek	Gazi B1
dili çözölmek	Gazi B2
gözleri parlamak	Gazi B2
kulak tıkamak	Gazi B2
can kulağıyla dinlemek	Yunus Emre B1
gönöl yıkmak	Yunus Emre B2
gözler önüne sermek	Yunus Emre C1
yüzü gülmek	Yunus Emre B2
ölçüyü kaçırarak	Yunus Emre B2

akla kararı seçmek	Yeni Hitit B1
gölmekten kırılmak	Yeni Hitit B2-C1
diline dolamak	Yeni Hitit B1
kafa yormak	Yeni Hitit B1
enine boyuna düşünmek	Yeni Hitit B2-C1

Tablo 47:Eğitim Setlerinde Saptanan Üçüncü Dereceden Deyim Örnekleri

uzak durmak	İzmir A2
başına gelmek	İzmir A2
kendini kaybetmek	İzmir A2
ayakları geri geri gitmek	İzmir B1
dilinin ucunda (olmak)	İzmir B1
su gibi (para harcamak)	İstanbul A2
kırıp dökmek	İstanbul B1
dizini dövmek	İstanbul B1
dünyadan haberi olmamak	İstanbul A2
gözü hiçbir şey görmemek	İstanbul B1
başını kaşıyacak vakti olmamak	Gazi A1
yıldızı parlamak	Gazi B1
zemin hazırlamak	Gazi B1
gözlerine inanmamak	Gazi A2
rahat bir nefes almak	Gazi A2
gözyaşı dökmek	Yunus Emre A2
tüy gibi hafif	Yunus Emre A2
başını kaldıramamak	Yunus Emre B1
meraktan ölmek	Yunus Emre A1
yol göstermek	Yunus Emre A2
bir deri bir kemik kalmak	Yeni Hitit A2
yüzü kızarmak	Yeni Hitit A2
dolup taşmak	Yeni Hitit B1
zehir gibi	Yeni Hitit A1
göz göze gelmek	Yeni Hitit A2

Tablo 46, 47 ve 48’de eğitim setlerinde bulunan deyimlerin bazıları deyimleşme dereceleri açısından sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Eldeki veriler doğrultusunda; genel olarak, deyim anlamının tam oluştuğu birinci dereceden deyimlerin C1-C2 (İleri), deyimlik anlam yapılanmasındaki göstergelerden biri ya da birkaçının yan anlamlı olduğu ikinci dereceden deyimlerin B1-B2 (Orta), deyimleşmenin en az olduğu üçüncü dereceden deyimlerin ise A1-A2 düzeyinde kullanıldığı görülmüştür.

İkinci ve üçüncü dereceden deyimler, eğitim setlerinde çok daha fazla kullanılmıştır. Bu dereceden deyimler, çoğunlukla A1-A2, B1-B2 seviyelerine yayılmıştır. Birinci dereceden deyimler ise ağırlıklı olarak B2,C1-C2 seviyelerinde kullanılmıştır. Deyim anlamının tam oluştuğu birinci dereceden deyimlere ikinci ve üçüncü deyimlere oranla daha az yer verilmiştir. Bu durum ikinci ve üçüncü dereceden deyimlerin anlaşılmasının ve kullanılmasının daha kolay; mecaz anlamı olan birinci dereceden deyimlerin ise anlaşılmasının zor olmasıyla açıklanabilir. Örneğin, *kalbini kırmak* deyiminin *boynuz isterken kulaktan olmak* deyimine göre tahmin edilebilirliği daha yüksektir.

Irujo’nun da (1986) belirttiği gibi deyimler mecaz anlamı oldukları için öğretimi ve öğrenimi kolay değildir. Bu doğrultuda birinci dereceden deyimler diğer dereceden deyimlere kıyasla daha mecaz anlamlıdır. Gerçek anlamından sıyrılıp ifade ettikleri şeylerin ötesinde farklı anlamlar taşırlar. Örneğin, *küplere binmek (çok öfkelenmek)* deyiminde “küp” ve “binmek” kelimelerinden yola çıkarak deyim anlamına ulaşmak mümkün değildir. Bununla birlikte bazı deyimleri kullanabilmek için o deyimleri ortaya çıkaran hikâyeleri de bilmek gerekir. *Ye kürküm ye, ipe un sermek, kabak tadı vermek, pabucu dama atılmak* gibi birinci dereceden deyimlerin ortaya çıkmasını sağlayan olaylar bilinmezse bu tür deyimlerin anlaşılması ve kullanılması zorlaşacaktır. Bu nedenlere bağlı olarak eğitim setlerinin birinci dereceden deyimlere daha az yer verdiği sonucu çıkarılabilir.

Eğitim setlerinin anlaşılması ve öğretilmesi zor olan birinci dereceden deyimlere daha az yer vermesi, anlaşılabilirliği daha kolay olan ikinci ve üçüncü dereceden deyimlere ağırlık vermeleri başka bir tartışma konusunu ortaya çıkarmıştır. Birinci dereceden

deyimler bir toplumun kültürünü en iyi yansıtn söz varlığı unsurlarındandır. Eğitim setlerinin birinci dereceden deyimlere daha az yer vermesi dil ğretiminde kültür aktarımının eksik olduğu anlamına gelir. Bu sebeple eğitim setlerinin deyimler aracılığıyla yaptığı kültür aktarımının yetersiz olduğu sonucu çıkarılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre eğitim setlerinde tespit edilen deyimlerle ilgili şu genel sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, eğitim setlerinde tespit edilen deyimler seviyeler arasında orantılı dağıtılmamıştır. Bununla birlikte farklı eğitim setlerinde aynı düzeyde tespit edilen deyimler açısından da sayısal olarak farklılıklar vardır. Bu nedenle eğitim setleri arasında hangi seviyede kaç tane deyime yer verilmesi gerektiği konusunda bir uzlaşma olmadığı görülmüştür.

Eğitim setlerindeki deyimler üniteler arasında eşit dağıtılmamıştır. Bir üniteye birçok deyime yer verilirken diğer bir üniteye ya hiç yer verilmemiş ya da daha az sayıda deyime yer verilmiştir. Üniteler arasında, deyim dağılımı açısından tutarsızlık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim setlerinde kazandırılması hedeflenen deyimlerin ünitelere, ünitelerin alt başlıklarına ya da okuma metinlerine uygun olarak seçilmiştir. Eğitim setlerinin bu bağlamda birbirleriyle tutarlı olduğu görülmüştür.

Deyim tespiti yapılan eğitim setlerine bakıldığında ünitelerin başlarında ya da sonlarında kazandırılması planlanan deyimlerle ilgili herhangi bir deyim listesine yer verilmemiştir. Bu sebeple hangi üniteye hangi deyim ya da kaç tane deyim olduğu gözlenememiştir.

Edebî metinler, diyalog, röportaj, gazete ve dergi haberleri, mektuplar, ilan gibi okuma metinlerinde deyimlere daha çok yer verilmiştir. Deyim öğretimine yönelik etkinlikler ise daha çok B1, B2, C1 ve C2 düzeyi ders kitaplarında tespit edilmiştir.

Eğitim setlerinin genel olarak günlük hayatta kullanılan deyimlere büyük oranda yer verdiği görülmüştür. Yine de günlük hayatta kullanılan deyimlere yer verme açısından bazı setlerin (Yeni Hitit ve Yunus Emre Setleri) öne çıktığı tespit edilmiştir.

Eğitim setleri, deyim tekrarını ihmal etmiştir. Az sayıda deyim tekrarı tespit edilmiş olsa da bu deyim tekrarının sistematik olmadığı düşünölmüştür. Eğitim setleri deyim tekrarı açısından yetersiz görölmüştür.

Eğitim setlerinde tespit edilen deyimler nicel olarak yeterlidir. Ancak etkinlikler aracılığıyla öğretilmeye çalışılan deyim sayısı yeterli bulunmamıştır. Bununla birlikte tespit edilen etkinlik sayısı da yetersizdir. Etkinlikler tüm üniteler arasında eşit dağıtılmamıştır. Ders kitapları deyim öğretimi etkinliklerine yer verme açısından sistematik bir yol izlememiştir. Örneğin, B2 düzeyinde Gazi dört, İstanbul iki, İzmir beş, Yeni Hitit sekiz, Yunus Emre üç etkinliğe yer vermiştir. Bu orantısız durum eğitim setlerinin kendi düzeyleri için de geçerlidir. Eğitim setleri, seviye ve ünite bazında deyim etkinliklerini sayısı konusunda planlı bir yol izlememiştir. Gazi, İstanbul, İzmir, Yeni Hitit ve Yunus Emre setleri; deyim öğretimini sıradanlıktan kurtaracak, bu süreci eğlenceli kılacak etkinliklere yer vermemiştir. Bulunan deyim etkinlikleri genel olarak nicel ve nitel olarak yetersiz görölmüştür.

Beş eğitim setinin tamamında tespit edilen ortak deyim sayısı yalnızca on altıdır. Farklı eğitim setlerinde aynı seviyede kullanılan ortak deyim sayısının yetersiz olduğu görölmüştür.

Tespit edilen ortak deyimlerin farklı eğitim setlerinde farklı seviyelerde kullanıldığı görölmüştür. Bu farklılık bazı eğitim setleri açısından oldukça fazladır. Bir deyim bir eğitim setinde A1 düzeyinde kullanılırken bir diğer eğitim setinde ise B1 düzeyinde kullanılmıştır. Bu doğrultuda eğitim setlerinin hangi deyimi hangi seviyede vermesi gerektiğiyle ilgili planlı bir yol izlemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim setlerinde benzer temalarda benzer deyimlerin kullanılıp kullanılmadığı incelenmiştir. Yapılan tespitler neticesinde herhangi bir ortak deyim tespiti yapılamamıştır. Aynı düzeydeki ders kitaplarının, benzer konularda dahi ortak bir deyime yer vermemiş olmaları önemli bir tespittir.

Elde edilen bulgular neticesinde, eğitim setleri arasında bir deyim ortaklığından söz etmek mümkün değildir. Hangi düzeyde hangi deyim olması gerektiğine dair bir yol haritası belirlenmemiştir. Ders kitaplarında seviyeler düzeyinde ortak deyim kullanma

konusunda oldukça büyük farklılıklar görülmüştür. Türkçede kullanılan deyimlerle ilgili bir sıklık çalışmasının yapılmamış olması ve hangi kur düzeyinde hangi deyimlerin öğretileceğinin bilinmemesi ders kitapları arasındaki bu farklılığı açıklar niteliktedir.

Eğitim setlerinin anlaşılması ve öğretilmesi zor olan birinciden deyimlere daha az yer verdiği, anlaşılabilirliği daha kolay olan ikinci ve üçüncü dereceden deyimlere daha fazla ağırlık verdiği görülmüştür. Deyim anlamının tam oluştuğu birinciden deyimlerin daha az kullanılmış olmaları, bu tür deyimlerin mecaz anlam taşımalarıyla açıklanabilir. Bunun yanı sıra birinciden deyimler bir toplumun kültürünü en iyi taşıyan söz varlığı unsurlarındandır. Birinciden deyimlerin bazılarını anlayabilmek; o deyimlerin ortaya çıkmasını sağlayan olaylara hâkim olmayı gerektirir. Bu sebeple, bu deyimlerin öğretimi ve öğrenimi yabancı öğrenciler için kolay değildir. Bu doğrultuda, eğitim setlerinin birinciden deyimlere daha az yer verdiği sonucu çıkarılabilir. Bu sonuç ise ders kitaplarıyla ilgili başka bir tartışmaya ortamı çıkarmıştır. Birinciden deyimlerin sayısının az olması ders kitaplarının, kültür aktarımı açısından yetersiz olabileceğiyle ilgili tartışmalara açık kapı bırakır niteliktedir.

Eğitim setlerinin, hangi deyimi nasıl öğretileceği konusunda sistematik bir yol izlemediği görülmüştür. Bunun yanı sıra ders kitaplarında deyim öğretimi için yer verilen etkinliklerin, çoğunlukla geleneksel yaklaşıma bağlı olan etkinlikler olduğu tespit edilmiştir. Eğitim setleri arasında deyim öğretimi açısından bir eşgüdümlülük yoktur. Deyimlerin seçimi, hangi deyimlerin hangi seviyede kullanılacağı, deyimlerin hangi metotla öğretileceği gibi hususlar, ders kitaplarını hazırlayanların tercihine bırakıldığı düşünülmüştür. Bu durumun, deyim öğretimi için bir standart oluşmasını engellediği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, eğitim setlerinin deyim öğretimi açısından yetersiz olduğu görülmüştür.

5.2. Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında, deyimlerin sağlıklı bir şekilde öğretilmesi için öncelikle Türkçede yaygın kullanılan deyimlerle ilgili bir sıklık çalışması yapılmalıdır. Yapılacak bu çalışmanın ardından hangi deyimlerin hangi seviyede kullanılacağıyla alakalı bir çerçeve çizilmelidir.

Türkçede en çok kullanılan deyimlerin tespit edilmesi ve bu doğrultuda deyimlerin basit, orta ve ileri düzey olarak sınıflandırılması, yabancılara Türkçe alanında okutulan ders kitapları arasında eşgüdümlülük gelişmesini sağlayacaktır. Bu yolla, deyim öğretiminde sistematik bir yol izlenmiş olacaktır.

Deyimlerin, ders kitapları düzeyine göre orantılı dağıtılmasına özen gösterilmelidir. Kitap seviyeleri ilerledikçe deyim sayısının da kademeli artması daha fazla deyim öğretiminin yolunu açacaktır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak ders kitaplarında deyimlerin ünitelere, ünitelerin alt başlıklarına ya da okuma metinlerine uygun olarak seçilmelidir. Deyimlerin bu şekilde ünite içeriğiyle uyumlu olması deyim öğretiminin daha kalıcı olmasını sağlayacaktır. Bunun yanında deyimlerin üniteler arasında eşit dağıtılmasına özen gösterilmelidir.

Eğitim setlerinde ünitelerin başlarında ya da sonlarında kazandırılması planlanan deyimlerle ilgili bir deyim listesi verilmelidir. Bu yolla, hangi ünite, hangi deyim ya da kaç tane deyim olduğuyla ilgili bir fikir edinilmiş olur.

Deyim öğretiminin kalıcılığını sağlamak için eğitim setleri deyim tekrarı yapmalıdır. Günlük hayatta çok kullanılan ve öğretilmesi zor olan çoğu deyim ders kitaplarında birkaç ünite, birkaç etkinlikte tekrar edilirse deyimler daha kolay öğrenilmiş olur.

Daha çok deyimlerin etkinlikler aracılığıyla öğretilmeye çalışılmasına önem verilmelidir. Etkinlik sayısının artırılması ve bu etkinliklerin üniteler arasında eşit olarak dağıtılmasına dikkat edilmelidir.

Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında deyimlerin öğretimi ile etkinlikler sadece belli üniteler içerisinde yer almamalıdır. Etkinliklerin tüm ünitelerde düzenlenmesine ve birbirini tamamlar nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

Eğitim setleri, boşluk doldurma, eşleştirme, anlamı çoktan seçmeli soruda bulma, sınıflandırma gibi geleneksel anlayışa bağlı etkinliklere yer vermiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde önemli bir yere sahip olan deyimlerin okutulacak ders

kitaplarında farklı ve zengin içerikli etkinliklerle desteklenmesi, bu söz varlığı unsurlarının Türkçeyi öğrenen yabancılar tarafından daha kolay öğrenilmesine yardımcı olacaktır. Bu sebeple, etkinliklerin yenilikçi yaklaşımla ele alınıp çeşitlendirilmesi gerekir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında deyim öğretimi için görsel ve işitsel ağırlıklı etkinliklere yer verilebilir. Bu bağlamda şarkılardan, karikatürlerden, hikâyelerden, gazete ve dergi haberlerinden ve filmlerden yararlanılabilir.

Günümüzdeki teknolojik gelişmeler sayesinde deyim öğretimi için interaktif uygulamalar hazırlanabilir. Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarına uygun olarak deyim öğretimi uygulaması hazırlanabilir. Hazırlanan bu uygulamalar tabletlere, akıllı telefonlara indirilerek deyim çalışması yapılabilir.

Eğitim setleri arasında bir deyim ortaklığı oluşturulmalıdır. Bunun için yabancılar öğretilmesi hedeflenen deyimler; Avrupa Ortak Dil Çerçeve Metni referans alınarak dil seviyelerine göre sınıflandırılmalıdır. Bu doğrultuda yapılacak bir çalışma hangi deyim, hangi seviyede verilmesi gerektiğine dair bir yol haritası oluşturacaktır. Bu sayede, eğitim setlerinin sistematik bir yol izlemeleri sağlanmış olacaktır.

Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarında, özellikle ileri düzeyde (C1-C2); Türk kültürünü yansıtan birinci derecede deyimlere daha çok yer verilmelidir. Bu tür deyimlerin anlaşılması, öğretilmesi her ne kadar zor olsa da Türk kültürünün aktarımı için oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, 27–28 Mart, Gazimağusa/ Kuzey Kıbrıs.
- Açık, F. ve Akpınar, M. (2010) Avrupa dil gelişim dosyası bağlamında yabancılara Türkçe öğretiminde deyim ve atasözlerinin öğrenme öğretme sürecine aktarımı. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Adıgüzel, M. S.(2001). Yabancılara Türkçe öğretimi ve gramer-tercüme metodu. *Bilig*, 16, 25-43.
- Ağıldere, S.T. (2010). XVIII. Yüzyıl avrupa’sında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemi: Osmanlı imparatorluğu’nda İstanbul Fransız dil oğlanları okulu (1669-1873). *Turkish Studies*, 5(3), 693-704.
- Akarsu, B. (1984). *Wilhelm Von Humboldt’ta dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Akcan, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uygulamalı yaklaşımlar. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Editörler), *Yabancılara Türkçe öğretimi: Politika yöntem ve beceriler içinde* (s. 209-219). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akpınar, M. (2010). *Deyim ve atasözlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.
- Aksan, D. (1996). *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin söz denizinde*. Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Aksan, D. (2015). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, Doğan. (1990). *Her yönüyle dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu
- Aksoy, Ö. (1988). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü. Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Yayınları
- Aktaş, T. (2004). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 45-57.
- Aktaş, T. (2005). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1), 89-99.

- Aktaş, T. (2007). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası yaklaşım. Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi, 22-23 Kasım 2007, Ankara.
- Akyüz, Y. (2007). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık
- Alakuş, A.O. (2004). Kültür kavramı tanımlamalarına ilişkin bir analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 60-70.
- Alpar, M. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 9(1), 95-106.
- Asutay, H. (2003). Yabancı dil öğretiminde kültür bağlamı ve öteki dil. *Ankara Üniversitesi (TÖMER) Dil Dergisi*, 118, s. 26-29.
- Avrupa Konseyi. (2013). Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi– öğrenim, öğretim ve değerlendirme (2. Baskı). Frankfurt: telc, Milli Eğitim Bakanlığı.
- Barın, E. (1992). *Yabancılar Türkçenin öğretiminde bir metod denemesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 19-30.
- Bayraktar, N. (2003). Yabancılar Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi. *Dil Dergisi*, 119, 58-71.
- Bayyurt, Y. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür kavramı ve sınıf ortamına yansımaları, 25-38. *Yabancılar Türkçe Öğretimi Politika Yöntem Ve Beceriler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılar Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(4), 107-133.
- Boylu, E. (2014). Dil-kültür ilişkisi ve İran’da Türkçe öğretimine etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16, 19-28.
- Boylu, E. ve Başar, U. (2016). Türkçe öğretim merkezlerinin güncel durumu ve standartlaştırılması üzerine. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(24), 309-324.
- Bölükbaş F. ve Keskin F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5(4), 221-235.
- Bölükbaş, F. (2004). Yansıtıcı öğretim ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. *Dünyada Türkçe Öğretimi 6 sempozyumu*, 15-16 Nisan 2004, Ankara.
- Bölükbaş, F. (2013). İşitsel-dilsel yöntem (audio-lingual method). M. Durmuş ve A. Okur (Editörler), *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 61-65). Ankara: Grafiker Yayınları.

- Büyükikiz, K.K. (2013). İçerik odaklı yaklaşım (content-based instruction). M. Durmuş ve A. Okur (Editörler), *yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 125-134). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Byram, M. (1997). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Clevedon: Multilingual Matters.
- Byram, M. S., ve Risager, K. (1999). *Language teachers, politics and cultures*. Multilingual Matters Ltd.
- Canbulat, M. ve Dilekçi, Atilla. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki kalıp sözler ve öğrencilerin kalıp sözleri kullanma düzeyleri. *Turkish Studies*, 8(9), 217-232.
- CEFR (Common European Framework) (2000). Council for cultural commission common European framework of reference for language, learning, teaching, assesment. Cambridge: Cambridge University Press.
- CEFR. (2001). Common european framework of reference for language, learning, teaching, assesment. Cambridge: Cambridge University Press.
- CEFR. (2018). Common european framework of reference for languages: learning, teaching, assessment, companion volume with new descriptors. Council of Europe, February 2018.
- Cooper, T. C. (1998a). Processing of idioms by L2 learners of English. *TESOL Quarterly*, 33(2), 233-262.
- Cooper, T. C. (1998b). Teaching idioms. *Foreign Language Annuals*, 31,255-266.
- Cuadros, M. G. (2014). *A study on the effectiveness of metaphor and cultural awareness-raising to the learning of idioms in the efl classroom* (Unpublished M.A. thesis). Universitat Jaume, Spain. Erişim Adresi: http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/108240/TFM_2013_gilM.pdf;sequence=1 Erişim Tarihi: 11.05.2018
- Çalışkan, N. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde söz varlığını geliştirme: kavramsal anahtarlar aracılığıyla deyim öğretimi. *Turkish Studies*, 5(4), 258-275.
- Çiftpınar, B. ve Tanır, A. (2013). Yabancı dil öğretiminde dil kültür ilişkisi ve dil erozyonu. *Kültür Evreni*, 17, 99-109.
- Dalak, H. D. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iletişimsel yaklaşımın deyim öğretimindeki başarıya etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.
- Demir A. ve Açık F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Tübar*, XXX, 51-72.

- Demir, A. (2010). Yabancılara Türkiye türkçesi öğretiminde kültürlerarası yaklaşımdan hareketle metinlerin incelenmesinde dikkat edilecek noktalar (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.
- Demiralay, İ. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde anlamsal açıdan karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(2), 33-40.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Ekin Eğitim Yayıncılık.
- Demirel, Özcan. (2012). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğru, A. (2008). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarında deyimler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.
- Duru, H. (2009). *Atasözleri ve deyimlerin yabancılara öğretilmesinde yöntem ve teknikler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Erdem, B. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iletişim yeteneklerinin geliştirilmesine etkilişimsel toplumdilbilimsel bir yaklaşım. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Editörler), *Yabancılara Türkçe öğretimi: Politika yöntem ve beceriler içinde* (s. 115142-219). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies*, 4(3), 888-937.
- Erdem, M. D., Gün, M., Karate, B. (2015). İleri seviye için hazırlanan İstanbul yabancılara Türkçe öğretim setinin kültür aktarımı açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 8-17
- Göçer, A. (2009). Türkçe eğitiminde öğrencilerin söz varlığını geliştirme etkinlikleri ve sözlük kullanımı. *Turkish Studies*, 4(4), 1025-1055.
- Göçer, A. (2013). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi. M. Durmuş ve A. Okur (Editörler), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s. 159-179). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Göçer, A. ve Mongul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Göçer, Ali. (2012). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili*, 729, 50-57.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 44, 89 – 110.
- Gökdayı, H. (2011). *Türkçede Kalıp Sözler*. İstanbul: KriterYayıncılık.

- Gün, M. (2013). Bilişsel yaklaşım (cognitive approach). M. Durmuş ve A. Okur (Editörler), *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 107-109). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımları ve Türkçe öğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 123-148.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güneş, S. (2009). Yabancı dil öğretiminde deyim öğretimi: yöntemler, teknikler ve uygulamalar. *Dilbilim Dergisi*, 2(2), 59-78.
- Güngör, Y. (2017). Fransızca yabancı dil öğrencileriyle deyim öğretimi üzerine bir uygulama. *Kesit Akademi Dergisi (The Journal of Kesit Academy)*, 3(8) Haziran 2017, 98-122.
- Güvenç, B. (1993). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hacıeminoğlu, N. (1978). *Türkçenin karanlık günleri*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Hatipoğlu, V. (1981). *Türk Dilinde ikileme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Hatipoğlu, V. (1982). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Hengirmen, M. (1993). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *A. Ü TÖMER Dil Dergisi*, 10, 5-9.
- Hengirmen, M. (2006). Yabancı dil öğretim yöntemleri ve Tömer Yöntemi. Ankara: Engin Yayın Evi.
- Hussein, R. F., Khanji, R., Makhzoomy, K. F. (2000). The acquisition of idioms: Transfer or what? *Journal of King Saud University, Languages and Translation*, 12, 23-34.
- Irujo, S. (1986). A piece of cake: Learning and teaching idioms. *ELT Journal*, 40 (3), 236- 242.
- Irujo, S. (1986a). A piece of cake: learning and teaching idioms. *English Language Teaching Journal*, 40(3), 236-242.
- İmer, K. (1990). *Dil ve toplum*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- İnce, B. (2013). Yabancı dil öğretiminin temel ve genel ilkeleri. M. Durmuş ve A. Okur (Editörler), *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 143-156). Ankara: Grafiker Yayınları.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 29-36.

- İşcan, A. (2012). Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretimin Tarihçesi. A. Kılınç ve A. Şahin (Editörler), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* içinde (s. 3-29). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaldırım, A. ve Degeç, H. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme esnasında karşılaştıkları sorunlar. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research*, 7(1), 19-36.
- Kalfa, M. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde sözlü kültür unsurlarının kullanımı. *Milli Folklor*, 25(97), 167- 177.
- Kır, E. ve Özcan, C. (2017). Deyimlerin ve kalıplaşmış sözlerin reklamlar yolu ile yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı. *Turkophone*, 4(1), 37-42.
- Kırkılıç, A. ve Sevim, O. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Kültür ve Edebiyatının Yeri. A. Kılınç ve A. Şahin (Editörler), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* içinde (s. 359-386). Ankara: Pegem Akademi.
- Komisyon. (2008.). Yeni hitit yabancılar için Türkçe öğretimi 1. takım (a1-a2, temel), 2. takım (b1, orta) ve 3. takım (b2-c1, yüksek) ders kitabı. Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Yayınları.
- Komisyon. (2013). Gazi yabancılar için Türkçe a1- a2 (temel), b1-b2 (orta), c1 (ileri) ders kitabı. Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.
- Komisyon. (2014). İstanbul yabancılar için a1-a2 (temel), b1-b2 (orta) ve c1/+ (ileri) ders kitabı. İstanbul Üniversitesi, İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Komisyon. (2015). İzmir yabancılar için Türkçe a1-a2 (temel), b1-b2 (orta), c1 (ileri) ders kitabı. DEDAM, İzmir: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Komisyon. (2015). Yedi iklim Türkçe a1-a2 (temel), b1-b2 (orta) ve c1- c2 (ileri) ders kitabı. Ankara: Yunus Emre Enstitüsü.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*.. Ankara: TDK Yay., Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kovecses, Z. ve Szabó, P. (1996). Idioms: A view from cognitive semantics. *Applied Linguistics*, 17(3), 326-335.
- Köksal, D. ve Varışoğlu, B. (2012). Yabancı dil öğretiminde temel ilke ve kavramlar. A. Kılınç ve A. Şahin (Editörler), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* içinde (s.49-64). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Köksal, D. Ve Varışoğlu, B. (2012). Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlke ve Kavramlar. Kılınç, A., ve Şahin, A. (Editörler), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. (s.49-64). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Maden, S. ve İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amaç ve sorunlar (Hindistan örneği). *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5); 23-38.

- Mangır, M. (2009). *Osman Cemal Kaygılı'nın eserlerindeki söz varlığı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Mangır, M. (2012). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki deyim varlığının öğrencilerin alıcı söz varlığına katkısı. *Turkish Studies*, 7(4), 2371-2385.
- Martı, L. (2014). Türkçe öğrenenler açısından kalıp sözler ve işlevleri. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Editörler), *Yabancılara Türkçe öğretimi: Politika yöntem ve beceriler içinde* (s. 105-114). Ankara: Anı Yayıncılık.
- McPartland, P. (1981). *Take it easy. American idioms*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Melanlıoğlu D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 64-73.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Kültürler arası iletişim odaklı yaklaşım (intercultural communication approach). M. Durmuş ve A. Okur (Editörler), *yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 129-134). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Memiş, M. R. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 11(9), 605-616.
- Memiş, M. R. ve Erdem, M.D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Turkish Studies*, 8(9), 297-318.
- Mete, F. (2014). Kültürel ortaklığın göstergesi deyimlerin öğretimi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi* 21(2), 113-128.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6,7, 8. Sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Mutlu, K. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde benzer atasözü ve deyimlerin önemi ve Polonyalılara Türkçe öğretiminde bunların kullanımı. *Belleten*, 64 (2), 245-268.
- Nevada StateDept. Of Education (1999). *Nevada Foreign Language Standarts*. Carson City: Nevada StateDept of Education. Erişim Adresi: <http://www.doe.nv.gov/> Erişim Tarihi: 15.04.2018.
- Nippold, M. A. ve Martin, S. T. (1989). Idiom interpretation in isolation versus context. *A developmental study with adolescents. Journal of Speech and Hearing Research*, 32, 59-66.
- Okur, A. ve Keskin F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science*, 6(2), 1619-1640.

- Ötken, C.E. ve Kavanoz, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *Journal of Turkish Studies*. 9 (3), 845-862.
- Özbay, M. ve Akdağ, E. (2013). Deyimlerin öğretiminde aktif öğrenmenin etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 46-54.
- Özdemir, A. (2013). *Deyimlerin yabancılara öğretiminde mnemonik teknikler ile öğretim etkinliği önerisi*. 6. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı, 4-6 Temmuz 2013, Niğde.
- Polat, T. (1990). Kültürlerarası bildirişimde etkin bir süreç. *Yabancı Dilde Okuma - Anlama. Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 7, 69-90.
- Rizq, W. (2015). *Teaching English idioms to L2 learners: ESL teachers' perspective* (Unpublished MA thesis). St. Cloud State University. Erişim Adresi: https://repository.stcloudstate.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1018&context=engl_etds Erişim Tarihi: 10.05. 2018.
- Samani, E. R. ve Hashemian, M. (2012). The effect of conceptual metaphors on learning idioms by L2 learners. *International Journal of English Linguistics*, 2(1), 249-256.
- Saraçbaşı, M. E. (2010). *Örnekleriyle büyük deyimler sözlüğü I – II*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sarıtaş, H. (2014). *Kültürel yaklaşımın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması ve öğrenci görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.
- Sarıtaş, H. ve Akkaya, N. (2015). Kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması ve öğrenci görüşleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 2198(4999), 1299-1332.
- Saussure, F. (1980). *Genel dilbilim dersleri I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Simpson, R. and Mendis, D. (2003). A corpus-based study of idioms in academic speech. *TESOL Quarterly*, 37(3), 419-441.
- Sinan, A. T. (2015). *Türkçenin deyim varlığı*. Ankara: Kesit Yayınları.
- Subaşı, L. (1988). *Dilbilimi Açısından Deyim Kavramı ve Türkiye Türkçesindeki Örneklerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şalvarlı, B. (2010). *Türkçe deyim öğretimi için metin hazırlama* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.

- Tapan, N. (1990). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VII*, 55(56), 55-68.
- Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: kültürlerarası - bildirişim - odaklı yaklaşım. *DergiPark/Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 0(9), 149-168.
- Tărcăoanu, M. C. (2012). Teaching and Learning Idioms in English (Theoretical and Practical Considerations). *Scientific Journal of Humanistic Studies*, 4(7), 220-228.
- Tomalin, B. ve Stempleski, S. (1993). *Cultural awareness*. Oxford: Oxford University Press.
- Topçu, N. (1999). Fransızca ve Türkçede rakamlı deyimlerin karşılaştırmalı incelemesi ve Fransızca yabancı dil öğretiminde kullanımları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 173 – 180.
- Türk Dil Kurumu. (2018). *Türkçe sözlük*. Erişim Adresi: www.tdk.gov.tr Erişim Tarihi: 10.04.2018
- Türk Dil Kurumu. (2018). *Türkçe sözlük*. Erişim Adresi: www.tdk.gov.tr Erişim Tarihi: 25.04.2018.
- Türk Dil Kurumu. (2018). *Türkçe sözlük*. Erişim Adresi: www.tdk.gov.tr Erişim Tarihi: 01.05.2018.
- Ülker, N. (2007). ‘Hitit ders kitapları örneğinde’ yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirci bir bakış (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.
- Vardar, B.(1988). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: ABC Kitabevi.
- Vasiljevic, Z. (2015). Teaching and learning idioms in L2: from theory to practice. *Mextesol journal*, 39(4), 1-24.
- Wray, A. (2000). Formulaic sequences in second language teaching: principle and practice. *Applied Linguistics*, 21(4), 463-489.
- Wu, S. Y. (2008). Effective activities for teaching English idioms to EFL learners. *The Internet TESL Journal*, 14(3). Erişim Adresi: <http://iteslj.org/Techniques/Wu-TeachingIdioms.html> Erişim Tarihi: 15.05.2018
- Yağmur, K. (2013). Dil öğretiminde anadili, ikinci dil ve yabancı dil kavramları. M. Durmuş ve A. Okur (Editörler), *yabancılarla Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 181-200). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Yavuz, N. (2010). Yabancı Dilde Deyimlerin Öğretimi İçin Bir Araç Geliştirme Denemesi. *Dil Dergisi*, 147, 7-21.

- Yaylı, D. Ve Yaylı, D. (2014). Yabancı dil öğretimi yaklaşımları ve yöntemleri. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Editörler), *Yabancılara Türkçe öğretimi: Politika yöntem ve beceriler* içinde (s. 3-23). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (199). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 7-17.
- Yıldız, Ü ve Tunçel, H. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve öneriler. A. Kılınç ve A. Şahin (Editörler), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* içinde (s. 115-145). Ankara: PegemA Yayınları.
- Yılmaz, İ. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin deyim öğretiminde kullanılmasına yönelik bir inceleme (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum. YÖKTEZ veri tabanından erişildi.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2018). Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/> Erişim Tarihi: 20.04.2018.
- Zorbaz, K.Z. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihi Seyri. M. Durmuş ve A. Okur (Editörler), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s. 159-169). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Zyzik, E. (2009). Teaching and learning idioms: the big picture. *Clear News*,13(2), 1-8

EKLER

Ek 1. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimlerin Seviye Grupları Açısından Karşılaştırılması İçin Hazırlanan Tablo

Tablo 48: Karşılaştırmalı Deyimler Tablosu

	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Kalbi yerinden fırlamak	Kalbi yerinden fırlamak			
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ	Canı sıkılmak			Canı sıkılmak	
A2 SEVİYESİ		Canı sıkılmak			
B1 SEVİYESİ					Canı sıkılmak
B2 SEVİYESİ			Canı sıkılmak	Canı sıkılmak	
C1 SEVİYESİ			Canı sıkılmak		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ	Haber vermek		Haber vermek		Haber vermek
A2 SEVİYESİ		Haber vermek			Haber vermek
B1 SEVİYESİ		Haber vermek	Haber vermek		Haber vermek
B2 SEVİYESİ				Haber vermek	Haber vermek
C1 SEVİYESİ		Haber vermek	Haber vermek		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ	Keyfini çıkarmak				
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Keyfini çıkarmak			
B2 SEVİYESİ	Keyfini çıkarmak			Keyfini çıkarmak	
C1 SEVİYESİ				Keyfini çıkarmak	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ	Gönül almak				
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Gönül almak			Gönül almak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Gönül almak				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Kıymetini bilmek				
B1 SEVİYESİ	Kıymetini bilmek			Kıymetini bilmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					

	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					Dünyaya gelmek
A2 SEVİYESİ	Dünyaya gelmek				
B1 SEVİYESİ		Dünyaya gelmek		Dünyaya gelmek	Dünyaya gelmek
B2 SEVİYESİ					Dünyaya gelmek
C1 SEVİYESİ		Dünyaya gelmek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Yol göstermek				
B1 SEVİYESİ	Yol göstermek				Yol göstermek
B2 SEVİYESİ	Yol göstermek				
C1 SEVİYESİ			Yol göstermek	Yol göstermek	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Dünya kadar	Dünya kadar			
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Şeker gibi				
B1 SEVİYESİ	Şeker gibi				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Şifayı kapmak			Şifayı kapmak	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Dizini dövmek				
B1 SEVİYESİ		Dizini dövmek			
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Dört gözle beklemek	Dört gözle beklemek			
B1 SEVİYESİ				Dört gözle beklemek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Dört gözle beklemek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Kalp kırmak				
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Kalp kırmak			Kalp kırmak	
C1 SEVİYESİ	Kalp kırmak	Kalp kırmak			

C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	ayak uydurmak			ayak uydurmak	
B2 SEVİYESİ		ayak uydurmak			ayak uydurmak
C1 SEVİYESİ			ayak uydurmak		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Göz atmak				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Göz atmak	Göz atmak	
C2 SEVİYESİ	Göz atmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Kulak vermek	
B1 SEVİYESİ	Kulak vermek		Kulak vermek		
B2 SEVİYESİ	Kulak vermek		Kulak vermek		
C1 SEVİYESİ		Kulak vermek	Kulak vermek		
C2 SEVİYESİ	Kulak vermek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Göze çarpmak			Göze çarpmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Göze çarpmak		Göze çarpmak	Göze çarpmak	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Gözden geçirmek				
B2 SEVİYESİ	Gözden geçirmek	Gözden geçirmek			
C1 SEVİYESİ	Gözden geçirmek	Gözden geçirmek			Gözden geçirmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Gözünün önüne gelmek				
B2 SEVİYESİ			Gözünün önüne gelmek		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Gözünün önüne gelmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Gözünü alamamak			Gözünü alamamak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					

B1 SEVİYESİ	Kalbi yerinden fırlamak	Kalbi yerinden fırlamak			
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Ayaklarına kara sular inmek				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Ayaklarına kara sular inmek				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Elinin altında olmak				
B2 SEVİYESİ	Elinin altında olmak				
C1 SEVİYESİ	Elinin altında olmak				
C2 SEVİYESİ	Elinin altında olmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Ağaç olmak	
B1 SEVİYESİ	Ağaç olmak				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Gözüne uyku girmemek				
B2 SEVİYESİ				Gözüne uyku girmemek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Saçına ak düşmek				
B2 SEVİYESİ	Saçına ak düşmek				
C1 SEVİYESİ		Saçına ak düşmek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Boşa gitmek	
B1 SEVİYESİ	Boşa gitmek				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					

	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Can kulağıyla dinlemek				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Can kulağıyla dinlemek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Tadını çıkarmak	Tadını çıkarmak			
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Tadını çıkarmak				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Önüne geçmek			Önüne geçmek	Önüne geçmek
B2 SEVİYESİ	Önüne geçmek				Önüne geçmek
C1 SEVİYESİ		Önüne geçmek	Önüne geçmek	Önüne geçmek	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Dili tutulmak				
B2 SEVİYESİ		Dili tutulmak			
C1 SEVİYESİ			Dili tutulmak	Dili tutulmak	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Çileden çıkarmak				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Çileden çıkarmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Kendini tutamamak			Kendini tutamamak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Göz önünde bulunmak				
B2 SEVİYESİ					Göz önünde bulundurmak

C1 SEVİYESİ					Göz önünde bulundurmak
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Canını sıkmak	Canını sıkmak	Canını sıkmak	Canını sıkmak	
B2 SEVİYESİ	Canını sıkmak				
C1 SEVİYESİ	Canını sıkmak				
C2 SEVİYESİ	Canını sıkmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Işık tutmak		Işık tutmak		
B2 SEVİYESİ			Işık tutmak		
C1 SEVİYESİ	Işık tutmak	Işık tutmak	Işık tutmak		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Uykusu kaçmak				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Uykusu kaçmak		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Su gibi akmak				
B2 SEVİYESİ				Su gibi akmak	
C1 SEVİYESİ			Su gibi akmak		
C2 SEVİYESİ	Su gibi akmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Yolu açık olmak		
B1 SEVİYESİ	Yolu açık olmak				
B2 SEVİYESİ		Yolu açık olmak			
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Renk katmak				
B2 SEVİYESİ			Renk katmak		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Şifa vermek			Şifa vermek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ	Canı istemek		Canı istemek		
A2 SEVİYESİ					Canı istemek

B1 SEVİYESİ	Canı istemek	Canı istemek		Canı istemek	
B2 SEVİYESİ		Canı istemek			
C1 SEVİYESİ			Canı istemek	Canı istemek	
C2 SEVİYESİ	Canı istemek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Gönül vermek				
B2 SEVİYESİ	Gönül vermek				Gönül vermek
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Bir yastıkta kocamak				
B2 SEVİYESİ	Bir yastıkta kocamak				
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Gönül almak			Gönül almak	
B2 SEVİYESİ	Gönül almak				
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Yollara düşmek				
B2 SEVİYESİ			Yollara düşmek		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Baş etmek		Baş etmek		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Yerine getirmek				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Yerine getirmek			Yerine getirmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Can vermek		Can vermek	Can vermek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Can vermek	Can vermek	Can vermek		Can vermek
C2 SEVİYESİ					

	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Zaman kazanmak	
B1 SEVİYESİ	Zaman kazanmak				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Yataklara düşmek				
B2 SEVİYESİ				Yataklara düşmek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Damgasını vurmak				
B2 SEVİYESİ		Damgasını vurmak			
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Gönlünde taht kurmak				
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Gönlünde taht kurmak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Can atmak			
B2 SEVİYESİ	Can atmak				
C1 SEVİYESİ			Can atmak		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Yol açmak	Yol açmak		
B2 SEVİYESİ	Yol açmak		Yol açmak		
C1 SEVİYESİ	Yol açmak		Yol açmak		
C2 SEVİYESİ	Yol açmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Gözden çıkarmak			
B2 SEVİYESİ	Gözden çıkarmak				
C1 SEVİYESİ					

C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Gözlerinin içine bakmak				
C1 SEVİYESİ		Gözlerinin içine bakmak			
C2 SEVİYESİ	Gözlerinin içine bakmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Göz göze gelmek	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Göz göze gelmek				
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Ders vermek		
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Ders vermek				
C1 SEVİYESİ		Ders vermek	Ders vermek		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Değer vermek	
B1 SEVİYESİ		Değer vermek		Değer vermek	
B2 SEVİYESİ	Değer vermek				
C1 SEVİYESİ		Değer vermek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Surat asmak				
C1 SEVİYESİ		Surat asmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Yüzü gülmek				
C1 SEVİYESİ		Yüzü gülmek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					

B2 SEVİYESİ	Tüyleri ürpermek				
C1 SEVİYESİ	Tüyleri ürpermek				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Dile getirmek				
B1 SEVİYESİ	Dile getirmek				
B2 SEVİYESİ	Dile getirmek	Dile getirmek	Dile getirmek	Dile getirmek	
C1 SEVİYESİ	Dile getirmek	Dile getirmek			
C2 SEVİYESİ	Dile getirmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Kulak ardı etmek				
C1 SEVİYESİ	Kulak ardı etmek				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Elinde olmak		Elinde olmak		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ	Hal hatır sormak				
B2 SEVİYESİ	Hal hatır sormak			Hal hatır sormak	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ	Uzak durmak				
B1 SEVİYESİ	Uzak durmak				
B2 SEVİYESİ	Uzak durmak	Uzak durmak		Uzak durmak	
C1 SEVİYESİ	Uzak durmak				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Bağrına basmak				
C1 SEVİYESİ	Bağrına basmak				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					

A2 SEVİYESİ			Elinden geleni yapmak		
B1 SEVİYESİ			Elinden geleni yapmak	Elinden geleni yapmak	
B2 SEVİYESİ	Elinden geleni yapmak		Elinden geleni yapmak		
C1 SEVİYESİ	Elinden geleni yapmak				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Gözler önüne sermek	
B2 SEVİYESİ	Gözler önüne sermek	Gözler önüne sermek		Gözler önüne sermek	
C1 SEVİYESİ	Gözler önüne sermek	Gözler önüne sermek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Gönlünü fethetmek
B2 SEVİYESİ	Gönlünü fethetmek				
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Yola koyulmak	
B2 SEVİYESİ	Yola koyulmak				
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Gözünün içine bakmak				
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Gözünün içine bakmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Sözünü kesmek	
B2 SEVİYESİ	Sözünü kesmek				
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					

B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ	Ayakta tutmak				
C1 SEVİYESİ	Ayakta tutmak				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Alın teri dökmek	Alın teri dökmek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Ters gitmek		Ters gitmek		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Eli ayağı titremek		Eli ayağı titremek		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Tüyleri diken diken olmak				
C2 SEVİYESİ	Tüyleri diken diken olmak				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Elden ayaktan düşmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Elden ayaktan düşmek	Elden ayaktan düşmek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Hayran bırakmak
C1 SEVİYESİ	Hayran bırakmak				
C2 SEVİYESİ	Hayran bırakmak				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Göz ardı etmek	

B2 SEVİYESİ			Göz ardı etmek		
C1 SEVİYESİ	Göz ardı etmek	Göz ardı etmek	Göz ardı etmek	Göz ardı etmek	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Ele vermek				
C2 SEVİYESİ	Ele vermek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Yoldan çıkmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Yoldan çıkmak				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ		Dillere destan olmak			
C1 SEVİYESİ	Dillere destan olmak	Dillere destan olmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Başından geçmek	
C1 SEVİYESİ	Başından geçmek	Başından geçmek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Gözleri dolmak
C1 SEVİYESİ	Gözleri dolmak				
C2 SEVİYESİ	Gözleri dolmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Gözü ilişmek		Gözü ilişmek		
C2 SEVİYESİ	Gözü ilişmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Göz ucuyla bakmak	
B2 SEVİYESİ					

C1 SEVİYESİ	Göz ucuyla bakmak				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Elden gitmek		Elden gitmek		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Dört ayak üstüne düşmek				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Elinden almak				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Akla gelmek	Akla gelmek	Akla gelmek	Akla gelmek	Akla gelmek
C2 SEVİYESİ	Akla gelmek		Akla gelmek		
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Yüreği ağzına gelmek	Yüreği ağzına gelmek	Yüreği ağzına gelmek	Yüreği ağzına gelmek	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Eline geçmek				
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Hüküm sürmek				
C2 SEVİYESİ	Hüküm sürmek	Hüküm sürmek			

	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Temel atmak	Temel atmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Kendini vermek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Kendini vermek				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				İlgisini çekmek	
B1 SEVİYESİ		İlgisini çekmek	İlgisini çekmek	İlgisini çekmek	
B2 SEVİYESİ				İlgisini çekmek	
C1 SEVİYESİ	İlgisini çekmek	İlgisini çekmek		İlgisini çekmek	İlgisini çekmek
C2 SEVİYESİ	İlgisini çekmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Dikkat çekmek	
B1 SEVİYESİ		Dikkat çekmek			Dikkat çekmek
B2 SEVİYESİ			Dikkat çekmek	Dikkat çekmek	Dikkat çekmek
C1 SEVİYESİ	Dikkat çekmek		Dikkat çekmek	Dikkat çekmek	Dikkat çekmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Ele almak			
B2 SEVİYESİ		Ele almak	Ele almak		Ele almak
C1 SEVİYESİ	Ele almak	Ele almak	Ele almak		
C2 SEVİYESİ	Ele almak		Ele almak		
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Kaleme almak		Kaleme almak		Kaleme almak
C2 SEVİYESİ	Kaleme almak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ	Yer vermek				
A2 SEVİYESİ					Yer vermek
B1 SEVİYESİ					Yer vermek
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Yer vermek	Yer vermek		Yer vermek	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Ortaya koymak	
B2 SEVİYESİ		Ortaya koymak		Ortaya koymak	Ortaya koymak
C1 SEVİYESİ	Ortaya koymak		Ortaya koymak	Ortaya koymak	
C2 SEVİYESİ	Ortaya koymak				

	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Hayata gözlerini yummak		
C1 SEVİYESİ	Hayata gözlerini yummak				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Ortaya çıkmak	
B1 SEVİYESİ		Ortaya çıkmak		Ortaya çıkmak	
B2 SEVİYESİ			Ortaya çıkmak	Ortaya çıkmak	Ortaya çıkmak
C1 SEVİYESİ	Ortaya çıkmak	Ortaya çıkmak	Ortaya çıkmak		Ortaya çıkmak
C2 SEVİYESİ	Ortaya çıkmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Aklına gelmek		
A2 SEVİYESİ					Aklına gelmek
B1 SEVİYESİ		Aklına gelmek	Aklına gelmek	Aklına gelmek	
B2 SEVİYESİ		Aklına gelmek	Aklına gelmek	Aklına gelmek	
C1 SEVİYESİ	Aklına gelmek	Aklına gelmek			Aklına gelmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Üstesinden gelmek
B2 SEVİYESİ		Üstesinden gelmek			
C1 SEVİYESİ	Üstesinden gelmek				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Ders almak		
B1 SEVİYESİ		Ders almak		Ders almak	
B2 SEVİYESİ					Ders almak
C1 SEVİYESİ	Ders almak	Ders almak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Zaman geçirmek	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Zaman geçirmek				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Başta çıkmak		
B2 SEVİYESİ		Başta çıkmak		Başta çıkmak	
C1 SEVİYESİ	Başta çıkmak	Başta çıkmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					

A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Dili sürçmek		Dili sürçmek		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Keyif sürmek		
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Keyif sürmek				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Elden ele dolaşmak	Elden ele dolaşmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Boynuz isterken kulaktan olmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Boynuz isterken kulaktan olmak				
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Göze almak	Göze almak	
B2 SEVİYESİ		Göze almak		Göze almak	
C1 SEVİYESİ	Göze almak	Göze almak			Göze almak
C2 SEVİYESİ	Göze almak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Meydan okumak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ	Meydan okumak				Meydan okumak
C2 SEVİYESİ					

	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			İdrak etmek		
C2 SEVİYESİ	İdrak etmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Hayran olmak		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Hayran olmak
C2 SEVİYESİ	Hayran olmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Gözden kaybolmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Gözden kaybolmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Güçlük çekmek			Güçlük çekmek
C2 SEVİYESİ	Güçlük çekmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Kafa tutmak		
C2 SEVİYESİ	Kafa tutmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Hoşbeş etmek			
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Hoşbeş etmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Göze batmak			
C2 SEVİYESİ	Göze batmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					

C1 SEVİYESİ				Elinde olmamak	
C2 SEVİYESİ	Elinde olmamak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					Rol yapmak
B1 SEVİYESİ				Rol yapmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Rol yapmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Yer almak		
A2 SEVİYESİ					Yer almak
B1 SEVİYESİ			Yer almak		
B2 SEVİYESİ		Yer almak			Yer almak
C1 SEVİYESİ		Yer almak			Yer almak
C2 SEVİYESİ	Yer almak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Üstün tutmak		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Üstün tutmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				İlgi/merak duymak	
C1 SEVİYESİ		İlgi/merak duymak			
C2 SEVİYESİ	İlgi/merak duymak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Huzur bulmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Huzur bulmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Değer biçmek			
C2 SEVİYESİ	Değer biçmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ		Dikkate almak	Dikkate almak		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Dikkate almak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					

C1 SEVİYESİ				Baş göstermek	
C2 SEVİYESİ	Baş göstermek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Mal olmak			
B2 SEVİYESİ			Mal olmak		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Mal olmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Yer tutmak		Yer tutmak
C1 SEVİYESİ				Yer tutmak	
C2 SEVİYESİ	Yer tutmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Aklı başına gelmek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Aklı başına gelmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Takdirini kazanmak	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Takdirini kazanmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Kulağı ağır işitmek
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Kulağı ağır işitmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Yoluna girmek			
C2 SEVİYESİ	Yoluna girmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Canı çekmek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Canı çekmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					

B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Ye kürküm ye		
C2 SEVİYESİ	Ye kürküm ye				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Dili çözülmek		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Dili çözülmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ		Elde etmek			
B1 SEVİYESİ				Elde etmek	
B2 SEVİYESİ			Elde etmek		Elde etmek
C1 SEVİYESİ		Elde etmek	Elde etmek		Elde etmek
C2 SEVİYESİ	Elde etmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Gözüne ilişmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Gözüne ilişmek		
C2 SEVİYESİ	Gözüne ilişmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Huzur vermek	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ		Huzur vermek			
C1 SEVİYESİ				Huzur vermek	Huzur vermek
C2 SEVİYESİ	Huzur vermek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Burun kıvrırmak			
C2 SEVİYESİ	Burun kıvrırmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Yerini almak		
B1 SEVİYESİ				Yerini almak	
B2 SEVİYESİ				Yerini almak	
C1 SEVİYESİ				Yerini almak	Yerini almak
C2 SEVİYESİ	Yerini almak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Çılgına dönmek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Çılgına dönmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Yüreği hop etmek			
B2 SEVİYESİ					

C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Yüreği hop etmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Görmezden gelmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Görmezden gelmek				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Gözden kaybolmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	Gözden kaybolmak				
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Başı ağrımak		Başı ağrımak
A2 SEVİYESİ					Başı ağrımak
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Başı ağrımak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Uzak tutmak		
A2 SEVİYESİ				Uzak tutmak	
B1 SEVİYESİ			Uzak tutmak		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Uzak tutmak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Para yatırmak		Para yatırmak
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Para çekmek		Para çekmek
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Ziyaret etmek		
A2 SEVİYESİ			Ziyaret etmek		
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					

C1 SEVİYESİ					Ziyaret etmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Sürpriz yapmak	Sürpriz yapmak	
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Hesap açmak		
A2 SEVİYESİ					Hesap açmak
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Başını kaşıyacak vakti olmamak		
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Başını kaşıyacak vakti olmamak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Tarihe geçmek		
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Tarihe geçmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ			Gurur duymak		
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Gurur duymak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			İmza atmak		İmza atmak
B1 SEVİYESİ		İmza atmak	İmza atmak		İmza atmak
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		İmza atmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Kafası karışmak		
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Kafası karışmak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ		Vakit geçirmek		Vakit geçirmek	Vakit geçirmek
A2 SEVİYESİ		Vakit geçirmek	Vakit geçirmek		
B1 SEVİYESİ			Vakit geçirmek		Vakit geçirmek

B2 SEVİYESİ		Vakit geçirmek			
C1 SEVİYESİ					Vakit geçirmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Zevk almak		Zevk almak
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ		Zevk almak		Zevk almak	
C1 SEVİYESİ				Zevk almak	Zevk almak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Rahat bir nefes almak		
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Rahat bir nefes almak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					Karar vermek
A2 SEVİYESİ			Karar vermek		Karar vermek
B1 SEVİYESİ					Karar vermek
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Karar vermek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			Adım atmak		
B1 SEVİYESİ					Adım atmak
B2 SEVİYESİ			Adım atmak		Adım atmak
C1 SEVİYESİ		Adım atmak		Adım atmak	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ			İyi gelmek		
B1 SEVİYESİ		İyi gelmek	İyi gelmek		
B2 SEVİYESİ		İyi gelmek			
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Kontrol altına almak		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Kontrol altına almak		Kontrol altına almak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Faydalı olmak	Faydalı olmak		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Faydalı olmak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					Çaba göstermek

B1 SEVİYESİ			Çaba göstermek	Çaba göstermek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Umut vermek		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Umut vermek
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Sevk etmek		
B2 SEVİYESİ				Sevk etmek	Sevk etmek
C1 SEVİYESİ			Sevk etmek		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		İlgi çekmek	İlgi çekmek	İlgi çekmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Saygı duymak	Saygı duymak		
B2 SEVİYESİ					Saygı duymak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Kafa karıştırmak		Kafa karıştırmak
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				İdare etmek	
B1 SEVİYESİ			İdare etmek		
B2 SEVİYESİ					İdare etmek
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Rahata ermek		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Rahata ermek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					

A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Fırsat vermek		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Fırsat vermek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			(ortalığı) birbirine katmak		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Ortalığı birbirine katmak		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Kendinden geçmek	Kendinden geçmek	
B2 SEVİYESİ			Kendinden geçmek		
C1 SEVİYESİ		Kendinden geçmek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Akarsu gibi		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Akarsu gibi			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Kaşlarını çatmak		
B2 SEVİYESİ				Kaşlarını çatmak	
C1 SEVİYESİ			Kaşlarını çatmak		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Kendine gelmek	Kendine gelmek	
B2 SEVİYESİ				Kendine gelmek	
C1 SEVİYESİ				Kendine gelmek	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Şansı yaver gitmek		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Şansı yaver gitmek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR

A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Çaresiz kalmak		
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Çaresiz kalmak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ		Uykuya dalmak			
B1 SEVİYESİ			Uykuya dalmak	Uykuya dalmak	Uykuya dalmak
B2 SEVİYESİ				Uykuya dalmak	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ			Sıkıntı çekmek	Sıkıntı çekmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Sıkıntı çekmek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Dil dökmek			
B2 SEVİYESİ			Dil dökmek		
C1 SEVİYESİ			Dil dökmek		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Maruz kalmak		Maruz kalmak
C1 SEVİYESİ				Maruz kalmak	
C2 SEVİYESİ		Maruz kalmak			
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Abayı yakmak	Abayı yakmak	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Çığır açmak		
C1 SEVİYESİ		Çığır açmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Hayal kırıklığına uğramak	Hayal kırıklığına uğramak
B2 SEVİYESİ			Hayal kırıklığına uğramak		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ		Hayal kırıklığına uğramak			

	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Baş başa kalmak	
B1 SEVİYESİ				Baş başa kalmak	
B2 SEVİYESİ			Baş başa kalmak		
C1 SEVİYESİ		Baş başa kalmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Ses getirmek		
C1 SEVİYESİ		Ses getirmek			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Hayal kurmak	Hayal kurmak
B1 SEVİYESİ		Hayal kurmak		Hayal kurmak	Hayal kurmak
B2 SEVİYESİ			Hayal kurmak	Hayal kurmak	
C1 SEVİYESİ					Hayal kurmak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Pabucu dama atılmak		Pabucu dama atılmak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Burnunda tutmek	
B2 SEVİYESİ			Burnunda tutmek		
C1 SEVİYESİ			Burnunda tutmek		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					Gözünü dikmek
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Gözünü dikmek		
C1 SEVİYESİ					Gözünü dikmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Küplere binmek		
C1 SEVİYESİ		Küplere binmek	Küplere binmek		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					

A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Göz doldurmak		
C1 SEVİYESİ			Göz doldurmak		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Kafa dağıtmak	
B2 SEVİYESİ			Kafa dağıtmak		
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Ciddiye almak		
C1 SEVİYESİ				Ciddiye almak	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Yüz tutmak		
C1 SEVİYESİ			Yüz tutmak		(bir şey olmaya) yüz tutmak
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Sona ermek	
B1 SEVİYESİ				Sona ermek	Sona ermek
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Sona ermek	Sona ermek	Sona ermek	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Aklı kalmak	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Aklı kalmak		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Canını dişine takmak	
C1 SEVİYESİ			Canını dişine takmak		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Gününü gün etmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Gününü gün etmek		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR

A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Göz gezdirmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Göz gezdirmek		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Dizlerinin bağı çözülmek	
C1 SEVİYESİ			Dizlerinin bağı çözülmek		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Etekleri zil çalmak	Etekleri zil çalmak		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Kalbi çarpmak	
C1 SEVİYESİ			Kalbi çarpmak		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Başına iş açmak	Başına iş açmak		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ		İleri sürmek			
C1 SEVİYESİ			İleri sürmek	İleri sürmek	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Teşvik etmek
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Teşvik etmek	Teşvik etmek		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Tadı kaçmak
C1 SEVİYESİ			Tadı kaçmak		
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR

A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Sözünü tutmak
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ			Sözünü tutmak		
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ		Nefes almak			
A2 SEVİYESİ					Nefes almak
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Nefes almak
C1 SEVİYESİ					Nefes almak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ		Haber olmak			
B1 SEVİYESİ				Haber olmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Haber olmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ		Pamuk gibi		Pamuk gibi	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ		Kar gibi		Kar gibi	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ		Hak vermek			
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Hak vermek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ		Meydana gelmek		Meydana gelmek	
B1 SEVİYESİ		Meydana gelmek			
B2 SEVİYESİ					Meydana gelmek
C1 SEVİYESİ				Meydana gelmek	Meydana gelmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Kalbini kırmak		Kalbini kırmak	Kalbini kırmak
B2 SEVİYESİ					Kalbini kırmak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					Hoşuna gitmek

B1 SEVİYESİ		Hoşuna gitmek			
B2 SEVİYESİ				Hoşuna gitmek	
C1 SEVİYESİ					Hoşuna gitmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ		Başının etini yemek		Başının etini yemek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Aklından geçirmek		Aklından geçirmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Aklına getirmek			
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ				Aklına getirmek	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					Başına gelmek
B1 SEVİYESİ		Başına.....gelmek			
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Masaya yatırmak			
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Masaya yatırmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					Zarar vermek
B1 SEVİYESİ					Zarar vermek
B2 SEVİYESİ					Zarar vermek
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ		Durumdan ders çıkarmak			
B2 SEVİYESİ	Durumdan ders çıkarmak				
C1 SEVİYESİ		Durumdan ders çıkarmak			
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					

B2 SEVİYESİ		Yok satmak			
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Zaman öldürmek			Zaman öldürmek
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Ortadan kaldırmak	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Ortadan kaldırmak			Ortadan kaldırmak
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Zaman almak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Zaman almak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Merak sarmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Merak sarmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				İlgi duymak	
C1 SEVİYESİ		İlgi duymak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Akıl vermek	
C1 SEVİYESİ		Akıl vermek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Kafayı yemek	
C1 SEVİYESİ		Kafayı yemek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Şansa bırakmak
C1 SEVİYESİ		Şansa bırakmak			

C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Peşini bırakmamak	
C1 SEVİYESİ		Peşini bırakmamak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Uğur getirmek
C1 SEVİYESİ		Uğur getirmek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Özen göstermek	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ			Özen göstermek		Özen göstermek
C1 SEVİYESİ		Özen göstermek			Özen göstermek
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Saygı göstermek	
B1 SEVİYESİ					Saygı göstermek
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Saygı göstermek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Kendini alamamak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Kendini alamamak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				İlgi duymak	
C1 SEVİYESİ		İlgi duymak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				İsrar etmek	
B1 SEVİYESİ					İsrar etmek
B2 SEVİYESİ					İsrar etmek
C1 SEVİYESİ		İsrar etmek		İsrar etmek	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Ağzından kaçırmak	

C1 SEVİYESİ		Ağzından kaçırmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Sahne almak	
B2 SEVİYESİ				Sahne almak	
C1 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
C2 SEVİYESİ					
A1 SEVİYESİ				Eğitim almak	
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Eğitim almak
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Eğitim almak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Yolunu bulmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Yolunu bulmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Aklı ermek	
B2 SEVİYESİ				Aklı ermek	
C1 SEVİYESİ		Aklı ermek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Gülmekten kırılmak	
C1 SEVİYESİ		Gülmekten kırılmak		Gülmekten kırılmak	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Dümen yapmak	
C1 SEVİYESİ		Dümen yapmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Kendini göstermek
C1 SEVİYESİ		Kendini göstermek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Atı alan Üsküdar'ı geçti

C1 SEVİYESİ		Atı alan Üsküdar'ı geçti			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Aklı başka yerde olmak	
C1 SEVİYESİ		Aklı başka yerde olmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Bozuk para gibi harcamak
C1 SEVİYESİ		Bozuk para gibi harcamak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Hayata atılmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Hayata atılmak
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Hayata atılmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Gökte ararken yerde bulmak
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Gökte ararken yerde bulmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Baş başa bırakmak			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ		Dört elle sarılmak		Dört elle sarılmak	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Dalga geçmek
B2 SEVİYESİ					Dalga geçmek
C1 SEVİYESİ		Dalga geçmek			
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					

A2 SEVİYESİ				Dert etmek	
B1 SEVİYESİ					Dert etmek
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Elinden düşmemek
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Elinden düşürmemek
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Aklını kurcalamak	Aklını kurcalamak
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					...haline gelmek
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					...haline gelmek
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					İçli dışlı olmak
B2 SEVİYESİ				İçli dışlı olmak	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Havaya girmek
B2 SEVİYESİ				Havaya girmek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					Fark etmek
B2 SEVİYESİ					Fark etmek
C1 SEVİYESİ					Fark etmek
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Diline dolamak	Diline dolamak
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					

B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				İhtiyaç duymak	İhtiyaç duymak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Pes etmek
C1 SEVİYESİ				Pes etmek	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Neden olmak	
B2 SEVİYESİ					Neden olmak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Tehdit etmek
C1 SEVİYESİ					Tehdit etmek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Örnek almak
C1 SEVİYESİ				Örnek almak	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Midesi bulanmak
C1 SEVİYESİ					Midesi bulanmak
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ				Tepki vermek	
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					Tepki vermek
C1 SEVİYESİ					Tepki vermek
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Aklından geçmek	
B2 SEVİYESİ				Aklından geçmek	Aklından geçmek
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					

B1 SEVİYESİ				Karşı çıkmak	
B2 SEVİYESİ					Karşı çıkmak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Kafa yormak	
B2 SEVİYESİ					Kafa yormak
C1 SEVİYESİ					Kafa yormak
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Fark atmak	
B2 SEVİYESİ					Fark atmak
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Yanıt vermek	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Yanıt vermek
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Çaba harcamak	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Çaba harcamak
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Buz gibi	
B1 SEVİYESİ				Buz gibi	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Buz gibi
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Nesli tükenmek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Nesli tükenmek
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Deli gibi	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					Deli gibi
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Razı olmak	
B1 SEVİYESİ				Razı olmak	
B2 SEVİYESİ					

C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Yüzü kızarmak	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Yüzü kızarmak	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Strese girmek	
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ				Strese girmek	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ				Gayret göstermek	
B1 SEVİYESİ				Gayret göstermek	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Kendini tutmak	
B2 SEVİYESİ				Kendini tutmak	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Rekor kırmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ				Rekor kırmak	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Anlam vermek	
B2 SEVİYESİ				Anlam vermek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Kulak asmak	
B2 SEVİYESİ					
C1 SEVİYESİ				Kulak asmak	
C2 SEVİYESİ	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Pişmanlık duymak	
B2 SEVİYESİ				Pişmanlık duymak	

C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				İlgi görmek	
B2 SEVİYESİ				İlgi görmek	
C1 SEVİYESİ				İlgi görmek	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Şapka çıkarmak	
B2 SEVİYESİ				Şapka çıkarmak	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Yelken açmak	
B2 SEVİYESİ				Yelken açmak	
C1 SEVİYESİ				Yelken açmak	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Kulaklarını tıkamak	
B2 SEVİYESİ				Kulaklarını tıkamak	
C1 SEVİYESİ				Kulaklarını tıkamak	
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ				Enine boyuna düşünmek	
B2 SEVİYESİ				Enine boyuna düşünmek	
C1 SEVİYESİ					
C2 SEVİYESİ					
	YUNUS EMRE	İSTANBUL	GAZİ	YENİ HİTİT	İZMİR
A1 SEVİYESİ					
A2 SEVİYESİ					
B1 SEVİYESİ					
B2 SEVİYESİ				Strese sokmak	
C1 SEVİYESİ				Strese sokmak	
C2 SEVİYESİ					